

147910

T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

147910

MECMŪ`A-İ KASÂ`İD-İ TÜRKİYYE
(207 - 327 VARAKLAR)
(YŪKSEK LİSANS TEZİ)

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Ziya AVŞAR

Hazırlayan
HAKAN BOZDAĞ

NİĞDE -2004

T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve
Edebiyatı Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS/
DOKTORA/ SANATTA YETERLİK tezi olarak kabul
edilmiştir.

Başkan

Üye

Üye

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait
olduğunu onaylarım.

(...../ .../

Enstitü Müdürü

ÖZET

Mecmû`a-i Kasâ`id-i Türkiyye bir nazire mecmuasıdır. Bu nazire mecmuası Dîvân edebiyatının ilk dönemlerinden 16. yüzyıla kadar olan zaman diliminde yaşayan şairlerin yazmış oldukları kasidelerden oluşmuştur. Nazirenin tabiatı gereği bu mecmuadaki kasideler bir silsile izlemektedir. Bu silsilenin temel özelliği, bir devam-takip olgusu biçiminde olmasıdır. Bu devam-takip müşterek bir çabanın en gelişmiş ürünü elde etme çabası biçiminde görülür. Buradaki kasidelerin dönemin en seçkin örnekleri olarak toplandığını unutmamak gerekir. Aynı zamanda bunların döneminin edebî ölçütlerini en iyi yerine getiren ibdalar olduğunu söyleyebiliriz. Denilebilir ki, bu kasideler o zamanki canlı ve geçerli edebiyat ortamında süzülerek ve değerlendirilerek ortaya konmuş, beğenilmiş kendi döneminin zevkini yansıtan kasidelerdir. Devam-takip çizgisi içerisinde zamanın etkin şairleri edebî rekabet ortamının en iyi ürünü verme çabası içerisinde görünürler.

Bu itibarla çalışmamızı inceleyecek olanlar özellikle 15. ve 16. yüzyıl kasideciliğinin karakteristik örneklerini göreceklerdir.

SUMMARY

Mecmu'a-i Kasā'id-i Türkiyye is a review of poem. (These poems are modeled after another poem in respect to both content and form.) It consists of (qasidas) which were written by poets of the period (from first terms of Dîvân Literature to 16. Century). These qasidas of that review are arranged continuously. This arrangement is suitable for these poems. The main feature of this continuity is being "continuation-succeeding action" We shouldn't forget that these qasidas are the most distinguished examples of that period. We can say that these qasidas are the poetic things which show the literary features of that period. We also say that these qasidas show the pleasure of that period and they were liked, realized in their literature period. In the line of "continuation-succeeding", the most famous poets of that period tried for the formation of best quality poems.

So, people who want to examine of work especially will see the characteristic examples of 15. and 16. centuries qasides.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	<i>i</i>
SUMMARY	<i>ii</i>
İÇİNDEKİLER	<i>iii</i>
ÖNSÖZ	<i>v</i>
I. BÖLÜM	<i>vii</i>
A. KASİDE	<i>vii</i>
a) KASİDENİN TANIMI:	<i>vii</i>
b) KASİDENİN GENEL TARİHÇESİ:	<i>vii</i>
c) KASİDENİN TÜRK EDEBİYATINDAKİ TARİHÇESİ:	<i>viii</i>
d) KASİDENİN TEKNİK VE ESTETİK ÖZELLİKLERİ:	<i>x</i>
e) KASİDENİN BÖLÜMLERİ:	<i>xi</i>
f) KASİDELERİN İSİMLENDİRİLMELERİ:	<i>xiii</i>
g) KASİDELERİN TÜRLERİ:	<i>xiii</i>
B. MECMU' A	<i>xiv</i>
a) NAZİRE MECMUALARI:	<i>xvi</i>
b) MERAKLILARCA TOPLANMIŞ, SEÇME ŞİİRLER MECMUALARI:	<i>xvii</i>
c) RİSALELER, MECMUALAR :	<i>xvii</i>
d) AYNI KONUDAKİ ESERLERDEN TOPLANAN MECMUALAR:	<i>xviii</i>
e) TANINMIŞ KİŞİLERİN HAZIRLADIKLARI MECMUALAR:	<i>xix</i>
C. MECMUADA İSMİ GEÇEN ŞAİRLER	<i>xix</i>
1) AHMEDİ	<i>xix</i>
2) AHMED-İ DÂİ	<i>xx</i>
3) AHMED PAŞA	<i>xxi</i>
4) 'AMRİ	<i>xxii</i>
5) 'ARİFİ HÜSEYİN ÇELEBİ	<i>xxii</i>
6) AŞKİ	<i>xxiii</i>
7) BASİRİ	<i>xxiii</i>
8) EMÂNİ	<i>xxiv</i>
9) HAFİ	<i>xxiv</i>
10) HAYÂLİ BEY	<i>xxv</i>
11) İVAZPAŞAZADE ATÂYİ	<i>xxvi</i>
12) LAMİİ ÇELEBİ	<i>xxvi</i>
13) LÜTFİ	<i>xxvii</i>

14) MAHREMÎ	xxviii
15) MEDHÎ (HACI MÛSÂ)	xxviii
16) MESÎHÎ	xxix
17) NECATÎ BEG	xxix
18) RAHÎKÎ	xxx
19) REVÂNÎ	xxx
20) SA'ATÎ MEHMET ÇELEBÎ	xxxii
21) SEHÎ	xxxii
22) ŞAHİDÎ	xxxiii
23) ŞEM'İ	xxxiii
24) ŞEYHÎ	xxxiv
25) TÂCİZÂDE CA'FER ÇELEBÎ	xxxv
26) VASFÎ	xxxv
27) ZATÎ	xxxv
D. MECMU'A-İ KASA'İD-İ TÛRKİYYE	xxxvi
KISALTMALAR CETVELİ	xxxix
Tablo : 1	xl
Tablo: 2	xli
Tablo : 3	xlîi
Tablo :4	xliv
TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ	xlvi
II. BÖLÛM	1
METİN	2
KAYNAKLAR	369

ÖNSÖZ

Edebiyattan uzak bir millet, dilsiz insana benzer. Türk Milleti'nin altı asır boyunca edebi zevkini oluşturan Divan Edebiyatı, yüz yıllar boyunca süren uzun ömrü içerisinde, bugün için sayısını tespit etmeye imkân olmayacak kadar çok sayıda harikulade eserler vermiş bir edebiyattır. Yalnız kütüphanelerimizin değil, yabancı bir çok kütüphanenin en değerli koleksiyonları arasında yer alan bu eserlerin yeni nesillere mutlaka aktarılması gerekir.

Bu örneklerden en önemlileri de kasîdelerdir. Bir tür olarak ilk defa Arap edebiyatında ortaya çıkmış olan kaside, oradan Fars edebiyatına ve zenginleşerek Türk edebiyatına geçmiştir. Kasideler, şâirlerin zamanın değer ölçülerine göre, o mevkiyi işgal edende bulunması gereken bütün erdemlerin eksiksiz sahibi olarak gösterdikleri kişileri övdükleri şiirlerdir. Kasidenin bir diğer önemli yanı ise şairlerin bütün hünerlerini gösterdikleri şiirler olmasıdır. Bu mecmuadaki şiirlerin içerisinde gün yüzüne çıkmış, meşhur ve yayınlanmış şiirler olduğu gibi, yayınlanmamış sadece mecmuaların tozlu sayfalarında kalmış şiirlerin de olması bu çalışmamızı son derece önemli kılmıştır. Özellikle yayınlanmamış edebi değeri yüksek şiirleri ilim âlemine ve Türk edebiyatına tanıtanın mutluluğu, bu çalışmanın diğer bir yönüdür. Bunun dışında mecmua maddesinde de belirttiğimiz gibi altı asır etkisini sürdüren Türk edebiyatında mecmuaların da yeri şüphesiz çok önemlidir ve katkıları da tartışılmazdır. Bu büyük ve ihtişamlı medeniyetin karanlıkta kalan bir bölümünü bu çalışmamızla aydınlatmayı amaçladık.

Biz bu çalışmamızda ağırlıklı olarak 15. ve 16. yüzyıllarda yaşayan şairlerin yazmış oldukları kasideleri inceledik. Kaside-i Mecmu'a-i Türkiyye'nin 207.-327. varakları arasında yaptığımız çalışmada 27 şairin yazdığı 102 şiirle karşılaştık. Bu şiirlerin hangi şairlere ait olduğu, kimlere sunulduğu, kasidelerin bölümleri, şiirlerde kullanılan vezinler ve beyit sayıları isimleriyle beraber tablolarda gösterilmiştir. Bu çalışmamızda sembollerden de faydalandık. Kasidenin bölümleri kısmında mevcut olan bölüm "*" , olmayan bölüm ise (—) işaretiyle gösterdik.

Şairlerin şiirlerini sıralarken ; sıra no / şair adı / beyit sayısı / memduhlar/ kaside ismi şeklinde tablolastırdık. Mecmuada adı geçen şairlerin biyografi kısmında

(1,2,3...) numaralandırma sistemini takip ettik. Numaralandırma yaparken de şair sıralamasında alfabetik sırayı göz önünde bulundurduk. Ayrıca şairin adı, şiirleri ve mecmuanın geneline göre oranı yüzde (%) olarak gösterdik. Şiirleri bulunan şairleri edebi şahsiyetleri ve eserleriyle birlikte ele aldık. Bunun yanında çalışmamızda iki önemli kavramı kaside ve mecmuayı ayrıntılı bir şekilde anlattık. Metin kısmında ise başlığı şiir sayı numarası/ varak sayı numarası/ vezin şeklinde gösterdik.(1 /207b / -.- -/-.-.-/-.-.-/-.-.- gibi.)

Metinde iki temel sorunla karşılaştık: Birincisi, beyitin vezne uymaması; ikincisi ise müstensih tarafından karışık veya silik yazılmasından dolayı okunamaması. Bu iki problemi de dipnotlarla belirttik. Ayrıca metin içerisinde geçen ayetleri, dipnotla belirterek ayetin manasını, Kur'an'da kaçınıcı sure ve ayette olduğunu da ekledik. ("İştittik ve itaat ettik" Kur'an-ı kerim 2/ 285 gibi.)

Ayrıca şiirlerin redif ve kafiyeleri de ayrı bir sütunda gösterdik: Kelime halinde olanlar, serv..... serv ; ek halinde olanlar, -er/ -er.

Metinde kullandığımız transkripsiyon sistemini ise ayrı bir sayfada açıklamalı olarak belirttik. Transkripsiyon yazı karakteri olarak "Comic Trans" yazı tipini kullandık. Çalışmamız sırasında yararlandığımız kaynakları "Kaynakça" başlığı altında göstererek, ayrıntılı bilgi almak isteyenleri yönlendirmeyi amaçladık.

Ayrıca şunu belirtmekte de yarar vardır; bu hacimli mecmuayı dört yüksek lisans öğrencisi olarak paylaştık. Dolayısıyla girişte yer alan bazı bilgiler kaçınılmaz olarak tekrarlanacağından söz konusu edilen kişilerle bir araya gelerek kimi teknik bilgileri standart oluşturması amacıyla müşterek hazırladık. Böylelikle çalışmamızda tutum birliğinin getirdiği bir disiplin ortaya çıktı.

Edebiyatımızın önemli parçalarından olan bu eseri, tespit ve tanıma vazifesini yerine getirebilmiş isek, kendimizi bahtiyar sayacağız. Bu çalışmamda gösterdikleri sabır ve anlayıştan dolayı aileme; maddi ve manevi desteklerini her zaman arkamda hissettiğim saygıdeğer hocam Yrd. Doç. Dr. Ziya AVŞAR'a teşekkürü bir borç bilirim.

Niğde / 2004
Hakan BOZDAĞ

I. BÖLÜM

A. KASİDE

a) KASİDENİN TANIMI:

Sözlükte “kastetmek, azmetmek, bir şeye doğru yönelmek” gibi anlamlarına gelen kasd kökünden türeyen kaside terim olarak “belli bir amaçla söylenmiş, üzerinde düşünülmüş, gözden geçirilmiş” şiir demektir.¹ Divan edebiyatı nazım şekillerinden olup, daha çok din ve devlet büyüklerini övmek amacıyla kaleme alınan şiirlerdir. Kaside yazan şaire kasîde-gû, kasîde-serâ ve kasîde-perdâz adı verilir.²

b) KASİDENİN GENEL TARİHÇESİ:

Kaside, Arap edebiyatının ilk dönemlerinde doğmuş ve cahiliye devrinde en parlak dönemini yaşamıştır. Muallaktî's-seba yazarları ile İslami dönem Arap kasidecileri (msl. Kab b. Züheyr, Hassan b. Sabit, Nabiga) bu nazım şeklinin gelişmesinde önemli roller oynamışlardır. Genellikle bir caize amacıyla yazılan Arap kasideleri emirlikler devrinde Ebu Nüvas; Abbasiler devrinde de Ebu Temam, Buhturi ve Mütenebbi'nin başarılı örnekleriyle olgun şeklini bulmuştur.

Fars edebiyatında ilk kasideler Sasaniler devrinde görülür. Rudegî, Araplardan aldığı kaside şeklini küçük değişikliklerle daha da olgunlaştırmıştır. Ancak kaside altın çağını Gazneli Mahmud sarayında yaşamıştır. Rivayete göre 400 kadar maaşlı şair bulunan Gazne sarayında başta sultanu'ş-şuara Unsurî olmak üzere Ferruhî, Esedî gibi şairler kaside nazım şekliyle Sultan Mahmud için sayısız medhiyeler kaleme almışlardır.

Selçuklular döneminde Enverî, Emir Muizzî ve Hakanî; Haremşahlılar sarayında Reşidüddin Vatvat, Zahir-i Faryabi usta kasidecilerdendir. Daha sonra gelen Kemal İsfahani, Sadi-i Şirazi, Selman-ı Sâvecî, Hafız-ı Şirâzî gibi ünlü şairler kaside de varlabilecek son noktalara ulaştılar. Nitekim sebk-i hindi döneminde

¹ Hüseyin ELMALI: “Kaside” mad. TDV İslam Ansiklopedisi C. 23, s. 562, İstanbul- 2001.

² İskender PALA: Ansiklopedik Divan Şiir Sözlüğü, s. 313-316, Akçağ yay. Ankara- 1995.

c) KASİDENİN TÜRK EDEBİYATINDAKİ TARİHÇESİ:

Anadolu'da 14. yüzyılda oluşmaya başlayan divan edebiyatı Arap ve İran edebiyatlarının nazım şekillerini kabul ederken konu yönünden eski koşuklara benzeyen kasideyi de kolaylıkla benimsemiştir. Türklerin Müslüman olmadan önceki ozanlarının, hakanları yahut beyleri övmek için kopuz eşliğinde söyledikleri koşuklarla kaside arasında muhteva yönünden fazla fark görülüyordu. Türk edebiyatında ilk örnekleri 14. yüzyılda yazılmaya başlanan kasidelerin Türk beyliklerinin ileri gelenleri hakkında düzenlenmiş olmasıyla ilk mükemmel örneklerinin ortaya çıktığı 15. yüzyılda sultanlar ve devlet büyüklerine ithafen yazılmağa başlanması koşuk geleneğinin bir devamı kabul edilebilir. 15. yüzyılın başında Şeyhî (öl. 1431) gazelde olduğu gibi, Türk kasidesinin de kurucularından sayılabilir. Germiyan Beylerine ve Osmanlı sultanı Çelebi Mehmed ile Sultan II. Murad'a 15 kadar kaside söylemiştir. Fatih'in küçük oğlu Cem Sultan Avrupa'dan kardeşi II. Bayezid'e gönderdiği hüznü dolu ünlü "kerem" kasidesiyle padişahı affını dilemişti. Yine bu yüzyılın büyük şairlerinden Sultan Fatih'e hocalık, musahiplik ve sonra da vezirlik eden Ahmed Paşa'nın (öl. 1497) aralarında "la'l", "güneş" ve "kerem" gibi ünlü kasideleri de bulunan 40 kadar kasidesi vardır.

Türk edebiyatının klasik özelliklerinin bütünüyle teşekkül ettiği 16. yüzyılda ise kasidenin edebiyata has kuralları iyice belirlenip şekil ve bölümleri oluşmuştur. Konusu diğer İslami edebiyatlarda görülmediği kadar genişleyen kaside buna bağlı olarak değişik isimlerde anılmağa başlar. Hicviye, mersiye, hasbihal, arzıhal gibi konuları da ihtiva edecek çeşitlilikte yazılan kaside, Hz. Peygamber'i diğer din büyüklerini şairin çağında yaşamakta olan bir kişiyi öven örnekler yanında Allah'a yakarış, Resul'i Ekrem'den şefaahat dileme, bir devlet büyüğünden mansıb ve memuriyet talebi, himaye görme arzusuna istekte bulunma, bir cezadan kurtulmak için af dileme, hamasi duyguları açıklama, vatan sevgisini dile getirme sebeplerle düzenlenmiştir. Bu yüzyılda Baki (öl 1600), özellikle kasidelerinin nesib kısımlarında çok başarılıdır. Bir bahar tasviri yaptığı zaman kasideye erişilmez bir zenginlik ve parlaklık verir; adeta canlı bir tablo çizer. Hayalleri zengindir. Devrin bir başka büyük şairi Hayâlî Bey (öl 1556) Defterdar İskender Çelebi ile Sadrazam Maktul İbrahim Paşa'ya sunduğu kasidelerle tanınmış ve bunların aracılığıyla padişaha kendini tanıtmıştır. Kasidelerindeki hayal unsurları mükemmeldir. Fakat

Bakî'nin dilindeki ustalık, Hayalî'de yoktur. Nev'î (öl 1598) alim bir şairdir. Divanında 15 kadar kasidesi vardır. Derbeder bir yaratılışa olması sebebiyle bulduğu çok güzel hayalleri olduğu gibi, nazma geçirmiş, fakat bunların üzerinde durup işlememiştir. Rûhî (öl. 1605) kasidelerindeki akıcı üslubuyla dikkat çeker. Dilindeki açıklık ve parlaklık ile alay ve istihza, kasidelerinin belli başlı özelliklerindedir. Bu yüzyılın ve edebiyatımızın en büyük şairlerinden sayılan Fuzûlî öl. (1556) kasidelerinin nesib kısımlarında bazen tabiatı bazen de iş dünyasındaki heyecanları konu olarak ele alır. Bahar yahut su konularını nesib yaptığı zaman kasideye kendi aşkı ile başlar.

17. yüzyılda Türk edebiyatının kaside alanındaki en büyük şairi Neffî (1635) yetişmiştir. Neffî'nin sert, coşkulu ve heyecanlı bir yaratılışı vardır. Kaside de hayalleri o kadar güçlü ve derindir ki çok insan mantığını şaşırır. Neffî'nin divanındaki bütün şiirlerinden fazla yer tutan 59 kasidesi vardır. Bu yüzyılda Neffî'den sonra çok tanınmış bir başka kaside şairi de Sabrî (öi. 1645) dir. Sabrî kaside de tamamen Neffî'nin yolundadır. Bazı şiirlerde ahenk bakımından Neffî'ye yetiştiği görülür. Fakat Neffî'nin gür sesi yanında hayal zenginliği, anlatımındaki kudreti Sabrî'de yoktur. Yüzyılın diğer kaside yazar şairleri Âlî, Şeyhülislam Yahya, Bahâ'î ve Nailî dir. Bunlara yüzyılın sonunda yetişen Nâbî (öl. 1712) yi eklemek gerekir. Nazım tekniği çok mükemmel olan Nâbî, her zaman ölçülü ve mantıklıdır. Kasidelerinde nasıl bir girizgahdan sonra konuya gireceği, ortaya attığı fikri nasıl işleyeceği bellidir. Bir değişiklik ve yenilik göstermez.

18. yüzyılda Nedim (öl. 1730) gazel ve şarkılarının yanında kasideleriyle tanınmıştır. Neffî'deki gürleyen sese karşı Nedim'de ince, zarif bir ahenk vardır. Bu yüzyılın sonunda Şeyh Galib (1799)'de gazel ve nesnevdeki ustalığı yanında kasidede de bir varlık göstermiştir. Sadece Sultan Selim'e 50 kadar kaside yazmıştır.

19. yüzyılda Enderunlu Vâsıf ve Enderunlu Fâzıl, kaside de Nedim'in yolundan gitmişlerse de, onun kasidelerinin yanında oldukça sönük kalmıştır.

Tanzimat'tan sonra gelişen edebiyatın bazı şairleri, diğer divan edebiyatı nazım şekillerinde olduğu gibi, kasidenin de iç yapısında bazı değişiklikler yapmışlardır. Bu değişikliğin en önemlisi bölümlerin kaldırılarak, sözün doğrudan övülecek kişiye getirilmesi, kişinin somut varlığından çok onun getirdiği yeniliklerin, yaptığı inkılapların, fikirlerinin medhiyesi yapılmıştır. Kasidenin bu geleneklik

şemasının kırıp dışına çıkaran ilk şair Akif Paşa (öl. 1845) olmuştur. Adem kasidesi meşhurdur. Şinasi'nin Reşid Paşa için yazdığı kasidelerde nesib, girizgah, fahriye gibi klasik bölümleri atmış, Reşid Paşa'nın şahsında yapılan işleri övmüş, basmakalıp övgü cümlelerinden uzaklaşmıştır. Ziya paşa, Sultan Abdülaziz için yazdığı kaside de dua bölümüne de yer vermiştir. Daha heyecanlı olan Namık Kemal'in kaside türünde birkaç eseri vardır. Hürriyet kasidesi olarak bilinen eseri, yeni kasidenin en güzel örneğidir.

Klasik kasideyi Tanzimat kasidesinden en belli başlı özellik, onlardaki üsluptur. Klasik kasidede de basma kalıp bir övme vardır. Kişinin özelliği olarak sayılanlar o şahsın bizatihi özellikleri değildir. Bunlar toplumun beğendiği insanlarda aradığı değişmez güzel hasletlerdir. Memduhun ismi yerine başka bir isim konulsa kasidenin yapısında ve manasında bir bozulma görülmez. Tanzimat kasidesi daha çok memduhun iç özelliklerini, bizatihi ona has olan değerleri tespit ederek över.⁴

Divan edebiyatındaki kaside yazma geleneği Tanzimat'tan sonra da sürmüştü, hatta Cumhuriyet'in ilk yıllarında kaside düzenleyen şairler çıkmışsa da, modern Türk şiiri kasideyi tamamen terk etmiştir.

d) KASİDENİN TEKNİK VE ESTETİK ÖZELLİKLERİ:

Kasidenin beyit birimiyle yazılan bir nazım şeklidir. İlk beyit kendi arasında, sonraki beyitler ilk beytin ikinci dizesiyle kafiyeli (a-a, b-a, c-a gibi) olur. Türk edebiyatında kasideler otuz üç ile doksan dokuz beyit arasında değişen uzunlukta düzenlenmiştir. Bu sayıya rağbet edilmesinin yine Allah'ı övmek demek olan tesbihin tane sayısı ve taksimiyle ilgili olması da muhtemeldir.⁵ Nadiren bu sınırların dışına çıkıldığı olmuşsa da şairlerin genelde kırk elli beyit uzunluğundaki kasideleri tercih ettikleri görülür.⁶ Gerçekte ise kasidenin uzunluğunu tayin eden husus, bu birbirini tutmayan rakamlar değil, tek bir kafiye etrafında uzayıp giden manzumeye şairin kafiye bulma gücü ve söz varlığının müsaade ettiği kafiye yaratma

⁴ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi "Kaside mad." C.6, s. 210, Dergah yay. İstanbul- 1982.

⁵ age

⁶ İskender PALA: "Kaside(Türk Edebiyatı) " TDV İslam Ansiklopedisi C. 23, s. 562, İstanbul- 2001.

imkanının derecesidir. ⁷Kaside de ilk beyte "matla`", son beyte "makta`" denir. Kasidenin içinde her iki mısraı kafiyeli başka beyit veya beyitler varsa "tecdid-i matla`", birkaç matla` beyti taşıyan kasideye de "zü'l-metâli" adını alır. Şairin mahlasını söylediği beyit "taç beyit", kasidenin en güzel beyti "beytü'l-kasid" olarak isimlendirilir. Tac beyit kasidenin son yani makta` beytinde olabileceği gibi, ondan önceki beyitlerden birinde de olabilir. Şairler isim veya mahlaslarını genellikle dua bölümünde veya kasideyi bitirmeden birkaç beyit önce söylerler.

e) KASİDENİN BÖLÜMLERİ:

1-Nesib (Teşbib): Kasidenin ilk ana bölümlerinden biridir. Kasidenin giriş bölümüdür. Şiir ve konu bakımından da uzun ve esaslı bölümdür. Nesib veya teşbib ortalama on beş veya yirmi beyit uzunluğunda olur. İşlenen konu bazen kasideye isim olabilmektedir. Burada genellikle tabiat tasvirleri yapılır. Bazen bu bölümde Allah`a dua, onun birliğine iman edilir, Hz. Muhammed`e sevgi dile getirilir. Burada konuya göre çöl, vaha, at, deve, av, bahar, hazan, kış, yaz, saray, kasr, yalı, ramazan, bayram v.b. tasvirleri yapılır; hakimane düşünceler, cömertlik, kahramanlık gibi faziletler; Şiraz, Bağdad, İstanbul gibi şehirler ve buradaki bağ ve bahçelerin güzelliği, tarihi, ictimai ve estetik bir çevre içinde anlatılır. Bu ilk bölümde aşk ve sevgi konusu işlenmişse bölüme *nesib*, başka değişik konular işlenmişse *teşbib* adı verilir. Fakat genellikle bu adlar birbirine karıştırılmış ve konularına bakılmadan bu bölüme *nesib veya teşbib* denilmiştir. Hangi adıyla anılırsa anılsın bu ilk bölüm, şairin ilhamına ve hayal gücüne serbestlik tanınması bakımından kasidenin şiirsel açıdan en göz alıcı bölümdür.

2-Tegazzül: Kaside için tecdid-i matla` ile başlayan bir gazel olup, beş veya on iki beyitten oluşabilir. Yalnız bu bölümler her kaside de görülmebilir. Bazen bunlar nesib bölümünde işlendiği gibi bazen medhiye arasında veya medhiye sonunda olabilmektedir. Kasidedeki monotonluğu kırmak, üsluba canlılık kazandırmak maksadıyla şairin aşk ve eğlence duygularını dile getirdiği gazel söylediği bölümdür. Nesibde başlayan aşk duygusunu, kasidenin biraz daha

⁷ Ö. Faruk AKÜN: "Divan Edebiyatı" TDV İslam Ansiklopedisi C. 9, s. 408, İstanbul- 1994.

aşağısında devamıyla meydana gelmiştir. Eğer sevgili ölmüşse veya bulunamayacak şekilde kaybolmuş ise mısralar mersiye edasıyla söylenir.

3-Girizgah: Şair nesib veya tegazzül bölümünün sonunda bir münasebet düşünerek asıl konuya girer. Yani sözü öveceği kimseye getirir. Bu beyiti nükteli ve ustalıklı söylemeye çalışır. Genellikle bir veya iki beyitte yapılan bu giriş üst bölümle alt bölüm arasında bağlayıcı rol oynar.

4-Medhiye: Kasidenin nesib (teşbib) bölümünden sonra gelen ana bölümlerinden biridir. Kasidenin belki de en sanatkarane bölümüdür. Kasidenin kaside olabilme özelliği buradaki övgüye bağlıdır. Maksat da denilen bu bölümde şair, devrin büyük insanının (memduh) veya kendi kabilesinin fazilet, adalet, zenginlik, cömertlik ve kahramanlığından, savaşlarından, imar çalışmalarından eserlerinden v.b. çeşitli özelliklerinden şairane bir üslupla bahseder. Büyüklerin övünmeden hoşlanmaları bazı şairleri dalkavukça övgülere de itmıştır. Kasidelerin asıl yazılış maksadı, özü bu bölümün muhtevası olduğu için medhiyeye diğer bölümlerden daha fazla beyit ayrılır. Uzunluğu şaire ve konuya göre değişir.

5-Fahriye: Kasidenin asıl bölümlerindedir. Şair burada kasidesini ve kendisini över. Buna da memduhu kendisinden daha iyi övecek kimse bulunamayacağını belirterek yapar. Mısralarını inciye benzeter. Kasidelerinin dilden düşmediğini belirtir. Diğer şairlerin yarışmak için meydana çağırır. Kendi şiirleriyle övünür. Kısa olan bu bölüm bazen dua bölümüyle birleştiği gibi kasidenin başında da bulunabilir. Beyit sayısı şairlere göre değişebildiği gibi, fahriye bölümü konulmamış kasideler de mevcuttur. Nefi`nin fahriyeleri Türk edebiyatında çok meşhurdur.

6-Dua: Kasideye sonradan girmiş bölümlerindedir. Kasidenin en sonunda birkaç beyitten oluşur. İslamlıktan sonra kasidenin memduha dua ile bitirilmesi gelenek haline gelmiştir. Allah`ın övülen kişiye ikbal ve uzun ömür vermesi dilenir, adının daim söylenmesi istenir. Bu arada böyle bir kasideyi yazmağı nasip ettiği için şair Allah`a minnet ve şükranlarını bildirir.⁸

f) KASİDELERİN İSİMLENDİRİLMELERİ:

Türk edebiyatında kasideler üç şekilde adlandırılmıştır.

⁸ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, "Kaside mad." C.6 s. 210, Dergah yay. İstanbul -1982.

1-Nesib veya teşbib bölümünde işlenen konuya göre: Kaside de eğer bahardan bahsedilmişse bahâriye, kıştan söz eden kasidelere şitaiyye adı verilir. Ramazaniyye, iydiyye, temmuziyye, nevruiyye, gibi zaman dilimlerini; sünbülüyye ve rahşiyye gibi çiçek ve hayvanları, sûriyye, hamamiyye, cülusiyye, kudumiyye, istikbaliyye, sulhiyye ve fethiyye gibi olaylara dayalı hayat kesitini; kasriyye, dâriyye gibi bina tebrikini konu alan kasideler, bu şekilde isimlendirilir.

2-Redifine göre: Redifi güneş olan medhiyeye güneş kasidesi (şemsiye), gül olana gül kasidesi (verdiyye), sünbül olana sünbül kasidesi (sünbülüyye) gibi isimler verilir. Türk edebiyatında su, tığ, hançer, benefşe, lale, kalem, sūhan v.b. kelimelerin redif olarak kullanıldığı kasideler ünlüdür.

3-Kafiyeye göre: Kasidelerin bazıları kafiye olan kelimenin son harfine göre isim alır. Kafiye harfi râ ise raiyye, mim ise mimiyye, ta ise taiyye gibi.⁹

g) KASIDELERİN TÜRLERİ:

Kasidenin tevhid, münacat, na`'t, medhiye, fahriye, hicviye, mersiye gibi türleri vardır.

1-Tevhid: Allah`ın birliğini ve yüceliğini, azamet ve kudretini anlatan manzumelere tevhid denir. Tevhide Allah`ın büyüklüğü, isimleri, sıfatları, kuvvet ve kudretinin sonsuzluğu anlatılır. Tanrı karşısında kulun acizliği vurgulanır. Arifane söyleyişlere sık sık rastlanan tevdidlerde, yer yer didaktik özellikler arz eder. Divan edebiyatında en ünlü tevhid manzumesini Nâbî yazmıştır.

2- Münacat: Allah`a yalvarış yakarma demektir. Edebiyatta konusu Tanrı`ya yakarış olan şiirler bu adla anılır. Divan şairleri müretteb divan oluştururken münacat yazmayı bir çeşit kural haline getirmişlerdir. En büyük güç, kudret ve azamet sahibi olan Allah`ın ululuğu karşısında acizliği ve Allah`a yakarıştta bulunan şairler, öncelikle kulun acizliği ve Allah`a muhtaç oluşundan bahsederler.

3- Na`'t: Hz. Peygamber`i ögmek, O`na yalvarıp şefaata dilemek amacıyla yazılan şiirlere denir. Na`'tların konusu Hz. Peygamber`in risaleti, mucizeleri, hicret olayı, din yolunda çektiği eziyetler v.s. olabilir. Kullandıklarından medhiye adıyla anılmaya başlanmıştır. Nitekim kasidenin bölümlerinden birinin adı da medhiyedir.

⁹ İskender PALA: "Kaside(Türk Edebiyatı) " TDV İslam Ansiklopedisi C. 23, s. 562, İstanbul- 2001.

Şair bu bölümde kasideyi sunacağı kişiyi aşırı sözlerle överek kahramanlığını, cesaretini, iyiliğini, adaletini, zenginliğini, cömertliğini anlatır.

5- *Hicviye*: Konusu hiciv (yergi) olan şiirlere hicviye denir. Medhiyenin zıddıdır. Bir kişi veya kurumu; toplum veya olayı v.s. yermek amacıyla özel şiirler olarak yazılabildikleri gibi bazı manzumeler içinde yer edinebilirler. Hicviyeler en kolay hatırlanabilen şiirlerdir. Ancak eski toplum yapısının tutucu fikirleri hicviyelerin yazıya geçirilmesini hoş karşılamadığı için örneklerine az rastlanır. Türk edebiyatında Nefî, Sürûfî, Hevâyî, Vehbî v.s. şairler en ünlü hicviye şairleridir.

6- *Mersiye*: Bir kimsenin ölümü üzerine duyulan üzüntü ve acıyı anlatmak amacıyla ölüyü över nitelikte yazılan şiirlere denir. Lirik bir anlatımın hakim olduğu mersiyeler genellikle dünyanın geçici ve aldatıcılığı, adaletsizliği ve hayata bakış açısı gibi felsefi konuları anlatan birer bölümle başlar. Daha sonra ölen kimse için duyulan üzüntü ile ölenin yiğitlik, cömertlik, iyilik, adalet v.s. meziyetleri anlatılır. Yahya Bey, Bakî, Şeyh Gâlib, Kâzım Paşa'nın yazmış oldukları mersiyeleri meşhurdur.

B. MECMUA

Arapça olan bu kelime cem` kökünden gelmektedir. Toplanıp, biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi ya da seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap.¹⁰ Şuradan, buradan toplanmış şeyler.¹¹ Eski harflerle yazılmış, içinde seçme yazıların bulunduğu el yazması eser. Şekil yönünden bir defterden ibarettir. Halk kültürüyle ilgili olan ve aşağıdan yukarıya açılanlara cönk denir.¹² Toplamak, derlemek, bir araya getirmek anlamlarında kullanılan mastardan yapılan "mecnû" ise toplanmış ve derilmiş demektir. Bu kelimenin müennesi ise mecmua'dır. Anlamı da toplanıp biriktirilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilmiş yazma kitabdır.¹³

¹⁰ Ferit DEVELLİOĞLU: **Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lugat**, s. 596, Aydın Kitabevi, Ankara- 1996.

¹¹ Muallim Naci: **Lugat-ı Naci**, s.819, Çağrı Kitabevi, İstanbul- 1987.

¹² İskender PALA: **Ansiklopedik Divan Şiir Sözlüğü**, s. 361, Ötüken yay. İstanbul- 1988.

¹³ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, **Mecmua'** mad.,C. 6, s. 170, Dergah yay. İstanbul- 1982.

Bugün mecmua denince akla muntazam aralıklarla yayımlanan ve içinde hemen hemen aynı konudan yazıları ihtiva eden bir çeşit yazılar topluluğu akla gelir. Eski Türk Edebiyatı kültürü çerçevesinde mecmuayı bugünkü anlamıyla düşünmek yanlış olacaktır. Yüzyıllar boyunca gerek edebiyat sahasına gerekse diğer dallara çok önemli katkılarda bulunan mecmua türü acaba neydi, nasıl oluştu diye düşünülecek olursa şöyle bir sonuca varılır: Mecmua genellikle kişilerin beğenilerini yansıtan bir not defteri olarak görevine başlamış ve bu görevini sürdürmüştür. O defter bitince de mecmua dediğimiz şey ortaya çıkmıştır. Çok düzgün ve itina ile hazırlanmış mecmualar olduğu gibi çok dağınık hatta kağıdının boyutları, renkleri birbirine uymayan mecmualara da rastlanır. Hatta bu arada yazı karakterinin de değiştiği, yani mecmuanın el değiştirdiği de olur. Mecmua türünün önemi şöyle sıralanabilir:

a. Bugün için kayıp olan bir eser bu mecmuaların birinde ortaya çıkabilir.

b. Zamanında şairin herhangi bir sebeple divanına koymadığı veya daha sonra yazdığı şiir veya yazılar kulaktan kulağa veya elden ele geçerek bu mecmualarda yer alabilir. Taşlıcalı Yahya'nın meşhur Şehzade Mustafa Mersiyesi ile Tatavlı Mahremî'ye ait birçok kasidenin hiçbir yerde bulamadığımız halde, üzerine çalıştığımız bu mecmua'da yer alması gibi.

c. Divanı olmayan bir şairin şiirleri dağınık veya toplu halde bu mecmualarda bulunabilir.¹⁴

Mecmualar tek bir konuyu içine alan yazıları topladığı gibi, değişik konuları da içine alabilir. Mecmualar kendi aralarında şöyle bir tasnife tabi tutulabilir.

a) NAZİRE MECMUALARI:

Divanları dolduran manzumeler arasında, başkalarına nazire olarak söylenmiş olanlar çoktur. Zamanında çok yaygın olan nazirecilik, edebiyat tarihi açısından kötü bir taklit değil, bilakis zenginliktir. Bununla birlikte yüzlerce naziresi meydana getirilen bir gazelin aslını bulmak, onun çok işine yarayacaktır. Nazire mecmuaları bu noktada kılavuzluk yapacaktır. Bu mecmualardaki nazireleri gözden geçirmekle, bunların asıllarını ve divan tertip etmemiş olan şairlerin manzumelerini bulmak

¹⁴ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Mecmua' mad., C. 6, s. 170, Dergah yay. İstanbul- 1982.

olanağı vardır. Bu bakımdan nazire mecmuaları edebiyat tarihi incelemelerinde önemle başvurulabilecek kaynaklardır. Bunların en önemlileri:

Mecmuatü`n-Nazair: Ömer b. Mezdî`in 1436`da hazırladığı 614 yapraklık bu mecmua, nazire mecmualarının ilkidir. 84 şaire ait 397 şiir ihtiva eder. Bu arada derleyicinin şiirleri de mecmuada yer almaktadır. Şiirler aruz bahirlerine göre bir sınıflandırmaya tabi tutulmuş, böylece bütün şiirler altı bahirde toplanmıştır. Bu mecmuayı ilim alemine ilk kez S. Nüzhet ERGUN 1928 yılında tanıtmıştır.¹⁵ Mecmua Mustafa CANPOLAT tarafından 1982`de yayınlanmıştır.¹⁶

Camiü`n-Nazair: Eğridirli Hacı Kemal tarafından 1512 yılında derlenen bu eser 496 yapaktır ve 266 şairin şiirlerini ihtiva eder. İki sayfalık bir önsözden sonra tevhitler, natlar başka kasideler, gazeller, müstezadlar ve musammatlar sıralanmaktadır. Ahmed Faik`in “Çarhnâme”si bu mecmua aracılığıyla ilim alemine tanıtıldı. Mecmua üzerine tezler yaptırılmış ancak eser tümüyle yayınlanmamıştır.¹⁷

Mecmaü`n-nazair: Edirneli Nazmi tarafından 1523 yılında hazırlanmıştır. 243 şairin şiirlerini içine alır ve 3356 gazel ihtiva eder.

Pervâne Bey Mecmuası: Kanuni Sultan Süleyman`ın bendelerinden Pervâne b. Abdullah tarafından 1560`da derlenmiştir.

Metâliü`n-Nazair: Budinli Hısalî (öl. 1651)nin topladığı mecmuada, “matlalar”, vezinlere ve kafiyele göre sıralanmıştır. Şairin kendi matlaları da bulunmaktadır.

Adlarını verdiğimiz ve tanıttığımız nazire mecmuaları dışında kütüphanelerimizde kayıtlı pek çok nazire mecmuası bulunmaktadır. Bunların derleyicileri çoğunlukla belli değildir.¹⁸

b) MERAKLILARCA TOPLANMIŞ, SEÇME ŞİİRLER MECMUALARI:

Bunlar her kitaplıkta vardır ve sayıları çoktur. Tanınmış birkaçı:

İbrahim Bey Külliyyatı, seçme şiirler, 153 yaprak

¹⁵ Agah Sırrı LEVEND: **Türk Edebiyat tarihi**, C.1, s 167, TTK yay. Ankara- 1984.

¹⁶ Ömer b. Mezdî,: **Mecmuatü`n-Nazair**, çev. CANPOLAT, Mustafa,TDK yay. Ankara-1982.

¹⁷ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Mecmua` mad., C. 6, s. 170, Dergah yay. İstanbul- 1982.

¹⁸ age

Mecmua, 16. yüzyılda tertiplenmiş olan bu mecmuada gazeller, şairlerin adlarının ilk harfleri sırasına göre tertiplenmiştir.

Mecmua, Türlü şairlerin manzumeleri, özellikle Nef'inin, Nev'î'nin ve Ulvî'nin kasideleri yer almaktadır.¹⁹

c) RİSALELER, MECMUALAR :

Bu tarzdaki mecmualar da kitaplıklarımızda çoktur. İçlerinde risalelerle birlikte şiirler bulunanlar da vardır. Önemli birkaçı:

Câmiu'l-Maâni, Oldukça eski ve kıymetli metinleri ihtiva eden bu mecmua 1533 tarihinde derlenmiştir. Derleyicisinin ismi belli değildir. Mecmua'da Türkçe, Farsça, ve Çağatayca eserlerden seçmeler olduğu gibi eserlerin tamamını bulmak mümkündür. Bu mecmuanın önemi içindeki metinler ve tertip edildiği tarihtir.

Mecmua, Bu mecmua'da dört sütun üzerine yazılmış 275 yapraktan oluşmuştur. Nev'izade, Riyâzî, Azmi-zâde, Fakirî, Yahya, Kâf-zâde, Cinanî, Fuzulî gibi şairlerin çeşitli eserleri tam olarak vardır.

Mecmua, 233 yapraklık bu önemli mecmua'da Veysi'nin Siyer'i, Okçuzâde'nin Ahsenü'l-Hadis'i, Riyâzî'nin Tezkire'si, Alî'nin Menâkib-i Hünerveran'ı, Edirneli Kesbî'nin Manzume'si, Subhî'nin Manzume'si, Ganizâde'nin Şahnâme'si yer almaktadır.

Mecmua, bu mecmua'da Osmanzade Taib'in şu eserleri vardır: Şerh-i Hadis-i Erbain, Ahlak-ı Ahmedi, Telhisü'l-Hikem, Hadikatü'l-Vüzerâ.

Mecmua, Bu mecmua'da türlü şiirlerden başka önemli olarak Hikâyet-i Elif Abdal(Manzum latife), Kaside-i Cüzdân-name (manzum latife), Tarzî'nin Zille-name'siyle Vasiyyet-name-i Tıflî'si vardır.

Mecmua, Bu mecmua'da şunlar yer almaktadır: Nevaî, Hadis-i Erbain; "Kürre-i zemin" haritası; Necâtî'nin gazelleri; Bakî, Zatî, Ahmed Paşa'nın ve başkalarının manzumeleri, Mesihî'nin Şehrengiz'i, Şemsi Paşa'nın gazelleri ve nazireleri yer almaktadır.

Daha birçok mecmuayı özellikle İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulmak mümkündür.²⁰

¹⁹ Agah Sırrı LEVEND: **Türk Edebiyat tarihi**, C.1, s 167, TTK yay. Ankara- 1984.

d) AYNI KONUDAKİ ESERLERDEN TOPLANAN MECMUALAR:

Bu tip mecmualara da kütüphanelerimizde çok rastlanır. Burada verilen mecmualar önemli olarak düşünülüp kaydedilenlerdendir. Bunlardan birkaçı;

Eş`arnâme-i Müstezadî, Hadikâtü'l- Cemâvi`nin müellifi Hüseyin Ayvansarayi tarafından derlenmiştir. 150 yapraktan oluşan bu müstezadlar mecmuası, Ayvansarayi`nin kendi el yazısı ile 1767 yılında başlanmış ve 1780 yılında tamamlanmıştır. Kendi devrine kadar yazılan müstezadları içine almaktadır.

Mecmua-i Tevârih, Hekimoğlu Ali Paşa`nın 1742 yılında ikinci kez sadarete gelmesiyle kendisi için yazılan kaside, gazel, tebrik, tarih v.s.yi Müminzâde Hasib Efendi`ye toplatmasıyla oluşmuştur.

Menâhicü`l-İnşâ, Münşeat mecmualarının II.Murad ve Fatih devrine ait en eski örneğidir. Mecmua Yahya b. Mehmed Kâtib tarafından 15. yüzyılda derlenmiş olup özel ve devlet yazışmaları ile ilgili bilgileri toplamaktadır. Bu kitap 1971 yılında Şinasi TEKİN tarafından Amerika`da bastırılmıştır.

Mecmua-i Münşeatü`s-Selâtin, 2 cilt halinde basılan bu mecmua Feridun Bey münşeatı olarak ün salmıştır. İstanbul`da 1846 ve 1858 yıllarında iki kez basılmıştır.²¹

Mecmua, Lale devrinde İbrahim Paşa`ya sunulan kasideler ve tarih manzumeleri bulunmaktadır. 636 yapraklık bu mecmua, İbrahim Paşa`nın emriyle Faiz Efendi ve Şakir Bey tarafından hazırlanmıştır.

Nu`üt-ı Nebeviyye Mecmuası, Abdülbaki Efendi adında birisi tarafından toplanmıştır. Mecmuada şu şairlerin kaside ve mesnevi tarzında yazdıkları na`tlar yer almaktadır: Cezmî, Şehri, Halilî, Zatî, Danişî, Riyazî, Rizai, Mezakî, Faizî, Nadirî, Nailî, Nabî, Sulhî, Sabit, Yahya, Nef`i, Fuzulî, Cinanî, Hayâlî, Nurî, Hakanî, Cevri, Feyzî, Fehim, İdi, Zihnî, İsmetî, Aziz, Alî, Neşâtî, Vecihi, Hâletî, Tıflî, Fazlî, Vücutî, Celilî, Şeyh Hakkî.²²

²⁰ Agah Sırrı LEVEND: **Türk Edebiyat tarihi**, C.1, s 167, TTK yay. Ankara- 1984.

²¹ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Mecmua` mad., C. 6, s. 172, Dergah yay. İstanbul- 1982.

²² Agah Sırrı LEVEND: **Türk Edebiyat tarihi**, C.1, s 167, TTK yay. Ankara- 1984.

e) TANINMIŞ KİŞİLERİN HAZIRLADIKLARI MECMUALAR:

Bu mecmualarda seçme şiirler, biyografyalar, küçük risaleler, önemli eserlerden seçilmiş parçalar, fıkralar, hikayeler, latifeler ve türlü bilgiler bulunur. Bunlardan birkaçı:

Süleyman Faik Efendi mecmuası, Süleyman Faik'in (öl. 1837) topladığı bu mecmuada, nazireler, hikayeler, fıkralar, anılar ve türlü bilgiler vardır.

Fasih Ahmed Dede Mecmuası, Devrinin ünlü şairlerinden ve hattatlarından olan Mevlevi Fasih Ahmed Dede (öl. 1699) nin kendi el yazısıyla yazdığı bu mecmua bir hazinedir. İçinde Dede'nin Farsça divanı, Türkçe şiirleri, fıkralar, tarihsel hikayeler, yararlı bilgiler, risaleler, Türkçe ve Farsça seçme şiirler, biyografyalar, türlü eserlerden parçalar, küçük risaleler yer almaktadır.

Tayyar-zade Mecmuası, Tarihçi Tayyar-zade Ahmed Atâ (öl. 1877) nın hazırladığı bu mecmuada, biyografyalar, tarihsel olaylar ve beyitler vardır.²³

C. MECMUADA İSMİ GEÇEN ŞAİRLER

1) AHMEDİ

Muhtemelen 1335 yılında doğdu. Asıl adı İbrahim, lakabı Tâceddin, babasının adı Hızır'dır. Hayatı hakkındaki bilgiler yetersiz ve tutarsızdır. Öğrenimini nerede nasıl yaptığı bilinmemektedir. Ancak kaynaklar bilgisini artırmak için Mısır'a gittiğinde birleşmektedir. Kaynaklarda, Ahmedî'nin İlk önce Aydınogullarından Hazma Bey'e ve daha sonra Germiyanoğullarına intisap ettiği belirtilmektedir. Osmanogullarına da ne zaman intisap ettiği belli değildir. Ancak Emir Süleyman'la olan münasebeti onun ölümüne kadar (1410) devam etmiştir. Ahmedî'nin Emir Süleyman'a yakınlığı, eserlerinin çoğunu ona ithaf etmesinden anlaşılmaktadır. Emir Süleyman'ın ölümünden sonra I. Mehmed'in himayesine girmiş, seksen yaşını geçmişken 1413 yılı civarlarında Amasya'da ölmüştür.²⁴

Ahmedî, edebi şahsiyeti ile 15. asra hükmetmiş şairlerdendir. Konuya hakimiyeti ve muhtelif nazım şekilleri içinde hünerle kalem oynatışı ile, tesirinde

²³ age

²⁴ Günay KUT : "Ahmedî" TDV İslam Ans. C. 2, s.165, İstanbul- 1989.

kaldığı şairlerden farklı bir yazış tarzına sahip olmuştur. Ahmedî'nin en meşhur eseri İskendernâme'dir. Emir Süleyman'a sunulmuştur. Prof. Dr. İsmail ÜNVER tarafından tıpkı basımı yapılmıştır. Bu eserin haricinde Divan, Cemşid ü Hurşid, Tervihü'l Ervah , Hayretü'l Ukala adlı eserleri vardır. ²⁵

2) AHMED-İ DÂÎ

Kaynakların çoğunluğuna göre Germiyanlı'dır. Doğum tarihi ihtilaflıdır. Dâî Germiyan'da bir süre kadılık yapmış, Germiyan Beyi II.Yakub'un meclisinde bulunmuştur. II. Yakub'un Yıldırım tarafından mağlup edilmesiyle Emir Süleyman'ın yanına gitmiştir. Çengnâme adlı meşhur mesnevisini de Emir Süleyman adına kaleme almıştır. Emir Süleyman'ın 1410 yılında öldürülmesiyle, Çelebi Mehmed'in himayesine girdiği, onun cülusu ile ilgili olarak yazdığı kasideden anlaşılmaktadır. Dâî, Çelebi Mehmed tarafından korunmuş ve oğlu Murad'a hocalık yapmak üzere sarayda görevlendirmiştir. Ölüm tarihi belli olmamakla beraber 1421 yılından sonra vefat ettiği şiirlerinden anlaşılmaktadır. Mezarı Bursa'dadır.

Daha önce birkaç şiiri bilinen Ahmed-i Dâî'nin Prof. Dr. İsmail Hikmet ERTAYLAN'ın²⁶ gayretiyle 15 kadar eseri bulunmuştur. Bunların manzum olanlarının başlıcaları Türkçe Dîvân, Farsça Dîvân, Çengnâme, Camasbnâme, Vasiyyet-i Nûşirevân ve Mutâyebât; mensur olanları ise Cinân-ı Cenân, Miftahü'l Cenne, Sirâcü'l- Kulûb ve Tıbb-ı Nebevi Tercümesi'dir.

Müretteb olmayan Dîvânı ve Çengnâme; gerek dil ve üslup, gerek muhteva bakımlarından Ahmed-i Dâî'nin büyük bir şair olduğunu göstermektedir. ²⁷ Sade bir dille yazdığı mensur eserlerinden ise, onun yalnız Arapça ve Farsça'yı değil, devrinin bütün ilimlerini bilen bir bilge kişi olduğu anlaşılmaktadır.

3) AHMED PAŞA

II. Murad'ın kazaskerlerinden Veliyyüddin Efendi'nin oğludur. Büyük bir ihtimalle Edirne'de dünyaya geldi. Bursalı olarak tanınması, hayatını Bursa'da

²⁵ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Ahmedî maddesi, C.1, s. 80, Dergah yay. İstanbul -1990.

²⁶ İsmail Hikmet ERTAYLAN: *Ahmed-i Dâî Hayatı ve Eserleri*, İstanbul- 1952.

²⁷ F. Kadri TIMURTAŞ: "15. Yüzyıl Türk Edebiyatı", Türk Dünyası El Kitabı, C. 3, s. 117, TKAE yay. Ankara- 1995.

geçirmesi ve orada ölmesiyle ilgilidir. Tahsilini tamamladıktan sonra Bursa ve Edirne’de müderrislik yaptı. Fatih Sultan Mehmed’in tahta geçmesinden sonra kısa sürede yükselerek önce kazasker, daha sonra da padişaha musahib ve hoca oldu. Birkaç yıl sonra da vezirlik payesi verilerek paşa oldu. İstanbul’un fethi sırasında padişahın yanından hiç ayırmadığı kişiler arasındaydı. Padişahın Ahmed Paşa’ya olan bu ilgisini kıskananlar tarafından çeşitli dedikodular üretildi. Bunun sonucunda Fatih, şairi önce katletmek istemiş, daha sonra da hapse attırmıştır. Ahmed Paşa bu badireyi padişaha yazıp gönderdiği meşhur “kerem” redifli kasidesi ile atlatmış, fakat bu olaydan sonra da saraya yaklaştırılmamıştır.²⁸ Önce Bursa’da Orhan ve Muradiye medreseleri müteveli üyeliğine tayin edilmiş, daha sonra da Sultanönü, Tire ve Ankara’da sancak beyi olarak görev yapmıştır. Fatih’in ölümüyle saraya yaklaşmaya çalışmış ancak Bursa’ya sancak beyliğiyle görevlendirilmiştir. Ömrünün son günlerini bu şehirde geçirmiş ve 1497’de vefat etmiştir. Cenazesi Muradiye medresesi yanındadır.

Ahmed Paşa Şeyhî’nin vardığı merhaleden daha ileriye gitmiş; dil, söyleyiş, ahenk ve duygu bakımından daha mükemmel eserler vermiştir. Kendinden önceki şairlerden pek fazla ilham alan ve faydalanan şair, taklitçiliği nazirecilik haline getirmiş; örnek aldığı eserlerden daha üstün ve güzellerini yazmıştır. Tarih düşürmeyi de manzumelerde bir sanat haline getiren o’dur. Divan şiirinin bütün inceliklerini manzumelerinde ustaca aks ettirmiş, şöhreti Doğu Türkleri arasına, Hüseyin Baykara sarayına kadar uzanmıştır.²⁹

Ahmed Paşa’nın elimizdeki tek eseri “Dîvân”dır. "Ahmed Paşa Dîvânı" adı ile Prof. Dr. A. Nihat TARLAN tarafından yayınlanmıştır.

4) `AMRÎ

Nerede doğduğu bilinmemektedir. II. Bayezîd devri şeyhülislamlarından Abdülkerim Efendi tarafından satın alınarak yetiştirilir. Asıl adı `Amr’dır. Çağının

²⁸ Günay KUT, "Ahmedî" *TDV İslam Ans.* C. 2, s. 111, İstanbul -1991.

²⁹ F. Kadri TIMURTAŞ: "15. Yüzyıl Türk Edebiyatı" Türk Dünyası El Kitabı, C. 3, s. 118, TKAE yay. Ankara- 1995.

gerktirdiği öğrenimi tamamlayarak mülazım oldu. Daha sonra Serfiçe ve Vize’de kadılık yaptı. 1523 yılında vefat etti.³⁰

Hemen hepsi aşıklık hallerini ve aşk duygularını terennüm eden şiirleri onun bu hassas bir bünyeye sahip olduğunu gösterir. Ele geçen şiirleriyle tertip edilmiş bulunan divanındaki gazellerinin üçte birisinden fazlası kısa vezinlerle yazılmıştır. Şiirleri o zamana kadar pek az kullanılmış olan redif ve kafiyeleri ihtiva etmektedir. Diğer taraftan divanında yalnızca Kanuni’nin sadrazamı İbrahim Paşa’ya sunulan bir kaside bulunması , şairin yüksek mevkilere ulaşmaya hırslı olmadığını, bu yüzden de devrin ileri gelenlerine yerli yersiz methiyeler yazmadığını gösterir.³¹ Şiirlerinde Necati Beg’den etkilendiği görülür.

Tezkireler ‘Amrî’nin divanı olduğunu belirtse de günümüze kadar tam bir nüshası ulaşmamıştır. Sadece gazel, kıta ve müfredlerden meydana gelen şiirleri 1979’da Prof. Dr. Mehmet ÇAVUŞOĞLU³² tarafından yayınlanmıştır.

5) ‘ARİFİ HÜSEYİN ÇELEBİ

İstanbul’da doğdu. Asıl adı Hüseyin olmakla beraber şiirlerinde “‘Arîfi” mahlasını kullanmıştır. Babası saray hizmetlilerinden olduğu için kendisi de aynı mesleğe girerek “kul taifesi” arasına katıldı. Medrese tahsili sırasında hattatlığı da öğrendi. Anadolu defterdarı Mahmud Çelebi’nin yanında ahkam tezkireciliğine atandı. Fakat bir müddet sonra azledildi. Bu muameleye kırılan şair, malını mülkünü satarak, Mısır’daki Halveti şeyhi İbrahim Gülşeni’ye intisap etmek üzere Mısır’a gitti. Uzun süre Gülşeni’nin hizmetinde bulundu. 1535’de şeyhinin ölümü üzerine İstanbul’a geri döndü. Bir müddet münzevi hayatı yaşadıkdan sonra Kanuni tarafından silahtar olarak tayin edildi. Van seferi sırasında beytülmal katibi oldu. Bir süre sonra da 1552 yılında İstanbul’da vefat etti.

Tarihlerri ve kıt’aları ile ünlüdür. Nazire mecmuaları ve şiir mecmualarında çok sayıda şiiri ve tasavvufi mahiyette terci-i bendi vardır.Ahmet Paşa’nın kasr ve

³⁰ Büyük Türk Klasikleri, C. 3, s. 225, Ötüken yay. İstanbul- 1986.

³¹ Mehmet ÇAVUŞOĞLU: “Amrî” TDV İslam Ans., C. 3, s. 97, İstanbul- 1991.

³² ‘Amrî, Divân, (Neş. Mehmet ÇAVUŞOĞLU) İstanbul- 1979.

güneş redifli kasidelerine hiç kimse Arîfî'den daha güzel ve daha başarılı nazire söylememiştir.³³

6) AŞKÎ

Tezkirelerde ve diğer kaynaklarda hayatı hakkında fazla bilgi bulunmayan Aşkî, aynı mahlası taşıyan birkaç divan şairinden ayırt edebilmek için “Kadîm” sıfatıyla anılmaktadır. Ne zaman öldüğü bilinmemektedir. Tezkirelerde mezarının İstanbul Balat civarında Molla Aşkî mescidinin yanında olduğu belirtilmektedir. II.Murad ve Fatih devirlerinde yaşayan Aşkî, 15 asırda divan şiirini maddi duygu ve klasik sanat endişesiyle işleyenlerdendir. Dile, duyguya ve mazmunlara hakimiyet bakımından devrinin iyi şairlerindendir.³⁴

Tezkire sahiplerinden Aşık Çelebi ise, onun anılmaya değer bir beytinin bile bulunmadığını söyler. S. Nüzhet ERGUN'da bu görüşe kısmen katılır. Ancak Aşkî'nin Mecmûatü'n-nezâir ve Camiü'n-nezâir'de bulunan gazelleri sanat bakımından diğer şiirlerinden daha az değerli değildir.³⁵

S. Nüzhet ERGUN, şiirlerinin divan halinde toplandığı bilinen Aşkî'nin divanının doksan sayfa hacminde ve 1000 beyit kadar olan bir nüshasının Ankara Eski Eserler kütüphanesi'nde bulunduğunu bildirir.³⁶

7) BASÎRÎ

El yazısı ile tertip ettiği Farsça divanının mukaddimesindeki kayıta künyesi Mehmed b. Ahmed b. Ebü'l-Meâlî el-Murtazâ şeklindedir. Baras hastalığına yakalandığı için Alaca Basîrî diye de anılmıştır. Bazı kaynaklarda Bağdadlı olduğu rivayet edilmişse de güneydoğu illerimizden olduğunu gösteren kuvvetli rivayetler vardır. Basîrî gençliğinde Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'ın oğulları Uğurlu Mehmed ve Yakub beylerin yanında bulundu. Onlara kasideler sundu. Çok seyahat etti ve 1487 yılı civarında Herat'ta Ali Şir Nevâî, Mirza Hüseyin ve Camî ile buluştu. Nevâî ise Basîrî adına bir muamma yazarak onu tanıttı. Aşık Çelebi, Sultan Bayezîd devrinde Osmanlı ülkesine gelen Basîrî'nin beraberinde Nevâî'nin ve Camî'nin

³³ Mustafa İSEN: *Latîf Tezkiresi*, s.117, Kültür Bakanlığı yay. Ankara- 1990.

³⁴ M. Vasfi KOCATÜRK: *Türk Edebiyat Tarihi*, s. 225

³⁵ İsmail ÜNVER: “Aşkî” *TDV İslam Ans. C. 4, s. 23*, İstanbul- 1991.

³⁶ age

kitaplarıyla gazellerini ve siparişnâmelerini de getirdiğini söylemektedir. Cafer Çelebi ve İskender Çelebi`den destek gördü. Padişah hazinesinden bağlanan bir miktar paranın dışında, padişaha ve devrin ileri gelenlerine takdim ettiği kasidelerine karşılık aldığı caizelerle geçimini sağladı. 1534 yılı civarında İstanbul`da öldü.

Başlangıçta tezkirecilere göre Azeri şivesiyle yazan Basîrî, daha sonra İstanbul Türkçesi`ni kullanmaya başlamıştır. Tezkirelerde nüktedanlığı ve hicivleriyle de tanındığı belirtilir. Şiirleri vezin bakımından hemen hemen kusursuz, söyleyişi rahattır. Çağdaş şairlerin çoğunun mana üzerinde yaptıkları sanat oyunlarına Basîrî`de pek rastlanmaz. Türkçe ve Farsça divanları vardır. Ayrıca asıl şöhretini kazandıran "Letâif" adlı eseri vardır. "Benginâme" adlı bir eseri olduğundan söz edilmekteyse de, bu esere henüz rastlanılmamıştır. Eserlerinin hiç birisi basılmamıştır.

8) EMÂNÎ

Tezkirelerde ve ansiklopedilerde Emânî hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır. Rusçukludur. Asıl adı Mustafa olup, bir eminin oğludur. Kınalızade Ali Çelebi'nin danışmendi iken bırakıp katip olmuştur. Tarih düşürmedeki ustalığıyla ün kazandı.³⁷

9) HAFÎ

İlmi olmadığı halde kuvvetli hafızası ile hayli malumat sahibi oldu. Öğrenimden mahrum ve halk arasında ümmiliğiyle tanınmış birisiydi. Fakat sohbeti daima olgun insanlarla, münasebeti ise bilgin kişilerle idi. Sohbetlerden o kadar kelime, ibare, atasözü, akli ve nakli bilgiler elde etmiştir ki, kitapsız ve deftersiz müftü ve müderris olmuştur.³⁸ Edirne`de doğmuştur. Ayakkabıcı esnafından olduğu için bu mahlası kullandı. Fatih Sultan Mehmed huzuruna kabul ederek kendisine

³⁷ Haluk İPEKTEN; Mustafa İSEN; Turgut KOCABAY; Recep TOPARLI.; Naci OKÇU: **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, Kültür Bakanlığı yay. Ankara-1988.

³⁸ Mustafa İSEN: **Latîf Tezkiresi**, s.199, Kültür Bakanlığı yay. Ankara- 1990.

iltifat etti. Şiirlerinde cinas sanatını başarı ile kullandı. Kaynaklar divanı olduğunu bildirmektedir.³⁹

10) HAYÂLÎ BEY

Asıl adı Mehmed olup devrinde Bekâr Memi lakabıyla anılmıştır. Doğum tarihi bilinmemektedir. Doğum yeri, o devir Rumelisinin kültür ve edebiyat merkezlerinden Vardar Yenicesi'dir. Düzenli ve tam bir tahsil görmediği şiirlerinden anlaşılmaktadır. Yenice'ye uğrayan Baba Ali Mest adlı bir kalenteri dedesiyle İstanbul'a gelmiştir. Burada yazmış olduğu şiirlerle çevresinin dikkatini çekerek, sırasıyla Defterdâr İskender Çelebi, Sadrazam İbrahim Paşa ve sonunda Kanuni Sultan Süleyman'ın dikkatini çekmiş ve takdirini kazanmıştır. Padişahın verdiği ve sağladığı imkanlarla mesleğinin zirvesine ulaştı. Hayâlî de bu iltifat ve imkanlarla parlak kaside ve gazellerle cevap vermiştir. Padişahın yanında Bağdat seferine de çıkan Hayâlî, koruyucuları olan İskender Çelebi ile İbrahim Paşa'nın öldürülmeleriyle talihi ters dönmüş, Sadrazam Rüstem Paşa'nın zamanında Kanuni'nin ilgi ve yardımlarını kaybetmiştir.⁴⁰ Daha sonra Rumeli'de bir sancak isteyerek İstanbul'dan ayrılmış, ömrünün son yirmi yılını saraydan uzakta geçirmiş ve 1556'da Edirne'de vefat etmiştir.

Hayâlî Bey çok genç yaşta şiir söylemeğe başlamış ve kısa sürede kendini tanıtmış, devrinin en büyük siyasi ve edebi otoriterlerinin dikkatini çekebilmiştir. Şiirlerinde şekle has bir dikkat ve titizlikten daha çok duygu dolu, sıcak, teklifsiz, samimi, derin bir ruhun ve yükseklere gezen, kayıt tanımayan bir düşünce ve ilhamın şiiri olduğunu anlayabiliriz.⁴¹ En büyük özelliği rind edası ve dünyaya kalenderce bakışıdır. Hatta elimizde tek eseri olan "Divân"ını bile kendi hazırlamamıştır. Ölümünden sonra aynı zamanda şair olan oğlu Ömer Bey tarafından tertip edilmiştir. Prof Dr. Ali Nihad TARLAN tarafından yazma nüshalar karşılaştırılarak 1945 yılında yayınlanmıştır.

³⁹ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Hafî maddesi, C.4, s. 13, Dergah yay. İstanbul- 1990.

⁴⁰ Büyük Türk Klasikleri, C. 3, s. 378, Ötüken yay. İstanbul- 1990.

⁴¹ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Hayâlî mad. C.7, s. 171, Dergah yay. İstanbul- 1990.

kalenderce bakışıdır. Hatta elimizde tek eseri olan “Divân”ını bile kendi hazırlamamıştır. Ölümünden sonra aynı zamanda şair olan oğlu Ömer Bey tarafından tertip edilmiştir. Prof Dr. Ali Nihad TARLAN tarafından yazma nüshalar karşılaştırılarak 1945 yılında yayınlanmıştır.

11) İVAZPAŞAZADE ATÂYÎ

Yıldırım Bayezîd`in vezirlerinden İvaz Paşa`nın oğludur. İvaz Paşa, Bursa`yı Karamanoğlu`nun hücumundan korumuş, bu yüzden vezir olmuş, sonra bir şüphe ile gözlerine mil çekilmiştir. II. Murad, oğlunu saraya almak istediye de Atâyî, babasının başına gelenlerden dolayı bu isteği kabul etmemiş ve padişaha “dirîg” redifli bir gazel sunarak niyetini bildirmiştir. 1437 yılında Bursa`da öldü.

Sehî`ye göre Türkçe şiire ilk defa mesel katan güçlü bir şairdir. Farsça şiirler de yazmıştır. Hassas ve lirik bir ruha sahip olan Atâyî`nin şiirleri umumiyetle rekabetten uzaktır. Duygularını sade bir dille söylemiştir. Ancak kasidelerindeki dil biraz daha ağır ve sanatlıdır.⁴² Şeyhî ile Ahmed Paşa arasında yetişen şairlerin en büyüğü olan Atâyî, kasideler, gazeller ve tuyuğlar yazmıştır. II. Murad`a yazdığı güneş kasidesi, çok tanınmış olup, Ahmed paşa tarafından da tanzir edilmiştir. Anadolu sahasının Nesîmî ve Kadı Burhaneddin`den sonra tuyuğ yazan yegane şairi odur. Atâyî`nin tek eseri “Divan”dır.⁴³

12) LAMÎÎ ÇELEBÎ

Bursa`da doğdu. Doğumu 1472 olduğu sanılıyor. Asıl adı Mahmud olup, II.Bayezîd devri hazine defterdarlarından Osman Çelebi`nin oğlu, tanınmış süsleme sanatçısı Nakkaş Ali`nin torunudur. Lamiî, Bursa`da medrese öğrenimi tamamladıktan sonra herhangi bir göreve tayin edilmede Nakşi şeyhi Emir Buhari`nin tesirinde kalmış ve şeyhliğe kadar yükselmiştir. Hayatı boyunca resmi görev kabul etmedi ve eserlerinden elde ettiği gelikle geçimini sağladı. Şair hayatının tamamını geçirdiği Bursa`da 1532`de öldü. Nakkaş Ali Paşa Camii`nin yanındaki türbeye gömüldü.

⁴² Büyük Lugat ve Ansiklopedi, C.1, s. 745, Meydan yayınları, İstanbul- 1969.

⁴³ Hasibe MAZIOĞLU, “Türk edebiyatı eski” Türk Ans. C.33, s.103, MEB yay. Ankara- 1983.

Edebi çevrelerde telif eserlerinden çok, yaptığı çevirilerle tanınan Lamiî, Arapça ve Farsça'yı çok iyi biliyordu. Şöhretini Yavuz devrinde kazanmaya başlamış, Kanuni zamanında ise padişahın ve ileri gelenlerin teşvikiyle sayıları otuza ulaşan çevirilerini meydana getirmiştir.⁴⁴ Hatta Molla Camiî'nin eserlerini Türkçe'ye kazandırmasından dolayı "Camiî Rûm" denilmiştir.

Çok eser veren bir şair olması yüzünden Lamiî, eserlerinin bir kısmına gereken dikkati gösterememiş, bazıları da müellif nüshası halinde kalmıştır. 45'e yakın eseri olan Lamiî'nin başlıca eserleri Dîvân, Şevâidü'n-Nübüvve, Fütûhu'l-Mücâhidin, Maktel-i İmam Hüseyin, Veys ü Râmin, Şerefü'l- İnsân, İbretnâme, Şehrengizi Bursa, Hüsn ü Dil, Vamık u Azra'dır. Bursalı Lamiî Çelebi'nin "Dîvân"ı 1983 yılında doktora tezi olarak hazırlanmıştır.⁴⁵

13) LÜTFÎ

15. yüzyılın ilk yarısında Çağatayca şiirlerle şöhret bulan Mevlana Lütî, Çağatay şiirinin gelişmesinde önemli rol oynayan bir şairdir. Ali Şir Nevâyî, ona "Melikü'l- Kelâm" lakabını vermiş ve şiirlerini tahmis etmiştir. Hayatının büyük kısmını Baysungur Mirzâ'nın maiyetinde geçiren Lütî'nin doğum yeri ve yılı belli değildir. Ölüm tarihi olarak gösterilen 1482 veya 1492 tarihleri ise kesin değildir. Ancak bir asra yakın uzun bir ömür sürdüğü muhakkaktır. Kayıtlara göre Herat'a bağlı Kenar köyünde gömülüdür. Şahruh'tan Hüseyin Baykara'ya kadar pek çok Timur hükümdarının iltifat ve teveccühüne mazhar olmuştur.

Özellikle tuyuğ tarzındaki şiirleri Türk dili için önemlidir. Ustaca kasideleri, aşıkane ve sufiyane gazelleri ve cinaslı tuyuğları ile, o zamanki Türk-İslam kültür çevrelerinde haklı bir şöhret kazanan Mevlana Lütî, kendisinden sonra gelen birçok şair üzerinde de müessir olmuştur. Lütî'nin şöhretinin yayılmasında, gazellerinde kullandığı ustaca dil ve üslup, ince hayaller başlıca rol oynamıştır. Dilinde yabancı unsurlar az, Oğuz-Kıpçak hususiyetleri ise çokça görülür.⁴⁶

Elimizde Farsça ve Türkçe Divanı ve Gül ü Nevruz mesnevisi vardır. Türkçe Divanı tıpkı basım olarak Prof. Dr. İ. Hikmet ERTAYLAN tarafından 1960 yılında

⁴⁴ Büyük Türk Klasikleri C. 3, s. 247, Ötüken yay. İstanbul 1990.

⁴⁵ Hamit Bilen BURMAOĞLU: **Lamiî Çelebi Dîvânı (Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni)** Doktora tezi, Erzurum- 1983.

⁴⁶ Büyük Türk Klasikleri, C. 3, s. 73, Ötüken yay. İstanbul- 1990.

yayınlanmıştır. Divanın tenkidli metni ve indeksi Günay KARAAĞAÇ tarafından doktora tezi olarak hazırlanmışsa da henüz yayınlanmamıştır. Gül ü nevrüz Mesnevisi ise Leman DİNÇER tarafından mezuniyet tezi olarak hazırlanmıştır.⁴⁷

14) MAHREMÎ

16. yüzyılda Galata köylerinden sayılan Tatavla'da doğan Mahremî, İstanbul'da ve Galata'da büyüyüp biraz tahsil gördükten sonra, yirmi sene kadar mahkeme naibliği yapmıştır. Bir aralık Galata kadısı olan Hasan Çelebi, Selanik kadılığına tayin edildiği zaman Mahremî'yi de yanında götürdü. İstanbul'a ailesiyle geri dönerken korsanların eline esir düştü. Epey müddet esir hayatı yaşadktan sonra, ailesini korsanların elinde bırakarak, İstanbul'a para almak üzere gitti. İstanbul'da ailesini kurtarmak için gerekli olan parayı toplarken 1536 yılında aniden öldü.⁴⁸ Nigâri korsanların istediği 1700 floriyi göndererek karısını ve kızını kurtardı.

Mahremî yabancı kelime ve tamlamalar kullanmadan şiirler yazmıştır. Mahremî'nin Basitnâme ve Şehnâme (Süleymannâme) adlı eserleri vardır. Basitnâme adlı eseri Türkî Basit akımını öngören şiirlerden oluşmaktadır. Ancak bu kitap tertip edilmemiş ve tezkirelerde ve mecmualarda zikredilen şiirlerden oluşa gelmiştir. Şehnâme ise Kanuni'nin Bağdad fethini sanatlı bir üslupla yazdığı bir eserdir. Ayrıca Mahremî'nin gazelleri, şair Keşfi ile manzum şakalaşmaları tezkire ve mecmualarda yer alır.

15) MEDHÎ (HACI MÛSÂ)

Tezkirelerde yeterli bilgi bulunmamaktadır. Amasya sancağına bağlı Ladik kasabası'ndandır. Hacı Mûsâ adıyla bilinip tanınır. Kaside ve gazelleri toplanarak divan haline getirilmiştir. Sultan Selîm zamanında yaşamıştır. Defalarca hacca gitmiş ve Mekke'de vefat etmiştir. Oraya defnedilmiştir. Latîfi Tezkiresi'nde Mekke'yi öven bir şiiri yer almaktadır.⁴⁹

⁴⁷ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Lütîfi mad. C.6, s. 103, Dergah yay. İstanbul- 1982.

⁴⁸ Fuad KÖPRÜLÜ: **Edebiyat Araştırmaları**, C. 1, s. 282, Ötüken yay. İstanbul-1989.

⁴⁹ Mustafa İSEN: **Latîfi Tezkiresi**, s.302, Kültür Bakanlığı yay. Ankara- 1990.

16) MESİHİ

Ailesi hakkında bir bilgimiz olmamasına rağmen kaynaklar Mesîhî'nin Piriştine'de doğduğunu kabul ederler. Genç yaşta İstanbul'a gelmiş ve hatta merak ederek hüsn-i hat öğrenmiştir.⁵⁰ Daha sonra devrin sadrazamı Hadım Ali Paşa'ya yaklaşmıştır. Ali Paşa'nın 1511'de Şah-Kulu Savaşı'nda şehit düşmesi üzerine, Mesîhî koruyucusuz kalmıştır. Mesîhî, Ali Paşa'nın ölümü üzerine güzel bir mersiye yazar ve yeni bir hamî ihtiyacı içinde sözü Yunus Paşa'ya bağlar ama netice alamaz. Tâcizâde Ca'fer Çelebi'ye de bağlılığını bildirmiş, ondan da gereken ilgi ve alakayı görememiştir. 1512 yılında vefat eden Mesîhî, son bir yılını yokluk ve sefalet içerisinde geçirmiştir.

Mesîhî, rindane, aşikane şiir tarzını benimseyerek, bu tarz şiirler yazmıştır. Mesîhî içki ve eğlenceye dönmüş derbeder bir ömür sürmüştür.⁵¹ Yazdığı şiirlerde Farsça ve Arapça kelimelere fazla yer vermediğini görüyoruz. Döneminin diğer şairlerinde olduğu gibi Mesîhî'de şiirlerinde yer yer sade söyleyişlere, halk arasında yaygın kullanılan deyim ve atasözlerine yer vermiştir.⁵²

Dîvan, Şehr-engîz ve Gül-i Sad-berg olmak üzere üç eseri vardır. Şehr-engîz adlı eseri edebiyatımızda ilk şehr-engîz olduğu belirtilir. Bu eserinde Edirne şehrinin özelliklerini anlatmıştır. Dîvanı Prof. Dr. Mine Mengi tarafından hazırlanarak, TTK yayınları tarafından bastırılmıştır.

17) NECATÎ BEG

Doğum tarihi malum değildir. Necatî Edirneli'dir. Fakir bir aileye mensup olduğundan dolayı bir kadın tarafından evlat edinilmiş, tahsilini de şair Sailî tarafından sağlanmıştır. Ancak tahsilini tam manasıyla tamamlayamamıştır. Gençliğinde yaratılışından gelen bir yetenekle şiire meyl etmiş ve bu vadiye yürümüştür. Edirne'de doğmakla beraber asıl yetiştiği ve şöhret kazandığı yer Kastamonu'dur. Necatî'nin büyük bir şair olacağını ilk anlayanlardan birisi Ahmed Paşa'dır. Daha sonra kendisi de bir şair olan Fatih Sultan Mehmed'e kasideler

⁵⁰ Büyük Türk Klasikleri, C.2 s.231 Ötüken yay. İstanbul-1990.

⁵¹ Mine MENGİ: **Mesîhî Dîvanı**, s. 3 -7, TTK yay. Ankara- 1995.

⁵² age

sunmuş ve padişahın ihsanlarına nail olmuştur. Fatih sonra da Necatî'yi divan katipliğine getirmiştir. Şehzade Abdullah'ın maiyetinde Konya'da divan katıblığı ve Şehzade Mahmud'un maiyetinde Saruhan'da nişancılık görevlerinde bulundu. Şehzade Mahmud'un 1507'de vefat etmesiyle derin bir ıztıraba gark olmuş ve daha sonra da İstanbul'a geri dönmüştür. Ölüm tarihi olan 1509 yılına kadar hiçbir resmi görev kabul etmemiş ve dostlarıyla vakit geçirmiştir. Mezarı İstanbul Unkapanı Köprüsü civarındadır.

Sade ve tabi bir dille yazan şair, Türkçe deyimleri ve atasözlerini bolca kullanmıştır. Külfetsiz, yapmacıksız şiir söyleyen ve hususiyetle gazel vadisinde çok güzel eserler meydana getiren ve bu alanda divan şiirini dil ve öz bakımından büyük bir tekâmüle kavuşturan Necâtî, devrinde büyük şöhret kazanmış, "Hüsrev-i Rum" diye vasıflandırılmış, üstad telakki edilmiştir. Kendisinden sonra pek çok şairi etkilemiştir. Şöhret ve tesiri Bakî devrine kadar erişen Necâtî'nin bugüne kadar gelen tek eseri "Divân"dır. Eseri Prof. Dr. A. Nihad TARLAN tarafından 1963'te yayınlanmıştır.⁵³

18) RAHİKÎ

Asıl adı Yusuf Çelebi'dir. Aşık Çelebi ve Alî'ye göre Sinan'dır. "Rahîkî macumu" adıyla çok meşhur olan afyon onun icadıdır. Yaşadığı devirde şiirleriyle de tanınmıştır.⁵⁴ İstanbul'da doğmuş, tarihi belli değildir. Yeniçeri ocağından yetişmiş, fakat İşlediği bir suç yüzünden ulufesi kesilmiştir. Bunun üzerine Mahmut Paşa çarşısında bir attar dükkanı açmıştır. Aşık Çelebi tezkiresinde bu kadar bahseder.⁵⁵

19) REVÂNÎ

Tahsili hakkında tezkirelerde bilgi mevcut değildir. Lakin eserlerinden iyi bir öğrenim gördüğü çıkarılabilir. II. Bayezîd devrinde İstanbul'a geldi. İlk olarak ihdas edilen Sürre Eminliği görevine getirildi. Ancak Mekke ve Medine fukarasına

⁵³ A. Nihat TARLAN: **Necatî Beg Divânı**, s. 15-17 MEB yay. İstanbul- 1997.

⁵⁴ Haluk İPEKTEN; Mustafa İSEN; Turgut KOCABAY; Recep TOPARLI.; Naci OKÇU: **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, Kültür Bakanlığı yay. Ankara-1988.

⁵⁵ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Rahîkî maddesi, C.7, s.267, Dergah yay. İstanbul- 1982.

dağıtılmak üzere ayrılan parayı adilane dağıtmadığı veya bir kısmını kendisine ayırdığı için şikayet edilerek görevden alınmıştır. II. Bayezîd'in öfkesinden çekinerek Trabzon'daki Şehzade Selîm'e intisap etti. Selîm şairi iyi karşıladı, ancak bazı münasebetsizlikleri yüzünden saraydan uzaklaştırdı.⁵⁶ Sonradan da Mısır'a kaçmak arzusunda olan Revânî'yi affetmiş ve yanına tekrar almıştır. Matbah emniyeti, Ayasofya Camii ve Bursa Kaplıcaları mütevellisinde bulundu. İstanbul'da 1524'te vefat etti.

Şiirlerinde canlılık, içtenlik, özellikle ifade rahatlığıyla Revânî, 16. yüzyılın önemli şairlerinden birisidir. Zamanındaki şairlere göre orijinal bir şairdir. Tezkirelerin ifadesine göre zevkine düşkün, işret mübtelesıdır. Özellikle gazellerinde ve 'İşret-nâmesi'nde yaşadığı hayatın ve özlemine çektiği arzuların gözlenmesi kolayca mümkün olan şairin yazdıklarını, umumiyetle içkiye dair şiirler olarak nitelemek mümkündür. Ömrünün sonlarına doğru içkiye tövbe ettiği, hatta bir şeyhe bağlandığı şiirlerinden anlaşılmaktadır.⁵⁷

Sehi, Revânî'nin Hamse-i Rûmî adını verdiği beş mesnevisi olduğunu söylese de, onun bilinen iki eseri Dîvan'ı ve 'İşret-nâmesi'dir. Dîvanı Yrd. Doç. Dr. Ziya AVŞAR tarafından doktora tezi olarak hazırlanmış olup, henüz bastırılmamıştır.

20) SA'ATİ MEHMET ÇELEBİ

16. yüzyılda yaşamıştır. Hayatı hakkında tezkirelerde geniş bir bilgi yoktur. Bazı kaynaklar Anadolu'lu olduğunu kaydederken, Latîfî Tezkiresi Serezli göstermektedir. Kendini yetiştirmiştir. Tefsir ve hadis ilminde üstattı. Yalnız Firâkî hakkında ikibin beyti vardır.⁵⁸ Vaiz ve hatip olarak memleketler gezmiştir. Ancak aynı zamanda içki ve eğlence müptelasıdır. Bu sebeple başından türlü olaylar geçmiştir. Sicil-i Osmânî'de "Şengülnâme" adlı bir eseri olduğu söylenmektedir.

⁵⁶ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Revânî maddesi, C.7, s. 233, Dergah yay. İstanbul- 1982.

⁵⁷ Büyük Türk Klasikleri, C. 3, s. 225, Ötüken yay. İstanbul- 1990.

⁵⁸ Haluk İPEKTEN; Mustafa İSEN; Turgut KOCABAY; Recep TOPARLI.; Naci OKÇU: **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, Kültür Bakanlığı yay. Ankara-1988.

Hasan Çelebi Tezkiresi'nde hiciv ve hezel vadisinde çok şiiri olduğu kaydedilmektedir.⁵⁹

21) SEHÎ

Şair ve tezkire yazarı olan Sehî, Fâtih devrinde doğmuştur. Edirnelidir. Asıl adı belli değildir. Menşe itibariyle devşirmedir. Necâti Bey'in çevresinde yetişmiştir. Sehî Bey'in ömrü katiplikle geçti. Daha sonra Kanuni'ye divan katibi oldu. Onun padişah oluşundan sonra ise tevliyet hizmetine girdi. Ergene ve başka imaretlerin mütevelliliğinin ardından Darü'l hadis medresesi mütevelliliğine tayin olundu. Burada iken tezkiresini yazdı. Ama Anadolu sahasının ilk tezkire örneği olan bu eserle beklediği ilgiyi göremedi. 1548 yılında Edirne'de öldü.

Devrinde şair olarak ilgi uyandırmamış olmakla birlikte divan sahibidir. Basılmamış olan bu divanın yazma nüshaları da azdır. Sehî asıl şöhretini "Heşt behişt" ile yapmıştır. Yazar sekiz tabakaya ayırdığı eserinde şairleri sınıflara ayırmıştır. Sehî Bey'in eserinin Baharistan ve Devlet-şah tezkirelerinden etkilenmiş olmakla birlikte, asıl modeli Mecalisü'n Nefais'tir.

Tezkire Mehmed Şükrü tarafından 1325'de İstanbul'da basılmış, O. REŞAD ve Necati LUGAL tarafından Almanca'ya çevrilmiştir. Ayrıca Günay KUT tarafından tenkidli olarak, Mustafa İSEN de sadeleştirerek yayınlamışlardır.⁶⁰

22) ŞAHİDÎ

Muğla'da doğdu. Şeyh Hüdâyi'nin oğlu olup asıl adı İbrahim'dir. Babasının küçük yaşta ölmesi üzerine baba dostu bir kazzazın yanına çırak verildi. Ama o okuma arzusu ile yanıp yakıldığından gurbete çıktı ve İstanbul'a geldi. Hocalarının bilgileriyle gururlanmalarına içerleyerek tahsilden soğudu ve derviş olmak düşüncesiyle Muğla'ya döndü. Vefa şeyhi Hayreddin'e, daha sonra da Mevlevi olup Şeyh Fâni'ye bağlandı. Onu asıl mevleviliğe bağlayan Divane Mehmed Çelebi oldu. Çelebi'nin ölümünden sonra Muğla'da Mevlevi şeyhi olarak yaşadı. Her yıl Karahisar'a gelip şeyhinin türbesini ziyaret ederdi. Bu ziyaretlerinin sonuncusunda

⁵⁹ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Saatî maddesi, C.7, s.377, Dergah yay. İstanbul- 1982.

⁶⁰ Büyük Türk Klasikleri, C. 3, s. 378, Ötüken yay. İstanbul- 1990.

orada 1550'de öldü ve şeyhinin yanına gömüldü. Eserleri Gülşen-i Vahdet, Gülşen-i Tevhid, Gülşen-i Esrâr ve Tuhfe-i Şâhidi'dir.⁶¹ Gülşen-i Vahdet Numan Külekçi tarafından yayınlanmıştır.⁶²

23) ŞEM'İ

Pirizren'de doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Kaynaklarda hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Asıl adı "Şem'ullah"tır. İstanbul'da öldü. Mezarı Üsküdar'dadır. Bursalı Mehmet Tahir, ölüm tarihini 1591 olarak gösterir. Şem'i vezir Piri Paşa'nın yardımlarını gördü. Geçimini çoğunlukla ders okutmakla sağladı. Mevlevi tarikatına girdi. Şeyh Vefa'ya bağlı Ali Dede'nin halifelerindendir. İstanbul'da Şeyh Vefa Tekkesi'nde otururdu. Kanuni Sultan Süleyman devri mutasavvıf şairlerindendir.⁶³

Gazellerindeki sözler son derece açık ve temizdir. Ateş saçan dizeleri insanı hüzünlendiren yakıcı örneklerdendir. Lirik ve renkli beyitleri çoktur. Zayıf ve sarı vücutlu olduğundan, çehresinin rengi balmumu gibi sarı olduğu için "Şem'i" mahlasını seçmiştir.⁶⁴ Şem'i daha çok Mesnevi, Hafız divanı, Gülistan, Bostan ve Attar'a yazdığı şerhlerle tanındı. Ayrıca Divan'-ı ve Tuhfettü'l-Âşîkîn adlı mensur bir eseri vardır.

24) ŞEYHÎ

Asıl adı Yusuf Sinânüddin'dir. Germiyan Beyliği'nin başşehri Kütahya'da dünyaya geldi (1371- 1376 ?). Şeyhî tahsiline memleketinde başladı. Daha sonra tahsilini ilerletmek için İran'a gitti. Orada edebiyatın yanında tıp ve tasavvuf alanlarında da ders aldı. Kaynaklar onun özellikle tıp sahasındaki başarısından bahsederler. Hatta kimsenin iyileştiremediği Çelebi Mehmed'i iyileştirdiği, buna karşılık padişahın hususi tabibliğine getirildiği ve Hekim Sinan adıyla anıldığını

⁶¹ Büyük Türk Klasikleri, C. 3, s. 299, Ötüken yay. İstanbul- 1990.

⁶² Numan KÜLEKÇİ: **Şahidi İbrahim Dede Gülşen-i Vahdet**, Ankara- 1996.

⁶³ Büyük Türk Klasikleri, C.4 s.50, Ötüken yay. İstanbul- 1990.

⁶⁴ Mustafa İSEN: **Latîf Tezkiresi**, s.435, Kültür Bakanlığı yay. Ankara- 1990.

belirtirler. O belki de Osmanlı devleti'nin ilk "reis-i etibbâ" (tabiblerin reisi) sıdır.⁶⁵ Şairin Şeyhî mahlasını alması Hacı Bayram Veli'ye bağlanması ile ilgilidir. Bununla beraber Şeyhî'yi mutasavvıf bir şair saymak mümkün değildir. O tasavvuf düşüncesinden ve onun sembollerinden ustaca yararlanan bir şiir ustasıdır.⁶⁶

Kaynaklar Şeyhî'nin Sultan II. Murad devrinde Germiyan'da vefat ettiğini bildirirler. Evliya Çelebi'nin verdiği bilgiye göre Şeyhî'nin mezarının da Kütahya yakınında Dumlupınar köyündedir. Şairin vefat tarihi ise Faruk Kadri TİMURTAŞ'a göre 1431 yılı civarındadır.⁶⁷

Şeyhî'nin elimizde Hüsrev ü Şîrîn, Hârname ve Divân olmak üzere üç eseri vardır. Şeyhî'nin asıl ününü sağlayan eseri Hüsrev ü Şîrîn'dir. Eser F. Kadri TİMURTAŞ tarafından 1963'te yayınlanmıştır. Şeyhî'nin en dikkate değer orijinal eseri "Hârname"dir. Çelebi Mehmed'i tedavi etmesi sonucu verilen Tokuzlar köyü timarını almak üzere giderken timarın eski sahipleri tarafından yolda dövüldü. Bunun üzerine bu eserde durumunu padişaha arz eder. Eser 1970 yılında F. Kadri TİMURTAŞ tarafından yayınlanmıştır. Divânı ise A. Nihad TARLAN tarafından 1964 yılında yayınlanmıştır.

25) TÂCİZÂDE CA'FER ÇELEBİ

II. Bayezîd devri defterdarlarından Tâci Bey'in oğlu olan Ca'fer Çelebi, Amasyalı asil bir aileye mensuptur. 1452 yılında Amasya'da doğmuştur. İlk öğrenimini babasının yanında Amasya'da yaptı. Bu arada hat sanatını öğrendi. Sonra Bursa, Simav ve Edirne'de müderrislik ve kadılık yapmıştır. İstanbul'a geldikten sonra II. Bayezîd'in kısa sürede güvenini kazarak 1497'de Divan-ı Hümayun Nişancısı olarak görev alır. II. Bayezîd'in son yıllarında Şehzade Ahmed tarafını tuttuğu için evi ve mallarını yağmalanmış, 1511 ile 1513 yılları arasında işsiz bile kalmıştır. I. Selim tahta geçtikten bir müddet sonra tekrar Nişancı olarak tayin edilir. I. Selim Çaldıran'da Şah İsmail'in bıraktığı karısı Taçlı Hanımla, Ca'fer Çelebi'yi evlendirdi. 1514 yılında Anadolu Kazaskerliğine terfi ettirilen şairin talihi 1515

⁶⁵ Mustafa İSEN – Cemal KURNAZ: **Şeyhî Divânı**, s. 11-21, Akçağ yay. Ankara-1990.

⁶⁶ age

⁶⁷ N. Sami BANARLI: **Resimli Türk Edebiyatı**, C. 1, s. 457, MEB yay. İstanbul-1971.

yılında ters dönmüş ve bu arada patlak veren bir olay, Ca`fer Çelebi'nin idamıyla sonuçlanmıştır.

Devrinde daha çok münşi olarak tanınan, eski kaynaklarca nesri nazmından üstün tutulan ve gazelleri itibariyle orta dereceli bir şair olan Ca`fer Çelebi, Türkçe ve Farsça kaside ve gazeller yazdığı gibi "Heves-nâme" adlı bir mesneviyi nazm etmiştir. Aynı zamanda iyi bir hattat olan Tâcizâde'nin bundan başka bir "Dîvân"ı, "Münşeât"ı, tarihi bir eser olan "Mahrûsa-i İstanbul Fetih-nâmesi" ve Şükrullah'ın aynı addaki eserinin tercümesi olan "Enîsü'l- 'Arifin" adlı eserleri vardır.⁶⁸ Divanı doktora tezi olarak İsmail ERÜNSAL tarafından 1980'de yayınlanmıştır.⁶⁹

26) VASFÎ

Serez'de doğdu. Öğrenimini tamamladıktan sonra kadılık mesleğine girdi. II. Bayezîd devri vezirlerinden Ali Paşa'nın ve Koca Mustafa Paşa'nın himayesini kazandı. Meslek hayatı hakkında kaynaklarda birbirini tutmayan bilgiler bulunmaktadır. Şair Mesîhî ile yakın dost olduğu belirtilir. Vasfî, Serez, Demirhisar ve Malkara'da kadılık yaptı ve Malkara'da da öldü. Şair son derece zayıf ve sağlıksız bir bünyeye sahipmiş. Ölüm tarihi kesin değildir.

Kaynaklarda Vasfî'nin divanı olduğu söz edilse de, günümüzde küçük bir örneği kalmıştır. Eldeki örnekleri toplayan Mehmet ÇAVUŞOĞLU, 1980 yılında "Dîvân"ı neşretmiştir. Tezkirelerde Necâtî tarzını başarıyla devam ettiren, şiirleri lirik, dili sade ve ince buluşları olan bir şair olarak belirtilmektedir.⁷⁰

27) ZATÎ

Balıkesir'de 1471 yılında doğmuştur. Asıl adı Satılmış veya Satı'dır. Fakir bir aileye mensup olan Zatî, önce memleketinde bir süre çizmecilik yaptı. Sonra İstanbul'â geldi. II. Bayezîd, Yavuz ve Kanuni dönemlerinde devlet büyüklerine kasideler takdim ederek geçimini sağladı. Yaşlılık yıllarında yalnız kaldı, adeta unutuldu. Zatî'nin ağır işitir olması, devlet hizmetine alınmasını engelledi. Şeyh Vefa

⁶⁸ F. Kadri TİMURTAŞ: 15. Yüzyıl Türk Edebiyatı, Türk Dünyası El Kitabı, C. 3, s. 125, TKAE yay. Ankara- 1995.

⁶⁹ İsmail ERÜNSAL : **The Life and Works of Tâcizâde Ca`fer Çelebi with a Critical Edition of His Dîvânı** İstanbul -1980.

⁷⁰ Büyük Türk Klasikleri,C. 4, s. 126, Ötüken yay. İstanbul- 1990.

tekkesine bağlandı. İhtiyarlığında fala baktı, muska yazdı. 1546 yılında İstanbul'da öldü.

Bayezîd Camii avlusunda bulunan dükkanı şairlerin uğrak yeri idi. Genç şairlerin şiirlerini eleştirerek yetişmelerine katkıda bulundu. Örneğin Bâkî bu genç şairlerdendir. Devrinde üstad olarak kabul edildi. Zatî, hazır cevap, nükteci ve hoşsohbet birisiydi. Şiirlerinde ince hayaller ve özgün kullanımlara rastlanır. Aruza egemendir. Ancak çok şiir yazması hatta para karşılığında şiirler yazması, onun sanatını yaralamıştır. Latifi Zatî hakkında "O bir denizse, zamanının şairleri bir nehirdir. Geçim derdinden kurtulup, az şiir yazabilseydi dünyada tek olurdu" demiştir.⁷¹

Zatî'nin "Dîvân, Ahmed ü Mahmud, Mecmüatü'l-Letâif, Siyer-i Nebi ve Mevlid, Şem' ü Pervâne ve Ferrûhnâme" olmak üzere altı eseri vardır. Değişik divan nüshalarında 400 kasidesi, 1825 gazeli vardır. Ali Nihad TARLAN 1300 gazelini iki cilt halinde 1968 ve 1970 yılları arasında yayınlarken, geri kalan gazellerini ise Mehmet ÇAVUŞOĞLU ve Ali TANYERİ tarafından ayrı bir cilt halinde 1987 yılında yayınlamışlardır.

D. MECMU' A-İ KASA'İD-İ TÜRKiYYE

Mecmu'a toplam 327 varaktan oluşmuştur. Süleymaniye Kütüphanesi'nin Es'ad Efendi bölümünün 3418 numarasına kayıtlıdır. Bu nüshayı Milli Kütüphane tarafından 1961 yılı ağustos ayında mikrofilm hazırlanmıştır. Mikrofilm arşiv numarası ise A-2475'tir. Biz çalışmamızda, bu mecmuanın 207. varak ile 327. varak arasında kalan şiirleri ele aldık. Kimin tarafından düzenlendiği tam olarak bilinmemektedir. Hangi tarihte düzenlendiği de belli değildir. Ancak mecmuada şiirleri bulunan şairlerin ekseriyetle 15. ve 16. yüzyılda yaşayanlarından seçildiğini görmekteyiz.

Mecmuada Ahmedî, Ahmed-i Dâî, Ahmed Paşa, `Amrî, Arîfî, `Aşkî, İvazpaşazade Atayî, Basîrî, Emânî, Hacı Musâ (Mehdî), Haffî, Hayâlî, Lamiî Çelebi, Lütîfî, Mesîhî, Necâtî, Rahîkî, Revânî, Sa`atî, Sehî, Şâhidî, Şem`î, Şeyhî, Tacizade

⁷¹ Büyük Türk Klasikleri ,C. 3, s. 288, Ötüken yay. İstanbul- 1990.

Cafer Çelebi, Tatavlı Mahremî, Vasfî ve Zâfî olmak üzere 27 şairin şiirleri vardır. Çalışmamızda şairlerin hayatlarını, edebî şahsiyetlerini ve eserlerini ele aldık. Bu şairlerin kaç tane şiiri olduğu, toplam şiir sayısına göre oranlarıyla beraber tablo 1`de gösterilmiştir.

Mecmuanın incelediğimiz kısımlarında toplam 102 tane kaside bulunmaktadır. Bu kasidelerde 10 tane değişik vezin kullanılmıştır. Bir divan şairi, şiirin vazgeçilmeyecek şekil özelliklerinden birisi olan aruzu ne kadar başarılı kullanabilirse, şiirdeki bilgi ve tecrübesi o kadar fazladır. Girdikleri yeni medeniyet dairesinin edebiyat sahasında karşılaştıkları bu vezin karşısında Türk şairleri başlangıçta bir hayli zorluk çekmişlerdir. Türkçe'nin Arapça ve Farsça'ya benzememesi, Türkçe'de uzun ünlü bulunmaması sebebiyle başlangıçta hece ölçüsüne yakın olan kalıpları seçerek kullanan şairler, 16. yüzyılda artık vezin kusurlarını en aza indirmişlerdir. Tablo 2`de hangi vezinlerin kullanıldığı ve toplam şiir sayısına göre oranları gösterilmiştir. Tabloda da görüldüğü üzere 14. 15. ve 16 yüzyıl şairlerinin en çok kullandıkları "fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilün; mef'ûlü, fâ'ilâtü, mefâ'ilü, fâ'ilün" vezinlerinin, mecmuada kullanılan vezinlerin % 62'sini oluşturduğu görülmektedir.

Mecmuadaki 102 tane kaside, sultanlara ve devlet büyüklerine yazılmıştır. Kasidelerin ağırlıklı olarak yazıldığı 15. ve özellikle 16. yüzyıl Osmanlı Devleti'nin ve Türk edebiyatının en ihtişamlı devresidir. Uzun mücadelelerden sonra Anadolu'da birlik sağlanmıştır. Tahtta bulunan başarılı padişahlar sayesinde devlet, tarihinin en geniş sınırlara sahip olmuştur. Ülkedeki değişiklik ilim, kültür ve edebiyat hayatını da canlandırmıştır. Şiir ve edebiyatın bu yüzyılda gelişmesinin sebeplerinden birisi de başta padişahlar olmak üzere bütün devlet büyüklerinin edebiyata ve özellikle şiire önem vermeleri şairleri, sanatkarları korumaları ve değerli eserleri ödüllendirmeleri olmuştur.⁷² Mecmuadaki şairler, şiirlerini I. Bayezîd'in oğlu Emir Süleyman, I. Mehmed, II. Murad, II. Mehmed, II. Mehmed'in oğulları Şehzade Cem ve Mahmud, II. Bayezîd, II. Bayezîd'in oğlu Şehzade Ahmed, I. Selim ve I. Süleyman gibi sultan ve şehzadelere sunmuşlardır.

⁷² Büyük Türk Klasikleri, C. 3, s. 196, Ötüken yay. İstanbul 1986

Bunun yanında padişahlar dışındaki diğer devlet adamları tarafından da şair ve ilim adamları kollanıp gözetilmiştir. Böylece devlet büyüklerinin çevrelerinde bir edebi çevre oluşmuştur. Şairlerden himayelerini esirgemeyen bu devlet adamları divan edebiyatının gelişmesinde önemli vazifeler ifa etmişlerdir. Şairler özellikle kendisi de bir şair olan Nişancı Cafer Beg'e, Ali Paşa'ya, Dukâkin-zâde Ahmed Paşa'ya, maktul İbrahim Paşa'ya, Sürûri Efendi'ye, Mustafa Çelebi'ye, Ahmed ibn Müeyyed'e, Sa'dî Efendi'ye, Mahremî Çelebi'ye ve Kasım Paşa'ya kasidelerini sunmuşlardır. Tablo 3'te şiirlerin hangi şairlere ait olduğu ve sunuldukları şahsiyetler gösterilmiştir. Ayrıca bu tabloda şiirlerin beyit sayısı ve isimlerine de yer verilmiştir.

Mecmuadaki kasidelerin bölümleri de tablo 4'te gösterilmiştir.

KISALTMALAR CETVELİ

age	adı geçen eser
Ank.	Ankara
ans.	ansiklopedi
bl.	bölüm
C.	cilt
çev.	çeviren
Ktb.	kütüphane
Haz.	hazırlayan
İst.	İstanbul
Mad.	madde
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
Neş.	Neşreden
s.	sayfa
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
TDK	Türk Dil Kurumu
TKAE	Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü
TTK	Türk Tarih Kurumu
v.b	ve benzeri
Yay.	yayını

Tablo : 1

MECMUADAKİ ŞAİRLER VE ŞİİRLERİ			
SIRA	ŞAİRLER	ŞİİRLERİ	ORAN (%)
1	Ahmed-i Dâî	5	0,9
2	Ahmedî	24	0,9
3	Ahmed Paşa	1,16,53,61,84,97,101	6,8
4	`Amrî	38	0,9
5	Arîfî	49,98	1,9
6	Aşkî	64	0,9
7	Atâyî	52,102	1,9
8	Basîrî	87	0,9
9	Emanî	82	0,9
10	Hacı Mûsâ (Mehdî)	9,45	1,9
11	Hafî	40	0,9
12	Hayâlî	80	0,9
13	Lamî Çelebi	83	0,9
14	Lütfî	10,44,62,67,75,92	5,8
15	Mesîhî	29,32,47,58,	3,9
16	Necâtî Beg	17,23,35,41,50,54,55,59,79,86,89,90,93	12,7
17	Rahîkî	78	0,9
18	Revânî	13,19,22,51,60,68,72,85,88,100	9,8
19	Sa`atî	15	0,9
20	Sehî	48,34	1,9
21	Şâhidî	7	0,9
22	Şem`î	14	0,9
23	Şeyhî	6	0,9
24	Vasfî	20	0,9
25	Tacizâde Cafer Çel.	2,11,21,27,36,63,99	6,8
26	Tatavlahî Mahremî	4,8,30,71,76,77,81,95,96,	8,8
27	Zâtî	3,12,26,28,31,33,37,42,43,46,56,57,65,66,69,70, 73,74,91	18,6

Tablo: 2

Mecmualarda Kullanılan Vezinler ve Oranları			
Sıra	Şiirlerde Kullanılan Vezinler	Şiirler	Oran (%)
1	Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün	1,2,13,16,21,25,26,27,28,29,30,32,42,4 4,55,56,61,62,63,71,72,73,75,76,77,78,8 5,86,87,92,94,95,97,98	33
2	Mef'ûlü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'lün	10,11,22,33,36,37,40,50,51,52,53,54,58 ,89,60,67,68,69,70,79,80,81,82,83,84,8 8,91,101,102	29
3	Mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ mefâ'ilün	3,5,43,93,99,100	6
4	Mef'ûlü/ fâ'ilâtün/ mef'ûlü/ fâ'ilâtün	4,6,7,8,9,64,65	7
5	Mefâ'ilün/ fe'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün	12,31,38,39,57,74,96	7
6	Mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ fe'ûlün	14,24	2
7	Fâ'ilâtün/ mefâ'ilün/ fe'ilün	15	1
8	Fâ'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün	17,18,19,23,43	5
9	Fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün	20,41,89,90	4
10	Mef'ûlü/ mefâ'ilü/ mefâ'ilü/ fe'ûlün	34,35,46,47,49,66	6

Tablo : 3

SIRA	ŞAİRLER	BEYİT SAYISI	KİM İÇİN YAZILDIĞI	KAFİYE/ REDİF
1	Ahmed Paşa	39	Sultan Mehmed Han	üstine / üstine
2	Ca'fer Çelebi	40	Sultan I. Selim	üstine / üstine
3	Zâfî	22	İsa b. İbrahim Paşaâyâ /âyâ
4	Mahremî	27	Sultan Süleymanane /ane
5	Ahmed-i Dâf	40	Emir Süleymanaye /aya
6	Şeyhî	41	Sultan II. Muradem /em
7	Şâhidî	41	Sultan I. Süleymanem /em
8	Mahremî	57	Sultan I. Selimem /em
9	Medhî	28	Sultan II. Bayezîdem /em
10	Lütfî	47	Sultan II. Mehmedem /em
11	Cafer Çelebi	25	Sultan I. Selimem /em
12	Zâfî	50	Sultan II. Bayezîdem /em
13	Revânî	33	H. Ahmed Paşaem /em
14	Şem'î	27	İbrahim Paşaem /em
15	Sa'atî	93	Sultan II. Bayezîdem /em
16	Ahmed Paşa	54	Sultan II. Mehmed	kerem/ kerem
17	Necâtî	45	Ali Paşa	hâtem/ hâtem
18	Revânî	33	Ali Paşa	hâtem/ hâtem
19	-----	34	Sultan I. Süleyman	hâtem/ hâtem
20	Vasfî	20	Sultan I. Süleyman	hâtem/ hâtem
21	-----	18	-----	hâtem/ hâtem
22	Revânî	27	Kzzasker Mumiddin Efendi	ilm/ ilm
23	Necâtî	32	Sultan II. Mehmed	kerem/ kerem
24	Ahmedî	38	Sultan I. Mehmedem /am
25	Ca'fer Çelebi	100	II. Bayezîdâm /âm
26	Zâfî	29	II. Bayezîdâm /âm
27	Ca'fer Çelebi	33	Sultan I. Selimim /im
28	Zâfî	41	Sultan I. Selimim /im
29	Mesihî	32	Tacizâde Cafer Çelebi	nesim/ nesim
30	Mahremî	33	Sultan I. Süleyman	nesim/ nesim
31	Zâfî	31	Tacizâde Cafer Çelebiâm /âm
32	Mesihî	31	Sultan II. Bayezîdâm /âm
33	Zâfî	35	Sürûri Efendiâm /âm
34	Sehî	39	Sultan II. Mehmedâ /â
35	Necâtî	30	Sultan II. Mehmedâ /â
36	Ca'fer Çelebi	38	Sultan II. Bayezîdâ /â
37	Zâfî	49	Mustafa Çelebiola /ola
38	Amrî	45	Vezirazam İbrahim Paşaâ /â
39	-----	38	Sultan II. Muradâ /â
40	Hafî	32	Sultan II. Mehmedâ /â
41	Necâtî	33	Sultan II. Mehmedâ /â
42	Zâfî	35	Sultan I. Selimâ /â
43	Zâfî	37	Tacizâde Ca'fer Çelebi	deryâ/ deryâ
44	Lütfî	28	Ali Begâ /â
45	Hacı Musa (Medhî)	21	Sultan II. Bayezîdâ /â
46	Zâfî	28	Ahmed Paşaâ /â
47	Mesihî	28	Hazret-i Paşaâ /â
48	Sehî	61	Sultan I. Süleymanâ /â

49	Arîfî	60	Sultan I. Süleyman â / â
50	Necâtî	43	Şehzâde Mahmud	serv/ serv
51	Revânî	49	Sultan I. Selîm	serv/ serv
52	Atâyî	44	Sultan II. Murad	serv/ serv
53	Ahmed Paşa	55	Sultan II. Bayezîd	âb/ âb
54	Necâtî	25	Şehzade Mahmud	âb/ âb
55	Necâtî	28	Şehzade Mahmud âb /âb
56	Zâtî	49	Sultan I. Selîm âb /âb
57	Zâtî	35	Tacizâde Ca'fer Çelebi âb /âb
58	Mesihî	46	Tacizâde Ca'fer Çelebi âb /âb
59	Necâtî	49	Sultan II. Bayezîd âb /âb
60	Revânî	41	Sultan I. Selîm âb /âb
61	Ahmed Paşa	42	Sultan II. Mehmed	dost/ dost
62	Lütfî	57	Sultan II. Mehmed	dost/ dost
63	Ca'fer Çelebi	52	Sultan II. Bayezîd	dost/ dost
64	Aşkî	50	Sultan II. Mehmed et / et
65	Zâtî	40	Ahmed İbn Müeyyed et / et
66	Zâtî	20	Sultan I. Süleyman et / et
67	Lütfî	37	Sultan II. Bayezîd	feth/ feth
68	Revânî	27	Sultan I. Selîm	feth/ feth
69	Zâtî	43	Sultan I. Selîm	feth/ feth
70	Zâtî	30	Sultan I. Selîmed /ad
71	Mahremî	53	Sultan I. Selîm âd /âd
72	Revânî	23	Sultan I. Selîm	Iyd
73	Zâtî	35	Sultan II. Mehmed îd /îd
74	Zâtî	29	Ahmed İbn Müeyyed îd /îd
75	Lütfî	29	Sultan II. Bayezîd end /end
76	Mahremî	34	Sultan I. Selîm îd /îd
77	Mahremî	32	Sa'dî Efendi îd /îd
78	Rahikî	32	Ahmed Beg	şem ' / şem'
79	Necâtî	61	Sultan II. Bayezîd	tîg / tîg
80	Hayâlî	19	Sultan I. Süleyman	tîg / tîg
81	Mahremî	36	Sultan I. Süleyman	tîg / tîg
82	Emânî	22	-----	tîg / tîg
83	Lamiî Çelebi	87	Sultan I. Süleyman	tîg / tîg
84	Ahmed Paşa	54	Sultan II. Mehmed	la'l / la'l
85	Revânî	42	Sultan II. Bayezîd	gül / gül
86	Necâtî Beg	43	Sultan II. Bayezîd	gül / gül
87	Basîri	22	Sultan I. Süleyman	gül / gül
88	Revânî	35	Sultan II. Bayezîd	gül / gül
89	Necâtî	30	Hız. Kasım Paşa	degül / degül
90	Necâtî	38	Sultan II. Mehmed il /il
91	Zâtî	31	Mahremî Çelebial /el
92	Lütfî	33	Sultan II. Mehmedîl/îl
93	Necâtî	26	Şehzade Mahmud anufî / ...anufî
94	-----	28	Hız. Ahmed Paşaerüfî /erüfî
95	Mahremî	23	Şehzade Ahmed	senüfî / senüfî
96	Mahremî	29	Sultan I. Selîm	kılıcuş / kılıcuş
97	Ahmed Paşa	67	Sultan II. Mehmed	güneş / güneş
98	Arîfî	47	Sultan I. Süleyman	güneş / güneş
99	Ca'fer	39	Sultan II. Bayezîd	âtes / âtes
100	Revânî	31	Sultan II. Bayezîd	âtes / âtes
101	Ahmed Paşa	18	Şehzade Cem	imiş / imiş
102	Atâyî	41	Sultan II. Murad	güneş / güneş

Tablo : 4

KASİDELERİN BÖLÜMLERİ					
Şiir	Nesib	Tegazzül	Medhiye	Fahriye	Dua
1	—	*	*	*	*
2	*	—	*	*	*
3	*	—	*	*	*
4	*	—	*	*	*
5	*	—	*	*	*
6	*	—	*	*	*
7	—	*	*	*	*
8	*	—	*	*	*
9	—	*	*	*	*
10	*	—	*	*	*
11	*	—	*	*	*
12	*	—	*	*	*
13	*	—	*	*	*
14	—	*	*	*	*
15	*	—	*	*	*
16	—	*	*	*	*
17	—	*	*	*	*
18	—	*	*	*	*
19			*	*	*
20	*	—	*	*	*
21					
22	—	*	*	*	*
23	*	—	*	*	*
24			*	*	*
25	*	—	—	*	*
26	—	*	*	*	*
27			*	*	*
28	*	—		*	*
29	*	—	*	*	*
30	—	*	*	*	*
31	—	*	*	*	*
32	*	—	*	*	*
33	*	—	*	*	*
34			*	*	*
35	—	*	*	*	*
36	—	*	*	*	*
37	—	*	*	*	*
38	—	*	*	*	*
39	*	—	*	*	*
40	—	*	*	*	*
41	—	*	*	*	*
42	—	*	*	*	*
43	*	—	*	*	*
44	—	*	*	*	*
45	*	—	*	*	*
46	—	*	*	*	*
47	—	*	*	*	*
48	*	—	*	*	*
49	—	*	*	*	*
50	*	—	*	*	*

KASİDELERİN BÖLÜMLERİ					
Şiir	Nesib	Tegazzül	Medhiye	Fahriye	Dua
51	—	*	*	*	*
52	*	—	*	*	*
53	*	—	*	*	*
54	—	*	*	*	*
55	*	—	*	*	*
56	*	—	*	*	*
57	—	*	*	*	*
58	*	—	*	*	*
59	*	—	*	*	*
60	—	*	*	*	*
61	*	—	*	*	*
62	—	*	*	*	*
63	*	—	*	*	*
64	*	—	*	*	*
65	*	—	*	*	*
66	—	*	*	*	*
67	*	—	*	*	*
68	—	*	*	*	*
69	*	—	*	*	*
70	—	*	*	*	*
71	*	—	*	*	*
72	—	*	*	*	*
73	—	*	*	*	*
74	—	*	*	*	*
75	*	—	*	*	*
76	—	*	*	*	*
77	*	—	*	*	*
78	*	—	*	*	*
79	—	*	*	*	*
80	—	*	*	*	*
81	—	*	*	*	*
82			*	*	*
83	*	—	*	*	*
84	*	—	*	*	*
85	*	—	*	*	*
86	*	—	*	*	*
87	—	*	*	*	*
88	—	*	*	*	*
89	*	—	*	*	*
90	—	*	*	*	*
91	—	*	*	*	*
92	—	*	*	*	*
93	—	*	*	*	*
94	—	*	*	*	*
95	—	*	*	*	*
96	*	—	*	*	*
97	—	*	*	*	*
98	—	*	*	*	*
99	*	—	*	*	*
100	—	*	*	*	*
101	—	*	*	*	*
102	—	*	*	*	*

Transkripsiyon Sistemi

1. Arap alfabesinde olup yeni yazıda bulunmayan işaretler aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

ا	﴿O	:a,â	ط	:û
ا	(l)	:a,e,ı,i,u,û,	ظ	:3,o
ء	:	’	ع	:.:
ب	:	bbb	غ	:0,f
پ	:	p	ف	:f
ت	:	t	ق	:7,k
ث	:	9,i	ك	:k
ج	:	c	ل	:l
چ	:	çç	م	:m
ح	:	5,h	ن	:n
خ	:	6,p	و	:v
د	:	d	ه	:h
ذ	:	2,ð	ی	:y
ر	:	rr	ص	:8,u
ز	:	zzz	ض	:4,1,ý,d
ژ	:	jj	س	:ss
			ش	:ş

2. Birleşik kelimeler bir çizgi ile ayrılmış, fakat bîmâr,pâdişâh, gibi tamamen kalıplaşmış kelimeler bitişik yazılmıştır.

3. Arapça ve Farsça kelimelerde hurûf-ı med olan “ا,و,ى” harfleri “â, î, û” şeklinde gösterilmiştir.

4. Vav-ı ma.dûle “a” şeklinde gösterilmiştir.

5. Birleşik isim ve sıfatlar arasına bir çizgi konulmuş, Türkçeleşmiş olanlarda buna gerek görülmemiştir. Dilber,gülşen,gülzar....v.b. gibi

6. Atıf vavları “u,û;vu,vû” şeklinde gösterilmiştir.

II. BÖLÜM

KASİDE METİNLERİ

(207. ve 327. Varaklar Arası)

Sâye-bân tıtdı şükûfe sebze vü âb üstine
Sâkıyâ şun leblerüñ nuqlin mey-i nâb üstine

Muıribüñ gül-gûn yüzinde perde-i evtâr çeng
Çekdi mıstar şafha-i hürşîd ü mehtâb üstine

Gitdi ol gün kim bulutdan rûz u şeb pîr-i felek
Cübbe-i ezrak giyerdi kürk-i sincâb üstine

Geldi ol dem kim ider ihyâ-yı emvât-ı nebât
Bir dem için çok döner eflâk aqtâb üstine

Tonanup cevlân ider şahrâda tâvûs-ı dıraht
Şaçılur naç'ı zemînüñ dürr-i hoş-âb üstine

Her seher sultân-ı gül bezminde ferrâş-ı şabâ
Hayme-i la'lîn kırar pirûze ıtnâb üstine

'ıyd ü nevrûzı görüp gül defterinden 'andelîb
Hoş du'â vü medh okur şâh zafer-yâb üstine

Dir gören eş'ârumı ol zülf-i pür-tâb üstine
Bu ne âteşdür ki düşdi 'anber-i nâb üstine

Hâlini gördüm lebinde hâlini şordum didi
Müşğ ü 'anberden mekesdür kondı 'unnâb üstine

Ne kerâmet gösterür zâhid bu zülf-i hırka-pûş
Kim şalubdur Hızrveş seccâdesin âb üstine

La'lüñe kaçd itdügümce hışm ider çeřmüñ baña
Eksük olmaz şuriş ü ğavgâ mey-i nâb üstine

Gün yüzüñde âferîn ol zülf-i 'anber-sâya kim
Müşğden serpûş aşar қandîl-i mehtâb üstine

Zülfüñ altında ne Hindüdür 'ızâruñ hâli kim
Sünbül örtünmiş yatur gülberg-i sırâb üstine

Çekdi zülfün ğuşe-i ebrûsına dil-ber didi
Yaraşur Ka'b'örtüsü aşılsa mihrâb üstine

Cân u tenden geçmeyen ařkuñ libâsın giymesün
Giymeye hâcî olan işrâmı eşvâb üstine

Dürc-i ğaybuñ perdesinden sırr-ı cân olurdu fâş
Perde-dâr olmasa la'lüñ dürr-i hoş-âb üstine

Gözlerüm yaş aқıdur ben iñlerüm dolâb-vâr
Billâh ey serv-i sehî seyr it bu dolâb üstine

Kûze-i yâķûtdan kevşer şaçardı âfitâb
Reng-i la'lüñ 'aksi düşse çarĥ-ı dolâb üstine

'Aks-i hüsnüñ dillere düşdi boyuñdan nite kim
Nur-ı fetĥ indi livâ-yı şehden aĥzâb üstine

Ebr-i zülfüñ çetr-i sultân gibi ey şâh-i cemâl
Sâyebânuñ қurdi ĥürřid-i cihân-tâb üstine

Sâye-i yezdân Meĥemmed Ĥân ki ebr-i řefķatin
Sâyebân-ı 'izz ü devlet қurdi ařĥâb üstine

Berç-i tîginden ol a'dâ üzre ateş yağdırın
Ebr-i cûdından dür-efşân oldu aḥbâb üstine

Mekteb-i devletde almış rûḥ-ı kudsiden sebak
Ma'rifet dersinde söz çor kuṭb-ı aḳtâb üstine

Cenneti şol deñlü ta'zîm itdi naḳkâş-ı ezel
Kim senüñ nâm-ı şerîfüñ yazdı ebvâb üstine

Gördi dînâruñdaki elḳâbı çeşm-i âfitâb
Yüzi zerd oldu ki yazıla ol elḳâb üstine

Sen sa'âdet burcına hergiz güneş bulmazdı râh
Yüz sürüp қаpuñda zer saçmasa bevvâb üstine

Râyetüñde şol kerâmet var ki yâd itse ḥaṭîb
Yazılır fetḥ âyeti fi'l-ḥâl-i miḥrâb üstine

Bunca kâfir kim müselmân itdi tîguñ mu'cizî
Ġâlib oldu ḥucetüñ a'câm u a'râb üstine

Heybetüñden ğıybet idüp bîşede yatmazdı şîr
Râh-ı tîguñ uğrasa bir kez eger ğâb üstine

Çarḫı yağma itseñ ey şeh leşkerüñ yıldız gibi
Şeb kemendiyle çıkardı burc-ı mehtâb üstine

Rûy-ı tîguñda görinen şekl-i zerrîn dâyire
Aks-i ḥürşîd-i zaferdür düşmiş ol âb üstine

Yiridür rây-ı ref'iuñ gözlese pîr-i felek
Kim müneccim meyl ider dâyim sûturlâb üstine

Hüsrevâ 'âlem nizâmına kefil olup kefüñ
Haq vekîl itmiş seni erzâk u esbâb üstine

Midhatuñ sevdâsın itse Aḥmedi 'ayb itme kim
Cân virür miskîn meges gördükçe cüllâb üstine

İşigüñ toprağına yüz sürdüğün ma'zur tut
Kim kadîmî resmdür tezhîb olur bâb üstine

Bir senâ dürrin çıkardı bahr-i ṭab'um mevcî kim
Cân virür gavvâs olan ol dürr-i nâ-yâb üstine

Niçe kim âbuñ ola dolâbda ḥükmî revân
Âb-ı tîguñ ḥâkim olsun çarḥ-ı dolâb üstine

Dest ü tîğ-i bî-ḳarârũndan ḳarâr itsün cihân
Niçe kim ola ḳarârı 'alemũñ âb üstine

Pâyidâr olsun ḥıyâm-ı devletũñ iṭnâbı kim
Murğ-ı nuşret âşiyân ṭutsun ol iṭnâb üstine

2 208a - . . . - / - . . . - / - . . . - / - . . . -

Çün şabâ gül-rîz olubdur sebzde âb üstine
Cân-feşân olmak gerek cânâ mey-i nâb üstine

Gitdi ol ḳâḳum giyüp şahrâ bulutdan pîr-i çarḥ
Rûz u şeb kuḥlî semûr almışdı sincâb üstine

Geldi ol demler ki cüllâb-ı revân necs olup âb
Hoş gül-âb efşânlıg eyler ebr-i cüllâb üstine

Yâsemen zencîr bõrk ile harîm-i bâgda
Zînet için sîm-gûn kandîl aşar bâb üstine

Kıldı ruhsâr-ı arak-rîzîne dildâruñ şebîh
Her seher şeb-nem düşüp gülberg-i sîrâb üstine

Goncalardan şahn-ı gülşende yine gül şâhına
Kırmızı çâder tutuldu sebz-i ıtnâb üstine

Minber-i şâh-ı gül üstinde haţîb-ı ‘andelîb
Huţbe-i taşîn okur şâh-i zafer-yâb üstine

Âfitâb-ı burc-ı devlet ya’nî Sultân Bâyezîd
K’ebr-i cûdı zer-feşân olmışdur aşhâb üstine

Devletinde germdür günden güne bâzâr-ı fazl
Sâye-i luţfî düşüp erbâb-ı elbâb üstine

Lafz-ı gevher-bârına öykindi diyü habs idüp
Kufl-ı yâkût urdı dil-ber dürr-i hoş-âb üstine

Kilk-i zerrîn-şihâb ile ‘Uţârid medhûñi
Yazdı şâhâ şafha-i sîmîn-i mehtâb üstine

Çarh zâlim olduğıçün kal’asın kal’ eylemeñ
‘Ahd-i ‘adlünde çü lâzım geldi ahhâb üstine

Nerdübânlar eyleyüp müşgîn resenlerden kodı
Zülf-i dil-ber burc-ı hürşîd-i cihân-tâb üstine

Âsitanuñdur felek olsa ‘aceb mi zer-nigâr
Kim kadîmî resmdür tezhîb olur bâb üstine

Âb-ı cûduñdan cihân bâğın şuvarmağa güneş
Kûze-i yâkût aşar pîrûze dolâb üstine

Seb'a-i seyyâre-i eflâk gûyâ kaşruña
Pâsbânlardur 'urûc itmişler ebvâb üstine

Âb-ı şâfi tab'-ı pâküñden nişân virdügiçün
Cân u dilden mihr idüp ditrer güneş âb üstine

Hüsrevâ medh u senâñı yazmağa zülfin yâr
Çekdi mıstar şafha-i hûrşid ü mehtâb üstine

Dil kı lup vaşfuñda 'âciz bir gâzel nazm eyledi
Cân virür şarrâf olan ol dürr-i nâyâb üstine

Câm ı Cem nûş eyledükçe nuql olınsa yaraşur
Nuql-ı şîrin hûb olur çün bâde-i nâb üstine

Sünbülün sâye şalar gülberg-i sırâb üstine
'Ârızuñ haqqı kı lur naqş u nigâr âb üstine

Eşk-i çeşmüm kim revân olup götürdi cismümi
Gûyiyâ düşmiş durur hâşâk seylâb üstine

Gördiler dil bağladum yârün ham ebrûsına
Reşk idüp kandil aşarlar tâk-ı mihrâb üstine

Gün yüzün üstinde ay alnuñ görenler didiler
Meh neden çıkmış 'aceb mihr-i cihân-tâb üstine

Dil-berâ tâvûs-ı qudsîler anı tesbîh ider
Her ne şî'ri bağlasam bu zülf-i pür-tâb üstine

Ol dehânı püsteye cânlar müsahhar olmağa
Haqqı şîrinlik yazar müşg ile ‘ünnâb üstine

Zülfüne kim bağlanubdur bu dil-i pür-sûz u derd
Gûyiyâ âteş düşübdür ‘anber-i nâb üstine

Ruğlaruñ gördi hayâsından ‘arağ-rîz oldı gül
Şanma düşdi jâleler gülberg-i sırâb üstine

Gözlerümden kim degül hâli hayâl-ı ‘ârızuñ
Gûyiyâ zencîr aşılışdur çeh-i âb üstine

Dâr-ı ‘ızârında gubâr müşg-i yârûñ beñzer ol
Yüz sürer hâk-i der-i şâh-ı zafer-yâb üstine

‘Ahd-i ‘adlünde şehâ hayl-i hayâli dil-beruñ
Kılmaya ayruğ şebihûn leşker-i hâb üstine

Merkez-i ‘ilm-i ledünnî oldı çün zâtuñ nola
Sebğ idersuñ ma’rifetde kuṭb-ı aḳtâb üstine

Neyyir-i a’zam ki gökde görünür kaşruñdâğı
Beñzer ol kandîle aşılış durur bâb üstine

Gerd-i râhuñdan demâdem ağber olur âfitâb
İl kûsûf irdi şanur mihr-i cihân-tâb üstine

Midhatuñdan dem urursa Ca’feri ‘ayb itme kim
Meyl ider kandaysa tûṭî kand u cüllâb üstine

Düzdi bir silk dürer kim cân virür hür-ı behişt
Gûşvâr idinmege ol dürr-i hoş-âb üstine

Qıble-i erbâb-ı hâcetdür kapuñ yüz sürdügüm
Vechi budur kim olur tezhîb mihrâb üstine

Tâ 'Arabda vü 'Acemde söylene aḥbâr-ı fetḥ
Ġâlib itsün Ḥak seni A'câm ü A'râb üstine

Çarḥ-ı a'zam üzre aşılun kılıcuñ dâyimâ
Niçe kim âb-ı revân seyr-âbda dolâb üstine

Tâze olsun gülsitân-ı devletüñ günden güne
Niçe kim şebnem düşe gülberg-i sırâb üstine

3 209b / / /

Gelüp ceyš-i Ḥabeş iqlîm-i Rûmı viridi yağmâya
Güneş âteş bıraḳdı ḥırmen-i mâh-ı mücellâya

Nihân oldu siyeh şandûḳ içinde şemse-i zerrîn
Zümürrüd ḳubbede evrâḳ-ı sîmîn oldu pîrâye

Ayuñ mir'ât-ı jeng olınışdı 'aks-i mihr düşmezdi
Gelüp bu zengî-i kâmil cilâ viridi yine aya

Sevinmişdi deminden şubḡâhuñ nûrı gitmişdi
Yine nâr urdı bir Hindû ḳanâdîl-i Süreyyâya

Çerâḡ-ı dîdeyi ḳoydı ḡilâfe ser-be-ser insân
Uyardı aşdı ḳandîlin ḳamer-ḫâk-ı mu'allâya

Ta'accüb eyler iken şun'ını bennâ-yı dünyânuñ
Baḳarken manzar-ı çeşmüm açup bu ḳaşr-ı mînâya

Gözümüñ manzarından düzd-i hâb uğrılmış 'aqlum
Görüren var imiş bir dil-güşâ garrâ güzel câye

Temâşâ eyler iken anı bir hoş medrese gördüm
Nazîri gelmemiş hîç ol binânuñ dâr-ı dünyâya

Ayıldılar bunu Dâvud Paşa yaptı dir idiler
Efâzıl efdalı 'İsî bin İbrâhîm Paşaya

Bulutdan gün çıkar gibi bu rûşendür olur rûşen
Sevâd-ı metn içinde iltifât itdükçe ma'nâya

Eger kim lâ-mekân mülkinde pinhân olsa kurtulmaz
Şu ma'nâ kim anuñ ardınca ola 'aklı araya

Saña şeh çeşme-sâr-ı himmetiyle perveriş virdi
Yiridür rif'atüñ servi şalarsa göklere sâye

Yine ol medrese cânâ hayâta irdi cân buldı
Bi-hamdillâh ki bir mürde irişmiş bigi 'İsîya

Eger Mûsî-sûhanlar cem' idirse hazretüñ anda
Kelâm-ı Haq ile dönse gerekdür Tûr-ı Mûsîya

Senüñ seyyâh-ı fikrüñ şol arada seyr eyler kim
Melekler varmağa tâkat getürmezler ol araya

Senüñ gavvâş-ı 'akluñ şol deñizden dürr çıkarur kim
Senâ-ver olmamışdur 'aql-ı kül hergiz o deryâya

'Adem olur senüñ bir nükteñüñ vehminde idrâki
Şu kim biñ yıl sülûk itmiş ola silk-i mu'ammâya

Kemend-i râyîçün idüp şalayduñ burc-ı eflâke
Çıkarduñ Hâzret-i 'Îsî gibi bu kaşr-ı mînâya

Eger bir zerre deñlü isti'ânet itse tedbîrũñ
Küsûf irmezdi rûz-ı haşre dek şems-i hüveydâya

Senũñ medhũñde şekkerler yedi tũtũ gibi Zâtî
Ne şîrîndür eger şekker bahâ irirse bebgâye

Niçe kim kũtb bir yerde turup kâ'im-maķâm ola
Niçe kim seyr-i lâzım ola eflâk-ı mu'allâya

Mesîr idüp semâ-yı kalbũñi Hâķ mâh-i maķşũde
Medâr itsũn Hũdâ kũtb-ı murâduñ çarķ-ı a'lâya

4 210a - - - / - - - / - - - / - - -

Lâyık nedür dõnerse bu mevsim-i hazâna
Çeng ü çeġânayile nũş-ı mey-i şebâne

Şaldı libâs-ı sebzi zerdũzi câme geydi
Çak taşra bir nazar ķıl şahrâ vũ bũsitâna

Bũlbũllerũñ fiġânı dîndiyse nola diñle
Âb-ı revân dilinden hoş naġme vũ terâne

Zevķ-i şafâda mıdur eyyâm-ı bezm irişdi
Demdũr ġuci yetenler 'ayş ide hũsrevâne

Şũn sâķıyâ şarâbı muķrıb ġõtũr rebâbı
Demdũr şalâ-yı 'ayş it maġdũm-ı kâmrâne

Ya'nî ki şems-i millet bedr-i semâ-yı devlet
Ol zâbiṭ-i defâtir ol ḥâris-i ḥızâne

Ser-çeşme-i mekârim ser-defter-i ekârim
A'yân-ı devlet içre iḥsân ile yegâne

Eltâf ile ser-âmed Maḥmûd-ı ḥulḳ-ı Aḥmed
Hem merci'-ı ehâli hem mefḥar-ı zamâne

Biñde birin götürmez kühsâr-ı nazm içinde
Bebir beyân olanlar evşâfınuñ beyâne

Seyr itse meclisinde muṭriblerini zehrâ
Çengin şalardı elden o şâd bîn beyâne

Görüp simât-ı bezmin beñzetmesün özini
Yolsuzluḳ itmesün di ey çarḫ kehkeşâne

İḥsânınuñ sipihri şol resme yücedür kim
Lâyık degül olursa çarḫ aña âstâne

Bir nâfedür elinde gûyâ kerem ki büyü
Ṭoldı dimâḡ-ı câna yayıldı şeb-i cihâna

Devlet diraḫtı üzre bir şâḥdur eli kim
Şehbâz-ı bezl ü cûde olmışdur âşiyâne

En'âm-i 'âmi ḥalka dâyim irer sebebsin
Cûd-ı cibillisine lâzım degül bahâne

Ey menba'-ı mürüvvet vey ma'din-i fütüvvet
Hüsn-i mekârimiyle ser-defter-i zamâne

Sen ol kerîmsin kim itdûñ cihâne ihsân
Yükletmedüñ velîkin minnet yükîni câna

Ben ol esîr-i fakrum kim yoğdur elde nuğrüm
Şeyillah ide geldüm yüz sürüp âsitâne

Eyyâm-ı ‘ömr geçdi yıllar durur kapuñda
Demdür olursa himmet ben hâke sâliyâne

Dergâh-ı ‘izzetüñden bunı murâd ider dil
Kim olmaya bu demde hiç ‘özl ile bahâne

Virmek Hâquñ hemîn sen himmet kuşâğını hoş
İkdâm-u luğf eliyle muğkem kuşan miyâne

Dergâh-ı hıdmetüñde bu Mağremî kuluñdur
Gönderme anı mahrûm geldi çü âsitâne

Lâyık mı sâliyâne olmaya aña ola
Dergâh-ı ma’deletde Keşfi kalıtabâna

Vallâh bilse bunı görmezdi hiç lâyığ
Ne hüsrev-i yegâne ne aşaf-ı zamâne

Taşdî’i ço dile gel kaldır du’âya hoş el
Eyle du’â-yı devlet ol mîr-i kâmrâne

Niçe ki ehl-i himmet ihsân-ı bî-dirîğî
Bî-sünnet ide her-dem ehl ü mağal olana

Her berk-i bâğ-ı bağtı olsun tarı vü tâze
Gülzâr-ı ‘ömrini Hâk ırgürmesün hazâne

5 211a . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Sağışsuz hamd ile şükr ol Yarâdan Hâk Ta'âlâya
Ki halk üstine rahmetden bıraktı uş yeñi sâye

Ne sâye sâye-i Yezdân ki hürşid-i sa'âdetdür
Anuñ nûri ile revnağ irişdi dîn ü dünyâya

Şehinşeh Mîr Mûsî kim yed-i beyzâsıdur mu'ciz
Anuñ fetih durur şahid yed-i kudretde beyzâya

Anuñ devletlü dîzârı tecelli nûrıdur Hâkâ
Zihî devletlü cân ol kim irişdi bu tecellâya

Şehâ sen bir melek-sîret meliksîn mülke kim senden
İrişür hil'at u ni'met kamu yoğsula vü bâye

Saña Hâkdan 'ağadur bu 'inâyet fetih ile nuşret
Seni tercih ider devlet bugün Cemşid ü Dârâya

Selâtin-i cihân küllî olubdur hukmüne münkâd
Gelüben yüz sürer her-dem bu dergâh-ı mu'allâya

Kılıcuñ safhası üzre yazılmış âyet-i nuşret
Ne münkirdür kim inanmaz görüp âyât-ı Tâhâya

Kemâl u 'aql u tedbîre bugün zâtuñ durur câmi'
Bulumaz kimse mişlüñ ger cihânı dübdüz araya

Celâl-ı rif'atüñ günehi bilinmez 'aql-ı hîredîden
İrişmez serçe ger biñ yıl uçarsa şah-ı tûbâya

Hadîşüñ remz ile muhbir kamu gayb u şehâdetden
Zamîrüñ 'ilm ile vâkıf kamu pinhân u peydâya

Senüñ 'adlün ile muhkem esâsı dîn-i İslâmuñ
Senüñ hükmün dutar şâbit binâ-yı şer'i fetvâya

Senüñ 'ilmün durur hâfiz revâc-ı 'ilm u 'irfâna
Senüñ nehyün durur nâşır şalâh u zühd ü taqvâya

Senüñ kahruñ kılar şâhâ zamâne fitnesin sâkin
Senüñ luţfuñ ile beñzer cihân firdevs-i a'lâya

Ferâgat emn ile şihhat ulu ni'met durur haqdan
Hezârân şükr vâcibdür bize her gün bu nu'mâyâ

Mesîh enfâs-ı halkuñdur mü'eyyed rûh-ı kudsîden
Kefil olursa kâdirdür bugün ihyâ-yı mevtâyâ

Eger 'adlün nesîminden çoğu irse gülistâna
Şabâ küstâhlık kılmaz gül ü nesrîn-i zîbâyâ

Bugün 'adlün ile dünyâ kurıyken nev-cüvân oldı
Meger hüsn ile Yüsüfdür ki 'ağd eyler Züleyhâyâ

Eger hükmün berât'ından zemâne bir mişâl alsa
İde müstakbeli mâzî bugün emr ide ferdâyâ

Siyâset yarağın şâhâ yürüdüñ yidi iklîme
Kim uş âvâzesi yirden irişdi çarh-ı mînâyâ

İşidüp âduñı korğar şıdac odı mağâfetden
Huşûşâ hışm ile bir kez nazar kılursañ a'dâyâ

Sa'âdet saltanat senûñ bu kez mevrûş-ı mülküñdür
Kılıcuñ huccet-i kâfî' yeter bu şıdk-ı da'vâya

'Aţâ vücûd ile senden utanır Hâtem-i Tâyi
Senûñ en'amuñı bil kim dutar himmetde ser-mâye

Elûñ bir ebr-i nîsândur ki gevher-bâr olur her dem
Sehâvet öğredür Hâkka keremden kân u deryâya

Gehî mînâ döşer cûdı serâser bâğ u bostâna
Gehî incü şaçar feyzi ser-â-pâ tağ u şahrâya

Nazarda himmetüñ şaymaz Süleyman mülkini çûpe
Ferîdün gencini virür gedâ-yı bî-ser ü pâye

Görüp 'ayşüñ şafâsını melâyik bezmüne müştâk
Nite kim 'âşık-ı şâdık şu ma'sûk-ı dil-ârâya

Geçer hâşıyyet ü nef'ile yâkût-ı müferrihden
Eger bir kaşre cür'añdan dökilse câm-ı şahbâya

Müzeyyen meclisüñ cem'i meger cennet sarâyıdur
Ki her-dem hûr ile rıdvân gelür ânı temâşâya

Ayağüñ başduğı toprak meger kibrît-i ahmerdür
Virür hâşıyyet-i gevher tokınsa seng-i hârâye

Cemâlûñ bir güneşdür kim vücûdı müstedâm olsun
Kim ânüñ şu'lesi 'aksin bırağur gökteki aya

Senûñ zâtuñ kemâlâtın ne idrâk ide her kâşır
Şehâ şem'uñ ziyâsından ne hâz irişe a'mâya

Ala ey husrev-i dâna kulağ tut sözûme bir dem
Kulağda dâne-i gevher yaraşmaz ille dâna

Kemîne Ahmed-i Dâi du'â-güyûn durur muhliş
Du'â-yı devletûn virdin kılur nazmına pîrâye

Senûn medhuñde ol gâyet kılubdur cidd ile sa'yi
Kim ânuñ ictihâdından irişdi şi'r-i şu'râya

Zihî dürr-i yetim ol kim geçürdi kadrini dürden
Şerâya ne şerâ gevher çıkar nazmı şüreyyâya

Ne hâcet hazrete baş-ı bisât inbisât itmek
Kuluñ keyfiyeti hâli çü ma'lum ola Mevlâya

Sözûn hatmi du'â yigdür ola ihlâş ile cândan
Kim ol vâcib durur her dem dükeli pîr ü bernâya

Cihânda devlet ü 'ömrûn esâsı pâyidâr olsun
Ki lâyıkdur şahâ her gün teraqqî ide bu pâye

Sa'âdet efseri hergiz beşikden olmasun hâli
Niçe kim lafz ider vâzı' delil ü lafz-ı ma'nâya

6 213a - - . / - . - - / - - . / - . - -

Ey devletûn güninde rûşen cemâl-i 'âlem
Pîrûz-ı tâli'ûñle ferhûnde fâl-i Âdem

Hüsnûn letâfetinden gülzâr-ı dehr handân
Hulkuñ nesîmiyile bâğ-ı zamâne hurrem

Cûduñ deñizlerinden her kaçre baħr-ı aħdar
 adrũ sarâyı içre bir ubbe çarħ-i a'zam

Devlet cemâli ħatı tıgũ yüzinde nokta
 Nuşret 'arûsı zũfi nîzeñ ucında perçem

Zinde aduñla dũnyâ nite ki cân ile ten
 Dem-sâz özüñle devlet nite ki zîr ile bem

Şâdıķlıđ ile adı 'âlemde oldu meşhûr
 Mihrũñ havâsı içre urdı çũ şubħ-ı dem dem

Yağmur yirine bâġa dürr ü güher şaçaydı
 Feyzũñ biġârı virse nîsân buluduna nem

Fikrũñ daķıkadânı levħ-i zamîre baķsa
 ħatı-ı vücûd içinde almaya ħarf-i mübhem

Zâtuñ 'ıyândur illâ vaşf ü beyâna gelmez
 Hem nûrsun muşavver hem rûhsun mücessem

Enşâr-ı fethı ħayli şığmaz olursa cümle
 Saħı-ı zemîn mu'asker fark-ı felek muġayyem

ahrũñ dili toķınsa ħuşk ola bâġ-ı ravza
 Luţfuñ nesîmi irse kevşer şaçâ cehennem

Ta'mîr-i mülke adlũñ reşk-i revân-ı Kisrâ
 İhyâ-yı dîne ħükmũñ nuţķ-ı mesîħ-i Meryem

ħayr ile çün cihâna başdı adem vücûduñ
 Her zerre yerde gökde zikr itti ħayr-ı maķdem

Râyuñı Berhemenden hikmet göz ile göñlüm
Didi ki yeg görürüm didüm aşabb-ı fe'izem

Ahmed cemâli bigi bahtuñ yüzi münevver
'İsî maķâmı gibi tahtuñ yiri mükerrem

Barmaķda hâtemüñe kılsa nazâr Süleymân
Ağzında қalayıdı barmaķ nite ki hâtem

Keffüñ şehâda dökdi bahruñ yüzi şuyunı
Ol guşşadan gamâma irişdi nâle vü gam

Hük-m-i siyâsetüñden baş çekse çarķ-i ser-keş
Қahruñ bozar esâsın ne deñlü olsa muķkem

Қılsañ adü şikârın per döke bâz-ı eşheb
Gelseñ diri' sözüne pend ala İbn Edhem

Envâr-ı fethe itti Hâķ işigüñi maṭla'
Erzâķ-ı hâlķa kıldı Râzıķ қаpuñı maksem

Қuvvetde şevketüñ ger eflâkdan yigindir
'İzz ü şerefde ola biñ mertebeyle aķdem

Şûretde şehligüñ ger şemsü'l-đuhâ görünür
Nûr-ı kerâmet içre yüz vechil'ola ekrem

Қанķı göñüle k'ider gerdün-ı dñn cerâhât
Ursun yüzün izüñe kim bula zaķma merhem

Cân kimdür ol haremde kim bula ins-i hâlvet
Olduķda sen perî-hû qudsîleriyle maķrem

Aduñ ki nûş-ı cândur niş oldu haşma zîrâ
Nâ-mu'tedil mizâca âb-ı hayât olursam

Bezmüñde bu gazel kim kavlı-ı tarab-fezâdur
Zikr ola ki gehî çün gayb-ı dil'oldı mülhem

Cânâ lebüñ hayâli olalı câna hem-dem
Ol la'l-i âteşinden hem sîne yandı hemdem

Ėamdan kan ağladuğum 'ayb itme olmaz eksük
'Aşka uyınca âdem gönülde gözde hem-dem

Ger şüfiyâne gonca çâk itse hırka tañ mı
Bülbül semâ'iyile mest oldı tutdı hem-dem

Bâd-ı şabâ çemende müşğîn nefesdür illâ
Erdikc'urur demâdem zülfüñ havâsı derhem

Cennet yüzüñe baksa bula şafâ-yı Ka'be
Kevşer lebüñi sezse cûş ide âb-ı zemzem

Gözüm yüzüñden ayru bahr itmez ise seylin
Bu garğ-ı hûn evinden çıksın degül gözüm nem

Yaşum diler ki yelden öğürdi ala gerdûñ
Didüm ki uma epsem didi bir izin öpsem

İgende zulm ayağın zülfüñ uzatmasun kim
Şeh devletinde oldı bu devr-i cevr eli kem

Ol şâh-ı mâh-peyker sultân-ı heft-kışver
K'emrindedür ser-â-ser Efreng ü Türk ü Deylem

Hem şükr-i ni'metinden yer dili günk ü 'âciz
Hem bâr-ı minnetinden 'arş arçası tutar ham

Zerrâtı kâ'inâtũ olsa faşîh ü nâţık
Kem harf ile kemâli kâmûsın ide ebkem

Şeyhî ko vaşfı şerhin okı du'â-yı devlet
K'ol 'ilm-i bî-gerâne Allâh oldu a'lem

Niçe k'ola ağızda aḡbâr-ı câm-ı Cemşîd
Niçe ki gele dile destân-ı Zâl-i Rüstem

Olsun saña müselleme ey pâdişâh-ı a'zam
Hem rezm-i resm-i Rüstem hem câm-ı meclis-i Cem

'Ömrũñ cihâna hem-ser gevdeñ sipihre efser
Devrũñ devâma münceñ baḡtuñ bekâya munzam

7 214a - - ./ - - - - / - - ./ - - - -

Ey tâli'-i münîrũñ şems-i cemâl-i 'âlem
Vey pertev-i zamîrũñ çeşm-i çerâğ-ı âdem

Nehr-i siyâdetũñden rûy-ı zemîn gülşen
Mihr-i sa'âdetũñden devr-i sipihr ḡurrem

Ḳadrũñ fezâlarında k'oldı muhîţ-ı dehri
Bir zerre mihr-i a'zam bir ḡatre heft-i târem

Cemşîd-i mülk ü millet hürşîd-i çarh-i devlet
Şâh-ı serîr-i 'izzet şâhinşeh-i mu'ażzam

Zıll-ı Hüdâ cem ol ki çekse 'adüye leşker
Sultân-ı mülk-i hâver haylind'ola müneccim

Bir nûrdur ki yüzi nûriyledür muşavver
Bir rûhdur ki rûhı rûhiyledür mücessem

Sözi halâvetinde ne sırr var ki yâ Rab
Andan olur hayâtı rûh-ı Mesîh-ı Meryem

Zâti lefâfetinde Hâk kodı bir kerâmet
K'irse havâ-yı luftı cân-bağş ola cehennem

Hâtemle gerçi dehre buldı zafer Süleymân
Ey tîğ ile Sikender-baht oldu saña hâtem

Nem tıtdı baħr-i cûduñ feyzıyla ebr-i devlet
Sebz oldu bâğ-ı luftuñ sebz ile bâğ-ı 'âlem

Nûr-ı celâl-ı nuşret tîguñ yüzinde lâmi'
Zülf-i cemâl-i şevket oldu livâña perçem

Nîzeñ yedüñle gûyâ şü'bân u dest-i Mûsî
K'ihyâya biri beyzâ a'dâya biri erķam

Tîğ-i Mehemmedîdür seyf-i 'adüv şikâruñ
Yüzinde k'oldı lâmi' hürşid-i fetħ-ı a'zam

Baħr-i 'adâletüñde bir kaçre dâd-ı Kısra
Şems-i sehâvetüñde bir zerre cûd-ı Hâtem

Âyine-i zamîrüñ câm-ı cihân-nümâdur
K'eşyâ haķâyıķından kalmadı anda mübhem

Bahtuñ livâsı k'oldı pîrûz-ı mîhr-i peyker
Tîguña feth lâzım tîrûñle hasm-ı mülzem

Görse 'ıķâbı ķahruñ süst ola bâz-ı eşheb
Bizse şitâb-ı tîrûñ çâk ide zehr-i zıgım

Şahrâ-yı şevketüñde oldı zübâb-ı şâhân
Âşâr-ı heybetüñden maħv oldı rezm-i Rüstem

Gerçi velâyetiyle buldı şeref Sikender
Şehlikde lîk andan bahtuñ yüzidür ekrem

Deryâ-yı ma'deletde ğavvâş oluben itdüñ
'Adlüñ cevâhiriyle dîn riştesin münazżam

Bâb-ı künûz fetħuñ tîguñladur ğuşâde
Sırrı rumûz-ı ğaybuñ ķalbüñe oldı mülhem

Nuţfeyle seni ħâlîķ mevşûf kıldı tâ kim
Yaķmaya dehri ķahruñ nârı caħîmi bâhem

Mi'mâr-ı 'adlüñ ile dünyâ sarâyı ma'mûr
Bennâ-yı 'aķlüñ ile devlet esâsı muħkem

Levh-ı ezelde k'oldı eţrâf-ı arz taķsîm
Şâhân-ı dehre ķıldı Ħaķ işigüñi maķsem

Mülk-i cihân içinde cân gibisin mu'azzez
Kimsini ķıldı Ħâlîķ luţfi gibi mûkerrem

Cân meclisinde ķılır bu şi'r ile terennüm
Vaşf-ı ţarab-fezâñı ķıldıķca dil dem-â-dem

Ey şemse-i cemâlüñ devrinde şems-i a'zam
Bir zerredür kim urur mihrüñ ile şubh-dem dem

La'lüñ havâsı ile sevdâ-yı sünbülüñden
Göñlüm gözüm diyârı oldu ğarîk-ı hem-dem

Çeşmüm reh-i gamuñda la'l ile der-feşândur
Olalı zağm-ı ğamzeñ sîminde câna maħrem

Sözüñ ider şifâda nuḡk-ı Mesîha ğande
Yüzüñ urur ziyâda mihr-i sipihre derhem

Sırr-ı lebüñi cândan şormak diler göñül lîk
Ħall ola mı bu müşkil cân sırrı k'oldı mübhem

Zülfüñle câna ğamzeñ tîr u kemend ataldan
Sînemde derd-i muzmer göñlümde derd-i müdgam

Ħadden aşurmasun di ğûnlığını çeşmüñ
Devrinde bir şehüñ kim dehr añadur müselleme

Ol cân cân-ı 'âlem sulḡân-ı nesl-i âdem
Heybetde Sâm u Rüstem şefkatde İbn Edhem

Şehlikde gerçi oldu şâhândan mü'eħḡar
Rütbetde cümlesinden baḡtıyladur muḡaddem

Bezminde her ne dem kim dem ura ol şehâdan
Yitmeye baḡşışine biñ genc-i milket-i Cem

Bu Şâhidî ki ider vaşf-ı celâl-ı Sâmı
Şehden olursa himmet olmaya şeyḡiden kim

Gülzâr-ı medh içre bûlbûl gibi nağamlar
Hayf ola ger iderken kalursa hâr u ebkem

Olurdu her 'inâdan şahın-ı gınâda sâlim
Fağri cerâhatine cûdından irse merhem

Olduğca şem'ı dehrûñ bezm-i semâda rûşen
Tutduğca lem'ı mihrûñ rûy-ı zemîni ħurrem

Etrâf-ı heft-kışver maħkûmı olup olsun
Rağşına naşr-pâye naşrina fetħ mûnzam

8 215a - - . / - . - - / - - . / - . - -

Ey şahın-ı 'izzetûñde bir şaffa çarħ-i a'zam
Vey bâb-ı rıf'atûñde bir ħalka heft-i târem

Cûduñ ħazînesinde eflâk fûls-i aħmer
Ķadrûñ şahîfesinde bir nokta cümle 'âlem

Ķüsnûñ güli ħatında pejmürde berg-i firdevs
Ķalkuñ yeli yanında bâd-ı nesîm çün sem

Nağş-ı nigîn-i devlet nâmuñla buldı zînet
Nite ki baħt u 'izzet buldı nigîn ile Cem

Burc-ı sarây-ı ħadrûñ şol resmedür mu'alla
K'irmez kemend-i ârâ şad-pîç olursa berhem

Zeyl-i refi'-ı çetrûñ bir çarħdur mu'allağ
Gerd-i siyâh-ı çeyşûñ bir ebrdür mücessem

Iştabl-ı saşvetüñde olmış zihî siyâdet
Gündüz semend-i eşheb gice kümeýt-i edhem

Câm-ı cihân-nümâdır gûyâ zamîr-i pâkûñ
Kim anda qalmamışdur esrâr-ı kevn mübhem

'Ahd-i 'adâletüñde gerek sitem müsahhar
Devr-i seşâvetüñde gelüp tama' mu'allem

În'âmuñıyla memlû çün zemîn ü eflâk
Bir tatlu loşmayıla gûyâ ki toptolu fem

Şahn-ı zemîne cûduñ şol resme virdi zînet
K'inmek diler felekden yire Mesîh-ı Meryem

Bahtuñ eli çü tıtdı çün tîr-i çarh-ı hâme
Elvâh-ı 'izz ü nuşret fethuñla oldı mu'cem

Tîguñ ki reng-i rezzdür kıılır reşâşesinden
Ne humm-ı nilgûni bir laşzada mübekşam

Zulm âşiyânı buldı qahruñla inhidâmı
'Adl âsitânı oldı luşfuñ eliyle muşkem

Olsa 'aceb degüldür bed-hâh-ı câhüñ için
Hışmuñ belâ-yı nâgâh qahruñ kazâ-yı mübrem

Luşfuñla zehr-i kâtil mâi'l-hayât gûyâ
Qahruñla âb-ı hayvâ- şâr zehr-nâb-ı erşam

Keffüñ 'aşâya ma'din destüñ seşâyâ maşzen
Kalbüñ gınâyâ mesken şadruñ şafâyâ maşrem

Luţfuñ cefâya ğâlib cevrüñ vefâya mâyil
 Ƙahruñ ƙazâya müncer hıřmuñ belâya munzam

Püşt u penâh-ı millet ‘avn u ğıyâş-ı ümmet
 şâh-ı serîr-i devlet Keyĥüsrev-i mükerrem

Sâlâr u server-i ĥalk serdâr-ı serfirâzân
 Ser-defter-i selâtin ser-ĥayl-i nesl-i âdem

şâhinşeh-i mu’azzam sultân-ı ‘âliyü’ř-şân
 Sultân ‘âliyü’ř-şân şâhinşah-ı mu’azzam

Sultân Selîm zi-ĥadrî kim kaşr-ı rif’atine
 Eflâk oldu süllem devlet olup müselleme

Maĥkûm emri yekser ne çarĥ u heft-kişver
 Fermânına müsaĥĥar Efrenc ü Türk ü Deylem

Ĥürřid-i himmetinden çün düşdi pertev oldu
 İkbâl-ı revzeninde her zerre mihr-i a’zam

Deryâ-yı ‘izzetinde bir ƙatre baĥr-i aĥđar
 Eyvân-ı ĥaşmetinde bir pâye heft-süllem

Luţfi nesîmi ƙılur tâze dimâĝ-ı rûhi
 Cân baĥř ider nite kim nuţĥ-ı Mesîĥ-i Meryem

Ĥıřmı zebânesinden atıldı bir şerâre
 Oldı ‘adûler içün şad-küre-i cehennem

Cân-ı ‘adû çü düşdi ten ƙâlebine toĝdı
 Tâbût-gerle meĥhâd ol sâ’at içre tev’em

alb-i 'adv-v-i nk olmasa ecvef anda
Mu'tel olup vcd am olmazd mdam

almayladur  Dak 'adli yanında Kistr
Nuclledr  E'as cd atnda Htem

Rezzk- bende prdr fk iinde itmi
Dest-i gher-fenn erzk- halka masem

Medn ŗi'r idinüp i'r- cerr iderken
Htifden oldu ngh kalbe bu ŗi'r-i mülhem

Ey gülşen-i viln cennet mil- hrrem
Vey Klan- firkun dzh mil- prgm

addn yanında hrid kim zerre-i muaar
Hlik atnda encüm gy ki re- ŗebnem

amzen hadengi ıldı mecrh ins u cn
Demdür durursa cn la'ln abbi merhem

Bir hoadur dehnun kim pr durur dr ile
Mhr-i nign la'ln lm an muattem

Mhr-i ruun mnevver tr- saun mu'anber
and-i lebn mükerrer l'l din munazzam

Reyn ha ire addn der dökdi dr gibi n
Her drden oldu zhir ŗad-deste-i siper-am

Kkl midür bu ya od yznde hrmen-i mg
Her halka-i mebbek ya hrmen üzre htem

Kûyuñ harîm-i Ka'be vaşluñ çü 'amed-ekber
Dil gûsfend-i qurbân eşküm çü âb-ı zemzem

La'lüñ ki hâtem-i Cem anuñ nümûnesidür
İrmez aña meger kim dest-i mübârek cem

Ne Cem şeh-i zamâne Cemşîd-i şâni-i devr
Dârâ-yı şâhibü't-îr Keyhüsrev-i müfehham

Serdâr-ı nesl aşmak şâhib-ı kırân-ı âfâk
Sultân Selîm-i 'âdil şâhinşeh-i mu'azzam

Zî şeh ki sâyesinde olmuş ra'ıyyet-melek
Dehrüñ 'avârızından âsûde vü müsellel

Şûretdedür mü'eşhar ma'nide lîk olmuş
Fazl u mekârimiyle ser-cümleden muqaddem

Ey şâh bende pürdür cûduñla şâdmân it
Şol müflisi k'olubdur dirhem gamıyla derhem

Bendeñ ki Maḥremîdür bî-gâne görse ânı
Ḥalvet sarâyı cûde layıkdur olsa maḥrem

Sensin çü küfüv-i ma'na gayrûñ nîze oldu
Ebkâr-ı şab'-ı mevzûn mâder bigi muḥarrem

Olmasa medḥ-ı zâtuñ eş'ârdan ğarâzger
Ki 'âr olurdı baña bu şî'r ü şâ'iri hem

Yokdur egerçi şî're şimdiki demde rağbet
Şeh medḥîdür dilâ bu mergûb olur yime ğam

Nazmuñ dürer yeter saç demdür du'âya el aç
Lâf-ı güzâfdan geç kadrüñ bilürler epsem

Çün yok durur huzûruñ 'arz eyleme kuşûruñ
Şol dem k'ola sürûruñ medhından urasın dem

Olduğça şahñ-ı gülşen faşl-ı bahâr irişüp
Gülzâr-ı cennet-âsâ sebz ü tarî u hurrem

Rûhına serv ü çenar kaldırsun el du'âya
Mürğ seher-i çemende içsün şenâsına fem

Dil uzadan cemâli bâğına bed-nazarla
Nergisveş olsun a'mâ sûsen tek olsun ebkem

Olsun hemîşe anuñ dergâh-ı 'izzetinde
Tâ münkarız olinca evlâd-ı nesl-i âdem

Ahbâb-ı mülk ü millet neşv-i riyâz-ı cennet
A'dâ-yı dîn ü devlet haşv çeh-i cehennem

9 217a - - . / - - - / - - . / - - -
Bâd-ı bahâr-ı hurrem çün urdı subh-dem dem
Gül gibi geldi 'âlem kalmadı dilde hem-gam

Düşdi bu hoş havâdan cünbüş nebât-ı arza
Şâf irdi mürde cismüm nefh-ı Meşîh-i Meryem

Hoş peyk-i hazretidür çekdüm k'irüp getürdi
Peygâmını bahâruñ kamu çiçekden aqdam

Sahn-ı çemen çü mînû didi zemin çü mînâ
Her çeşme 'ayn-ı kevşer her eşme reşk-i zemzem

Yâ Rab ne bûy irişdi nergis dimâğına kim
Ya'ķûb-vâr 'ayni açıldı oldu ĥurrem

Ol kim yeşil ağaçdan gösterdi nâr-ı gülgûn
Bitürdi ĥurı yerden ter yâsemîn ü ĥigdem

Tañ mı sudan yakarsa nilüferüñ çerâğın
Deryâ-yı ĥudretinden anuñ nedür bu bir nem

Artar başumda yârüñ gisûleri havâsı
Gösterdügince sünbül zülf ü benefşe perçem

İder hezâr zârî bülbül çü gördi yine
Geldi diken yüzine gül goncası açup fem

Ey serv-i hoş-ĥırâmum gir bâğa gör ki nergis
Her bir degeg gözinden yaş yerine döker dem

Lâle ĥıkup kenâre ider yola nazâre
Sen şâh-ı gül-'ızâre dime ki ĥayr-ı maķdem

Yâr ile gerçi biñ yıl bir dem gibidür ey dil
Lîkin bu demdedür bil biñ yıl yerine bir dem

Ĥasma zamân-ı şâh-ı pirûz rûz ya'nî
Ĥân Bâyezîd Ėâzî řâĥib-ķıran-ı 'âlem

Der mesned-i kerâmet bâ-pîr keşf-i hem-dem
Der ķiřver-i vilâyet bâ-ehl-i râz-ı maĥrem

Bâ-nâm egerçi an şeh sultân-ı 'ârifîn est
Bâ ĥayr ebu sa'îdest bâ sîret İbn Edhem

Yâd olduğınca adı 'âlemde ehl-i dâduñ
Hayr ile zikri yâ Rab dillerden olmasun kem

Devlet serîri üzre sürsün sürûr ile 'ömr
Milket-i sarâyı içre olsun şafâda herdem

10 217b - - . / - - . . / . - - . . / - - . -

Çün hurrem itdi 'âlemi nevrûz-ı muhterem
Dilde havâ-yı bâde gerek elde câm-ı Cem

Şol mey ki zevk-ı şevkine düzdi nesîm-i şubh
Nesrîni câm u lâleyi sâgar güli şanem

Açdı semen niķâbını biñ nâz ile nesîm
Düzdi çemen bisâtını yüz lutf ile nesîm

Ebr-i bahâr gösterüp i'câz-ı 'İsevî
Rûh irdi cümle nâmiye olmuş iken 'adem

Mecmû'a-i leţâyif olup sebze-zâr-ı bâg
Her cûy-cedvel oldu vü her sebze-ber raķam

Dil-ber gözine beñzedi nergis bi'aynihi
Cânân yüzün oħşadı nesrîn ü lâle hem

Büdce-i iħsaniyle gülüñ cilvesin görüp
Bülbül figâne geldi tutup 'andelîbi dem

Beñzer 'arûş kıldı benâtın nebât kim
Her murğ-sâz ider kimi zîr u kimisi bem

Dilgüft 'akl u cân-râ ser-geşteem zehreş
Güftend her dü dilrâ çün mihr ü mâh mâhem

Ey husrev-i mu'azzam dünyâda görmegil gam
'Ukbâda saltanat hem olsun saña müsellem

Vey sâye-i ilâhi mihr-i sipihr-i şâhî
Eyyâm-ı devletünde diñlendi âl-i âdem

Dîn ehline ne kôrku baş kaldurursa kâfir
Destüñdedür bu kez çün seyf-i resûl-ı hâtem

Bir kulağun gazâda kem kûlı itdüğini
Şarkun şeh' idebilmez biñ zorla olsa Rüstem

Rezmün katında şâhâ bâz içe harb-ı Rüstem
Bezmünde yâda gelmez câm-ı Sikender ü Cem

Gerd-i sem-i semendün kuhl-i basardur atâ
İrdügi dem 'adûnün gözlerine olur sem

Ceyşünde Hızır-ı reh-ber destünde tîg-ı Haydar
Devlet başuñda efser feth işbı'uñda hâtem

Medhuñde 'âciz iken cümle belâgat ehli
Bu ben za'if-i bî-dil ne söyleyem ne diyem

Medhî kemâliyile medh ide bilmez anı
Şeyhî şebâbı dehrün ne deñlü olsa a'lem

Çün vaşf-i zâtı anuñ şerh u beyâne şıgmaz
Ey dil sözi uzatma eyle du'â ol epsem

Dildâr-ı kıaddi Őevkıne her serv-i rakş urup
KarŐ elin enâr u Şükûfe Őaar direm

Ol hûrdeler ki ęonca lebinde nihândı
Gül sohbetinde geldi nişâr itdi lâ-cerem

Bir cûr'a Şundı hâke meger sâgar-ı havâ
Kim keşf itdi sırrını her zerre açdı fem

Bir dem ki zîb u ferrine taĥsîn ider na'îm
Bir dem ki luĥf-ı Şab'ına firdevsdür na'm

Bir serv-i kıadd vü sîm-ten ü gül-'izâr ile
Câm almayan eline bu demde ola ne'am

Gül yüzlüler havâsına câm-ı mey içmege
'Ârif gerek ki fırsatı fevt itmeye bu dem

Dil-teng olursa ęonca gülistânda Őaî degül
Nâzük mizâcıdur ekemez hârdem elem

Tîĝ-ı hılâf ekdüĝi gül Şohbetinde bîd
Budur sebeb ki ĥarc içün avcında yok direm

Gül gibi güldi Şûret-i 'âlem bahâr ile
Ol kim bu dem kıan aĝlıya bir ebr bezenem

Bes bahr-i fikre Şaldum ü dîdem zamîre ben
Bir uş ki gelmeye baîa andan nedem nidem

Dir medĥ kııl Şu zâti ki ĥalkı kıtâbınıâ
Ol k'er girer celâli felek farkına kıadem

Sultân Mehemmed ol şeh-i gâzi k'ışiginüñ
Her hâki kân luṭf durur ma'din-i himem

Ey devletüñ evinde şevâbit haşâ-i rûkn
Vey rif'atüñ derinde kevâkib-i hışm hidem

Ṭab'uñ seḥâsi baḥrinedür ne felek ḥabâb
Cûduñ havâsı ebrinedür yidi yemm-i nem

Aḥkâm-ı emr u nehyüñe şâkir sipihr u mihr
Da'vâ-yı 'ilm ü fazluña şâhid 'Arab 'Acem

Ğarḳ oldu baḥr-i cûduñ ile mâye-i niyâz
Ṭay oldu dest-i 'adlün ile nâme-i sitem

Hem vüs'at-ı zamîr ki deryâ kıılır meşel
Hem füşhat-ı cenâb ki gerdûn ider ḳasem

Resm idecek mişâlünüñ taḳdîr-i lem-yezel
Levh-ı ḳaderde yazdı bu taşvîrle ḳalem

Devlet başuñda tâc boyuñda seḥâ-libâs
Boynuñda 'aḳl-ı ṭavḳ bilüñde kemer kerem

Ḳadrüñ ḳatında na'te beñzer bişât-ı çarḥ
Cûduñ yanında ḳaṭreye beñzer basît-i yemm

Ashâb-ı fazle oldu tapuñ kible-i ereb
Erbâb-ı 'ilme oldu kapuñ Ka'be vü ḥarem

Firdevs-i hânı cûduña olmaz müsâvi kim
Hân-ı na'im ehaşşdur ü cûd-ı kerîm e'am

Püşt-i sipihre yük kodı gerdün-i rif'atüñ
Andan durur ki irdi felek kâmetine ham

Hem kâmet-i bülend ki cûd u sehâ kabâ
Hem devletüñ tebâsına luğf ü kerem-i 'ilm

Ey mazhar-ı sa'âdet ü vey manzar-ı ilâh
Ey mercı' efâzıl u vey melce-i ümem

Güş eyle 'arz-ı hâlümü kıl bir nazâr baña
Tali' durur çün egme vü bahtum durur eşam

Her şeb dilümde âteş ü her şubh elümde bâd
Her gün başumda toprak u her-dem gözümde nem

Dâd almadum cihândan ü çekdüm hezâr cevr
Nüş irmedi felekden ü içdüm hezâr sem

Ben nazm-ı hâlümü saña tefvîz eyledüm
Çün kim zamâne zâlim ü çarh oldu müttehem

Feth eyle gönümünü evini def' u naşb ile
Kim keser oldu cânla dil-i gam olalı ham

Düşer misün kerîme ki halkuñ 'amîm iken
Kapuñda Luğfî kahruñ ile ola ke'l-medem*

Vâcib budur ki gün gibi meşhûr-ı dehr ola
Mihruñde şıdk ile çün ura şubh bigi dem

* Bu dize vezne uymamaktadır.

Sözüm nigâr-ı zülfî gibi bî-şumâr idi
Lîkin bu lafz ile dilerem ihtîşâr idem

K'ey nev-bahâr-ı luţf beni bî-nevâ kıoma
Vey âfitâb-ı mülk başumdan gider zulem

İyyâke neste'în* ü iyyâke nertecî
Yâ ma'dene'l-fezâyil yâ menbe'a'l-kerem

Dünyâya niçe kim gele bu luţf ile bahâr
'Âlemde niçe kim ola nevrûz-ı muhterem

Gel sen hemîşe gül gibi kim ola düşmenün
Her dem benefşe bigi ser-efkende vü dijem

Olsun hemîşe baht u sa'âdetde tîpuña
İkbâl-i yâr u baht qarîn ü cihân haşem

Hem mihr-i rif'atün yüzine konmasun gubâr
Hem berg-i şöhetün gülüne irmesün elem

11 219a - - . / - . - . / . - - . / - . -

Bu gice 'ıyd gicesi olmasa ey şanem
Gerdün alurmadı ele billâh câm-ı Cem

Dem tıldı dîde şu'le-i beher şıyâmdan
Bir 'ayn yazdı mâh-i nev oldı 'adem o dem

Gösterdi baña barmağ ile tâ hilâli dost
Yazıldı cân şaħîfesine nûn ve'l-kalem*

* "Yalnız senden yardım dileriz." Kur'an-ı Kerim 1/5

Bu levh-ı dilde şekl-i elem gördi mâh-ı nev
Bir 'ayn yazdı oldu baña 'âlem ol elem

Ey dil ufukda ol görinen mâh-ı nev degül
'İydüñ irişdügin dimege içdi çarh-ı fem

Bir aydür tamâm kamer-i rûze-dârdur
Olsa nola benüm bigi anuñda kıaddi ham

Yıllık seferde yidi irişdi hilâl-ı 'ıyd
Encüm şaçarsa nola anuñ başına direm

Yârın 'aceb mi 'ıyd ise itdi şehâdeti
Yüzinde nûr-ı berķ urur pîr-i muhterem

Didüm ki 'aqla 'ıyd durur aķçe yok didi
Bir kimse dar gün gibi var aña şubh-dem

Deryâ 'aķâ' vü ebr-i bahâr âsitîndür
Ol menba'-ı şehâvet ü ol ma'din-i kerem

Bâķî Beg oğlı Ca'fer-i Şâdık Nişancı Beg
Sultân-ı mülk-i luţf u kerem mîr-i muhteşem

Hûrşîd-i zühre 'ayş u meh encüm-i encümen
Behrâm-ı berķ hançer ü mîr-i kamer-i 'alem

Tedbîr-i şubh-ı rûşeni âfâķa çekse sed
Dağl idemezdi 'âleme ye'cücveş-i zulem

Odı ödünc alurdu cehennem bu sineden
Deryâ-yı şefkatinden eger irse aña nem

Billâh ra'd çaqlamasun mı ki eylemiş
Ġavġâyı şehr-i kıadri kıaderden diyü kıasem

Baġr-i 'aġâñı ġördi vü bâġrında çıķtı baş
Şanma cerahat ile müzeyyen durur bu yemm

Bir ġıřt-ı zerle kıaşrını düzün pîr tamâm
Şâkir ü râyuñ olalı mi'mâr-ı şubġ-dem

Sultân-ı fażluñuñ ġaberin 'aķla kim virür
Câsûs-ı vehm varamaz ol yola bir kıadem

İşitmese 'aceb mi benüm nâlemi felek
Ġavġâyı şehr-i rıf'atüñ itmiş anı ehem

Devrân-ı 'ısmetünde açar ġonca perdesin
ġabs itse bâdı nola ġabâb oldu müttehem

Kuş kıondururdu sâzına ġülşende muġribün
Bir şubġ itse söz ile dâvudveş-i naġam

Çâluv çıġırdı tîġ u nefirün didi bugün
Çün çâr pâre olsa gerekdür 'adû ne ġam

Tîġuñ sûtûr-ı 'ömrini çalsun 'adülerün
Yazsın ecel berâtını boynın idüp kıalem

Luġfuñ ġisâb idilmeye rûz-ı ġisâba dek
Her şeb ġisâb eylese encüm döküp direm

Her mâhi aña bir ter ü tâze zebân iken
Evşâf-ı cûduñ eyleyümez haşr olunca yemm

12 220a . - . - / . - . - / . - . - / . - . -

Şitâ vü berd nebâtâtı eylemişdi 'adem
Yine vücûde getürdi bahâr-ı 'İsî dem

Müsâf oldı vücûduñ 'imâretine gelüp
Mücâvirân zevâyâ-yı şehr-i mülk-i 'adem

Figândur lü'lü-i bülbülân-ı bâğ-ı zemîn
Kamu mekîn-i mekân semâyı itdi eşamm

Götürdi taht-ı Süleymân bigi şehâbı şabâ
Havâda eyledi Dâvud bigi ra'd-ı nağam

Yine debîr-i felek açuban devât-ı zeri
Şahîfe-i varâk sîme çekdi cümle kalem

Olup dururdu yah İsfendiyâr-ı rüyîn-ten
Bahâr irişdi helâk itdi añı çün Rüstem

Cünûd-ı şâm-ı şitâ oldı münhezem cümle
Şeh seherine burc-ı şerefde dikdi 'alem

Şitâ-yı leşker-i nevrûz itmediyse helâk
'Aceb bu dâmen-i kühsâr kanden oldı ki dem

Şalındı gonca-i gannâc-ı şâh-ı şûh ile çün
Açıldı gül gibi gülzâr-ı dilden ol dem gam

Bahâra itdügi elţâf-ı bî-şümârı Hüdâ
 Hisâb eylemek için şükûfe dökdi direm

Göñüller açılacak demler irdi gonca bigi
 Yine nesîm-i bahâr oldu şubh ile hem-dem

Beğâda çekdi yağasını gonca çâk itdi
 Yağasını nice çâk itmesün bu dem-â-dem

Dişini çekdi seher rişte-i şu'â' ile mihr
 Lebini dişledi çün tıfl-ı goncanuñ şebnem

Harâb-ı kevşer olubdur kamu şecer-i tûbâ
 'Aceb mi reşk iledürse cihâna bâğ-ı irem

Çıkup menâbir-i ebr üzre tîğ yir kıla ra'd
 Haţîb-i zevb nefes bigi itdi yine nağam

Şu şâhuñ adına huţbe okur ki ey göñül ol
 Du'âcısıdur anuñ ser-be-ser kamu 'âlem

Bülend-mertebe Şeh Bâyezîd-i 'arş-cenâb
 Meh-i sitâre-i sipeh pâdişâh-ı mâh-i 'alem

Kitâb-ı dânişini kim ki görse kılmaz añâ
 Sevâd-ı kât-ı gayûb içre hiç ser-behem

Eger ki keşf-i kelâm itse 'ilm-i hey'etden
 Olurdu cüz'i su'âl ile 'aql-ı kül mülzem

Cihânı baħr-mişâl itdi seyl-i hûn 'adû
 Seĥâb-ı nuşrete virdi bahâr-leşkeri nem

Şıfât-ı sürme-i hâk-i dehen k'idem tahtır
Hemîşe seyr-i Şıfâhân ider şarîr-i kalem

Eyâ hülâşa-i devr-i zamâne ziyâde maḥal
Dinürse kaşruña ger şeh-nişîn-i huld-ı harem

Bu hilm ile seni rezzân-ı çarḥ gördi didi
Zemîn vaqâruña baksa vaqıyyede dirhem

Zikir eyledügince celâl u saḫvetüñi
Zebân-ı mâdihi hayret şehâ ider ebkem

'Arûs-ı nuşrete tîguñ sunup durur mir'ât
Nigâr-ı şevkete tûguñ olup durur perçem

Çıkarıdı kaşr-ı havâya şuyı mühendis-i ebr
Meger ki râyuñ ile oldu bir nefes hem-dem

Giyelden egnüñe şâhâ libâs-ı salḫanatı
Vilâyetüñ eteginden elini çekdi zulem

Ayıtdı nûr ile zulmet bir arada şıgmaz
'Adû vilâyetine göçdi göricek seni gam

Ḥarâb olursa nola ḫâli düşmenüñ görünür
Gözine nîze-i tîzüñ bir ejder-i pür-hem

Yüzine keff-i hacâlet tutar işitdi meger
Biḫâr-ı cûduñuñ evşâfını şabâdan yemm

Bezerse tahtasına reml-i râhuñı remmâl
Rumûz-ı gayb ola şâfi-i kalbine mülhem

Olurmadı elüñe ol şu koymağa lâyıķ
Gül oda göze düşüp cân örtmese her-dem

Elüm nice ire taħrîr-i vaşf-ı fazluña kim
Kömüş degül daħi peyk-i ħayâl o mülke kadem

Kimesne yutmadı kanı şehâ zamânuñda
Meger ki la'l ile yâķût kaşlu zer-ħâtem

Ĥisâb eylemege itdügün 'aĥâyı deñiz
Yetişmeye kamu ĥûtün pulın iderse direm

'Azîk-i seyl-i şehâ oldu cümle sâ'iller
'Aceb mi keffüñe şâha dinürse baħr-i kerem

Bihâr-ı cûd u şehâya tapuñ durur menba'
Merâm-ı ehl-i murâda kapuñ durur maķsem

Sipâh-ı eşk ile şâhâ olup durur Zâtî
Belâ vilâyetine şâh bî-kıyâs-ı ĥadem

İñil iñil demidür der elünden iñleyeyin
İñildü mi işidüp ben faķîri bi ki nîm

Havâda ra'd degüldür o gümleyen güm güm
Çıķup felekde sitârumla ceng ider nâlem

Sitâremi görüñ ol dem şirâr-ı âhum ile
Vilâyet-i eleme bir şeh-i sitâre ĥaşem

Felekde kavş-ı kuzah şanma duran eyledi şaķ
Şadâyı şûr-ı fiĝânım aña irişdügi dem

Ye ıktı sy-1 semâya dernum âteşinn
Yeşil kızıl dteni bād anı eyledi zamm

Yrekte tāze dgnler ki kd zillet odı
Siyeh giyüp benm in tutup durur mātem

Semekler olsa dili söylese oğur su gibi
Sirişkmn idemez haşır olunca vaşfını yemm

Mezellet ābı aşubdur başumdan al elmi
Ayakta kma beni kim saña du'ā-gyam

Kapuñda bende idinseñ faķiri eyleridn
Harım-i 'izz  sa'ādetde devlete maħrem

Şitā vcd-1 nebātātı eyledke 'adem
Getrdgince vcda bahār-1 'İsî-dem

Cihān vcduñ ile ħurrem ola sebze gibi
Bahār-1 'mrñe irişmeye ħazān-1 'adem

13 221b . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

Nev-bahār ile yine oldı müzeyyen 'ālem
Ger temāşāsıyıla ħalk-1 cihāndur ħurrem

Mürde-i ħāk bu dem buldı yine tāze ħayāt
Şahn-1 gülşende şabā oldı meger 'İsî-dem

Hācılar gibi geln bāğı řavāf eyleyelüm
Ka'bedür şahn-1 emen āb-1 revāndur zemzem

Geldi eyyâm-ı ferağ irdi yine vaqt-ı sürûr
Bülbülün nağmeleri dilleri kıldı bî-gam

Bu demi hoş görelüm irmiş iken tâze bahâr
Nâsihâ mevsim-i gül çün ele girmez her dem

Sâkiyâ gel berü şun câm-ı sürûr-encâmı
Çâre-i def'-i gam içün anı bulubdur çün Cem

İçelüm bâde-i gül-rengi perf-rûlar ile
Muṭribün kavlini gûş eyleyelüm hey âdem

Yağalar çâk idelüm gül gibi 'ayş eyleyelüm
Gam degüldür bize şûfî ger iderse verhem

Eyledi zühdi metâ'ın yine zâhid yağmâ
Çekdi gül şâhı çemen mülkine çün ḥabl ü ḥaşem

Bâde çün zühd ile kan yağı kızıl düşmendür
Cenk içün dikse benefşe n'ola şahrâda 'alem

'Ârif oldur ki kıoya cengi uya çenge bugün
Sâz âvâzını gûş eyleyüp ola epsem

Dâyimâ bezme niḳâbıyla gelür duḫter-i rez
Ta nazâr kılmaya vechine anuñ nâ-maḫrem

Bir güler yüzlü güzeldür şanasın her gülbün
Sâye-i serv durur şâhid-i bâğa perçem

Ḡonca al kâğadıla eyledi gül-zârı pür
Mühre-i simîn ele aldı seḫerden şebnem

Âşafuñ yazmağa gül-şende bahâr evşâfın
Eyledi şâh-ı güli lâle devâtına kalem

Mazhar-ı cûd u seḥâ Ḥazret-i Aḥmed Paşa
Âşaf-ı ḥusrev-i devrân vezîr-i a'zam

Tâyir-i himmetine şâhn-ı zemîn zîr-i cenâh
Nâzır-ı devletine şâhn-ı felek zîr-i kadem

Medḥ-i aḥlâkı cihân ḥalkınadur vird-i zebân
Ḥâk-i dergâhını mihrâb idindi 'âlem

Tûtiyâ ayağı toprağına öykündüğü bu
Ki diler ḥalka şata kendüyi dirhem dirhem

Luṭf u iḥsânını kim görmedi 'âlemde anuñ
Minneti bâri idübdür felegüñ kadini ḥam

Ḥaşma ejder görünür cenk içinde tîri
Nîzesi sâyesidür çeşm-i 'adûya erḳam

Sâ'id-i nuşrete ḳavsüñ nola olursa süvâr
Tîriñüñ barmağına dîde-i ḥaşmuñ ḥâtem

Şol ḳadar itdi seḥâ luṭfuñ eli 'âlemde
Ki senüñ luṭfuñıla şimdi añılmaz ḥâtem

Cevre şol deñlü yasağ oldu senüñ 'ahdüñde
Ki hemân 'âşıḳa dil-berler ider cevr ü sitem

Maṭbah-ı kadrüñe eflâkdür çînîler
Devletüñ sofrasına ta gele envâ'-ı ni'âm

Çande kim cenk idesin hûn-ı 'adûdan düpdüz
Ol yirüñ sengi vü hâki ola yâkût u baçam

Eyledi memleket-i dilleri luţfuñ târâc
Dikdün eţrâf-ı cihânda niçe râyât-ı himem

Midhatün gül-şeninün zîneti el-hağ artar
Her kaçan bülbül-i hâmem ki ide anda nağam

Yazayın şafha-i dünyâda senün mençabetün
İdeyin vaşf-ı cemîlüñi cihân içre raçam

Âşafâ eski kuluñdur bu Revânî bendeñ
Nazar eyle aña kim senden umar tâze kerem

Niçe kim tâze bahâr ile cihân tâze ola
Nite ki bâd-ı şabâ güllere ola hem-dem

Feth-i devlet oluban kesr ola a'dâ çalbi
Çadrüne niçe niçe çadr ola dağı munçam

Hak Ta'alâ vire 'âlemde murâdâtunuñ kim
Devlet aşhâbı ola 'izzetün ile çurrem

14 222a / / . . .

Çûdümüñle eyâ maçşûd-ı 'âlem
Göñüller geldi cânlar oldu çurrem

Olup begler vefâ câmiyle mesrûr
Şafâ buldı dimekle meclis-i Cem

Çadem hayrıyla başduñ çün melekler
Didiler hayr-1 maçdem hayr-1 maçdem

Nite kim pür feraçdur bezm-i luçfuñ
Cefâdan guşsa yokdur guşşadan çam

Çapuñdur şâhid-i maçşûde her-dem
Riyâsız hem-dem ü hem-râz u maçrem

Yıkılmaz haşre dek 'adlũñ esâsı
Binâyı 'izz ü devlet oldu muçkem

Selâmet milketũñde zât-1 pâkũñ
Hüdâyı bî-niyâz itdi müsellem

Bugũñ cem-devletũñde bir dem itdũñ
Şafâ buldı o demden iki 'âlem

Dirilũp bir araya ehl-i vaçdet
Du'âyı devletũñden urdılar dem

Didiler yâ Rab İbrâhîm Paşa
İki 'âlemde olsun şâd u çurrem

Kerem kânı mürüvvet ma'denisin
Kerâmetle nola olsañ mükerrem

Ezel çassâmı itmiş böyle çismet
Ki ola dest-i luçfuñ çalka maçsem

Dirilür luçfuñ ile mürde diller
Nola dirsem çapuñdur cân-1 'âlem

Ser-â-ser sîm olursa yidi deryâ
 Degüldür himmetüñ yanında şebnem

Ne buldı cevherini silk-i cûdı
 Ne buldı gevherini nazm-ı 'âlem

Sehâ vü cûd ile olmasa mevşûf
 Behişt-i devlete girmezdi âdem

Eger çekmese bâr-ı haşmetüñi
 Olur mıydı felekler kâmeti ham

Gözine kan oturmuş ağlamağdan
 Elüñde reşk idüben câme hâtem

Ayaguñ toprağından dem uraldan
 Olubdur âb-ı rûy Ka'be-i zemzem

Cevâb-ı la'l-ı cân bahşuña irmez
 Mesîh itse hayât âbına emsem

Okıtdı ağzı yâran âb-ı hızruñ
 Olup mu'ciz-nümâ vaşfuñda hâmem

İdüp luğf âyetin ma'nâda tefsîr
 Sözi hatm eyledüm vallâhü a'lem

Cihândan yeg tutar dil hâk-i pâyüñ
 Ne vardur kişiye cândan muqaddem

Velîkin derd-i faqr u 'azbetiyle
 Yaşum sîm oldı vü zer oldı çehrem

Dil-i bî-çâreye luţfuñ tabîbi
Olur derdine em zaĥmına merhem

Du'â kıl Şem'ıyâ maķşûd oldur
İde Haķ 'izz u devletle mûkerrem

Cihân turduķça tursun devletiyle
İki 'âlemde Haķ itsün müsellemler

15 223a - - - / . - - - / . . -

Diñleñ ey tâlibân tıabl u 'âlem
Elnemeñ levhına ne yazdı ķalem

Yazdı evvel nühüset ü neķbet
Daĥı şoñra bilâd-ı derd ü elem

Hicret-i yâr u fûrķat aĥbâb
Şiddet-i ğurbet ü felâket ü ğam

Cevr-i ĥalk ü şemâtet-i a'dâ
Âĥırinde melâmet itdi raķam

Başuma geldi alnuma yazılan
Ger ezelde belâ didüm ya ne'am

Baĥt u erden u tâli' dünden
Gözüme ğorinür şabâĥ aĥşam

Kârum itmedi râst baĥt-ı siyâĥ
Çeşmüm oldu sefid ü ķaddüm ĥam

'Aksine hümâ döndi şöyle çarh-i dehem
Gelse şâdi ile gelür baña gam

Çande olsa şalâ vü cem'iyetâ
Gelür ol sûr ile baña mâtem

Ṭâli'um şöyledür kebûter-i baht
Râm olur halka benden eyler rem

Uğrasam yolda devlete nâgâh
Beni gördügi dem ider başı ham

Mısra varsam şeker murâd idinüp
Çande kim var nebât olur kamu sem

Nîle insem eger olup reyyân
Şu iken Nîl kan akar ol dem

Gögsüm açup havâ-yı hoş dilesem
Esmez olur şabâ ile meltem

Ger cahîme od almağa varsam
Pür olur vâdi-i cehennem nem

Ger behište tamâm iken bağsam
Gele hûri kuşûr u kevşer kim

İstesem ger güneşle kerem olmak
Buluda gizlenür güneş ol dem

Gözüme bir kurağ şadırmaz eger
Özüme garğ olursa bâğ-ı İrem

Baňa degmez fûls eger şeb u rûz
Şaça dînâr biri biri direm

Ĥâtem-i Tay durur felân diseler
Ben varınca çıkar baĥîl ü berem

Bir kerîme kerem sü'âl itsem
Difilemez ol sü'âli dir ki kerem

Ķanķı cânâ niye disem cânum
Cânum almaĥa ķaşd ider 'âlem

Bir peri peykeri idinsem dost
Düşman olur baňa benî âdem

Baňa mihr eyleyem diyü yañılup
Bil ki oldı vefâ vücûdı 'adem

Ķayıbdan seng irüp şikest eyler
Destüme ger şunarsa câmını Cem

Merkeb alsam çıkar muķarrirliğüñ
Ger ola eşheb ü ya ĥod edhem

Ger süvâr-ı sefine olsam ĥod
Rûzgârum eser muĥâlif o dem

Almasun bu diyü olur bî-berg
Beni bostânda görse isper-i ĥam

Ger zebâni revân iken tûtî
Beni nâgeh göre olur ebkem

Bülbül âvâzına kulağ tutsam
Nağmatin kesüp olur epsem

Şehd-i fâyık gelür ile em sem
Zehr-i kâtil olur baña emsem

Ėam perîşân olur gönüllerde
Gönlüme gelse lîk olur müdĖam

Medğ ide ger cihânı bir meddâğ
Ben añılsam arada eyler zem

Erğam ola diyü zahîr idinem
Her kimi olur efî erğam

Görinür tünd-ğû vü bed-ağlâğ
Beni gördükce ehl-i Ėüsn şiyem

Ťatlu Ťatlu kelâm iden Ėalka
Baña acı acı virür verhem

Yolda bir Ėâr-ı hem düşe ilden
Benüm ayaguma batar ol hem

Dil-i mecrûğa çarğ-i cerâğı
Bağlamaz hemden öz ki bir merhem

Zağm-ı câna melâğatuñ milğan
Bu acıdur eger ehaşş u e'am

Çekmeye çekdüğüm kemân-ı Ėamı
Ger Nerîmân ola ya Ėod Rüstem

Bir benüm bigi bî-kesr ü bî-dil*
Yok Hüdâ Hakkı Hak durur bu kâsem

Rufekâdan ne bir refîkam var
Dur diye yolda nâgehân düşsem

Eşdikâdan ne bir şadîkam var
Kefenüm dike ańsızın ölsem

Bir bu çıķda ger okurum yüzilür
Yokdur âhumdan özge bir hem-dem

Ger düşem taĝa taĝa mecnûn-var
Ancak erdem şara gelür sâyem

İns tutar benüm ile hayvânât
Vaĥşet eyler velî anası ümem

İtlerün yeryüzinde menzili var
Baña oldu ĥarâm yirde ĥarem

Yirde yârün kulaĝına girmez
Gönülde çıķdı âh ile nâlem

Nâlemi diñler iñler ehl-i şafâ
Ĥâlümi aĝlar acıyup zemzem

Baña iñler felek demeñ tünddür
Beni aĝlar çemen demeñ şebnem

* Bu dize beyte uymamaktadır.

Râzımı fâş idem ne var hem-râz
Sırrımı keşf idem ne var maḥrem

Böyle dün ḥâlüm ağladım babama
Didi şükr it şikâyet itme dedem

Nâ-murâdî durur çü genc-i murâd
Ber-murâd olduḡuñ deme dime dem

Bu durur kanı kurumaḡ keşenüñ
Budur ölmekden öñdin ölmek hem

Ḳan kurur çünki misk-i ezfer olur
Ol zamân cân tamâm olur dil entem

Bir melek var felekde ‘uşşâḡuñ
Bî-nevâ olmasın diler her-dem

Mâcerâ çünki böyledür yanmaḡ
Nâ-murâdı odına oldu ehem

Ne ḡadar olsa dir ḡazâya rızâ
Ḳadrüñe göre ḡükm ider çü ḡakem

Ger teselli ḡâtır isterseñ
Bu mişâli gönülde yaz ḡâcem

Ḳut ki bir ḡâce-i mu’azzamduñ
Ayāḡuña oḡurdu ‘ayn-i ni’am

Çîn ü Mâçîn ü Hind u Sindi gezüp
Diledüñ bûm-ı Rûma ḡoma ḡadem

Eyledüñ bir gemiyi mâl-a-mâl
Dürlü dürlü metâ' u kilk ü bekam

Şalduñ ol çünki baħr-i 'ummâna
Şadrine geçdüñ oturup ħurrem

Rûzgâr-i muħâlifüñ nâgâh
Esdî dâğlarca mevc dökdi yemm

Câriyeñ taşa çaldı bir kem mevc
Pâre pâre şikest kıldı o dem

Egnüñe cübbe vü başuña tâc
Geldi* barmâğuna hem ħâtem

Ėarķ olup ġavŗa acısın yerken
Elüñe tahta pâre girdi ħâcem

Götürüp mevc o tahta pâre ile
Sâġil-i ħulzume çıkardı dijem

Bir beyâbâna düşdüñ ilgün yoķ
Saña ħavf-i sibâ' virdi virem

Artık eksük berây sevâġilde
Otladuñ ot gezüp ġürisne şikem

Eyliyoruñ ġiyâyı sedd-i ramaķ
Ėurrem-âbâde çıkduñ âġir hem

* Metinde bu kelime okunamamaktadır.

Şadağa oldı başuña mâlik
Olduk ol hâle şükr idüp epsem

Geldi tut başuña bunuñ gibi bük
Aldı tut cebri mâliki dilem

Tut ki yâ pâdişâh-ı heft iqlîm
Olmuş idüñ diküp felekde 'alem

Emrüne râmdı Firengle Rûm
Hükmüne mûmdı 'Arab ile 'Acem

Mâlik-i mülk idüñ virürdi hârâc
Saña ıқта'-ı arz için 'âlem

Maraż-ı hâ'il üstüne nâ-gâh
Çekdi tîğın mücrim idüp muhkem

Cân-ı şîrinüne idüp kaşdı
Eyledi telh 'ayş ü nüşüñ o dem

Nâgehân-ten helâka mûşrif iken
Cân bigi bir hakîm-i hoş maqdem

Geldi bâlinüne sorup hâlün
Gördi sâ'i helâketüne seşam

Didi mülküñ müselleme eyle baña
Derdüne tâ devâ idem derdüm

Olasın mülk-i şîhate mâlik
Mülk ü mâlikden idesin ger rem

Ṭutki derdüñ Ḥakîme mâ mülküñ
K'oldı saña selâmeti eslem

Oı felâketle sen helâk itdin
Ṭutki kurtulduñ ey şeh-i ekrem

Vatan itmez dilinde bûm-ı hem-rum
Kimde böyle kona hümâ-yı himem

Didi olmağ be-güm olub sinevver
Yegdir ölmekden oluben zîgam

Ḥân-ı şıḥhatden özüñe bir ni'met
Yok durur bezm-i şehde Ḥağ a'lem

Var olalıdan bu kâr-gâh ilâh
Yokluğ olmışdur âleti nâ-fehm

Derd ü gam kaçmıdır ki hînk-i tenüñ
Ol fenâ mülkine sürer dem dem

Keff-i yed itdi kim ki buldı kefâf
Kağı kan-ı kanâ'at üzre kağem

Şâh odur mülke mâh odur feleke
Degül ehl-i dile bu sır mübhem

Sâ'atî kesr-i nefis ü fetḥ-ı dil it
Ola tâ sır kelâmı rûḥuña zam

Dâyimâ Ḥak rızâsını gözle
Ki ehemdür o cümleden ağdem

16 225b - - - / - - - / - - - / - - -

Ey muhîṭ-ı keremüñ kaçresi ‘ummân-ı kerem
Bâğ-ı cûd ebr-i kefünden dolu bârân-ı kerem

Maṭla’-ı şubḥ-ı zafer mihr-i zekâ ebr-i hayâ
Felek-i ‘izz ü ‘alâ dâvir-i devrân-ı kerem

Tâc-baḥş-ı ser-i sulṭân-ı selâṭîn-i cihân
Zînet-i taḥt ü nigîn ḥâzret-i sulṭân-ı kerem

Zıll-ı Hâk şâh Meḥemmed ger işigi göginüñ
Kemterîn ılduzı oldı meh-i tâbân-ı kerem

Ayağı toprağıdur cevher-i iksîr-i hayât
Âsitânı tozıdur sürme-i a’yân-ı kerem

Açılur ḥulḳ-ı nesîmiyle gül-i gülşen-i cûd
Bezenür luṭf-i zülâliyle gülistân-ı kerem

Baḥr-i aḥḍar ne durur ḳulzüm-i cûdında ḥabâb
Kaçre-i feyz nedür ebr-i dirâḥşân-ı kerem

‘Adl-i tâḳatinde sözüñ reşk-i revân kisrâ
Cûd-ı baḥrında elüñ ebr-i dür-efşân-ı kerem

Keff-i bir demde nişâr itdügi gencüñ ‘öşürüñ
Ḥaşre dek vezn idemez keffe-i mîzân-ı kerem

Bî-ḳıyâs olalı iḥsânlaruñ ey ḥüccet-i cûd
Kaṭi’ oldı cedel-i ḥaşmuñı bürhân-ı kerem

Ne melek-hûy-ı meliksûñ ki dem-i halkuñ ile
Kevşer-ı cûd akıdur ravza-i rıdvân-ı kerem

Ne kerâmet kodı Hâk zât-ı kerîmüñde k'olur
Ayağuñ başduğı yir çeşme-i hayvân-ı kerem

Bulmasa nâm-ı şerîfûñle şeref-nâme-i cûd
Ebter olaydı kamu defter-i divân-ı kerem

Gün gibi saltanatuñ topa göge ağsa ne tañ
Saña şunuldu bu meydânda çü çevgân-ı kerem

Bahr-ı cûduñ nice şerh ola k'anuñ reşhasıdur
Hâşıl-ı kân-ı şehâ mâye-i 'ummân-ı kerem

Salтанat hıl'atini kaddüñe hayyât-ı felek
Rastı biçmese açılmazdı girîbân-ı kerem

Ne kadar zer var ise dest-i zer-efşânuñ ile
Harf-i zer gibi perâkendedür ey kân-ı kerem

Sîm-i şûratde sitem şekline yazılduğıçün
Dâğitursın anı düşmen gibi ey kân-ı kerem

Gök tenûrinde kır kır okınur mihr ile mâh
Hân-ı luţfuñda ferâvân olalı nâz-ı kerem

Kâse-i hırş tolu süfre-i ihsânuñdan
Dest-i in'âmuñ ile 'am olalı hân-ı kerem

Mihr-i cûduñ çemen-i luţfa zer-efşân olalı
Gülşen-i dehri bezer nergis-i bostân-ı kerem

Büy-ı hülkuñdan urur müşg gibi dem ki tutar
Hoş revâyiñla cihân bâgını reyhân-ı kerem

Qullarız hâlimiz añlatmağa geldük kapuña
İntizârûña icâzet vire sultân-ı kerem

Hüsrevâ pâdişahâ luţfuñı dil şerh idemez
Gerçi medhuñ ile tolar defter ü dîvân kerem

Âsitîn-i keremünden pür olur dâmen-i çarh
Âsitânuñda açıldıqça giribân-ı kerem

Dürr ü gevher saçılır kaţre-i bârân yerine
Çünkü cûduñ buludından yağa nîsân-ı kerem

Kîmiyâ ola kamu ehl-i şehânuñ nazarı
Olalı hâk-i deruñ sürme-i a'yân-ı kerem

Himmetuñ haylî şehâ mülkine kılduqça nüzûl
Çünkü her gûşe-i haymuñ ola meydân-ı kerem

Niçün iflâsum ola mûcib-i te'allil 'aţâ
Niçün ihlâşum ola bâ'ış-i hırmân-ı kerem

Ne revâdur ki cihân luţfuña garķ olmış iken
Kapı kapu dilenem bulumayam nân-ı kerem

Niçe bir gülmeye bu gonca-i gülzâr-ı ümîd
Bezenirken dem-i halkuñla gülistân-ı kerem

Şu bitürmez utanur kendü mürebbâlarını
Beni niçün baturu guşşaya 'ummân-ı kerem

Beni hâr eyleme kim 'izzeti sen virmiş idün
Luţfuña olma perîşân ki budur şân-ı kerem

Hâric-i merkez ü hadd oldu çün üftâdeligüm
Demidür merhamet it var ise imkân-ı kerem

Ne kerem ola ki mağlûb idine anı günâh
Ne güneş var ki zebûn eyliyümez anı kerem

Tutmuşuz çünki hacâlet yüzine 'uzrigin
'Ayb-ı pûş olsa ba'id olmaya dâmân-ı kerem

'Âmidur luţfuñ eger bizde liyâkat yoğsa
Lâyık it luţfuñ ile luţfuña ey kân-ı kerem

Ahmedün gam maķaşı kesdi dilimin şem' gibi
Saña rûşen diyemez hâlini sultân-ı kerem

Sen Süleymâni ne dille öge bir mûr-ı za'if
Getüre nuţka meger luţfuñ ile anı kerem

Hüsrevâ cevr eli çâk eyledi şabrum yıķasın
Destgîr olsa demidür baña dâmân-ı kerem

Midhatuñ bûlbûlini gam kafesinde ķoma kim
Hayfdur tûtiye zehr ey şekeristân-ı kerem

Ekrem-i halkısın ey vâsıta-i 'ıkd-ı kerem
Her le'imüñ sözün işitme budur şân-ı kerem

ķul haţâ kılsa nola 'afv-i şehinşâh kını
Tutalum iki elüm ķanda imiş ķan-ı kerem

Umaram cürmümi garķ itmege raħmet Őuyına
Mevc-i iħsānuñ ile cûş ide ‘ummān-1 kerem

Ben Ķara topraĶum iħyā-yı memāt itmek iĶün
YaĶsa cüduñ buludından nola nîsān-1 kerem

Gerd Ķamından Ķıla baħtum yüzün iĶbāl eli pāk
Mevc-i luĶfuñdan eger cûş ide ‘ummān-1 kerem

NiĶe k’insān ola ‘ālemde ‘abîdû’l-iħsān
NiĶe kim ola cihān-1 tâbi’ fermān-1 kerem

NiĶe k’iĶlîm-i mürüvvette geĶe Ķükm-i vefâ
NiĶe k’eyvân-1 ‘aĶada Ķura dîvân-1 kerem

NiĶe kim Ka’be misâfûrlerini luĶf-1 ilâh
Merhamet Ķânına her sâl ide miħmān-1 kerem

NiĶe kim Ķuta varaĶ Őafħaların defter-i cüd
NiĶe kim yaza Ķalem dillere dîvân-1 kerem

Dest-i iħsānuñ ile yapıla bünÿad-1 seħâ
Pâye-i Ķadrüñ ile yücele eyvân-1 kerem

‘Iyd-i ferħundeñe Ķurbân ide a’dâñı felek
Sen eħıbbâna buyur âb-1 seħâ nân-1 kerem

‘Ömr-i ĶaŐmuñ ire târiħ gibi pâyâne
Nâmuñı nâme-i iĶbāl ide ‘unvân-1 kerem

Yer ü gök medħuñ oĶusun sen otur devlet ile
Âsumān taħtuñ ola menzilüñ eyvân-1 kerem

17 227a - - - / - - - / - - - / - - -

Ey vezâret eline râst gelen zer hâtem
Görmedi çeşm-i felek tapuña beñzer hâtem

Yirini bekleyenüñ kulıyuz ey cevher-i cûd
'Ayn-ı luğf ile iden ey beni çâker hâtem

Neye dirlerdi kim olmaz yaluñuz taş divâr
Fitne ye'cûcına ey sedd-i Sikender hâtem

Nedür âfâka bu deñlü kerem ü buñca 'ağâ
Hele ey genc-i revân-ı dür ü gevher hâtem

Sensin ol 'izzü sa'âdetle ser-efrâz nigîn
Sensin ol devlet ü baht ile muzaffer hâtem

Ebr ile kavı-ı kuzahdan bedel olmış gibidür
Alsa 'izzetle ele Âşaf-ı şaf-der hâtem

Yaraşur devr-i felekde nite kim ay ile gün
Yaraşur dest-i vezâretde mükerrer hâtem

Götürür adını yazmağa 'Alî Paşanuñ
Belki gün başına bu çarğ-i müdevver hâtem

Güneş altunlu yüzük kaşı gümüş burma hilâl
Devletüñ barmağına çarğ-i mücevher hâtem

Baht-ı bîdâr bigi gözi açuğdur dâ'im
Gözedür cümle-i âfâkı serâser hâtem

Ey kefüñ nûr u benânuñ meşeli âb-ı tahûr
Yaraşur bu kim ola çeşme-i kevşer hâtem

'Âlemi ucdan uca avcuña alsañ yaraşur
Şubh-ı devletdür elüñ mihr-i münevver hâtem

Devletüñ hâtemine çarh nümûdâr durur
K'ide kuruşundan anı bir eyü zer-ger hâtem

'Iyd-ı eđhâ mıdur ol destüñe etfâl-ı mişâl
Hûn-ı kurbânla elinin ide aħmer hâtem

Baħşışüñ la'l ile zer olduğını işideli
Gâh olur aħmer olur gâh olur aşfer hâtem

Devletüñ evinde bir barmağı üzre feleki
Nite kim dest-i ğınâbıyla olurlar hâtem

Mührüñe zehr ile perverde yüzük kaşı olur
İde mührüñle anı kuruşa-i şekker hâtem

Güç çeker kalmadı 'âlemde meger kim zîh-ġîr
Bekleyelden berü uc illeri yekser hâtem

Mühr-i aħkâmı durur mirvaħa-i emn ü emân
Her yaña devlet eliyle anı şalar hâtem

Dosta âyine-i nuşret olur düşmana dâġ
Mühr-i kim hûkm-i cihân-pervere yazar hâtem

Zer fesâd eylemesün diyü tutup kiseleyüp
Eyledi zerre kadar mûma müsaħħar hâtem

Ben umarın ki aña Rüstem-i destân diyeler
Devletüñde her işi ad ile işler hâtem

Aça barmaq kadarı kâğıd ile niçe kılâ'
Ne yarâğ isteye bir zerre ne leşker hâtem

Mühr çün adın eger ağzuña alsuñ bir kez
Dirile âb-ı hayâtıyla berâber hâtem

Âşafâ meclisine dürler dökün dirse eger
Eylesün bu gazelün mañla'ın ezber hâtem

Gayret-i zülfün ile olalı çenber hâtem
Hasret-i la'lün ile kan yudar ekşer hâtem

Dâğ-ı fūrkat nicedür bilmez idi eylemese
Alnınuñ kara yazularını defter hâtem

Dir imiş kim dañi mührümleyin Allâh bilür
Şağın ey dost şağın ağzuñı arar hâtem

Dehenün al şeker-i kurşasıdur la'lün ile
Kim aña virmiş ola mühr ile zîver hâtem

Güzelün kaşı gözi bir eyü sermâye dūrür
Anuñ içün göz ile kaş ile söyler hâtem

Gözüme sürme revâdur ayaguñ toprağını
Ki sevâd olsa yaraşur bilürüz zer hâtem

Hağ u hâlünle yüzük gizleme oynardı senün
Kızarur leblerün andan bulınur her hâtem

'Ömr-i menşûrı ki âhar ola mühr olmağ içün
Kaddümi eyledi bu çarğ-i müdevver hâtem

Kendü gibi tutar âfâkı nücûm ucdan uca
Dimeye şab-ı Necâtîye füsûn-ger hâtem

El irişmez bu maqâlâta egerçi çok çok
Bûte-i kâle doker niçe sūhan-ver hâtem

Tutalum öyküneler kânı cihângirlügi
Bir midür mühr-i Süleymân ile beñzer hâtem

Gel temâşâya ki kudret işidür ucdan uca
Bu kadar kimseye olmadı müyesser hâtem

Şab'-ı dūşizelerin gör ki nice her birinūñ
Şerçe barmâgına zeyn oldu mücevher hâtem

Gösterirken işiginde beni barmağla açıl
Ne revâdur ki ola halka-i her der hâtem

Pîrlükde kim ola kim beni yirden götüre
'Âdet oldur götürür gerçi ki begler hâtem

Kim bakar müflise kim sol ele gülmez sâğar
İtmeyince zer ü sîm ile tuvân-ger hâtem

Şoma elden hūneri kim sağ el olur öpülen
Şol ele gerçi durur zînet ü zîver hâtem

Demidür kim devrüşem Hâzret-i Paşa ola kim
Demidür kim el açup ola şenâ-ger hâtem

Nite kim şoşbet içün ki gele ki gide kadeh
Nite kim zînet içün ola muşarrer hâtem

Devletüñ dostını tonatmağ içün bedr ü hilâl
Gâh-i âyine-i sîmîn ola ki zer hâtem

18 228b . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

Dehenünden şanemâ oldu mükedder hâtem
Teng-dil bağı delik 'âşıka beñzer hâtem

Kan oturmuş gözine ağlamadan la'lüñ içün
Şanma yâkûtle bulaşmış ola zîver hâtem

Bir lebi gonca beli ince güzeldür şankim
La'lden başına taşmış gül-i ahmer hâtem

Dehenün bir söz ile 'âlemi kul itdi saña
Kıldı dünyâyı Süleymâna müsaḥḥar hâtem

Oķı şan'atla yüzükden geçürür tîr-endâz
Olalı âh oķına çarḥ-ı müdevver hâtem

Kaşı gözi kara bir naķşı güzel dil-berdür
Pâdişâhum saña lâyıķ ola çâker hâtem

'Âşıka beñzer idi kıdd-i ḥamîdiyle eger
Taş bağırl' olmasa ey yâr-ı semen-ber hâtem

Eşk-i ḥasretle tolu dîde-i 'âşık gibidür
Dürlü gevherler ile bulalı zîver hâtem

Yüzi ağ alnı açuk sîm-beden ra'nâdur
Kadr ü kıymet anuñ içün bulur ekşer hâtem

Ellerinde yaraşur hûblaruñ câm-ı şarâb
Nitekim şevket ile taşına begler hâtem

Halka-i zülfini dil-ber eline alduğça
Şanuram kim taşınur âşaf-ı şaf-der hâtem

Maıla'-ı mihr-i kerem ya'ni 'Alî Paşa kim
Kadri barmağına olmuş meh-i enver hâtem

Bende-i halka begûş olduğıçün dergehüne
Şimdi gelmiş elüni öpmege ister hâtem

Keff-i dürr-bağşı durur var ise gencîne-i cûd
Kıvrılıp anda yatur niteki ejder hâtem

Dest-i sîmînüñ ile işi kızıl altundur
Devletünde nice olmaya tûvânger hâtem

Devr-i cûduñda yine garğ oluban sîm ü zere
Nola olursa gınâ ehline mazhar hâtem

Zâhirâ gerçi çatuk kaşlu dürük yüzlü durur
Galibâ gözi açuk bendeñe beñzer hâtem

Âşafâ yok yire da'vâlar ider 'ahdüñde
Kim olur yâd-ı dehânıla berâber hâtem

Ehl-i tezvîr gibi alnını tamgaladılar
Şermden geh kızarur gâh olur aşfer hâtem

Baħr-ı ħayrette ħalup ħörine ħirdâb-ı belâ
* dîde-i ħaşma k'ola manzar ħâtem

Himmetüñde ħuşanur biline altunlu kemer
Devletüñde urınur başına efser ħâtem

Yine ħaşını ħazıdup pâk tırâş olmaz idi
Soyunup olmasa devründe ħalender ħâtem

Ŧaş bağlar biline tâ ki riyâzetler idüp
Devlet-i rif'atüñle ide duâlar ħâtem

Niçün iki büke ħaddümi devründe felek
AĞız açup saña ol ħâleti dir her ħâtem

Ħayretinden ħalemün barmagın ışırdı devât
Ħıldı çün devr-i felek cevriñi defter ħâtem

Mülk-i nazm içre Süleymânlığ iderse ne 'aceb
Çün Revânîye bu dem oldu müyesser ħâtem

Kimseler uğrayamaz dâyiresine sözümüñ
Ħand'olur mühr-i Süleymâna berâber ħâtem

Kimse barmak başamaz ħiç bu Ėarrâ nazma
Kime olursa ħaçan ola muzaffer ħâtem

Kişi şarrâf Ėerek kim bile Ėevher ħâlin
Kişi üstâd Ėerek kim düze cevher ħâtem

* Metinde burası Ėözükmemektedir.

Haṭṭ-ı ŧi'rüm nola zeyn eylese devr-i felegi
Çün sevâdıla bulur zîneti ekşer ḥâtem

Yine bir şayrafi dükkânına dönmiş ŧi'rüm
Kim ola zînet içün anda ser-â-ser ḥâtem

Gör ki üstâd-ı ṭabî'at nice gevherler ile
Düzdi barmaguña bir ḥûbla mücevher ḥâtem

Dâyimâ dest-i şerifünde olup mülk-i 'azîm
Barmaguñda ṭura ta ḥaşr muḳarrer ḥâtem

19 229b - . . . / . . . - / . . . - / . . . -

Ey meh-i mihr-liḳâ server-i aḥter ḥâtem
Oldı her mafşalı engüşteñüñ ezher ḥâtem

'Arş-ı keffünde görüp dayire-i tevḥîdi
Ḳâb-ı ḳavsına irüp oldı muḳarrer ḥâtem

Ṭapuña olmağa ihlâş ile şâdık dâ'î
Ḳodı zânû-yi te'abbüdde şehâ ser ḥâtem

Mışra'in deri beyt-i kerem oldı keffün
Anda ey kân-ı kerem ḥalka durur her ḥâtem

Yalıñuz bir baş ile mühr-i Süleymân-ı şan'at
'Âlemi râm ḳilur emrüne yekser ḥâtem

Ḳavs-i burcında olur mihr hilâl ile ḳarîn
Çün kemân ṭuta keffün elde ola zer ḥâtem

Ḥavz-ı kevşer keffün ü lü'lü-i sîm engüştüñ
Oldı zerrîn dehen lü'lü-i kevşer ḥâtem

Ṭıfl-ı devlet dehenidür ki emr şîr-i şeker
Barmağundan çü Birâhîm bin Âzer hâtem

Gerdinde nemîş kûl gibi boğul 'acabâ
Hıdmetünden kaçuben çekmedi çün ser hâtem

Hükm-i destûnle şikest olmağa ye'cûc-i sitem
Yapdı la'l u zer ile sedd-i Sikender hâtem

Oğumağa saña bu mañla'ı 'ayn-ı meh-i 'ıyd
Ağız açup durur ey neyyir-i ekber hâtem

Ey Süleymân-ı behâ la'li çü Âzer hâtem
Her perî-rûyı kıtur saña müsaḥḥar hâtem

La'l-i şîrînüñi ey hüsrev-i hûbân görsün
Her kim ister göre gûyâ vü sūhan-ver hâtem

Barmağundur şanemâ bir bût-i billûr-ı beden
K'oldu boynında anuñ tavḫ-ı mücevher hâtem

Viricek sünbülüne barmağun ucı ile tâb
Barmağun gevher olur zülf-i mu'anber hâtem

Gûşe-i hüsni cihângîr ki vâkı' olmuş
Halka-i nûn durur noktası gevher hâtem

Ser-i engüştüne geldükce iyâbdur münîr
Nâhunun budur olur hâle-i enver hâtem

Zülfün ol zâğ-i siyâhdur ruḥun ağzı örtüp
Ki ider âyine pinhân ki ögerler hâtem

La'lüñüñ 'aksi ile gird-i sevâd-ı dîdem
Oldı hall-i zer-i ser-ḥayle muḥarrer ḥâtem

Noḳta-i serḥad durur şekl-i dehânuñ ammâ
İstedükce olur ol la'l-ı müdevver ḥâtem

Vir ḥayâl-i dehenüñ câna emân mihri gibi
Var çü 'âdet ki virür küllara şehler ḥâtem

Barmaḡuñ ḥûb bigi taşraya kıлмаḡa nazâr
Oldı ḥoş manzara ey manzar-ı ḥoş-ter ḥâtem

'Aynüme vaḳt-i taşadduḡda lebüñ 'aksini şal
Sây ile virdi şalât içre çü Ḥayder ḥâtem

Cû' ile kaldı şabâ'ib gibi açuk deheni
Baḡladı biline sengi çü peyember ḥâtem

Âh kim kıldı elif kâmeti gam yüki ḡam
Zâr idüp zerd ü zerd ü nizâretti çü kemter ḥâtem *

Beytimüñ her biri bir ḥûb peri peykerdür
K'ola destînde anuñ ḥûb-mücevher ḥâtem

Naẓmum ol silk-i cevâhirdür iderse inşâf
Diye şarrâf-ı sūḡan doḡru mı cevher ḥâtem

Fazl-ı ḡaḳḳ ile gelür feyẓ-i sūḡanlar âsân
Müşkil olmaz düzecek a'lem-i zerger ḥâtem

* Bu dize vezne uymamaktadır.

Degme şâ'ir diyemez nazmuma mânend-i sūhan
Hîç zerger gibi düzer mi dūrüger hâtem

Çalemüm şekl-i zebân zarf-ı devâtüm çü dehen
Ola engüşt-i du'â-güy sūhan-ver hâtem

Niçe kim hâl-ı ruḥ-ı yâre dōnūp seng nigîn
Ola şehidâne müşg ile mu'aṭṭar hâtem

Dest-i a'yâna niçe kim her sîmîn şıfat
Güşvâr ola zer ile vire zîver hâtem

Emrüne râm ola mânend-i Süleymân müdâm
Ehl-i maqşûdı saña kıla müsahḥar hâtem

Yitürüp mühr-i Süleymân yine bulduğı gibi
Haḫ vire yine saña ola müyesser hâtem

20 230a . . . - / . . . - / . . . - / . . . -
Dir idüm kim dehen-i dil-bere beñzer hâtem
Olsa pūr-nâz u sūhân-sâz u sūhan-ver hâtem

Ağzı vardur dili yok tâ ki ḫuzûruñda senüñ
'Arz ide sūz u güdâzumı ser-â-ser hâtem

Bir 'aceb naḫış geçüp devr eli ḫaddin bükmiş
K'olmuş ol ḫayret ü derdiyle çü çenber hâtem

Gözi hîç kimseyi görmez nola mağrûr olsa
Alıcaḫ ellerine tâze güzeller hâtem

Naḫar it dide-i ğam dide-i giryânuma kim
Göresin 'aks-i cemâlünüle muşavver hâtem

Âferîn aña ki derd odlarına yandukça
Pür-şafâ oldu vü olmadı mükerrer hâtem

Taş başup bağına hiç kimseye râzin dimedi
Devr elinden bu kadar çekdi belâlar hâtem

Başına taş urilup kaşına inmişdür anuñ
Teng-dil olduğu gâlib budur ekşer hâtem

Ƙara yazusı mıdur yâ Rab anuñ başında
Yâ gam-ı derdini mi eyledi defter hâtem

Sînesi üzre yazup sûre-i İhlâşî tamâm
Saña ihlâşını 'arz eylemek ister hâtem

Biñ şaf olursa eger diyü 'adûden ne zarar
Aldı barmagına çün âşaf-ı şafder hâtem

Muştafâ nâm-vezîr-i şeh-i 'âdil ki anuñ
Ƙadri barmagınadır çarh-i müdevver hâtem

Başdan ayağa eger sîm ü zer olursa nola
Olımaz aña sehâ ile berâber hâtem

Âşafâ her dem el üstinde tutarsañ ne 'aceb
Eyledi mülk-i Süleymânı müsahhar hâtem

Dest-i bûsuñ şerefi devletin idindi heves
Zerden idindi kemer-i la'lden efser hâtem

Hâtemüñ dest-i şerifünde görenler didiler
Güyyâ oldu Süleymâna müyesser hâtem

Ƙara oprag ıdi lufuñ himeminden buldı
Bu adar zınet ü zıb ü bu adar fer âtem

Vaşfinüñ teng-dili âlini âlib apuña
Diridi ağızına mühr urmasalar ger âtem

Ƙapuña alka gibi göz diküben sâyil-veş
Ağız açmış ki ide saña du'âlar âtem

Nite kim her dem ola dehr-i cefâ âyînüñ
Gâh lufına gehî ahrına mazhar âtem

21 - . - - / - . . - - / - . - - / . . . -

Gerçi üstâd düzer nie mücevher âtem
Şürete gelmedi bir la'lüne beñzer âtem

Ugramaz dâyiresine leb-i cân perverüñüñ
Her ne dürlü ki vire kendüye zıver âtem

asret-i la'l-i lebünden güher-i eşküm ile
alka-i dîdedür ey dost mücevher âtem

anerüñ kim yüzüğüñ 'aksi düşer elde aña
Baırde mâhüme beñzer ki yuda zer âtem

Nie kim aradılar ağızını ammâ lebünüñ
Keşf idüp râzını olmadı sühan-ver âtem

eşm ü dilde kimüne at-ı lebinden götürür
Dürlü esmâ-yı ılısımla muğarrir âtem

Leb-i yâkûtî hayâliyle gözüm dâyiresin
Gördi ol dişleri lü'lü didi cevher hâtem

Dil-rübâlar gibi çeküp çevirüp kendüzini
Zeyn için gûşına taşmış zer ü gevher hâtem

Dirimiş kimse daği la'lüme dest urmadı hîç
Gözle al ile saña kendüyi şatar hâtem

Eline alur anı âşaf-ı devrân bir gün
Çarh-i gerdûn gibi olursa sitem-ger hâtem

Devletinde eli kulaylı gözi göñli ganî
Gümişe altuna batup yürür ekşer hâtem

Sende hatm oldu mühâdet bugün ey hâtem-i dehr
Devr-i âhirde nite k'oldı peyember hâtem

Ele alsañ bu 'acebdür ki gözi dola gelür
Hâzretüñden meger ayrılmasan aker hâtem

Gûşmâl itdi meger kim anı te'dîbüñ eli
İñlerüp gördüğine meskenet eyler hâtem

Alnına taş tokınup yüzi gözi kan olmuş
Devr elinden saña gelmiş ñile eyler hâtem

Nite kim barmağ ile göstereler 'ıyd-ı âyin
Nite kim devlet ile götüre begler hâtem

Nite kim şâhid-i 'ıydüñ eline zînet için
Kameri zerger-i âfâk düze zer hâtem

Halka-i dîde-i pür-ḥûn sehâ-yı veş ola
Barmağında kaşî yâkût mücevher ḥâtem

19 231b - - . / - - . / . - - . / - - .

Ey mantıkuñ me'âni yüzinden beyân-ı 'ilm
Gûyâ durur ḥadîşüñ ile nüktedân-ı 'ilm

İzhârı-ı fażl itme ne ḥâcet kelâm ile
Virür uşûl-i hey'et-i ḥûbuñ nişân-ı 'ilm

Fazluñ şalâbeti çü şıdı cehl leşkerin
Dâyim mü'eyyed olsa ne vardur demân-ı 'ilm

Ya'ni ki kâdi-'asker efendi mu'în-i dîn
Ḥürşîd-i burc-ı şer'-i nebî âsumân-ı 'ilm

Bir gül nesîm-i fażl ile gül-sitân-ı fażl
Tâze bahâr-ı tab'ıyıla bûstân-ı 'ilm

Rengîn ü şâf-la'l ü güher gibi sözleri
Oldur cihânda baḥr-ı me'ânî vü kân-ı 'ilm

Bu ders-ḥâne-i felek içinde yok durur
Zihn-i laṭîfi gibi anuñ nüktedân-ı 'ilm

Bayrak şahîfe nâme 'alem leşkerüñ ḥuṭûṭ
Sensin cihânda ḥusrev-i şâhib-kırân-ı 'ilm

Ey fâzıl-ı zamâne olur rûz-ı dersde
Pîr-i ḥîred öñüñde senüñ levḥ-ı ḥân-ı 'ilm

Bu dem kûmeyt-i şer' ile meydân senûñ durur
Çün dest-i fikrûñe şunulubdur 'inân-ı 'ilm

Gün gibi göge ağsa ne var topı fazluñuñ
Hikmet eli çü şundı saña şavlacân-ı 'ilm

Yüz sürer işigünde ahâlî-i rûzgâr
Buldı şeref çü zâtuñ ile hânedân-ı 'ilm

Fikr ile bulmasaydı eger tab'-ı nâzûkûñ
Keşf olmaz idi kimseye râz-ı nihân-ı 'ilm

Bir hûşe-çîn-i hırmên-i fazluñ olup durur
Mürğ-ı hıred ki menzîlidür âşiyân-ı 'ilm

Cerr eylemege meclisûñe dâyimâ gelür
Gül-deste-i fezâyil ile bâgbân-ı 'ilm

Mi'râc-ı fazl menzîlûñ olsa 'aceb midür
Urduñ çü 'arş-ı şer'a bugün nerdübân-ı 'ilm

Tab'uñ ne tûtidür k'anı güyâ ider müdâm
Âyîne-i fezâyil-i şekker-sitân-ı 'ilm

Zencîr-i 'adl aña sûtûr-ı kitâbdur
Dirlerse fikrine nola Nûşîrevân-ı 'ilm

Tûbîye ta'n itse ne var serv-i hâmesi
Tab'-ı şerîfi oldı çü bâğ-ı cinân-ı 'ilm

İnkâr-ı cehl eyleye mi haşm göz göre
Dâyim kapuñda olur iken imtihân-ı 'ilm

Her demde da‘vet-i fużalâ eylesek nola
Çekdüñ çü baħş meclisi içinde ħân-ı ‘ilm

‘Âlem metâ‘-ı fażluña cân ile müşterî
Fażluñ cevâhiriyle bezendi dükân-ı ‘ilm

Geldi Revânî yüz sürüyü âsitânuña
Çapuñda bendeñ olmağa ey kâm-rân-ı ‘ilm

Heykel yirine baġladı bâzû-yı fażluña
Tümâr-ı fażluñı ki ziyâd ola şân-ı ‘ilm

İrmezse tañ mıdur ki fażlına ‘aql-ı kül
Ġâyet bülend-pâye durur âsitân-ı ‘ilm

Tâ ġadrüñ ile ħâfız u hem-sâye oluban
‘Aql âsitânesinde ola pâsbân-ı ‘ilm

Çapuñ cihânda mecma‘-i ehl-i kemâl olup
Bezmünde dâyimâ oġına dâsitân-ı ‘ilm

20 232a - . - - / . . - - / . . - - / . . -

Ĥamdülillah kim irişdi yine devrân-ı kerem
Baħt ile çıktı şeref taħtına sultân-ı kerem

Yegi şeh-zâdelerüñ Ĥazret-i Sultân Maħmut
Begi âzâdelerüñ Zill-i Ĥüdâ Ĥân-ı kerem

Yazılır nâm-ı hümâyunı ile defter-i cûd
Oġunur ħulġ-ı şerifi ile destân-ı kerem

Ṭab'ına cûd u sehâ şöyle yakıştı ki gören
Dise olur ki 'aṭâ dînidür îmânı kerem

Dir dimez Ḥâtem-i Ṭay defterini dürdi cihân
Şehriyâr adına okunalı dîvân-ı kerem

Tâ huzûr ile ide halk-ı ferâgat hâbın
Yağdurur ebr-i kefi 'âleme bârân-ı kerem

Meclisine nice gülşen dimesün bir kişi kim
Her nefesde açılır gonca-i handân-ı kerem

İşigülden ne 'aceb dirlik umarsa 'âlem
Ki kapuñ toprağıdur Çeşme-i Hayvân-ı kerem

Zer ü yâkûtı bâğışlar gülerek gül gibi kim
Ḥabbezâ bâğ-ı cihân içre gülistân-ı kerem

Bahr acır kân iniler ebr-i bahârı ağlar
Meclisüñ devr idecek sağâr handân-ı kerem

Göricek taht-ı şerefde seni Belkîs-ı zamân
Didi ûş mihr-i sehâ oldu Süleymân-ı kerem

İşigine yüz uranlar ebedi kalmağ için
Silsile luṭf-ı dem-â-dem dür ü zindânı kerem

Bir sarâyuñ begisin devlet ile şâhâ kim
Ḥâdimi cûd u sehâ oldu vü derbânı kerem

Gayri şehler keremülden eger ihsân ideler
Sen idersin bu cihân halkına ihsân-ı kerem

Nûr-ı râyûñ var iken mihre ziyâ bahş dime
Her hasise kerem it eyleme bühtân-ı kerem

Halka gibi dolanur dâyiresin halk-ı cihân
Devletüñ sofrasına zeyn olalı hân-ı kerem

Ger sitârem var ise halkası olam didi çarh
İşigüñde yayıcağ sofrâ-i ihsân-ı kerem

Hüsrevâ sen güneşüñ terbiyeti birle virür
Bu kadar la'li vü bu deñlü deri kân-ı kerem

Eger olmasa şehâ ebr-i kefüñden kısmet
Kande bulurdı bu gevherleri 'ummân-ı kerem

Döndi ol devrüne biñ hüzünle erbâb-ı kemâl
Âh idüp dirler idi noldı şehâ kani kerem

Uşda kapuñ felekenden gice gündüz lâmi'
Meh-i tâbân-ı şehâ mihr-i dirahşân-ı kerem

Nite kim encüm ile zeyn ola bu tâk-ı kebûd
Zer-i ihsânüñ ile naşş ola eyvân-ı kerem

Diñle güftârını luğf it ki Necâtî benden
Bülbül-i bâğ-ı 'atâ oldı şenâ-hân-ı kerem

Serverâ şarşar-ı gamdan soyınur şem'-ı murâd
Dest-gîr olmaz olursa aña dâmân-ı kerem

Ben esîri sitem-i dehrden âzâd eyle
Ben gedâya nazâr it luğf ile sulţân-ı kerem

İtme bünyâd-ı cefâ 'âdet iken luğf u seââ
Eyleme meyl-i sitem var iken imkân-ı kerem

Mücrim ü 'âşiyem u luğf ile rahmet yaraşur
Pâdişâhum çün olur 'afv-i güneş şân-ı kerem

Zerre kimdür ki şala hâtır-ı hürşide gubâr
Kaşreden telğ ola mı bağır-i firâvân-ı kerem

Niçe cûş itse deñiz taşraya şalmaz güheri
Sürme hışm ile kaşuñdan beni 'ummân-ı kerem

Pâdişâhâ niçe bir rûze-i fağr ile çekem
'ıyd-i 'ışret günidür ey meh-i tâbân-ı kerem

Niçe kim 'âlim ola 'ıyd-i hümâyun ile şâd
Niçe kim âdem ola tâbi'-ı fermân-ı kerem

Giceñi kaşr ü günñ 'ıyd ide Sübhân-ı Kaşim
Görelüm taht-ı şerefde seni Hâkân-ı kerem

24 233a / / . . .
Hâzân faşlında vaşl-ı yâr u hem-dem
Ele geyürse zî devlet zihî dem

Yüzi lâle gözi ala var olsun
Gül ü nergis döküldiyise ne ğam

Hemiş'ol zülf-i sünbül tâze olsun
Benefşe nola ger döğdiyise perçem

Reyâhîn çün haşikat bildiler kim
Degöldür bu cihân bünyâdı muşkem

Kimi şarardı şol 'âşık gibi kim
 Kıla işini yarûñ hicri derhem

Kimisi şol kadar an aqladı kim
 Libâsın an yaşıla eyledi nem

Ne kim düzer tamâm olduda bozar
 'Aceb hikmet durur va'llâhü a'lem

Egerçi kim azânüñ yili şimdi
 Esüben şaldı aaqlara mâtem

Gele girü bahâr u bu aaqlar
 ılalar cümle tonlarını mu'lem

Nümüne göstere yârüñ yüzinden
 Gülüñ çün yanagına düşe şebnem

Nesîm-i şubh ihyâ şan'atında
 Ola çün zülf-i dil-ber 'İsevî-dem

azân yili helâk ider nebâtı
 Şabâ şuyı dirildüp kıla ürrem

Anı görüp bilesin kim bu alkı
 Nice dirildiser allâ-ı 'âlem

Gel ey gâfil cihândan gâfil olma
 Vefâ bulmadı kimse bulmaya hem

Nesine gırre olırsın bu dehrüñ
 Ki nüşî nîş ü tiryâı durur sem

Ƙanı İskender ü Dârâ vü Kâvus
Ye Daḥḥâk u Ferîdûn ü ya ḥod Cem

Ƙanı Keyḥüsrev ü Sâm ü Nerîmân
Ƙanı Gerişasb u ya Sührâb u Rüstem

‘Adem mülkine gitdiler yek-â-yek
Ecel câmını içdiler dem-â-dem

Yaḫın kalmışdur ol câm-ı fenâdan
Şunalar bize daḫı bî-gümân hem

Ecel câmına kim eyleye dermân
‘Adem zaḫmına kim bağlaya merhem

Felek cânuña ḫaşd ider her irt
Şafaḫ ḫanuña el yuyur her aḫşam

Şafaḫ rengin görüp meftûn oluben
Şanursın şubḫ-ı şefḫatle urur dem

Nola encâmumuz çünkim bu devrûñ
Bize semm oldı câmından muḫassem

Bugün şâlih ‘amel işle ki yarın
Behâyinden daḫi olmayasın kem

Düriş kendüzüñi ḫâr itmegil kim
Seni ol Ḥaḫ idüp durur mükerrerem

Bugün nem it cihânı yaşuñ ile
Yarın ol yaşıla söyne cehennem

İşüñi râst olmaqlık dilerseñ
 Kıl ol Hâk tã'atıyla bilüñi ham

Şerî'at issine var çâker ol kim
 Saña çâker ola bu çarh-ı a'zam

Anuñ 'aşkıñı kıl cânuña hem-râh
 Anuñ mihrini it gönlüñde maħrem

Anuñçün işdedür bu çâr-'unşur
 Anuñçün devr ider bu heft-i tãrüm

Anuñçün buldı âb-ı rûy-ı kevşer
 Anuñ-çün hoş şafâya irdi zemzem

Zamân ile mu'aħħar geldi lîkin
 Kamudan oldu rütbetde muqaddem

Aña ol dem virilmişdi nübüvvet
 Ki toprağ u şu içindeydi Âdem

Orada k'etdi ruħu'llâh te'hîr
 Nidâ etdi aña Hâk kim teqaddem

Kelâmını işidüben melâ'ik
 Didiler bülbül-i ma'nî tekellem

Ol oldu evliyâ cavkına reh-ber
 Ol oldu enbiyâ cem'ine hâtem

Demine Aḥmedînüñ oldı müştâk
Meḥammed medḥi-çün 'İsî bin Meryem*

Ne dil k'anuñ şenâsından dem urmaz
Yeg oldur k'ola sûsen bigi ebkem

25 234a - - - / - - - / - - - / - - -

Şad-hezârân şükr kim te'yîd-i Ḥayy-i lâ-niyâm
'Âlemi kıldı muḥî' ḥüsrev-i 'âli-makâm

Şâha rûz-ı 'ıyd-ı fetḥ ile şeb-i kâdr-i ümîd
İki ḥâdimdür biri 'anber biri bihrûz-nâm

Dir ki 'âlem-i penâhına sipihr-i nîlgûn
Mâh-i nevdan bir cebîni dâglu Hind u gulâm

Baḥt-ı ferruḥ hem rikâb u fetḥ u nuşret hem-'inân
Raḥş-ı devlet zîr-rân u eblaḥ-ı eyyâm-ı râm

Bir neberd itdi şeh-i kişver-güşâ 'âlemde kim
Görmemişdür düşde daḥi Rüstem-i destân u Sâm

Mülk-i İslâma yine bir memleket zamm itdi kim
Buldı kesr ol fetḥden küfr ehlinüñ ḳalbi tamâm

Aldı ad ile mütûnı kim ezelde âsumân
Andan itmiş rif'at-ı şân u 'ulüvv kâdr-i vâm

Ḥût u ḥurçenk-i sipihre çeşme-sârı cây-gâh
Sevr-i gerdûn berine beyt-i süflîsi makâm

* bu dize vezne uymamaktadır.

Dâmen-i kühsârı olmuş mürta' cedî vü hamel
Ravza-i dîvârı nesr-i tâyire düşmiş künâm

Çâh-i mâder gûyiyâ şahnında anuñ burc diler
Hıfzıçün çâh ağzına konmuş zuhal nîlî ruhâm

Çevresi baır olmuş anuñ hasretinden rûz u şeb
Ol kadar kim göz yaşın dökmiş selâfîn-i 'izâm

Burc u bârûlar degül farkındaki her güşeden
Dil uzatmış bâm-ı gerdûne ider levm ü mülâm

Görinen gökde şafağ şanmañ ki ta'nından anuñ
Garka-i hûndur derûn-ı künbed-i firûze-fâm

Göklere tutup yüzün her burc eylerdi du'â
K'eyleyeydi pâdişâha hâş anı Rabbü'l-enâm

Müstecâb olup du'âsı düşdi âhir üstine
Leşker-i hüsrev-i nişân şah-ı Behrâm intikâm

Kapuların bağladılar perçem-i tûğı görüp
Her birisi oldu çün şeydâ vü zâr u müstehâm

Leşker ile rûy-ı berr ü baır mâl-â-mâl olup
Huşk u terden eylediler cefke gâziler kıyâm

Bir sipihr-i pür-hilâl oldu leb-i deryâsı çün
Geldi keştîler kuşatdılar 'alâ vefka'l-merâm

Şân Süleymân tahtıdur her keşti-i gerdûn-nihâd
K'eylemişdür hıdmetine bâd her dem iltizâm

Her göge deryâ yüzünñ tâc-dârıdur meger
Kim başında tâc-ı vâlâ baħr-i fermânına râm

Her kadirğa bir neheng-i cân-sitândur gûyiyâ
K'aña her dem tu'me olmış lücce-i deryâ maķâm

Bâdbânıyla süfünden düzdi tâbût u kefen
Baħre gûyâ oldu rûşen-hâl-ı küffâr-ı li'âm

Ejdehâlar kıjgurup gûyâ deminden od şaçar
Her tarafından k'atılır top u tüfekler şubħ u şâm

Ra'd gibi gürleyüp gökde havâyı toplar
Yaķdı odlar başına düşmanlaruñ berķ-ı ħüsâm

Şuşayup ħûn-ı e'âdiye zebân-ı ħançeri
Teşne-dillükden çıkardı taşra aģzından niyâm

Toğrular varur göz açdurmaz tokınur düşmana
Bir bölük aģzı kızıldurdur emân bilmez sihâm

Cürme isterdi ki bezm-i rezmde şadre geçe
'Âķıbet irdi murâdına cihândan buldı kâm

Yağdı yağmur gibi tîr oldeñlü ebr-i kavsdan
Kim esâs-ı ħânedân-ı küfr buldı inhidâm

Oldı fetħu'l-ķuşşa Ħaķ fırsat virüp ĝâzîlere
Leşker-i küffâra geldi inkisâr u inhizâm

Ķullesine çün degüldi râyet-i manşûr şâh
Şanki barmaķ kaldırup İslâma geldi ve's-selâm

Bî-kıyâs alındı esbâb-ı 'urûz u mâl ü genc
Çıkdı oransuz usâdı oldu bî-ğad iğtinâm

Muğtenem oldu cihân şoldeñlü k'ol yağmada şubh
Oldı zerrîn-şâ'a mâlik dâne dürler buldı şâm

Kırmızı atlas çıkardı bu niçe pâre şafağ
Cevheri hıl'at bulup geydi sipihr-i nîl-fâm

Girdi pervînüñ eline 'ıkd-ı dürr-i şâhvâr
Buldı altun tebsi gün çarğ-ı felek pîrûze câm

Oldı ur didi hümâyûn ravza-i huld-i berîn
Her tarafda hûr u gılmân ile pür olup hıyâm

Lü'lü-i lâle gibi ipe düzildi gâniyât
Silk-i gevher oldu ağıl-ı cemî' hâş du'am

Nire varsañ kûh u şahrâ lâle-ruğlar mecma'ı
Çanda bağsañ bâğ u gülşen cây-ı nağl-i sîm-i hâm

Her şaru saçlu güzel kız bir gazâl-ı müşg-bû
Her perî yüzlü püser hem bir tezerv-i hoş-ğırâm

İçlerinde bir şanem gördüm ki itmiş anı Hağ
Reşk-i tâvûs-ı na'im u gayret-i mâh tamâm

Hût endâm ü hamel düm dil-ber-i cevzâ kemer
Kim kenzüñdür cemâline güneş hürşid-i nâm

Kâmeti nağli bitürmiş iki rümmân-ı şığâr
K'agzın açup piste olmuş aña zâr u müstehâm

Bir melek sîmâ ki eyvân-ı felekden mâh-i nev
İki kat olup ham-ı ebrûsına virür selâm

Kılmağa gerdûn temâşâ ol dür-i yek-dâneyi
Cismini çeşm eylemiş başdan başa mânend-i dâm

Ruğları gülzârına cennet lebleri câm-ı şarâb
Rind-i şâhid-bâzdan gayre harâm olsun harâm

Hüsni fehmeşîğmaduğundan mişâlini hayâl
İtmedi hergiz nigâristân-ı dilde irtisâm

Cân görüp dîzârını nazm itdi bir garrâ gazel
Tûtiye âyine lâ-büdd söyledür şîrin kelâm

‘Âşık-ı dil-teşneler nûş itmesün diyü müdâm
Lebleri câmına urmuş begleri müşğîn hitâm

Tâbiş-i envâr-ı rûyından münevver her derûn
Nefha-ı büyâ-yı müyinden mu’athtar her meşâm

Sâk-ı sîmîn-i sarây-ı hüsne billûrîn sûtûn
Farkı gîsû-yı dil-âvîz ile müşğ endûd-ı bâm

Dâne-i hâli hayâli dillere tahm-ı heves
‘Anber-i zülfi havâsı cânlara sevdâ-yı hâm

Gördi çün bu vechile nâzûk cemâlin ol gülûñ
Hayretinden zülfi gibi ayağına düşdi lâm

Turrasına bağlanan diller ele câm almasa
Tañ degül kaydı olana çün olur şöbet harâm

Cevher-i ferd dehâni mubtıl-ı kavlı-i Hakîm
 Hânde ile nokta-i mevhûme virür inkısâm

Dimez ayruğ ahsenü'l-eşkâl şeklün müstedir
 Kim ki kıadd-ı mustafileni göre vakt-i harâm

Taî mî zülfî gelse islâma niçe biñ kâfiri
 Bu gazâda çün müselmân itdi şahnik-i nâm

Hüsrev-i kişver-küşâ-yı 'ahd-i Sultân Bâyezîd
 Kim kılıcından yucanur Rüstem-i destân u Sâm

Luţfi mürde-dilleri ihyâ idinüp rûşen olur
 Münkir-i haşre cevâb-ı kavlı men yuhyı'l-ızm

Qande kim 'azm itse qalmaz anda a'dâya vücûd
 Çün tulû' ide güneş zerrâta irer in'idâm

Pertev-i râyı durur gülgüne-i ruhsâr-ı şubh
 Gerd-i meydân-ı neberdidür hızb zülf-i şâm

Hâk-i pâyi cevheri zîb-i cemâl hûr-i 'ayn
 Şuffe-i bâr-ı celâli ravza-i dârü's-selâm

Devlet ü baht ü sa'âdetle kaçan olsa süvâr
 Ol şeh-i cemşîd-fer hürşîd-i encüm-ihtişâm

Her tarafda görinen kühsâr şanmañ kim zemîn
 Gerd-i râhına yerinden kalkup eyler ihtirâm

Berğ bilmek dem-be-dem rahşân olanı ebrden
 Gökde ol dost zer-efşânuñ urur tîğın gamâm

Şehsüvârâ sensin ol şeh kim zimâm-ı emrine
Her nefes olmuşdur anuñ eblağ-ı eyyâm râm

Sensin ol kim kim ki görürse kemendüñ halkasın
Diyü budur ol 'urve-i vüşkâ k'aña yok incizam

Sensin ol kim rif'at-i kadri fezâsından anuñ
Olmış ecrâm-ı felek bir kaç mu'allak-zen hamâm

Sensin ol kim dergeh-i 'âlem-i penâhında bugün
Çarh-ı nîli-reng olur bir kemterîn Hindî gulâm

İki yirden bağlamış hıdmet kuşağın biline
Birine olmuş mu'addil mınçaka birine nâm

Qaderüñ ordusu konup seb' semavât üstine
Aña mismâr-ı şevâbit oldu evtâd-ı hıyâm

Şâhid-i iqbâl ile nuşret 'arûsı çehresin
Dehre tîğ-ı âbdâruñ gösterür âyine-fâm

Anda biri biri üzre durur ecrâm-ı sipihr
Ol kadar kim rif'atüñ bâbında vardur izdiğâm

İ'tikâd-ı pâk ile Hâkka tevekkül eyleyüp
Yine bir ulu gazâ kılduñ eyâ şâh-ı kerem

Kim bulunup bile ahrâz-ı meşûbât itmege
Kâyinât itmişdi yir yir hıdmete cândan kıyâm

Top taşı itmişdi gök her kevkebüñ tedvîrini
Kim yıkup 'ömri evin ide 'adûña intikâm

Olmış idi dört 'unşur çâr-pâye nerdübân
Kim gire andan hişâra cümle leşker hâş u 'âm

Odlu nâvekler atardı düşmene her şeb-şihâb
Kaçmasun diyü kamu yolları bağlardı zalâm

Şâmdan tâ şubh olunca naqb iderdi âfitâb
Şubh-ı şâdıkdan ururdu tîg tâ hengâm-ı şâm

Encüm ehcâr u hilâl idi felâhan kim felek
Eyleye a'dâñ işin seng-i felâhanla tamâm

Âfitâb-ı fetḥ u nuşretdür meger tîgüñ senüñ
Kim aña mağrib ser-i düşmen durur meşriḳ niyâm

Olsa peykânveş demürden fi'l-meşel fark-ı 'adû
Şaḳ idüp yur kanlara mânend-i ser-fâr sihâm

Ger doḳına düşmana gürzüñ teninde üstüḥân
On oluben çeşm-i pervîzin ola her bir mesâm

Yâ ser-i ruḥ üzre olur başı fetvâ gide
İtmeyen ḥabl-ı metîn devletüñe i'tişâm

Şol kadar dil-teşnedür yazmağa rezmüñ vaşfını
Kim yarılmışdur zebân-ḥâme *

Pâdişâha benven ol kim luḫf-ı ṭab'- pâk ile
Olmışamdur şöhre-i eyyâm u maḳbûl-ı enâm

* Burası metinde gözükmemektedir.

Hamdülillah fazluma itmez kimesne kıl u kâl
Devletünde var kabûl-ı hâş u taqlîd-i 'avâm

Çılmışum haylî ehadîse tefâsîre nazar
Olmışam aşhab-ı fikh-ı dîn arasında be-nâm

Çekmişem zahmet uşûl ile fûrû'a bî-hisâb
İtmüşüm fenn-i kelâm ü hikmete çoğ ihtimâm

Yazmışam niçe mahalle hûb vârid esvile
Fikr idüp hall eylemişemdür niçe müşkil maqâm

Nüşa-i güftârumı ta'vîz idinür ehl-i zevk
Göricek şad âferîn eyler mevâlî-i 'ızâm

Şi'r ü inşâ vü mu'ammâ vü tevârih ü kışâş
Cümlesin itdi müsahhar baña Hayyü'l-lâ-yenâm

Neşr-i maţbu'am kılubdur dürr-i menşûrî hacel
Şi'r-i rengînum virüpdür 'âlem-i nazma nizâm

Niçe ây u yıl geçüp dönmeç gerek çarh-ı felek
Kim gele mişlüm benüm bu tûti-i şîrîn-kelâm

Ėam degül dürdiyse devrân defterini AĞmedün
Buldı çün ni'me'l-bidel Ca'fer gibi kâ'im maqâm

Hâline 'ayn-ı 'inâyetle nazar kılsañ nola
Kim sezâ-yi terbiyetdür müstaĖakĖ ihtimâm

Pâdişâhuñ tab'-ı rûşen-râyına mahfî degül
Nükte-i nagzü ve me'l-ihsân illâ bi't-tamâm

Hem zamîr-i müsterî tedbîrinüñ ma'lûmıdur
Kıssa-i pür hışsa-i li'l-arz-ı min ke'si'l-kirâm

Niçe kim câri ola dillerde aḥbâr-ı fütûḥ
Niçe kim şehler hisâr alduḳça ola şâd-kâm

Tiḡuñ ile gün başına bir vilâyet feth olup
Mülküñe her yıl niçe biñ ḳal'a bulsun inzımâm

Bed-sigâl devletüñ maḳhûr u maḳtû'u'z-zenb
Evliyâ-yı hazretüñ mesrûr u maḳzi'l-merâm

Leşkerüñ manşûr olup a'dâ-yı dîn olsun zebûn
Devletüñ dâyim olup iḳbâlüñ olsun müstedâm

Hâliyâ baḫtuñ ḫuceste tâli'uñ pîrûzedür
Hem bu minvâl üzre olsun tâ ḳıyâmet ve's-selâm

26 237a - - - / - - - / - - - / - - -

Dâyimâ yâ Rab bi-Ḥakk zâir-i beytü'l-ḫarâm
Eyle 'uşşâḳa ḫicâz-ı kûy-ı dildârı maḳâm

Ol ḫalîlüñ Ka'be-i vaşlın ilâhi rûzi ḳıl
Zâirân-ı Ka'beveş it mâh-i maḳşûdum tamâm

Ey ḫalîlüm mürde Ḥaḳḳıyçün şafâyile benüm
Ka'be-i kûyüñ ḫavâfidur murâdım şubḫ u şâm

Ka'be-i kûyuñdan eylerseñ selâmı ey ḫalîl
'Âşıḳa olur caḫîm-i firḳatüñ dârü's-selâm

Ka'be gülmez yaşuma nisbet yidi deryâ benüm
Zemzem-i la'lüñ şafâsından gözüm aḡlar müdâm

Ey şafâda la'li âb-ı zezeme ta'n eyleyen
Yüz şafâyile yüzüm sürmek durur ol Ka'be kâm

Ka'be-i küyuñda baña acı diller virdüğüñ
Acımış zezem işitmiş ey şeh-i şîrîn-kelâm

Ey halîlim hasret-i la'lüñle acıtma beni
Dâd mı senden alur ol mihr-i Behrâm intikâm

Bâyezîd bin Mehemmed kutb-ı çarh-ı saltanat
Âfitâb-ı müşteri rây u meh-i keyvân-makâm

Sâye-i zülf-i nigâr kadri zill-ı lâ-yezâl
Devlet ü iqbâl u 'izz ü bahtı 'ayn-i lâ-yenâm

Gitdüginde zabt-ı mülk-i rif'ate ol şehsüvâr
Aña encüm leşker ü eflâk olmuşdur hıyâm

Pâdişâh-ı heft-i kişver şâh-ı çarh-ı çârmîn
Südde-i râyinde ber-hoş altun üsküklü gulâm

Luţf ile hâtem bigi 'âlem içinde nâm-dâr
'Adl ile Nûşînevân mânend olmuşdur be-nâm

Ey ki zât-ı bî-nazîrûñ zübde-i ehl-i cinân
Havz-ı kaşr-ı bî-kuşûruñ kevşer-i cennet-makâm

Yer yer altun güllü atlas gerde bâlişdür şehâ
Şâh-i kadruñ koltuğında kubbe-i firûze fâm

Secde eyle câmi'-i fazlumda dirseñ ger felek
Secdeden kaldurmaya başın ilâ yevmü'l-kıyâm

Kaşr-ı cennet mişlünün dâyim ruḥâm ferşine
Levh-ı sîm öykünmek istermiş zihî sevdâ-yı ḥâm

Dirlik âbından revân cellâd-ı mirrîḥ el yuya
Âteş-i kaḥruñda ger üstâd düzse bir ḥüsâm

Qanlar aḡlar dîde-i zaḥm-ı 'adû-yi bed-fi'âl
Aḡzını açup dil uzatduḡca yanuñdem niyâm

Niçe sengîn dil ola kim tutmaya emrûñ senûñ
Mûm bigi mihr-i hükmûñ görse nerm olur ruḥâm

Ey felek-rif'at görinen gerd-i ḥaylûñ şanma kim
Qalbeten saña yerinden arz eyler iḥtirâm

Câm-ı cûduñ cür'asın nûş eylemişdür var ise
Dest-i berqıyla yıqasın germ olup yırtar gamâm

Medḥiñ oḡur dâyimâ sen pâdişâh-ı 'âlemûñ
Zâtiye dirler ise şâhâ yaraşur mîr-i kelâm

Serverâ ol mülk-i nazm içre bugün bir dânedür
Viridi şemşîr-i zebân-ı milket-i nazma nizâm

Âḥiret ḥaḡḡın helâl it ol faḡîr üftâdeye
Derd-i faḡr u zillet aña itdi dünyâyı ḥarâm

Kâmkârâ luḡf kıl Ḥakdan ümîdüñ var ise
Ol fakîr üftâdenûñ ḥaḡḡında eyle imtihân

Niçe kim sa'y ideler şâhâ tavâf Ka'beye
Biñ şafâyile ser-â-ser zâyir-i beytü'l-ḥarâm

'İydüñi teñri mübârek eylesün qadrüñ mezîd
Rûz u şeb mülk-i şafâyı qalbüñe qılsun maqâm

Ey şeh-i cümle vilâyet kutb-ı çarh-i saltanat
Bu felek kutb-ı murâduñ üzre devr itsün müdâm

27 238a - - - / - - - / - - - / - - -

Qıldı gül faşlı cihânı bağ-ı cennâtü'n-na'im
'Âlemi bir nev'-ı dâhi hâdiş itdi ol qadim

Mürde-i hâk oldı zinde esdi çün bād-ı bahâr
Hoş nişân virdi dem-i 'İsiden enfâs-ı nesim

Bâga gir bismillah ihlâşıyla el-ğamd oqı gör
Büstânı cennet itmiş şun'-ı Rağmân u Rağim

'Arz idelden ħüsn içinde gül yed-i beyzâsını
Olalı gül Yûsufı Mışr-ı çemen içre muqim

Nev-cüvân oldı Züleyhâveş bu dehr-i pîrezen
Bülbül-i 'İsî nefes Mûsî gibi oldı kelim

Duğter-i 'imrân gibi bir nefhadandır ħâmile
Mâder-i tıfl-ı şükûfe şöyle qalmışken 'aqim

Tûbâ cennet nişânı olduğına yok ħılâf
Rasti-yi sağn-ı çemende qadd-i serv-i müstaqim

'İllet-i ħamdı şağih ol şun eyyâm ile gül
Lâleyi ecvef qılır hem nergisi eyler saqim

Ėoncanuñ metninde muzmerken daĥâyık mücmeli
Gel anı tafşıl ile şerh itdi zî-ıab-ı Selım

Güllerüñ kılmış mu'atıar meclis-i gülşende bád
Meclis-i şehzâdeye beñzer behûr eyler nesım

Mâh-i burc-ı salıanar hûrşid-i çarh-i ma'delet
Hüsrev-i cemşid-i fer şâh-ı cihân sulıân Selım

Ey 'uyûn-ı encüm oldu ġerd-i râhuñdan kehil
Vey cebîn-i âsumândur daĥ-ı hükmüñden vesım

Haşmetüñ haylinde şâhâ ġün faĥır u meh ġedâ
Himmetüñ hıninde hem deryâ baĥıl ü kân le'im

Âb-ı cûduñdan reyâhın mekremet ser-sebz olup
Bûstân-ı luıf oldu bâĥ-ı hulkuñdan şemım

Yoĥ durur hûnın ciger baĥrı delük devründe hiç
Nâfe vü dürdür eġer var ise miskîn ü yetım

Luıfı şuyından utanur cennet içre selsebil
Ķahrı odından kızup yanmaĥdadur nâr-ı caĥım

Her nefes la'lünde zâhir luıf-ı enfâs-ı Mesih
Her zamân keffünde rûşen-i mu'ciz dest-i kelım

Çünki taıtır-i senâñ itmekde ĥâşır ġeldi ıab'
Bir ġazel didüm mükemmel bende ey şâh-i kerım

Ey ki şerm eyler yüzünden tâze ġülberg-i şehım
Vey ki şehlá ġözleründen nergis olmuşdur saĥım

Yâri benden men' ider kûyında durmasun raķîb
Çün baķılûñ yiri olmaz dâr-ı cennâtü'n-na'îm

Ey gözüm nûrı budur mecrañda anduğum müjeñ
Rûz-ı maķşerde hidâyetdür şırât-ı müstaķîm

Niçe kılmasun te'accüb dil dehânuñ hâlini
Çünki hergiz noķta yoķdur mîm içün ey zülfi cîm

Didiler olmaz mücâvir Ka'bede kâfir neden
Zülfüñüñ cânâ hayâli dilde olmışdur muķîm

Hey'et-i zülfdür ruķuñ dil mantıķından añladum
Şûret-i devr teselsüldür 'alâ zu'mi'l-ķakîm

Hüccet-i hüsn ü melâhatdur vücûduñ ser-te-ser
Nitekim cûd u kerem bürhânıdur şâh-ı kerîm

Ola ki burc-ı salţanatda tal'ati bedr-i münîr
Şol ki dürc-i memleketde zâtıdur dürr-i yetîm

Gevher-i luţfi ğamından ķan yudar kân içre la'l
Hâk-i pâyinden uķanup gizlenür ma'dinde sîm

Şehriyârâ nev-bahâr-ı midķatuñ ğülzârına
Bütün ol bülbül ki 'anķâ gibidür mişlüm 'arîm

Oldı şîrîn sözlerümden cân dehânı pür- şükür
Tûţî dil olalı medķuñ kelâmıyla Kelîm

Bâğ-ı medķüñde ğurûş itdükce tab'um bülbüli
Reşk idüp feryâd ider tævûs-ı ğülzâr-ı ni'am

Oldı Ca'fer ey şıfâtı Muştafâ hulkı-i hūsn
 Âsitânuñda seniñ Hāssân maķâmında muķım

Bâg u râga nitekim zînet vire faşl-ı bahâr
 Gūlsitâni niçe kim hoş-bû kıla bâd-ı nesım

Nev-bahâr-ı devletüñe irmesün hergiz hazân
 Gūlşen-i bahtuñı ser-sebz eylesün Rabbü'l-Kerım

28 238a - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Gonca-i kalbūñ açılsun bâga açıl ey nedım
 Būy-ı gülden gül mu'atţar kıl dimâgıñ çün nesım

Bâb-ı bâgı fetĥ kıl miftâĥ-ı bismillâh ile
 Gör ne taĥrîr eyledi evrâķa Raĥmân-ı Raĥım

Dur perîşân olma şu bigi şafâ vir kalbūñe
 Kâkūlin itdi perîşân sūnbül-i 'anber-şemım

Serv-i sūzdan kâmete karşı yūri bülbül bigi
 Medĥ-ı mevzūn oķı sende var ise taĥ'-ı selım

Gösterür aĥđar şecerde nâr-ı Mūsî verd-i sūrĥ
 Tūr-ı şâĥ-şūĥ üzre bülbül olmışdur Kelım

Ey yüzi gül bâga gel aç nergisūñ gör goncayı
 Bir yüzi açılmadıķ ġarrâ güzeldir aġzı mım

Zâġ-ı ġam bâġ-ı dilūñde tutmasun dirseñ maķâm
 Gūşe-i gülzârda bülbül gibi var ol muķım

Ṭavḳ ṭaḳmıř Hayderiler bigi ḳumrî boynına
Çağırup bâzâr-ı bâğ içinde ider Ḥaḳ kerîm

Faşl-ı güldür bâb-ı bâğı bağlama ey bâğbân
Tâ ki saña fetḥ ide fettâḥ-ı ebvâb-ı na'îm

Bir ḳıyâmet dem irişdi kim yine ḳaldurdu baş
Nefḥa-ı şûr-ı şafâdan cümle medfûn-ı remîm

Gül degüldür görinen mir'ât didi gülşene
Düşdi ey dil 'aks-i ḥüsn-i ḥûri cennet-i ḥarîm

Dil-berüñ reyḥân-mişâl ḥaṭṭıdur ammâ ki nesh
Nüşadur nergis anuñ 'ayninden illâ kim seḳîm

Mülk-i bâğa oldu Hürmüz bigi nergis tâcdâr
Jâle anuñ ṭaḳdı zerrîn tâcına dürr-i yetîm

Gül budağı bigi şol kim gûşe-i gülzârda
Ayağı elden ḳomaz ey dil aña ğamdan ne bîm

Aḳçalar dizdi şükûfe tıflı mîve başına
Ayağına mâder-i eřcâruñ işâr itdi sîm

Bâğ-ı zeyn itdi şükûfe çarḫi gûyâ kim nücûm
Var ise gelse gerekdür ol meh-i gerdûn ḥarîm

Pâdişâh-ı mülk-i devlet mâh-i burc-ı salṭanat
Âfitâb-ı evc-i 'izzet Ḥazret-i Sultân Selîm

Rezme bindükce seḫâb ra'd-ı na'ra berḳ-i tiğ
Bezme indükce veḳârından ḥacil kûh-ı ḥalîm

Zevk u şâdî bezmgâhında nedîm-i câvidân
Feth u nuşret rezmgâhında aña yâr-ı kadîm

Pîr-i kühsâr-ı şecâ'at şîr-i bî-mişl ü mehib
Ceng içinde aña hergiz ejdehâ olmaz 'azîm

Âyet-i luţf ü kerem şânında müzeldür anuñ
Luţfa luţfün laţîfün şâna şânun 'azîm

Ey 'uyûn-ı ahterân hayli gubârından kehîl
Vey cebîn âsmâne fermânı dağından vesîm

Bir hümâsın âşiyânuñdur fezâ-yı saltanat
Ma'delet kâfında 'ankâsın senüñ mişlün 'adîm

Çarh bir tãvûsdur ey 'arşdan kadri bülend
Rif'atün serv-i bülendi üzre olmışdur muķîm

Haşlet-i memdûh ile nâr u harâretsin hemîn
Sen de âteşde bürûdet bigidür hûy-ı zemîm

Ķâmet-i a'dâyı bük çün kim celâlün nûrı var
Serverâ elbette lâzımdur celâl öñünde cîm

Kâse-i cûduñ neyinde kîse-i kân bir hasîs
Hâce-i luţfuñ katında baħr-i 'ummân bir le'im

Mîhr-i gerdûn âsitân u kûh-ı ma'din âsitîn
Şâh-ı rây u ħilmünün iki gulâmı ey Kerîm

Düşde gördüm dün gice görüp tarîķ-i 'adlünî
Didi sultân-ı 'Arab nidâ şırâţun müstaķîm

Bir 'azîze rûhî luţfuñdan baña göster didüm
 Hâzretüñçün didi rûhum cisme rûhun cesim

Kâmkârâ diĸkat itsen biñ yararsın bir kılı
 Tab'uña şoldeñlü diĸkat kışmet itmüşdür Kasım

Mihr-i râyuñdan öperse meh çerâğın bir gice
 Pertevinden ola ĸire dîde-i 'aql-ı Hâkım

Görse ger a'dâ şeb-i heycâda şem'-ı tîguñı
 Külli eczâsın yaĸa pervâneveş nâr-ı elim

ĸo ölince âsitânuñda senüñ ĸul olayın
 Pâdişehlik arzular geh serverâ ĸalb-i selim

Cümle destânı Hüdâ destân-ı kâtib eylese
 Hâĸ budur destân-ı luţfuñ ĸaşre dek olmaz raĸim

Hâş-ı Hâĸĸuñ desti derler ise Hâĸdur zâtuña
 Şefĸatüñ bî-ĸadd ü bezlüñ bî-'adü luţfüñ 'amim

Ey ĸalil-i cân u dil veh kim mezellet âteş
 İtdi gülzâr-ı bahârı Zâtiye nâr-ı caĸim

Döne döne ĸat ĸat eflâk anuñ içün iñlesün
 Anuñ olmışdur şihâb-ı nâr-ı âhından recim

Sâhil-i faĸruñ havâsı olmasa nâ-mu'tedil
 ĸâlibâ ol derdmendüñ derdin itmezdi dilim

Himmetüñ ĸâyet kıyâmetdür meded ĸıl dirlige
 Rûz u şeb saña du'â kılsun ölince ol yetim

Nev-bahâr-ı 'ömrüñe irişmesün bâd-ı hazân
Gülsitân-ı salţanatda bülbülâsâ ol muķım gîl

29 240a - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Şubh-dem bâğ-ı cinândan urdı dem beñzer nesîm
Kim cihânı eyledi pür-nükhet-i 'anber nesîm

Bir nefesde Meryem-i a'zânı içdi hâmile
Ruĥ-ı ĳudsile bu dem oldu meger hem-ser nesîm

Virmez idi gâlib emvât-ı nebâta böyle cân
Olmasaydı şûr-ı İsrâfile ger mażhar nesîm

Şu'leyi söyündürürken bu 'acebdür kim ider
Şem'-ı gülzâr u çerâğ lâleyi enver nesîm

Mehd içinde tıfla beñzer nâ-şüküfte goncalar
Kim şalar gehvâresini nitekim mâder nesîm

Berg-i gül yâ Rab Süleymân taĥtı mıdur kim bu dem
Götürüp anı havâ yüzinde seyr eyler nesîm

Lâlenüñ kanıyla tıldırdı sıfâlini urup
Bâğa yer yer ĳatre-i bârân ile neşter nesîm

Ârızı naĳşını taĥrîr itmege gül ruĥlarıñ
Şafĥa-ı âb üzre çekmiş mevcden mıştâr nesîm

Uçup uçup gülsitân-ı 'âlemi seyr itmege
Her seher gülberg-i terden idünür şehper nesîm

Şahn-ı gülzâr içre nergis kâse-bâz olduğıün
Berg-i nesrîn ü semenden saçdı sîm ü zer nesîm

Gülşen ü şahrâyı seyrân itmeden men' idemez
Gerçi kim âbı gümüşt zencîr ile bağlar nesîm

Beñzer ol 'âli cenâb işigüne yüz sürdi bād
K'itdi âfâkuñ dimâğını yine 'anber nesîm

Sâkin-i şadr-ı sarây-ı fazl-ı Ca'fer Beg k'anuñ
İşigi ferrâşı olmağ ile fahr eyler nesîm

Medhîni yâd itmese kumrî çenâr u servden
Depredür üstine berg-i bîdden hançer nesîm

Karşu te'dîb eylese habs-i habâb ile ger ol
Kıpmaz idi şem' başından gice efser nesîm

Şeh-nişînini temâşâ itmeğiçün gâh gâh
Şâhid-i gülzâra açmış goncadan manzar nesîm

Sen sen ol kim gülşen-i âfâkı seyrân idicek
Hulkuñı söyler çemen dili ile ekşer nesîm

Sür'at-i 'azmüñle bir dem olımadı hem-'inân
Gerçi kim evrâkdan idindi bâl ü per nesîm

Halka iş'âr itmege hilm ü kemâl fazluñı
Tolanur sıytuñ gibi âfâkı tâ maşşer nesîm

İrgüreldeñ göklere kuhl-i gubâr-ı râhuñı
Eylemişdür mihr ü mâhuñ dîdesin enver nesîm

Seyr-i gülzâr itdügüñce sûseni alup ele
Şavuluñ diyü şalar bâğ ehline şeş-per nesîm

Şu'le-i kâhruñ eger düşse gülistân şahına
Âteş-i gülden tutardı şekl-i hâkister nesîm

Hulkuñ ile baş koşaldan ne kerâmet buldı kim
Yedi deryâyı gezer kılmaz ayagın ter nesîm

Yollar üstinde semâ' uran degüldür gird-bâd
Ayaguñ toprağı üstine semâ' eyler nesîm

Ger semûm-ı kâhruñ ide taraf-ı gülşenden güzer
Gül şerâr olup duhân ile ola hem-ser nesîm

Rişte-i nazmuñla örülse eger şîrâzesi
İdemezdi güllerüñ mecmû'asın ebter nesîm

Âh ide işigüñe geldi Mesîhî çâkerüñ
Ol gubârı göge irişdürdi ey server nesîm

Yeller esdükçe yağan yağmur degüldür muñlağa
Merhamet idüp benüm ahvâlüme ağlar nesîm

Cevr-i zilletden benüm âh-ı şerer-bârum gören
Şöyle şanur kim havâya uçurur ahker nesîm

Gel bu hân-ı midhat üstine du'â kıl ey göñül
Kim anuñ vaşfin dimişdür dehre ser-tâ-ser nesîm

Nice kim bâğ ehline neşv ü nemâ vire bahâr
Nice kim bezm-i çemende gezdüre micmer nesîm

İtmesün gâret bahâr-ı 'ömrüñi ceş-i hazân
Tîb-i ahlâkuñla virsün dehre zîb ü fer nesîm

30 241a - . . . / - . . . / - . . . / - . . .

Bûstânı dehre virdi zînet ü zîver nesîm
Kim çemen bezmine îşâr itdi sîm u zer nesîm

İtme ki ihyâ nebât emvâtını nevrûzda
Oldı râhat-bağş u rûh-efzâ u cân-perver nesîm

Micmere gerdân-ı deşt ü mürûce cinân-ı bâğ
Olmasa yandurmazıdı lâleden micmer nesîm

Nâfe-i Çînûñ metâ'ın 'arz ider her şubh-ı dem
Eylemişdür bu meger misk-i Hıfâdan cer-nesîm

Gülsitânlar güşesin her dem behişt âr kılar
Güyyâ gülzâr-ı cennetden açar manzar nesîm

Olduğınca bâğa saqqâ-yı gülâb-efşân şehâb
Meclise ferrâş-ı cârû-keş olur yer yer nesîm

Zînet-ârâyı çemendür kim 'arûs-ı goncaya
Al yâlâdan tutar her şubh-dem mu'cer nesîm

Bûstânda meclis-i esbâbın müheyyâ eyleyüp
Eylemiş gülden şarâb u lâleden sâgar nesîm

Bâğa beñzer da'vet eyler ol belâgat gülşenin
Kim düşer gülberg-i terden meclise pister nesîm

Kimdür ol baħr-i sehâ kim bâd-ı luĥfindan anuñ
Dem düşer kim şerm idüben kendüyi gizler nesîm

Ya'nî şâh taħtgâh-ı 'ilm ü mâh-i burc-ı ĥilm
Kim olupdur dergehinde kemterîn çâker nesîm

Faħr ider yüz sürdügiçün maĥdemine her seħer
Ol sebebden ĥâk-i pâyin tâc-ser eyler nesîm

İtme ki evşâfını aĥlâm-ı eşcâr ile şebt
Her seħer evrâĥ-ı gülden 'arz ider defter nesîm

Ey muĥîṭ-i derk ü dâniş kim kemâl-ı fazluñı
İlden ile 'arz idüp evşâfuñı söyler nesîm

Defter-i elṭâfuñı yazmaĥa kudret ĥâmesi
Her seħer evrâĥ-ı âb üzre çeker mıştar nesîm

Görmemişdür 'ilm ü fazl u cûd ile mişlüñ senüñ
'Âlemi geşt eylemişdür gerçi ser-tâ-ser nesîm

Destüñ ol deryâ-yı gevher-bârdur kim 'âleme
La'1 ü der işâr ider vaĥt-ı 'aṭâ ne zer nesîm

Her ne göz kim ĥâk-i pâyüñden nazar ṭaṭ' eyleye
Eylesün gerd-i fenâ birle anı muĥber nesîm

Bâd-ı luĥfuñ bes durur pejmürde diller cem'ine
Ėam degül şimden gerü sâkin olursa ger nesîm

Her seħer bezmüñde işâr itmegiçün jâleden
Giceler tâ şubħa dek ağzar ider derler nesîm

Hüsn ü ahlâkuñ hayâlin zıkr ider ger şubh-dem
Cân u dilde eyledi bu mañla'ı ezber nesîm

Nâfe-i Çîn saçuñdan bûy-ı cân ister nesîm
Tâ ki dem urduqça her dem ola cân-perver nesîm

Lâf-ı hüsn itdükce ruhsâruñ katındadır tutar
Tünd olup bir demde evrâkın ider ebter nesîm

Her gönül kim cân vire 'aşkuñ havâsında anuñ
Qabrini eyler ziyâret tâ dem-i maşşer nesîm

Niçe biñ bülbül qalur her güşede hayrân u zâr
Her qaçan 'arz ide hüsnin bir gül-i 'anber nesîm

Leyli-i zülfüñ havâsında senüñ bi-bend ü kayd
Dâyimâ mecnûn olup şahralara düşer nesîm

Şerbet-i la'lüñ añup şürîde-hâl olduqca âb
Bend ü zencîre çeker tîmâr ider beñzer nesîm

Maħremî bîmâr germâ-yı gam olmışdur şehâ
Vaqtidür luţfuñ havâsında eserse ger nesîm

Hâl-i fâqam tapuña şâhâ iderdi 'arz eger
Olsa pür-sûz ü sühan-sâz u sühan-güster nesîm

Rûzgâruñ şiddetinden kılletüm bir haddedür
Kim döküp bârân-i eşkin hâlûme aqlar nesîm

Dest-i cüduñ birle qaldur biz za'ifi hâkden
Hâr u hâşâki nitekim qaldurur ekşer nesîm

Niçe kim gûlzâruñ ihyâ ide emvâtını âb
Niçe kim bustân-ı dehre vire zîb ü fer nesîm

Gûlsitânı 'ömrüñi şoldurmasun bâd-ı hazân
Eylesün evşâf-ı hülkuñ haşre dek ezber nesîm

31 242a . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

İdindi Ka'be-yi hüccâc bî-nihâye maķâm
İrişdi sa'yile maķşûdına havâşş u 'avâm

Saña helâl ideyin ķanum it beni ķurbân
Harîm-i Ka'be-i kûyuñ tek itme baña harâm

Palâsını seg-i leylinüñ ey gönül Mecnûn
Eline girse idünürdi Ka'bede iħrâm

Yoluñda yelse yapursa 'aceb degül 'uşşâķ
Tarîķ-i Ka'bede hüccâc ider mi hiç ârâm

Halîlüm eyliyeyin aña cânımı ķurbân
Dil uzadursa baña aķız açuben o niyâm

Ķarâr u şabır dili virdi cümle yaĵmaya
Gelüp bir araya nevrûz-ı muħterem bayrâm

Şükûfe taķdı direm tıfl-ı mîvenüñ başına
Açıldı aç gözüñ ey piste-leb gül-i bâdâm

Hemân o dem tıtuşur Ka'be Haķķı hâne-i zühd
İderse sâķî-i âteş-'ızâr eger ibrâm

Çün irdi 'ıyd ile nevrüz eyâ yûzi Ka'be
Şafâ-yı merve Hâkı kalbe itdiler in'âm

Eger ki aqçası yoqdur bunuñ diyü nic'ola
Bu veche zerdüme baqmazsa yâr-ı sîm-endâm

O menba'-ı Kerem ü ma'din seĥâya yine
Varayın eyliyeyin bari ĥâlümü a'lâm

Felek serîr ü melek-ĥû Nişâncı Ca'fer Beg
Meh-i sipihr-maĥal âfitâb-ı 'arş maĥâm

Ol itdi gevheri inşâ vilâyetinde nişâr
Ururdı tîĥ-i zebân ile mülk-i nazma nizâm

Ĥayât virür idi var ise ĥabr-i seccânda
Tekellüm eylese bir sâ'at ol faşih-i kelâm

Nişân-ı ĥükm-i ĥümâyûnı varsa bir meleke
Muĥî' olur aña hep ins ü cinn murĥ u havâm

Ĥamusınuñ yeri dârü's-selâm olurdı o dem
Eger ki luĥf ile ehl-i caĥîm itse selâm

Eyâ güneş seĥer-i râyuñ itse bir gün red
Ĥarârı ĥalmaya Mışr-ı zamâneden gide Şâm

Şebât-ı ĥilm ü veĥâruñla sūr'at-i 'azmüñ
Felek görüp ĥarekât öĥrenür zemîn-ârâm

Mu'allim oldı meger râyuñ aña âb-ı revân
Çıĥardı kaşr-ı havâya mühendisân ĥamâm

Eger ki yazmağa evşâf-ı ʃab'-ı rûşenûnî
 Şu'â'-ı mihr-i felek olsa yiridür aqlâm

Çul itdi râyuña Mevlâ efendi çün ʃaderi
 'Aceb mi eylese fermânuña ʃazâ-yı gulâm

Hüdâ felek gibi a'lâ ider merâtibini
 Saña iki bükülüp her kim eylese ikrâm

Ne seng-dil ola ʃılmaya mühr-i hükümün eser
 Göreydi olur idi mûm bigi nerm-ruhâm

İrişmeye elem-i çeng-i şâhîn anlara hîç
 Mu'âvin idine ger 'işmetün küleng ü hamâm

Kerem güninde kefün bir şehâb-ı gevher-pâş
 Maçardur aña şehâvet hemîşe berç-i hûsâm

Eser ki Zâtî mest-i mey-i mezelleti devr
 Şarâb-ı zillet ile bî-hod eyler anı mûdâm

Olur şudâ'-ı humâr-ı mezellet andan ref'
 Şunarsa sâķi luţfuñ eger aña bir câm

Őuluña tevsen-i maķşûdı râm olurdı eger
 Efendi sîm ile zerden olaydı aña licâm

Niçe ki vire şeref dehre 'ıyd ile nevrûz
 Niçe ki Ka'beye hüccâc vara bula merâm

İrüp bahâr-ı murâda hezâr ʃac idesin
 Hüdâ ʃamu giceñi ʃadr ide günün bayrâm

İlâhi kıl o şeref burcınıñ kevâkibini
Cihânda gün gibi rûşen tabî'at ile be-nâm

32 242b - . . . / - . . . / - . . . / - . . .

Tâ'at itsün diyü Allâha cemâhir-i enâm
Bir güzel mihrâb göstermiş idi mâh-ı şıyâm

Çâk bir aylık yoldan istikbâl-i şâh-ı 'ıyd için
Halkuñ õfine düşüp itdi dilâverlik imâm

Şafların düzüp namâz ehli virürdi her fakîr
Begler ağalar gibi şağına şolına selâm

Hançer-i mâh-ı nevrûze boğazların kesüp
Kendü rızqın yimegi itmiş idi halka harâm

Hastalukdan qalmamışdı sâgaruñ beñzinde kan
Ne rükû' eylerdi za'findan şürâhî ne kıyâm

Ehl-i Rûm aḥşamı envâ'-ı ni'amlâ pür bu leb
Şübhesüz bilmişleridi cennet olduğunu şâm

Şâhid-i 'ıydi müsahḥhar itmege kendüye halk
İttifâkı çekdiler perhîzi otuz gün tamâm

'Âşıkuñ melḥûzı olduğu gibi ebrû-yı yâr
Fikr iderlerdi hilâl-i 'ıydi cumhûr-ı 'avâm

Qandayise bu gice 'arz-ı cemâl eyler diyü
Nâzır olmuşlardı mağribden yaña hep ḥâş u âm

Gördi kim ta'zîm ile çıkmışlar istiğbâl için
Mâh-ı nev iki bükülüp bunlara virdi selâm

Ben sū'âl itdüm hilâle kim bu deñlü kadar ile
Niçün alçağdan gelüp böyle idersin iltiyâm

Didi bir şâha tapu kılub tevâzu' eylerem
K'eyledi Kâf-ı vaqârı kâmet-i gerdünü lâm

Husrev-i gerdün haşem sultân-ı kevkeb kevkebe
Şehriyâr-ı şîr-i râyet şâh-ı zîrgam intikâm

Âfitâb-ı âsumân-ı saltanat Hân Bâyezîd
Hâmi-i iklim-i şer' ü mâhi-i küfr ü zulâm

Ol ki ânûñ 'adli şahrâsında pervâz ideli
Kurtulubdur çengel-i şâhînden tavk-ı hamâm

'Adli eyyâmında her kim haqq-ı 'abda el şuna
Boğazına turur olsa bir çekirdek sîm-i hâm

Destbûsına anuñ her kim ki buldı dest-res
La'lden tâc idünüp hâtem gibi oldu benâm

Dâne-i dendânden tesbîh idinmişdür dehen
Tâ k'anuñ medhîni tekrâr eyleye her şubh u şâm

Ey ki hükümün gerdem-i gerdûna tağmışdur kemend
Vey ki 'azmün tevsen-i eflâke urmuşdur licâm

Şît-i 'adlün şavtını sâmi' durur gûş-ı aşamm
Büy-ı luţfuñ hulqına şâhid durur mağz-ı zühâm

Ger 'izâm-ı dehr bir dem emrûne kılsa 'ınâd
 Darb-ı şemşîrûnle pür-dem döküle mağz-ı 'ızâm

Sikke-i nâm-ı şerîfûn ursalar seng üstine
 Gâlibâ sim ü zere kıalmazdı ayruğ ihtirâm

Tîğ-i çengâliyle bâzâr görmesün diyü zarar
 Mürğ-i mazlûma zırîhlar geydürür 'ahdüñde dâm

Cevheriyle kâ'im oldığı gibi dâim 'arâz
 Tîğ-i cevher-dâruñ ile buldı bu 'âlem kıyâm

Kılmağ için düşmeni mürğ-i müfâcâden habîr
 Tîrûñ ağzından kemânuñ gönderür her dem peyâm

Cân virürken derlese düşmen 'arâk şanma anı
 Kim anuñ imânsuz öldüğine ağlar her mesâm

Rûz-ı rezm içre kırup düşmen sipâhını hesâb
 Cümlesin tanşîf ü taz'îf eyledi darb-ı hüsâm

Baht-ı bî-dâruñ cihânda pâsbân olalıdan
 Şafha-ı tîğûñ hakı hep fitneler oldı benâm

İtdiler 'ahdüñde zindân-ı kalemdân içre habs
 Çekdigüçün ma'ni kızlarını kilik-i hoş hırâm

Şer' ü kânûn riştesin bir birine 'ağd itmeseñ
 Yire çokdan dökilürdi mühre-i silk-i nizâm

Dest-i gevher-pâşuña niçe müşâbih ola çün
 Bir 'atâ idince biñ kez burtarur yüzün gamâm

33 244a . . . - / . . . - - / . . . - - / . . . -

Didüm dile ‘acebâ var mı bir emîr-i kelâm
 amu sözi ola anuñ kinâyet ü fhâm

amu medârisi gşe be-gşe arasalar
 Bulınmaya aña beñzer mderris-i ‘allâm

Cihânda bir mtekellim bulınmaya o adar
 Yiri uladısalar âfitâb-ı ar-ı kelâm

Olup risâle-i zihnî beyâna gelme bedî’
 Burc-ı ‘ilm ü mu’âyinde ola bedr-i tamâm

Gneşden ola mu’ammâ zamîrine rşen
 ıarmış ola cihânda kemâlle ey nâm

O zâta mes’île-âmz-ı al gel diyeler
 ‘Alîmden ola cmle ‘ulm aña ilhâm

Cevâbını amu mşkil mesâ’ilñ def’i
 S’âl iden kişiye bir bir eyleye a’lâm

arî-ı metne ki ‘azm ide şâli-i ab’ı
 Eline nâa-i ma’nî vire mehâr ü zimâm

Kelâm-ı ikmet ile ol Eb ‘Alfiyi şıya
 Vera’ sözinden ide İbn Edhemi ilzâm

oyınca sefre-i sr-ı alebde itmiş ola
 Na’im u ni’met ‘alemi kerim aña in’am

Muħadderât-ı ma'âni şafâlar ile revân
Tabîati ħareminüñ içinde ide ħırâm

Şarâb-ı 'alem ile her hem-nişînini ide mest
O kimse sâķî-i bezm-i ma'ârif ola müdâm

Göñül ayıtdı ki vardur bir efzal-ı fuzalâ
Ol ola var ise dünyâ yüzinde mîr-i kelâm

Sipîhr-i 'ilm Sürûri Efendi bedr-i kemâl
Cihânda gün gibi rûşen tabî'at ile be-nâm

Disem revâ aña çapük-süvâr-i 'arsa-i fazl
Semend-i 'ilm ü ma'âniye urdı zîn ü licâm

Eger muķâbele eylerse bir dem anuñ ile
İşini bedrûñ ider âfitâb tab'ı tamâm

Tabîb-i râyı iderse 'ilâcı ra'd ile ebr
Cihânda olmaya rencîde-i sü'âl ü zükâm

Revâ benân-ı laķîfi cinânda ħûr anuñ
Olursa yazmaĝa vaşf-ı cemîlini aķlâm

Eyâ güzîde-i erbâb-ı mülk dîn-i güzîn
Veyâ ħulâsa-i ehl-i vilâyet-i İslâm

Ĥavâs ile kişi maĥşûluñ idemez taĥşîl
Olup durur buña 'âlim kamu ĥavâş u 'avâm

Meger kelâmuñ ile bahş itdi pâlûde
Düşirdi ter anı diller virüp revân bādâm

Nigâr-ı lütfuñı gördi bu sırrı berķ ile ra'd
Çeküp yaķasını çâk itdi na'ra urdı gamâm

Şanur görenler anı şa'sa'a şaru saçı var
Şeh-i tabî'atüñe şems boynı bağlu ğulâm

Görüp 'uķûl ayıtdı yiridür olur ise
Felekde mihr ile meh ķaşr-ı râyuña iki câm

Felek nic'olcağın bilmeyüp döner pır pır
Diler ki rif'atüñüñ ruķ'asına ola ğamâm

Aķarsa râyuñ eli ger bu ķubbeye ķandîl
Sabâğ-ı ğaşre degin Mısr-ı rûze irmeye Şâm

Aşıldı câmi'-i ķadrüñde tûb âyinedür
Eyâ bülend merâtib sipihr-i âyine-fâm

Cihânda zâtuña mağşûşmış şek bildük
Seğâvet ü kerem-i bî-dirîğ ü luţf-ı 'âm

Miyâni olmaz anuñ bâr-ı zillet ile düta
Saña iki bükülüp her kim eyleye ikrâm

Esirge Zâtî dervîşi bezm-i 'âlemde
Şarâb-ı 'izzet ü devlet olupdur aña ğarâm

Faķîre tevsen-i devlet olurdı râm eger
Efendî sîm ile zerden olaydı aña licâm

Selâmuñ irer ise peyk-i luţfuñ ile eger
Cağîm-ı zilleti eylersen aña dâr-ı selâm

Göñül du'âya şürû' it şikâyete had yok
Eger kıyâmete dek itseñ itmeyüp ârâm

Niçe ki devr dönüp kuşb dura bir yerde
Felek idüp harekât u zemîn ide ârâm

Ziyâde eyleye 'ömrüñ mezîd idüp 'ilmüñ
Seni kamu 'ulemâ kaş'ı eyleye 'allâm

34 245a - - . / . - - . / . - - . / . - -

Enfâs-ı şabâdan irişüp mu'ciz-i İsa
Kıldı demi emvât-ı nebâtı yine ihyâ

Dem urdı şabâ yine İrem manzarasından
Feyzinden anuñ oldu çemen tarfı muşarrâ

Cân göz ile bak gör nicedür gün gibi rüşen
Her zerrede Hakkuñ eşer-i rahmeti peydâ

Meşşâta-i ebr ile 'arûsân çemenler
Hoş zîb u behâ buldı geyüp hulle-i hadrâ

Dâmâd-ı felek dest-i bahâr ile demâdem
Tursun ki saçup sîm-i şükûfe ide yağmâ

Ref' eylemedin perde ruḥ-ı şâhid-i gonca
Başladı figân eylemege bülbül-i güyâ

Ezhâr-ı çemen şâhı gülüñ bezmgehine
Ferrâş-ı şabâ şaldı yine naş'-ı mücellâ

Ğarbâ-yı zümürürde Ğurup taĞt-ı zeberced
Fîrûze tınâb üzre tutar Ğayme-i vâlâ

Ol bezme gelüp muṭrib-i mürĞân-ı Ğoş elhân
Söz ile düzüp perde çalar sâz-ı Ğoş âvâ

Nergis Ğözini Ğördi k'alur Ğâb-ı Ğumârı
Def' itmegiçün lâle-Ğüner sâĞar-ı şahbâ

Dil uazduban Ğâl lisânı ile süsen
Dir mevsim-i 'ayş irdi gelün 'ayş idelüm hâ

Ğül fırsatı fevt olmadan ey sâķi-i bâķi
Şun lâle-şıfat nüş idelüm bâde-i Ğamrâ

Şol bâde ki dürdi dil ü cân derdine anuñ
Ğânûn-ı şıfâda ola dârû-yı müdârâ

Muṭrib dem-i dil-süz ile sâzuñ ele al kim
'Uşşâķa nevâ vire nevân ile ol âvâ

Şol naĞma ki şavtı irişüp sem'-ı cihâna
ÇarĞa gire bu çarĞ-ı Ğirân-cân u sebük-pâ

Pâyine şu şâhuñ ki anuñ bezmgehinün
Sâķisi meh ü muṭribidür zühre-i zehrâ

Şol şâh-i felek Ğadr ü melek-çihre ki her dem
AĞdâm-ı Ğıyâmına anuñ necm-i semâvâ

Sultân-ı cihân-baĞş ü cüvân-baĞt ü felek taĞt
'Âlî 'alem ü himmet ile vâli-i vâlâ

Cem-câm u Sikenderdür ü Sührâb-ı şecâ'at
Rüstem sitem ü rây ile Dârâ-yı müdârâ

Gördüm ki gül-i cûd gelür bâğ-ı şehâdan
Medhî çemenind'ol dem anuñ bülbül-i gûyâ

Ey ehl-i şafâya işigi Ka'be-i 'ulyâ
Vey ehl-i dile secdegeh ol dergeh-i a'lâ

Yüz mertebe a'lâ olur aqtâb-ı felekden
Her kim çapuñı bir dem idinür ise me'vâ

Rif'atde çapuñ menzil-i maħmûde mûmâşil
Rûtbetde çapuñ Hüsrev-i İnan ile hemtâ

İrdüm çapuña sa'y ile zî-Ka'be-i 'âlî
Buldum çapuñı kaçd ile zî-maқşad-ı aқşâ

Şuffeñde şaf çuta melek-çihre perîler
Gûyâ ki çolar hûri ü gilmân ile mînâ

Bulmazdı harîmüñe reh ey mâh melek-rû
Yüz urmasa bu işige mihr-i felek-ârâ

Bir çadde irişdi ki saña bende olanuñ
Kim bendesinüñ bendesidür Hüsrev ü Dârâ

Bir zerre durur rûyuña baқsa meh ü hürşid
Bir çatre durur cûduña nisbet yidi deryâ

Bezmüñde 'amel olmağa bu çavl-i çarabnâk
Dil levhine cân ile revân eyledüm inşâ

Dil gülşeni reyhânidür ol hatt-ı semen-sâ
Cân bâğı sehî servi durur bu kad-ı bâlâ

Cân âfetidir hışm ile bu çeşm-i mu'ribed
Aşûb-ı dil ol turre-i tarrâr u mu'tarrâ

Müşgîn saçuñuñ çine şabâ ilteli bûyın
Kıldı bu havâ nâfe dimâgın tolu sevdâ

Fir'avn-ı haţuñ leşkerine Mûsî haddûñ
'Arz eyledi şû'bân saçuñ ile yed-i beyzâ

Andan berü kim silsile-i zülfüne düşdüm
Hayrân dil ü cân oldu hîred vâlih ü şeydâ

Mağdum idenin hazretüñi çün ola mağmûd
Mağşûd idinen luţfuñı mağrûm ola hâşâ

Neşr itmek için yoluña dilden *
Hoş dürr-i şenâlar çıkuben nazm ider inşâ

Nite k'ire nevrüz u güle 'ıyd-i dil-fürûz
Zeyn ola cihân halkı kıla zevk u temâşâ

Ezhâr-ı çemen şâmi çeküp râyet-i rengîn
Şayfüñ hademi ide şitâ çeyşini yağmâ

Câhuñ güli gülzârına meyl ide semenzâr
Ola çemen-i salţanatuñ gayret-i mînâ

31 246a - - . / . - - . / . - - . / . - -

* Bu mısradâ metin eksik yazılmıştır.

Bileydi demûñ mürdeleri itdügin ihyâ
Cân vire idi irmek için bu deme İsa

Haddüñle kadûñ yâdına bâng eylese bûlbûl
Cânâ gül ü serv ide semî'nâ ve eta'nâ*

Geldi bir ayağ üstine biñ serv çemende
Beñzer ki kıyâmet kıparur ol kad-i ra'nâ

Virür haber-i la'lüñi bâd-ı ser-i kûyuñ
Lâbûd getürür Kâ'be müsâfirleri hürmâ

Gün ruħlaruña bendeyiken kaçdı meger zûlf
K'efsûn ile başın çevirür haññ-ı semen-sâ

Çok başlu dirilmesün iñen zûlfi kim anı
Şuya ilte şusuz getüre hal-i ruħ-i zîbâ

Düşdüñ heves-i zûlf ü haña ey dil-i mikîn
Başuña kara yazı imiş bu kıru sevdâ

Yâkût olur saht kıurur kıanı 'aķıķûñ
Yüzini kıızardub çün ala bûseñi şahbâ

Kûyuña gelen kimse gônûlsüz gider ey dost
Añşama kıalur zûlfüñi kim kılsa temâşâ

Zûlfüñ niçe yollar başa ey çeşmi harâmî
Şimden gerü yüz virme gel ol kâfire zîrâ

* "İşittik ve itaat ettik." Kur'an-ı Kerim 2/285

Feth ü zafer ü devlet-i Sultân Mehemmed
Küfr ehlinüñ eyledi bugün başın aşğa

Ol fahr-i selâtin-i cihân adı içündür
İslâmla küfür ehli arasındaki gavgâ

Ol şeyş-perinüñ darbı elinden düşürübdür
Gam şeyş-derine nokta-i maşşüdını a'dâ

Gülgüne gibi 'arz günü feth-i 'arûsî
Sürer yüzine hûn-ı 'adûyi ki ola zîbâ

Şan merdümek-i çeşm durur perçem-i tûguñ
K'oldu zaferüñ dîdesi anuñ ile bînâ

Ey şâh-ı cihân gerd-i rehûñ gibi görünür
Dâmân ı celâlünde bu nüh tâk-ı mu'allâ

Bâzâr-ı celâlünde yüzini mehûñ eksük
Gösterdi şeb-i târ mihekdür aña gûyâ

Bir zerre teveccüh ide ger tab'-ı münîrûñ
Gün gibi bu gün rûşen olur hâlet-i ferdâ

Çapuñ görelî gökde karar eylemeyüp gün
Dünyâyı tolanur idemez bir yeri me'vâ

Mîzân-ı veķârunda sebük sengi cibâlûñ
Mi'yâr-ı zamîründe seher sîmi key ednâ

Keff-i keremüñ görelî havf ile hayâdan
Kühsâra kaçır ebr ü güher bahri ider câ

Olmasa idi sa'y-i şehâb-ı keremün ger
Olmaya idi şâh-ı emel sebz ü muṭarrâ

Hoş bahri durur keff-i kerîmün ki revândur
Cû gibi aña her yañadan lü'lü-i lâlä

Cûduñ işidüp gördi gider kendüden âḫir
Urur yüzine dest-i şehâb ile su deryâ

Ayağda ḳalupdur işi hergiz başa varmaz
'Aşruña senün tevbe elinden mey-i ḫamrâ

Bunca zer ü sîm ile yine bahşîşün umup
Râh-ı çemene dikdi 'aşâ nergis-i a'mâ

Serv-i çemene 'izzet olalı ḳademünde
Hoş geçdi revân-ṭab' olanlar nitekim mâ

Virdüñi du'â eyle Necâtî şehe tâ kim
Şükr-i şeker-i tûṭi-i ṭab'uñ ola gûyâ

Eṭrâf-ı bilâdı ola emn ile müretteb
Esbâb-ı murâdı ola fetḫ ile müheyyâ

Olduḳca cihân baḫtı eli eyleye dâyim
Fetḫ âyînesin gerd-i sipâh ile mücellâ

36 247a - - . / - . - . / . - - . / - . -

Ey menzil-i meh-i 'alemün haṭṭ-ı istivâ
Mihrünle buldı şubḫ şıfat-ḫâl-i dil-şafâ

Tâbında perçem-i 'alemüñden ruḥ- ı zafer
Kel bedrü fi'd-düciyyeti ve's-semi fi'd-duḥâ

Cemşîd-i mâh-ı tal'at u Behrâm-ı intikâm
Ḥürşîd-i burc-ı salṭanat u sâye-i Ḥüdâ

'Osmân-nisbet 'Ali-şıfat u 'adl ile 'Ömer
Luṭfı Hüseyñ ü ḥulķı Ḥasan zâtı Muştafâ

Şeh Bâyezîd ol ki işigüñde rûz u şeb
Ḥürşîd-i çarḥ sâyil u mâh-i felek gedâ

Gelmez ḥalel vaḳârına lev bütten el-cibâl
İrmez elem celâline lev dükket es-semâ

Ḳadri berâtını yazıcaḳ kâtib-i ḳader
Tuḡrâsın itdi dâme lekel 'izzü ve'l-bekâ

Bir pâdişâhdur ki felek tekyegâḥıçün
Ḥürşîd gird-i bâliş-i zer-beft ider añâ

Çün na'l-i bâd-ı pâyüñe teşbîḥ olur hilâl
Eflâke yiridür ki ola tâc-ı ser şehâ

Zâtuñ muḥîṭ-i merkez-i devrân-ı salṭanat
Râyüñ sipihr-i ma'delete haṭṭ-ı istivâ

Mîzân-ı devletüñde sebük-seng ola cebel
Mi'yâr-ı himmetüñ ḳıla ṭopraḡı ķimiyâ

Ye'cüc-ı fitne memlekete ḳande bula yol
Sedd-i Sikenderiken añâ tîḡ-ı pâdişâḥ

avsa durur felek saña kim mâh-ı neyden ol
'Arz ider âsitânuña yılda on iki yâ

Heycâ güninde tîgûni keffûnde gördi çün
Reşk idüp aña ber-ı seâb içre tutdı câ

Gökde şihâb kim görünür nîlidür ki çar
Çeşm-i 'adû ki çekmek için kızdurur şehâ

Tîgûn müsear eyledi şar ile ğarbi çün
ûrşîd-rütbet olduĝuña bu yeter güvâ

Bir câm-ı zer-nigâr durur aşruña güneş
Bir tâş-ı nukre küb durur bezmgeh-i semâ

Eyyâmesin şehûn nazarı olduĝın bilüp
Geldi 'Adenden işüĝüne dürr-i bî-behâ

Bir çenber oldu ubbe-i ğârgâhuñ içre çar
Bir ater oldu abza-i şemşîrüne sühâ

Gördüm şehâ ki midatûñuñ yok nihâyeti
'Acz ile bende bir ğazele kıldum ibtidâ

Ol dem ki zülf-i serkeşüñi deprede şabâ
Ey niçe baş ile vara cânlar olur hebâ

Tâb-ı ruuñla her ki göre piç-i zülfüñi
Eyle ğûsrevüñe od saçar aĝzından ejdehâ

Her demde mihrûn âb deñilmeden 'ıyân olur
Ola mı gün gil ile nihân ey amer-likâ

Hüsnüñ koğusın aldı yele virdi büyü gül
Tarf-ı çemende olduğu gül-bû budur şabâ

Berk-i mesîh ile güneşüñ menzili ne tañ
Olsa dilümde şevk-ı ruḥ u la'l-ı cân-fezâ

Mihr ile kıddüñe dil-i pürhûn ki bağlanur
Şâh-ı gül üzre goncatur ey şâh güyyâ

Âmedi çeşmüñ añı ider baña k'eyledi
A'dâya şîr-i peyker-i râyât-ı pâdişâ

Ebr-i hayâ vü mihr-i zekâ maṭla'-ı emel
Deryâ-yı cûd-ı kân-ı kerem ma'din-i şehâ

Bir şehriyâr-ı rûy-ı zemîndür rûz u şeb
Bârândan oldu püşt-i felek cûdınüñ dütâ

Bir zerre nûr kılsa zamîrinden iktibâs
Biñ yıl vereydi gün gibi aya sühâ ziyâ

Zenbîl-i âfitâbı takup boynına felek
Ur didi rif'atüñde şehâ oldu bir gedâ

Beydâ-yı vaşfuñ içre ki hayrân durur 'uḳûl
Kim ide zât-i pâküñe lâyıḳ saña şenâ

Ben kim didüm kaşîde-i garrâ-i bî-bedel
Dizdüm bu silk-i nazma niçe dürr-i bî-behâ

İrdi şerâdan evc-i şüreyyâya sözlerüm
Bir pâyesine kıadrüñüñ irmedi serverâ

Ca'fer çü midhatına nihâyet bulunmadı
 Hatm it devâm-ı devletine eyleyüp du'â

Her şubh-dem ki tîg-i zer-endûd ele alup
 Pirûz-ı baht-ı hüsrev ü firûz-ı taht tâ

Eflâkuñ eyleye yidi kat kal'asını feth
 Çarh-ı çehârum üzre degüp nûrdan livâ

Feth itdügün memâlik ü kesr itdügün 'adû
 Zamm itdügün vilâyete şâhâ kılâ' olâ

37 248a - - - / - - - / - - - / - - -

Uzadı çünki zulm elini 'âleme şitâ
 Yâ Rab zamânı kûteh anuñ 'ömri az ola

Yârân ayıtdı faşl-ı şitâ geldi ey garîb
 Bende didüm ki ditremeye durmuşuz nola

Şanmañ zemîne berf saçar pür-cefâ felek
 Âhum 'aşâsı mağzını dağıtdı her yaña

Ol cevri-i bî-şümârı ki baña idüp durur
 Aqça döküp hisâb ider eflâk-ı pür-belâ

Mûy-ı sefidür saçılan tîg-ı tîzler
 Behrâm-ı pîr-i çarhı tırâş itdi gâlibâ

Şaçdı kefin yer eşinür ser-mest gibi ebr*
 Beñzi bozardı havf ile bakup zemîn aña

* Bu mısra vezne uymamaktadır.

Od düşdi cümle hâneye durdı aķar şular
Yâ Rab ne sihr itdi üfürdi yine şabâ

Yaluñ bulındı od bigi düşdi ocâğa nâr
Gördi ki hürmet itmeyiser kimseye şitâ

Yâ Rab nedür günâhı ki mücrim perî gibi
Habs oldı şişe içre yine âb-ı dil-güşâ

Pür-sîm-i kâse-i felek ü kîse-i zemîn
Mehdî çıķup cihâna meger oldı pâdişâ

Şaçdı saçı zemîne bulup çarķ-ı pîre-zen
Gördi ki i'tidâli helâk eyledi havâ

Âb-ı revân eger katı saht olsa yiridür
Gün gösterir mi gör aña bu çarķ-ı pür-cefâ

Aralarına girdi sovuķluk düşürdi ebr
Çoķdan zemîne mihrini 'arz itmedi semâ

Bu şiddet-i şitâdan elîm olmasa eger
Giymezdi serv penbesi çıķmış yeşil kabâ

Bâd-ı şitâ tonatdı gören berfler şanur
Nevr-i dirâht-i ebri yirinden idüp cüdâ

Hâkister-i sehâbda defn oldı nâz-ı hür
Ėâyetde hân-ı hüsüne germ oldı iştihâ

Ne ķurş-ı hür görindi ne hod girde-i kamer
Dehre daķıķ tozudalı çarķ-ı âsiyâ

Memdûhunuñ 'adûleri rûz-ı şitâ gibi
Kûtâh-'ömr ü telh-zamân tîre-rûz ola

Bir bercis rây u kûtb ve kâr u felek-şitâb
Keyvân mahall ü ahter-i eflâk-ı kibriyâ

Büldân-ı sehâ vü berķ-reviş-i ebr-âsitîn
Kân-ı kerem mahall-i hayâ ma'din-i 'aâtâ

Kân-bahşış ü sehâb-ı 'aâtâ kûlzüm-i sehâ
Ya'nî ki Muştafâ Çelebi menba'-ı vefâ

Tab'-ı münîri ol meh-i burc-ı zekâvetüñ
Kaşr-ı tefekkür içre nigâr kamer-likâ

Rây-ı kamer-'ızârı ki 'arz-ı cemâl ide
Yüzden niķâbını götürür şevķ ile kazâ

Şöyle serî' 'azm-i tarîķ-i keremde kim
Biñ yıl yelerse ger göremez gerdeni şabâ

Kâh-ı hasûdı zelzele-i hışmı kahr ider
Şâh-ı vücûda çeşme-i cûdı durur nemâ

Eflâk-ı 'izzeti felek-i evveli muhîf
Tiryâk-ı himmeti marâz-ı zillilete devâ

Gördüm düşümde dün gice iķbâl ü devleti
Bul anuñ işiginde bizi didiler baña

İksîr-i hâk-i pâyüñe sür yüzüñi ki tâ
Altun ola eşk didi seyrümde kîmiyâ

Ey âsitân-1 devleti burc-1 meh-i kerem
Vey âsitân-1 kisveti dürc-i dür-i sehâ

Şâh-1 'azîm-i 'izzetüñe âsumân sarây
Mürğ-1 harîm-i fikretüñe lâ-mekân fezâ

Sebbâh baħr-i hıkmət iken 'âciz olmağa
Hût-1 'uķûl-1 ķulzüm-i fazluñda âşinâ

İndürmez idi dîdesine ķaraşu ķusûf
Hürşid hâk-i pâyüñi idinse tûtiyâ

Vaşf-1 vaķâr u hılmüñi tağlarda oķusam
Yanumca tağlar bile eyler o dem sadâ

Hançer çeküp güneş aña od yaķdı başına
Öyküñdi rây-1 rüşenüñe yañılup duhâ

Dâmen gererse hıfzuñ eli 'ömr-şem'ine
Tâ nefh-1 şûr virmeye bâd-1 ecel fenâ

Sulţân-1 ķadrüñe yiridür idilse serverâ
Eflâk otâğ u kevkebe kevkeb güneş livâ

Şarrâf-1 râyuñuñ ķafesi içre şubh u mihr
Bir pâre sîm-i hâliş ü bir pâre kehrübâ

Burc-1 şerefde itse sitâruñla ger ķırân
Mâhe felekde nûr vire gün gibi sehâ

Ķahruñ ki od şaça deheninden cihân münîr
Ķaç baş ile muķâbil olur aña ejdehâ

Öykünderi bûy-ı hulkûna bir dem haâ ile
Misk-i Hıfânuñ itdi yüzün kara ol haâ

Ey baır-i luâf hâce-i ihsânuña nazâr
Ma'din fakîr ü kulzüm-i zehhâr bir gedâ

Ûutlu kapu açâ aña bennâ-yı kâyinât
Yapdum ümîd-hânesini luâfuña binâ

Nola umarsa şerbet-i ihsân u luâfuñi
Zâtî olup durur marâz-ı fakre mübtelâ

Alsa 'aceb mi kâse-i ümmîdi destine
Gâyetde hân-ı luâfuña germ oldı iştihâ

İtmez hımâr-ı zillet anı serverâ helâk
Şunarsa dest-i luâfuñ eger câm-ı cân-fezâ

Meşhûrdur du'âsı garîbûñ olur kabûl
Luâf eyle ol garîbe saña eylesün du'â

Döküldügince yeryüzine berk-ı yâsemîn
Şâh-ı dirâht ebri revân depredüp şabâ

Hergiz dirâht-ı 'ömrüñe irişmeye hazân
Devlet şükûfesiyle müzeyyen ide Hüdâ

Hıfz ide Bârî bâd-ı belâdan budâguñı
'İzzet ile devleti varağ ü bâr ide aña

Yine 'arûs-1 bahâr oldu nâz ile peydâ
Gülâb u müşk ile kıldı cihânı 'anber-sâ

Çomış cebîn ü 'ızârında nergis altun hâl
Düzetmiş iki yanında benefşe zülf-i düta

Meger ki gülşen-i firdevse seyre varmış imiş
Şükûfelere anı zînet eylemiş havrâ

Tebessüm eyleyürek nâz ile gelür gördi
Terennüm eyledi zevk ile bülbül-i gûyâ

Terâni ol kadar itdi hezâr-1 şevk ile kim
Göz açdı uyğudan uyandı nergis-i şehlä

Bisât-1 sebzenüñ ârâyişine şaldı nazâr
Ezel muşavvirine eyledi hezâr-şenâ

Bahâr-1 zînetini ben nice kılam taşvîr
Ki tıfl oyuncasıdur aña göre naqş-1 Hıfâ

Bu hüsn ü behcete taşsîn ü âferînler kim
Nazîri yok meger ol gül-ruğ u semen-sîmâ

Nigâr geldi ferağdan ben öldüm ey bülbül
Sen idesin aña bu nazm-1 dilkeşi ilkâ

Zihî tecelli-i hüsnüñ kemâl-i şun'-1 Hudâ
Şaçun girihleri ervâh-1 kudse dâm-1 belâ

Çanı senüñ gibi dildâr-1 'anberîn-gîsû
Çanı benüm gibi şûrîde-hâl ü pür sevdâ

Dilersin od şalasıñ gül gibi cihâna yine
Libâs-ı sebzi çıkarup ki geydün âl kabâ

Țutuşdum odlara yandum kül oldum ey gül-i ter
Henüz sem'üne irmez mi âh u vâveylâ

Ĥabâb-ı eşk degül baĥr-i guşşada görinen
Gözüm sefînesinün bâdıbândur cânâ

Ayağün izi kılub ĥâkde şu tolmışdur
Yüzümde göz didüğüm oldur ey büt-i ra'nâ

Esirge bendeñem ey şehsüvâr-ı ĥüsn ü cemâl
Gözüm yaşı gibi kaldum ayakda bî-ser ü pâ

Güzellere düşen oldur şımaya peymânın
Gerekdür eyleye begler hemîşe 'ahde vefâ

Bilür misin neler itdün baña zamâna uyup
İşitmeye mi didün anı seyyidü'l-vüzerâ

Penâh-ı millet-i İslâm u tâc-ı devlet ü dîn
Cihân-ı luţf u kerem ya'nî ĥâzret-i paşa

Sarâyı menzil-i baĥt u maĥâm-ı İbrâĥîm
İşigi kıble-i ĥâcât u Ka'be-i 'ulyâ

Kaçan ki ĥall ile çekse nişân-ı 'âlî-şân
Elindeki kalemi gösterür yed-i beyzâ

Kaçan ki şehd ü şeker şaçsa tatlu sözle olur
Zebân-ı ĥâmesi minĥâr-ı tûtî-i gûyâ

Kaçan ki ağız açâ mürdeler hayât bulur
Meger sözinde var enfâs-ı mu'ciz-i 'İsî

Zihî celâl-ı zihî k'âfitâb-ı devletüññ
Öñünde zerre degül mülk-i dünyâ vü 'uqbâ

Sen ol sipihr-i keremsin ki ebr-i luţfuñdan
Açıldı gülşen-i cûdu yüceldi serv-i sehâ

Sen ol kerîm-i cihânsın ki tîb-ı hulkuñdan
Diyâr-ı Rûma hased iltür oldı mülk-i Hıfâ

Senüñle buldı zamân zîb ü zînet ü tezyîn
Senüñle oldı zemîn reşk-i Cennet-i Me'vâ

Ne dem ki mevc ura deryâ-yı himmetüñ kıla çûş
Yedi deñiz ola bir kaçrasında nâ-peydâ

Ne dem ki berķ ura hûrşîd-i fikretüñ şaçâ nûr
Felek daķıkların göre çeşm-i nâ-bînâ

Açılmadan gül-i ter goncasıda daħi degül
Hadıķa-i keremüñde bu ķubbe-i hadrâ

Nihâl-i rif'atüñ ol âb ile mürabbâdur
Ki reşhasıyle nemâ buldı devħa-i tûbâ

Çerâğ-ı 'izzetüñ ol şem'iden münevverdür
Ki lem'asiyle ziyâ-güster oldı mihr-i semâ

Ne şuyla yuduñ ezel şubħı dest-i derbârı
Ki kaçrası irüb itdi biħârı gevher-i zâ

Diler ki baħr-i kefũnden gedâlığ ide senũn
Eline kâse alubdur ħabâbdan deryâ

Seni ħoyup kime ŧunsun 'inân-ı devleti ħarħ
Bu deñlü dide-i bînâsı var degũl a'mâ

Felek ħamâyl-i cevzâya and iħer her dem
Ki sence ŧevkete lâyıħ getũrmemiŧ dũnyâ

Ne 'arz-ı ħâl gerek saña ħod olur ma'lũm
Ĥayâl-ı levħına taŧvĩr olinmadan ma'nâ

Zamĩr-i rũŧenũni vaŧfa lâyıħ olmaz idũm
Gũneŧ devât u ħalem olsa ŧu'a' baña

Zemĩn ŧaħĩfesine gũz yaŧiyle yazsam lik
Biraz iderdũm ola ħâl-i 'Amrĩyi inŧâ

Ĥızardı dide-i kũhsâr-ı ħâlũm ağlamadan
Sen anda gũrineni ŧanma lâle-i ħamrâ

Fiğân ki bu ten-i zer ũ nizâr u bĩmârı
Benefŧe zâr gibi gũk gũk itdi seng-i cefâ

ŧarardı ħasret ile sebzezâr-ı ũmmĩdũm
Zũlâl-i terbiyetũn irmez ise vây baña

Ĥenâr-ı bergi gũneŧ penħesi degũl gũrinen
El aħdı belki benũmle du'âya 'arz u semâ

Niteki vaŧl-ı nigâr ide 'aŧıħı ŧâdân
Niteki faŧl-ı bahâr ide bũlbũli gũyâ

Sürûr u zevk ile 'âlemde müstedâm olasın
İrilmeye üzeründen İlâhi zıll-ı Hudâ

39 250b . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

Zihî sarây-ı sürûr ü zehî mübârek câ
Ki sensin âhir olan reşk-i cennetü'l-Me'vâ

Fezândur bedel-i sâhat-ı behişt-i berîn
Havândur 'arz-ı nûkhet-nesîm-i şabâ

Sipihr-i hîrede sensin meger ki dâr-ı selâm
Zemîn-i tîrede sensin meger ki cây-ı şafâ

İçüñ u taşuñna nûr-bağş u sebze durur
Zihî ki hıızr-ı bekâsın zihî ki hıızr-ı liğâ

Felek haķır görinse 'aceb mi evcûnden
Ne deñlü 'arz ola evc-i felekde cirm-i sühâ

Fürûğ-ı şemse gele zerreler şeb-i tîre
Şayılsa bir bir olur esdügince båd-ı havâ

'Aceb degüldür eger tuta naķş-ı dîvârîñ
Nigâr-ı hâne-i Çine hezâr-perde haķâ

Zamâne gördi çü şenk-ren ü lâciverd ü zerüñ
Didi ki bu olıardur behişt-i hüsñ ü behâ

Behište nisbet idersem 'aceb mi ben seni kim
Behište beñzedi dîdâr-ı şâh ile hercâ

Bülend-himmet ü 'âli-cenâb u deryâ-dil
Sipîhr-şâşmet ü hürşîd-rây-ı zıll-i Hüdâ

Murâd-ı âlem ü sultân Murâd-ı hüsrev didüm
Cihân-penâh u hüdâvendigâr-ı mîr ü gedâ

Ki her yañada maķâmât-ı tîgîdür ma'lûm
Ki her tarafda 'alâmât-ı 'adlidür peydâ

Ser-i mülûk u selâfîn-i meşriķ u mağrib
Ki hâk-i pâyi durur kuhl-ı dîde-i bînâ

Cihân-güşâ-yı va'd ü âfitâb-ı zamîr
Ki zıll-i râyetidür 'âlem üzre nûr-ı ziyâ

Hıdîv durur kamer-i Rüstem ü didüm ki nazîr
Degül vegâd'aña İsfendiyâr-ı âhen-hâ

Eger şu'â'-ı düşe kûh-ı Kâfa tîğînuñ
Ten-i havâsı ile yana şehper-i 'Anķâ

Ger-i vagâda ķopardur sem-i semende zemîn
Dem-i şehâda bilûrdur yedi yidi deryâ

Şehâsı ile muķarrer şahâyif-i erzâķ
Du'âsı ile müveffer ü zâyif-dünyâ

'Aţâsı iledür eyyâm-ı mekremet meşhûr
Cenâbi iledür a'lâm-ı maķmidet bâlâ

Fürûğ-ı rûyî durur mâh-i bî-hüsûf-ı maķâķ
Şafâ-yı râyî durur mihr-i bî-küsûf u fenâ

Cihân-penâha hûkm it cihâna tâ ki cihân
Cihâniyâne çehân itmeye hemîşe cefâ

Hüdâya şükr-i hüdâvendigâr-ı 'âlemsin
Döner müdâm murâduñca günbed-i mînâ

'Ale'l-husus bahâr irdi vaqt-i 'ışretdür
Mişâl-i lâle ele al sâgar-ı şahbâ

Benefşe kim hamına zülf-i yârûñ oldu gere
Dem-i nefesde durur şimdi reşk-i müşg-i haşâ

Nite ki mu'cize-i Mûsî kelîmüllâh
Çemende şâh-ı şecer gösterür yed-i beyzâ

Nesîm-i bâd-ı şabâ bûy-ı halkuñ aldı meger
Cemi'-i mürde-dile cân virür Mesîh-âsâ

'Aceb mi Tunca şuyı olsa mişl-i âb-ı hayât
Ki her kenâresini tutdı hıızrveş haşrâ

Hoşâ girâne-i âb u şarâb-ı reyhâni
Ki nûş idesin ey hüsrev-i şehâb-ı şehâ

Şafî-i Bursevi bir bende-i kemînüñdür
K'olur maşacı tîr-i felek dem-i inşâ

Sü'âl-i hüsreve kimdür cevâb iden lîkin
Cevâb-ı şems durur bu kaşîde-i garrâ

Şühan dimek olur anuñ gibi şühan dimege
Ki gûş-ı 'âlemi pür kıla lü'lü-i lâlâ

Veli hıred baña bir hoş nasihat eyledi dūş
Ki şâhib- ğarazı hiç şanma râst-ı güvâ

Benüm içün diyesiler ki nesne bilmez ol
Hemîn tabî'at-ı hûb u laîfi var tenhâ

Anuñ hakı ki anuñ dest-i kilik-i kudretidür
Yazan şahife-i kâfüre 'anberîn tuğrâ

Bu zemm mi olsa gerek baña 'ayn-ı medh durur
Ki nesne bilmez ü tab'-ı laîfi var tenhâ

Dirîğ tab'uma ger bir mürebbî olaydı
İder idüm buña mânend yüz kaşide edâ

Niçe ki bâb-ı bahâr ola hâk-i müşg-efşân
Niçe ki âb-ı hayât ola cisme rûh-efzâ

Senüñ bahârûña irirmesün elini hazân
Dirilsün egnüñe Allâhdan kabâ-yı beğâ

40 251b - - . / - . . . / . - - . / - . .

Ol zıll-ı Hâk ki sâyesine reşk ider hümâ
Âyine-i cemâline câm-ı cihân-nümâ

Mihr-i sipihr-i mülk ü meh-i burc-ı salţanat
Sultân-ı taht-ı baht u şeh-i şuffe-i şafâ

Anuñ ser-livâsına olduğıçün şebîh
Mâh-i nev-i baş üzre tutar çarh dâyimâ

Her gice alnı 'aksi durur aya nûr u fer
Her gün yañağı şevkı durur güneşe ziyâ

Tâb-ı cemâlidür mesedî nûr-ı rûşeni
Bulmazdı böyle kevkebeyi kevkeb-i semâ

Oğur cebîni üzre kaçşı nûn ve'l-kalem*
Yazar cemâli muşhafına haţţ-ı ve'd-đuhâ*

Ger âfitâb-ı tâb-ı ruhına nazâr kıla
Çarđuñ gözine görine şems-i đuhâ sühâ

Ĥaddiyle görđi kıaddini didi Ĥired baña
Ol âfitâb-ı devlet ü bu haţţ-i istivâ

Geçse yolını şolmadın ebr-i bî-ĥayâ
İrer yüzi şuyın yire döker anuñ şabâ

Sultân Meĥammed bin Murâd Ĥân pâk-i zât
Her kıulı bir velâyetedür mîr ü pâdişâĥ

Ĥalb-i laţfi gibi birûnı şafâ vü pâk
Vech-i cemîli gibi derûni tolu züfâ

Aña dirildi sancaĥ-ı İslâm u taĥl-ı dîn
Aña şunıldı nuşret ile seyf-i Muştafâ

Ĥanķı diyâra kim yürüye nuşret il'olur
Nuşret kılaruz u zafer u fetĥ-i büşrâ

* "Nun ve kaleme andolsun" Kur'an-ı Kerim 68/1

Yemm cuy-ı cûdı neşv ile bulup durur vücûd
Bâzâr-ı ebr-i luţfidur anuñ hayât-ı mâ

Eyler rikâbı gûşesine mâh-i nev hased
Reşk ider âti yanınca seyyâre-i semâ

Tiğî ser-i ‘adûsine şol deñlü virdi yüz
Başına çıkdı nîzesinüñ geld’o bî-hayâ

Çılup ‘adûde şadr-nişîn oldı nîzesi
Doğru olana şadr-nişînlük olur revâ

Çorqup şalar başın aşğa cümle ehl-i küfr
Çekse kaçan kılıcın idüp niyyet-i gâzâ

Bigânelükle gerçi urur düşmana okı
Öz cânına uruban olur kendü âşinâ

Çaçmaqla çurtulam dir okından ‘adû velî
Ardından õñüne geçer irer dinice hâ

Olduğca hûn-ı düşmenine teşne deşnesi
İçer şu gibi dem uruban nite k’ejdehâ

Medyûndı kılıcına baş virmege ‘adû
Boynından irdi eyledi ol dînini edâ

Şol dem ki bâz-ı heybeti haşm üzre pür açar
‘Ankâ-yı Kâf olursa eger döndürür kafâ

Çekdügi dâyire kamu taqdîre geldi râst
Perkâr-ı zâti merkez-i tedbîre urdı pâ

Dîvâr-ı 'adline'rka verüp fâriğ oldı gâh
Bir çöpe degmez oldı zamânında kehrübâ

Bâb-ı sehâda hâtemi hâk itdi cûdlar
Nûşinrevânı 'adli yolund'eyledi hebâ

İrdükce âb-ı cûdına dil-teşneler kanar
Añduqca hân-ı luţfını germ olur iştiyhâ

İhsân hazînesine ki miftâhdur eli
Devrinde olmadı daği beste der-i 'aţâ

Âb-ı sehâ ile sevinüp faqarâ odı Hafî
'Ahdinde ol şehûñ fuqarâ oldı ağniyhâ

Genc-i şenâda mu'tekif ol gayrden çek el
Eyle devâm-ı devletine rûz u şeb du'â

Evc-i felekde niçe ki devr ide mihr i mâh
Yanınca kim gele gide bu şubđ ile mesâ

'Avn u 'inâyeti dilerüm kim ola Hâquñ
Her yerde aña reh-ber ü her yolda reh-nümâ

41 252a . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

Leb-i cân-bağşuñ ile kâmet-i dil-keş şanemâ
Yeter ol 'aşkı-ı dil-ğastelere bâl ü belâ

Âferîn ol gül-i handân dil-firûzuña kim
Virdi hüsni ile cihân gülşenine zîb ü bahâ

Şalın ey dost şalın kâmet-i ra'nân ile kim
Hıl'at-i hüsni biçübdür boyuña şun'-ı Hudâ

Ne düşer âb-ı ızârunda ol iki sünbül
Ne tutar âteş-i haddünde haz-ı 'anber-sâ

Arturur zemzemeyi çün göre 'uşşâk yüzün
Varaq-ı gülden olur bülbül-i bî-dil gûyâ

'Âlemi yıkdı bu gün kaşun ile gamzelerün
Kerem it verme begüm Türkün eline tuğrâ

Kesme zülfün ki ruhuñ tâbına doymaz bu cihân
Gice kûtâh olıcağ 'âlemi yağar germâ

Ço çoğalsun ruhuñ üstinde perîşân zülfün
Çün ki eyyâm-ı bahâr olıcağ artar sevdâ

Vuşlat-ı eyyâmına çün sa'y kemendi iremez
Çıksun âhum yiridür sağf-ı felekden bâlâ

Öliceğ hançer-i gamdan işigi toprağına
Dest-i cevr ile yaza hûn-i dil âyât-ı vefâ

Ağladup çâkerini gayriyi güldürmek ile
'Işğ-ı cânâneyi terk eylemezem ben hâşâ

Cevr-i dil dâr öküş miñnet-i gerdün efzûn
Kim ola kırtara cânı bu sitemden 'acebâ

Baňa gösterse gözüm Âşaf-ı devrân ışigin
Dir idüm gözlerümün şîşesine kıble-nümâ

Menba'-ı cûd u kerem merci'-i eşrâf-ı kirâm
Âşaf-ı hâşş-ı Şehinşâh-ı Mehemmed Paşa

Zihn-i pür nûr ile mülk-i imâret hurrem
Zât-ı mesrûr ile şadr-ı vezâret zîbâ

Çıkmağa râyetinün gerden-i gerdûn kadem
Felek atlası ide işigüne perde-serâ

Devletün ahterine südde-i gerdûn mekân
'İzzetün gevherine keff-i kerimün deryâ

Nitekîm sâye olur tâbi'-i hûrşîd-i münîr
Emr-i neffâzına râm oldu sipîhr-i 'ulyâ

Esmedi fikretinün gülşenine båd-ı melâl
Konmadı râyınua âyînesine gerd-i haţâ

Âb-ı elţâfı eger muşliħ olursa arada
Yağmaya âteş-i mey hırmen-i 'aklı ebedâ

Baħr-i 'izzetde saña ħaşm berâber olımaz
Bir iki gün ne 'aceb yüzine gülse dünyâ

Gevhere öyküne mi båd-ı gurûr ile ħabâb
Tatalum öyküne ol kanı şebât ile beķâ

Yanar od gibi gider ħalb-i 'adûya nîzeñ
Şu yerine kılıcuñ ħanlar iķer rûz-ı ħazâ

Çalmadı zulm ü sitem 'âdlüñüñ eyyâmında
 Çarañuluk mu kalur göstere çün şem'-ı ziyâ

Dem-i 'İsî kıomış Allâh kelâmuñda k'olur
 Luğ-i lafzuñla senüñ memleket-i Rûm ihya

Tuğfe iltür çemene şemme-i hulkuñı nesîm
 Gönline girmek için goncalaruñ bâd-ı şabâ

Deñiz içinde olur çeşmeler ü kûh-ı girân
 Oldur ol şab'-ı revânuñdaki hilm ile hayâ

Kendüden gördi gider cûduñ işidüp 'ummân
 Yüzine şu sepeler dest-i şehâb ile havâ

Çoludur kâse-i gerdûn keremüñ hân ile
 Süfre-i terbiyetüñden çoyunur bay ü gedâ

Getürür bende Necâtî kapuña iki şefî'
 Birisi hüsn-i hâz u birisi şî'r-i şu'arâ

Ey ser-efrâz-ı cihân kapuñı idindi penâh
 Çoma kim dest-i cefâ eyleye pâ-mâl-i 'anâ

Dilerem Hağdan anı kim ebede'd-dehr idesin
 Hağka sen luğ u kerem hağk saña medğ u şenâ

Rûz-ı nevrûz u şebüñ kađr ola bahtuñ pîrûz
 Her murâduñı müyesser ide Allâh saña

Yetişüp Ka'beye huccâc kamu sürdi şafâ
Mâyil-i kûy-ı nigâr oldu ser-â-ser zürefâ

Ravza-i Ahmed-i Muhtâr haqıçün yâ Rab
Dostuñ Ka'be-i kûyını maqâm eyle baña

Didi şabr it gelecek 'ıyd-ı vefâlar ideyin
Şabr iderdüm ben eger 'ömr-i 'azîz itse vefâ

'Âşıka Ka'be-i kûyında iderken düşünâm
Didüm ol dosta neylersin ayıtdı ki du'â

Kûlı kurbânyam ol şâh-ı kemân-i ebrûnuñ
'ıyd-i vaşla beni irgür diyicek ide nola

Sürdi kanın eline 'âşıkı kurbân idüben
O yürekler yakıcı şanma yakındı hınnâ

Ey halîl-i dil ü cân kıble haqıçün idinür
Halka-i zülfüni divâne gönüller sevdâ

'Ayn-ı zezem dirsem nola şafâda lebüne
Çün yüzüñ Ka'be vü kalbün hacere'l-esved ola

Bulsa dîpdirle gönül yerdı senün kurbânuñ
Sağ iken ben saña cân virdügiçün ol cânâ

Yine yakduñ kamu dünyâyı gelüp 'ıydgehe
Yoħsa ey yüzi güneş cümle senün mi dünyâ

Ka'be-i kûyuñı ey dost ziyâret idelüm
'ıyddür mâni' olup eyleme billâh cefâ

Yoħsa senden varup ol ŧâha ŧikâyet iderũm
Gũc gelũr eyledũgũn gũc gũzelim ŧoñra saña

Meh-i burc-ı ‘azamet-i Ĥazret-i Sultân Selim
Pertev-i mihr-i kerem sâye-i elťâf-ı Ĥũdâ

Bir şader-şudret ũ sultân-şazârâdur o kim
Gõrse ĥũkmin şaderin añlaya dıvân-ı çazâ

Devleti âĥir-i aĥkâm-ı ebedde târifĥ
‘İzzeti evvel-i menŧũr-ı ezelde tuĥrâ

ŧu bigi aķıŧup añlar ki gelũr ĥıdmetine
Cũmlesi iki yaķa ıssı olur řũn deryâ

ŧemsi dil-bend yed-i ĥâce-i râyında seĥer
Mihri itmiŧ añâ ũstâd-ı cihân zer tamġâ

Ey dũr-i dũrc-i seĥâ çatre-i baĥr-i keremũn
Yaraŧur dirse eger řulzũm-ı zeĥĥâre gedâ

Nâr-ı řaĥruñla olur beŧer sem-i zerd ũ nizâr
Âb-ı luťfuñla bulur bâġ-ı kerem neŧv ũ nemâ

Hendese ‘ilmini râyuñ mı idũbdũr ta’lim
Ebr ider âb-ı revânuñ yirini řaŧr-ı havâ

Yıldırım ŧanma inen ĥilmũne õykũndi cibâl
Ĥarĥ oķın urdı añâ ĥıŧm idũben ehl-i semâ

Yed-i şudret añâ tamġâ-yı mũzevvir urdı
Mihri râyuñla şamer eyledũġiçũn da’vâ

Görine 'ayn ilè iki cihân aña tamâm
Kuhl idinse gözine hâk-i rehûñ bir a'mâ

Bâl açup uçalı her yaña hümâ-yı hûkmûñ
Adı vardur sitemûñ gündüzi yok çün 'Ankâ

Nuşret ü fetğ ü zafer oldı veğâ şehrine şâh
Şaldı pervâz-ı livân anlara çün zıll-ı hümâ

'İsî fetğ revân şeşperûññ yili nefes
Mûsî nuşrete nîzeñ nola olursa 'aşâ

Leşkerûñ nîzesi mânend-i 'aşâ-yı Mûsî
Görinür düşmenûññ gözlerine ejderhâ

Yoluña kim ki revân eyleye cânını revân
Hûr ola hem-dem aña cennet-i me'vâ me'vâ

Yedi deryânuñ eger remlini cem' eyleseler
Fûlk-i bağr-i keremûñde olımazdı şafrâ

Zâtuñı vaşf ideli Zâtiyi şarrâf-ı sühân
Meyl ider nazm-ı dürer-bârına cümle zürefâ

Umaram kütlu kapular açâ bennâ-yı cihân
Yapdı ümîd-i sarâyın yine luğfuña binâ

Kapusun sîm ile zerden ide luğfuñ umaram
Yapdı devlet işigine gelüben kaşr-ı recâ

İrgür anı seğer-i luğfa du'âlar kılsun
Şubğ vağtinde kabûl olur işitdük ki du'â

Niçe kim Ka'beye huccâc irüp sÛre şafâ
Mâyil-i kÛy-ı nigâr ola ser-â-ser zÛrefâ

Ey halîl-i dil Û cân 'ıydÛnî ferhunde idüp
Ka'be-i kalbÛnî mevlâ ide pÛr zevk u şafâ

43 254b / / /

GözÛm yaşına itmişdür meger 'aynum nazâr deryâ
AnuñçÛn müşt-i bâd ile dögÛnÛp yaş döker deryâ

Felekde âteş-i âh-ı derÛnumdan şerer hÛrşîd
Zemîn üzre benÛm tÛfân-ı eşkÛmden eşer deryâ

Görinen mevcler şanmañ o pehlû üstÛhânıdur
Vefâsuz dilrÛbâ sevmiş benÛm bigi meger deryâ

Feleklerden yÛce kâkâr maħabbet baħrinÛñ mevci
Ne müşkil hâl olur böyle olursa cÛmle her deryâ

DerÛnumda benÛm ey meh bir âteş yaqdı mihrÛñ kim
Yerinde kırıyı kalurdu anı görse ger deryâ

Eger dâmân-ı mihr ile gözÛm yaşını silmezseñ
Tolar dağlar yaqası ş u olur ser-cÛmle ber deryâ

Olırdı mihr Û mâh iki ħabâb aña bu rÛşendÛr
SenÛñ ħÛsnÛñ olaydı ey gÛher-dendân eger deryâ

Lu'ab-ı la'l-i nâbuñdan eger kim tamsa bir kaħra
Leziz ola revân ucdan uca gÛyâ şeker deryâ

Geyüp sen mâ'î hârâyı varup karşında âh itsem
Şanasın mevc urup bâd-ı şabâdan cûş ider deryâ

Acır hâlüm görüp kûlzüm niçün rahm eylemezsin sen
Olupdur gözlerümden dökülen hûn-ı ciger deryâ

O dâd ıssına senden ben şikâyet eylerem bir gün
İşitse vaşf-ı bâd-ı hışmın anuñ havf ider deryâ

Emîr lâyıķ-ı şadr-ı vezâret Ca'fer-i Şâdıķ
Cihânda görmedi anuñ gibi bir nâmver deryâ

Gümişden dügmeli hârâ-yı mâ'î geydürüpdür bâd
Anuñ devrinde iki yaķa ıssı oldu her deryâ

Ne fülke 'işmeti bâdı olursa bir nefes hem-dem
Kıpınca tâ kıyâmet virmeye aña zarar deryâ

Eger aşdâf ağız olup zebân olursa her mâhî
Anuñ keff-i kerîmi vaşfına bulmaz zafer deryâ

Tekellüm itse ol deryâ-dil açup luţf ile ağızın
Şanasın kim şadef içre ider peydâ dürer deryâ

Elinde keçkülidür kâmkârâ barçalar anuñ
Senüñ deryâ-yı cûduñdan diler kim ide cer deryâ

Şu keştîler k' elüñ altındadır ger açalar yelken
Şafâlar ejder-i perrendedür kim açdı per-deryâ

Temâşâ itsün ol yapdurduĝuñ keştîleri bir bir
Eger kim görmek isterse cihânda şîr-i ner deryâ

Görinenler cezâyir şanma bir biñ başlu ejderdür
Revân deryâ-yı adlûñ bilmeyüp kaldurdı ser deryâ

Çıķubdur başlar yer yer anuñ bağrında ser-tâ-ser
Ya bâd-ı şarşar-ı qahruñdan itmişdür hazer deryâ

Meger bârân-ı nisân-ı 'atâna tuş gelmişdür
İdüpdür keçkül-i aşdâfı cümle pür-güher deryâ

Nehengûñ zehresin çâk eyleyüpdür qahruñuñ havfı
Ser-â-ser anuñ içün acıdur ey dâdger deryâ

Yüzine kef urup gömgök ider bâd-ı şabâ her dem
Kef-i kân-bahşışüñle bahş ider dâyim meger deryâ

Görinen şanma kim kavş-i kızağ 'aksi durur anda
Yoluñda hıdmete lâbüd kuşanmışdur kemer deryâ

Ya hod 'aks-i hilâl anuñ içinde görünür şanma
'Adûññ cânın almağa idünmüşdür teber deryâ

Ne baħr-i bî-girândur ey dür-i yekdâne qalbüñ kim
Yeridür dirse deryâ-yı muhîte muhtaşar deryâ

'Adû ceyşi bigi mâlî anuñçün tağıdur destüñ
Dem-â-dem cıfeyi cüş eyleyüp taşra şalar deryâ

Hisâb olmaya luţfuñ dökene pul rûz-ı haşr ola
Kamu hûtuñ pulın aķça idinse dökse ger deryâ

Şadef ağız açar şanma tutubdur gûşlar yer yer
Kim ala kaţra-i nisân-ı cûduñdan haber deryâ

Nola dürler dkerse řab'-ı Zâti vařf-ı cduńda
Olur ey kân-kef  deryâ-'aşâ kân-ı dürer deryâ

Balık bâzârına varmasa görmez akça pul çeşmi
Ne ařřı olsa anuń řab'ı ger ey tâcver deryâ

Seřâ nisâni bârânın sebep ger gñline anuń
Dr-i yekdâneye zâhir budur olur maşar deryâ

Gzin gñlin ġanı eyle kef-i bârân-ı seřâñ ile
Disnler ebr-i nisândan olupdur behre-ver deryâ

Degldr pençe-i mercân muşannâ destini açmış
Du'â-yı devletñ eyler senñ ey pr hner deryâ

Şabâb-ı arzı deryâ-yı mu'allak devr ittkce
İdndkce revân şaşn-ı zemîn stin maşar deryâ

Ziyâde ola bařr-i devletñ günden gne arta
Anuń her řařrası ola bir ulu mu'teber deryâ

44 255b - . . . / - . . . / - . . . / - . . .

Şayr-ı maçdem ey şabâ ehlen ve sehlen merşabâ
Kim demnden by-ı cân virdi nesîm-i dil-güşâ

Rşen oldu gözlerüm nrı şararmakdan meger
Ol kerîmüñ ģak-i pâyinden getrdñ ttiyâ

Zühre 'ışret mihr şal'at mâh-r mirrîş ceng
Müşterî rây u 'Uşârid fişnat u Keyvân-ı serâ

Mesned-i devlet-i 'Alî Beg anuñ içün dir gören
Var ise şimdi budur sırrı 'Aliyyi Murtażâ

Ol ferîdden ferr ü ferruḥ rûḥ Sikenderdür kim ol
Ka'be-i erbâbdandır kıble-i ehl-i şafâ

Gülbün-i devlet ki âlem sâyesinde hoş geçer
Ol kerîmüñ âb-ı luḫfuñdan bulur neşv ü nemâ

Ḥâk-i pâyinden alup rûy-ı murâkıb zîb u fer
Gerd-i ḫaylinden olur çeşm-i kevâkib rûşenâ

Ey serîrûñ pâyesine tâḫ-ı eṭbâḫ-ı felek
Vey zamîrûñ pertevi âyine-i gîfî-nümâ

Lafz-ı derbâruñdur ancak var ise âb-ı ḫayât
Ḥâk-i dergâhuñdur ancak bulunursa tûtiyâ

Râyetüñ çûpı durur gûyâ 'aşâ-yı Müsevî
Kim görünür her zamân düşman gözine ejdehâ

Tîḡ-i sîmînüñ yüzi âyine-i fetḫ u zafer
Kilk-i zürriyetüñ dili dendâne-i ḫufl-i bekâ

Mihr-i devletdür tapuñ ammâ ki mihr-i bî-zevâl
Âsumândur dergehüñ lik âsumân-bî-fenâ

'Arsa-i âfâḫa 'adlûñ viridi ta'dîlû'n-nehâr
Hey'et-i eflâke 'aklûñ çekdi ḫaṭṭ-ı istivâ

Ḥâk-i pâyüñ göklere irdükce dir çeşm-i felek
Merḫabâ ey sürme-i a'yân-ı devlet merḫabâ

Mebhaş-ı hikmetde ehl-i fikre râyuñdur delîl
Menhec-i fikretde pîr-'aqla kilküñdür 'aşâ

Halka-i dergâh-ı kaşruñ gûşvâr-ı ma'delet
Pâye-i mirkât-ı şadruñ melce-i 'izz ü 'alâ

Tâ ebed kaşr-ı felekde görmeye fenni zevâl
Sâye-i eyvânuña eylerse hûrşîd ilticâ

Secde-gâh-ı âsitânuñ Ka'be-i câh u celâl
Bu meh-i cây âstînuñ mazhar-ı cûd u seḫâ

Bâğ-ı cûduñdur dir idüm yâsemen-zâr-ı felek
İrse ger şemme andan kimseye bûy-ı vefâ

Ey şeh-i Rüstem-i neberd hâtem-i deryâ nevâl
Câmi'-i cûd u seḫâvet mecma'-ı luḫf u 'aḫâ

Sendedür şıdk-ı Ebu Bekr u kemâlât-ı 'Alî
Ey Meḫemmed-ḫulḫ u 'Ömer-ma'delet 'Oşmân-ḫayâ

Sensin ol kim heybetüñden ḫan ḫuşanur şubḫ u şâm
Mezra'-ı sebz-i felekde eşheb-i ḫıñk-i semâ

Bir düzen buldı cihân ḫânûn-ı eyyâmuñda kim
Bu daḫi ḫula muḫâlîf eylemez bu çâr tâ

Luḫfiye luḫf eyle ey çeşm-i çerâğ-ı kâyinât
Kim ḫapuñda niçe müddetdür saña eyler du'â

Dil bigi çün şıdk-ı ihlâşuñdan oldum pür derûn
Dâyimâ nola yesâruñda ider hem-şadr-câ

Niçe kim dehrũn berâtın dürmeye hüküm nedür
Niçe kim çarhuñ tınâbın dirmeye dest-i kazâ

Hayme-i ikbâlũne olsun siyâdet sâyebân
'Asker-i manşûruña olsun sa'âdet pişvâ

Sâye-i luğf-i Hüdâsın mazhar-ı sırr-ı ilâh
Sen cihân durduqça dur ey sây-e-i luğf-ı Hüdâ

45 256b - - - / - - - / - - - / - - -

Şehriyâr 'âlem-âra hüsrev-i kişver-güşâ
Şâh Sultân Bâyezîd ol sây-e-i luğf-ı Hüdâ

Âsumân-ı ma'delet kuğb-ı selâtin-i cihân
Şems-i devlet hân-ı gâzi seyf-i dîn-i Muştafâ

Şu'le-i tîğî sipihr-i taña hürşîd-i nizâm
Râyet-i rây-ı münîri cünd-i fetâh pişvâ

'Adli dîvânında her kul reşk-i sad-Nüşîrevân
Cûd-ı eyvânında yüz biñ Hâtem-i Tay bir gedâ

Bezme meyl itdügi gündür ehl-i 'ıyşadur 'abîd
Rezme 'azm itdügi demdür düşmene yevmü'l-cezâ

Gerd-i râhı e'în-i a'yâne kuğl-ı nûr-bağş
Hâk-i pâk-ı âsitânı çeşm-i cânâ tûtiyâ

Berğ-ı tîğî yeryüzinden zulm dūdın itdi ref'
Zulmet-i küfri nitekim Zü'l-feğâr-ı Murtażâ

Şalb idüp ehl-i şalibi şaydı küffârîñ bütün
Oldı devrinde hezârân deyr-i dâr-ı etқыyâ

Niçe rûbeh tab'-ı gurgî hilmi dâmı itdi şayd
Niçe pîl-i mesti kıldı şevketi şîr-i Hüdâ

Hâtırı mir'âtına ol kimseden k'irdi gubâr
Eyledi båd-ı ecel fi'l-hâl anı hâk-i hebâ

Båd-ı kahrından olur mûr u melahveş târ u mâr
Her biri olsa kızıl başuñ yedi başl'ejdehâ

Sâye-i zât-ı şerîfidür penâh-ı ehl-i dîn
Devleti zıllinde âsûde faķır u aġniyâ

Yine bu dil 'andelîbidür demindeñ cânına
İrdi luţfî gûlsitânından nesîm-i cân-fezâ

Eyledi dest-i zer-efşânı otuz biñ sîm ile
Dil iden âbâd u hurrem bâġ-ı cânı pür-şafâ

Teşne-i biçâreye şunuldı şan âb-ı hayât
Yâ mizâcına muvâfıķ haste buldı hoş ġidâ

Kıldı faķr odına yanmış haste cânâ merhamet
Sildi yaşum dâmen-i şefkatle budur mâcerâ

Hâci Mûsâ çâkerin ġam zulmetinden itdi devr
Şem'-ı şâdi birle ġöñli Ka'besi pür nûr ola

Bir du'âcıyam degüldür 'arz-ı şî'r itmek ġaraz
Ey dil ol hoşdur k'idesin yine tecdîd-i du'â

Niçe k'ola baħr u berde âb u âteşden zarar
Niçe k'ola 'âlem-i ħâkide te'sîr-i havâ

İrmesün cism-i laţîfine ğubâr-ı inĥirâf
Olmasun nâzûk mizâcı ı'tidâlınden cüdâ

Bir ğünün biñ eylesün ol Ĥayy-i Bâķi ü Eĥad
Sende cân u dilden âmin eyle medĥı dâyimâ

46 258a - - . / . - - . / . - - . / . - -

Şanmañ meh-i nevdür görinen zühre-i zehrâ
Engüştine biñ naz ile yaķdı yine ĥınnâ

'Arz eyle aña bir nazâr ey mâh hilâlün
Ebrûsına ger 'izzetise 'izzeti ğarrâ

'Azl-i sipeh-i şübhe içün çekdi meh-i nev
Menşûr-ı sipihr üstine altun ile tuĥrâ

Bu mezra'-ı ĥâtırda olan sebze-i şekki
Dâs-ı zer ile biçdi hilâl-ı felek-ârâ

'İyd oldı diyü geydi şafaķ bir kızıl aţlas
Kim urmış aña mâh-i nev altun ile tamġâ

Şanmañ feleke na'l-ı zeri urdı meh-i nev
Mihr ola süvâr eyleye tâ 'ıydi temâşâ

Altunlu giribân meh-i nev aña sipihrün
Geydürdi şafaķ eġnüne pîrâhen-i vâlâ

Geldi yine aldı meh-i nev al'a-i 'ıydi
Ebrdi anem ehr-i dil-i 'aıı gyâ

Hercâyi gzeller gibi geldi bir iki gn
Malk onatmaa yine 'ıyd-i dil-âra

'ıydm benm oldur ki grem yzini anun
Kim ehl-i afâya iigi Ka'be-i 'ulyâ

Mr-i 'ualâ emse-i eyvân-ı vezâret
Mabl-ı eh-i mlk-i cihân Amed Paa

Menr-ı ebed âirine devleti târi
Akâm-ı ezel evveline 'izzeti urâ

Mni-i ezel eyledi mevzn-ı muraa'
Ser-nâme-i ab'n idecek luf ile inâ

Ol mdrik eger aa bu gn manzar-i kasd
Grine aa kâr-geh-i âlem-ferdâ

ikmet gzini aa eger fikri yznden
Esrâr-ı semâvâtı ide cmle temââ

yknme gel ol i-i mergb-ı makâle
Billâh yri te ur ey blbl-i gyâ

Ey kân-ı kerem bende-i âh keremndr
ki yaa iı olur ise nola deryâ

Vafın idb keff-i gher bârnn oldu
Dr istey bare alann baı aaa

Baş egmese ger adrũne destindeki dũrri
İtmezdi felek farkına işâr-ı şüreyyâ

Top âyinedür câmi'-i adrũnde aşılımış
Rüşen bu ki iş bu felek âyine-sîmâ

Bir birinũ içinde tokuz tũp-ı musanna'
Kasr-ı şeh-i fazluında bu eflâk-ı musallâ

Bâl açdı hîç anda melekler şü fezâ kim
Mürg-ı harem-i fikretiñe mehbit-ı ednâ

Beñzer ki güneş 'ısmetũni hem-reh idindi
Tâc-ı zer ile 'âlemi seyr eyledi tenhâ

Medhũnde şekerler yidi tũti bigi Zâtı
Dirlerse revâdur aña bebgâ-yı şeker-â

İtdi yine ol gülşen-i vaşfuında terennũm
Olursa bakup nola aña bũlbũl-i gũyâ

Ma'nâsına âdim olımaz la'l ile yâũt
Elfâzına lâlá olımaz lũ'lũ-i lâlá

Yaza niçe kim ũkm-i ũdâ ile meh-i nev
Menşũr-ı sipihr üstine altun ile tũgrâ

'İydũni mũbârek ide a adrũni â'lâ
Her gũn saña ser-nâme-i 'izzet ola inşâ

Eyyâm-ı bahâr irdi vü hengâm-ı temâşâ
Fırdevs-i berîn oldı yine bağ ile sahrâ

Biz bülbül ü gül yine şehâ bâğa varalum
Şûfi ço otursun bucağında ten ü tenhâ

Sen hüsni serîrinde şehâ gül gibi otur
Bülbül gibi ben okuyayın maṭla'-ı garrâ

Toptolu iken sâgar-ı lâle mey-i şahbâ
Dürd içmeyenün derd ola yüregine mâ

Gül yaprağ ağızludur aña râzuñı dime
Bir goncaya di eylesün sırruñı ifşâ

Hızra ne zırîh virdi lebün âbı ki anuñ
Şemsîr-i ecel bir kılını kesmedi kaç'â

Qahr ile kemânuñuñ olur bili iki kat
Bir tîrün ile leb-be-leb olunca nigârâ

Gönlümi süz-i zülf-i siyâhuñı göricek
Kim uğrılaruñ kendüzidür leyle-i zulmâ

Hâlün ço öginsün tudağün üzre ki şimdi
Âyine olupdur megese şehd-i muşaffâ

Maḥbûblara müşkil imiş pašaluğ itmek
Ben ne diyeyin ḥâli bilür ḥazret-i paşa

Ol Âşaf-ı sultân-ı cihân k' aña olupdur
Ma'lûm bugün vâkı'-a-i 'âlem-i ferdâ

Envâr-ı zafer perçem-i tûğından urur berķ
Zülf-i siyeh içinde nite kim ruħ-ı zibâ

Gün olduğıçün zihnine teşbîh her aħşam
Kan ağlayu tevdî' ider çarħ-ı mu'allâ

Her gün işigün ħidmetine mihr-i seħer-ħîz
Her gice kapuñ beklemege mâh-müheyyâ

Baħrûñ tükürür yüzine her laħza bulutlar
Öykündüğüçün keff-i güher-pâşuñâ deryâ

Top âyinedür câmi'-i kadrûñde şehâ çarħ
Kandîlleridür kamer ü encüm-i beyzâ

Keff-i dürer-efşânuñâ ebr öyküne mi kim
Biñ kez yüzini burtarur idince bir a'tâ

Sen mîr-i melek-ıtab'a maķâm eyleyüp iħzâr
Silüp süpürür cennet için dâmen-i ħûra

Zikrüm ola ger ħaşre dek evşâf-ı ħamîdüñ
Biñde birini kılmayayum vaşfuñuñ inşâ

Sûsen gibi çün kim uzadam medħûñe ben dil
Ağzını yumar gonca gibi bülbul-i gûyâ

ıTab'um bilürem maıla'-ı ma'nâ idügin lîk
Killet buladı baña ħicâb oldu dirigâ

Ey 'aqlumı âşüfte görüp ta'ne idenler
Di imdi nice olmayayın vâlih ü şeydâ

Dîdâra bakar Tûr gibi her dili sengîn
 Hâsret geçinür ehl-i nazar nite ki Mûsî

Ay ile güneş dîdeleri olalu çarhuñ
 İki göz ile bakmadı ben kuluña aşlâ

Olmaya 'imâret ebedâ hâne-i kalbüm
 Ger luţfuñ ile cûduñ aña olmaya bennâ

Tatvîl-i kelâm itme du'â eyle Mesîhî
 Kim eyleyemezsin feleküñ zulmını ihşâ

Tâ bâğ-ı 'aţâ içre bite gonca-ı en'am
 Tâ gülşen-i şab' içre açıla gül-i ma'nâ

Ser-sebz ü ser-efrâz oluban serv-i vücûduñ
 Zıllında anuñ hoş geçe a'lâ ile ednâ

48 259b . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

Cânib-i hağdan olup hâtif-i gaybî peydâ
 Baña bir bezm-i şafâ müjdesin itdi ilkâ

Habbezâ bezm-i şafâ-bağş Mesîhâ nefesi
 Ki virür bir demi bezm ehline biñ zîb ü behâ

Nice bezm ol ki virür bir demi biñ câna hayât
 Nice meclis k'olıbilmez aña cennet hem-tâ

Bezm gülzâr-ı behişt oldı vü bâde gül-i sürh
 Nuql talţif-i kelâm oldı vü sâkî avrâ

Olsa bu bezm nola 'ıkd-i şüreyyâya şebîh
Tâb buldı mı sâkıyile her mâh-likâ

Olsa bu bezm-i havâsı ne şeref buldı k'ider
Bir dem içinde niçe 'azm-i remîmi ihyâ

Çeng bezm ehline pîrâne naşîhatlar ider
'Üd pîrûñ nefesin tut diyü eyler ilkâ

Nây bir âteşi göynüklü yanar hasretle
Bağrınıñ pâreleri şerhını eyler inşâ

Takınup öksüzini yanına yilter izini
Lîkin uymaz kopızuñ biltemesine şeştâ

Zühre cân oynıya çengin şıya rakş ura tura
Ele muṭribler alup çalcağuz ruḥ-efzâ

Pür ider dâmenin efrenge filoriyle def
Tâ ki şeh meclisi muṭribleri üstine şaça

Def tutar dâyireden mihr-i felek çîniciler
Rakş urup şî'r-i ciger sûzumı okur şu'arâ

Dehenûñ leb-i cân-baḥşûñi şorsam şanemâ
İncinür gamzelerûñ yok yire eyler gavgâ

Gül kıaranfûl taḳınur sünbül ü reyḥân götürür
Ḥadd ü ḥâlûñle bu zülf ü ḥaṭṭ-ı 'anber-sâ

İncinür dâmen-i gül olduğına ḥâre yaḳın
Nergisûñ goncaya gülşende baḳışı şehlâ

Çakınur sünbül-i gül-püşü benefşe şanasın
Bir Habeşdür ki reyâhîn çakınur iki yañâ

Meze için leb-i sâkî daği devrinde kodı
Gül ü mül şevk ile bir iki dâne hurmâ

Leb-i sâkîsiyle buldı tarâvet nite kim
Gonca bârân-ı bahâr ile bulur neşv ü nemâ

Bezm-i sultâna harif olmağ için gül getirür
Tabk-ı la'1 ile pür-i nuql müza'fer halvâ

Bezmüne sünbül-i gül-bü getirüp saçmağ için
Zülf-i miskîn iki kucak ile taşır şâhâ

Nev-bahâr u gül ü mül vahtidür için içelüm
Begümüz devr-i huşûşâ nola gülse dünyâ

La'1-i hâşıyyetini virse nola bezme şarâb
Leb-i yâkûtı müferrih mi degüldür 'acebâ

Sidre-i tâvûsı ser-zülfünüñ üftâdesidür
Müntehâ boyunuñ efkendesı oldu tûbâ

'Âdetidür yaşın ayağına gâltân itmek
Çok yaşasın ki gözüm hakkını eyler icrâ

Ağlamağ ile bulur mağfireti ümmet olan
Demidür durma gözüm sen daği ağla sıkalâ

Baş koyup her güzel ayağına kan ağlamasa
Bezm-i şâha yol iletmezdi şurâhi ebedâ

Bezm-i şeh çarh ü felek bâdiye ü meh sâgar
Sâki hürşid-cihân bezmi nola bulsa cilâ

Şâh-i hayder-dil ü 'Oşmân-i seyir ü gîfî-dâr
Merkez-i dâyire salţanat ü 'adl ü şehâ

Müşterî-bezm ü zühal-gîn Cem-i Cemşid-nizâm
Şâh Sultân Süleymân şeref-i zıll-i Hüdâ

Şâh u şehzâde-i gerdûn-ı 'azamet mâh-i 'ilm
Âsümân çetr ü felek-mertebe hürşid-likâ

Ƙadri şehbâzı şikâr itmege pervâz idicek
Neşr-i tâyir göge çıkmağ ile Ƙurtulımaya

Hamle vaqtinde muƘabil olımaz Rüstem aña
Tağıdur Ƙahr ile ne deñlü çoğ olsa a'dâ

Döşeyüp bezm-i refî'ine simât-ı felekî
Çâşnî-gîr-i sipihr itdi Ƙamu halka şalâ

Ƙonadup çîni-i çarhı yine zevvâƘ-ı felek
Getürür Ƙurş-ı nücûm ile müza'fer halvâ

Yazmağa kâse-i çîni içine şemse-i zer
Hall ider çîni tabaƘdadur fen-i şems-i duhâ

Bezm-i hâşına nedâmet idüp olmağa nedîm
İki yüzden niçe şüretlere girer cevzâ

Bezmi büryanına yanar yaƘılır şevr ü hamel
Süfre-i himmeti üftâdesidür arz u semâ

Cür'a-i câm-ı lebûñ câm-ı Cemi itdi helâk
Ġayriye cür'a-i cân-bağş iken ol kaçre-i mâ

Kâselîs olmağa bezmünde Ferîdûn Kûbâd
Meclisünde sürinür her biri mânend-i gedâ

Cennete virmeye bezmüñi begüm âdem olan
Dergehün bendeleri istemez anı hâşâ

Ebr-i nîsân kefi dür-pâşuña mânend evlâ
Bağr-i bezmünde şehâsin idicek halka 'ağâ

Şehriyârâ kim ola Hâtem-i Taysen var iken
Hâşa lillâh ki saña beñzeze bir ac ü gedâ

Baş çeküp düşmana nîzeñ dil uzadur şanasın
Yutdurur leşker-i fir'avni 'aşâya Mûsî

Dest-i kudret çeledi tabl-ı refi'ün töludur
'Adl ü insâfunla iki cihân sıyt ü şadâ

Şâhbâz-ı zafer ü fetğ olubdur tûğün
Ki şikârı zafer ü nuşret olur itse gazâ

Tutmağa mülk-i cihânı çözecek sancağ olur
'Alemün mâh ü şafağ bayrağün ey şîr-i livâ

And içer çarğ-ı hamâyil kılıcuña şeb u rûz
Ki seni şâh ide dünyâya kamu ucdan uca

Berğ-ı şemşîrünü görse kocunur şîr-i felek
Darb-ı gürzüñi yise tevsen-i gerdûn yoğ ola

Çan şamar rûz-ı gazâda kılıcuñdan şâhum
 Atlanup düşmana karşı süricek yevm-i vegâ

Çekemez yayuñı kimse oñuñ ey haşm-ı şikâr
 Yedi kat çarhı bir ider nitekim tîr-i du'â

Hüsrevâ yeryüzini hayr ile tutdı aduñ
 'Adl ile iki cihânı nitekim şîr-i Hüdâ

Taht-ı iklîm-i se'âdet saña virilse nola
 Sen dururken ya cihân mülkine zâbiğ kim ola

Çalemümden şanuram çeşme-i hayvân dökilür
 Tîb-i ahlâquñı yazarken eyâ hîzr-likâ

Vaşf-ı gülzâr-ı cemâlün okur ey serv-i sehî
 Bûlbülüñdür saña karşı nola eylerse nevâ

Şi'r-i pür süzümü görüp hased itmese hasûd
 Seng-i ta'n ile benüm cânuma itmezdi izâ

Luğf-ı tab'um had-ı i'câze iletdi saşnum
 K'anda zâhir olur âşâr-ı kelâm-ı 'İsî

Nağl-ı Meryem gibi hâmem bitürür mîve-i rûh
 Leb-i cân-bağşuñı vaşf eyleyüp itsem inşâ

Midhatüñde bu kadar kim dür ü gevher saçdum
 Ne için olmayasın hâlûme vâkıf şâhâ

Ne revâdur ider beni gayriler ile bir göresin
 Zâğ ile bir mi olur bûlbül-i hoş-tab' u nevâ

Şahn-ı gülşen nitekim bula bahâr ile şeref
Gül ile nite k'ola bülbül-i bî-dil gûyâ

Gül gibi bezm-geh-i salţanatuñ şâd olsun
Bezm-i sultân-ı müdâm ola saña şubh ü mesâ

49 261b - - . / . - - . / . - - . / . - -

Ey kâf-i felek-pâye vü vey kaçır-ı mu'allâ
Ey tâk-ı kamer-menzil ü vey fârûm-i vâlâ

Ey dür ki a'lâ vü eyâ mesned-i âlî
Ey bâb-ı ferağ-bağş ü eyâ südde-i 'ulyâ

Ey dâyire-i çarğ senüñ gerd-i harîmüñ
Vey küngüre-i 'arş saña tavğ-ı muţallâ

Eyvânuñ anuñ olalıdan felek evvele hem-ser
On pâye görünür bu toğuz künbed-i hadrâ

Bir cânibidür 'arşa senüñ vüs'at-ı dîni
Bir semti durur sâhatuñı füşat-ı 'uqbâ

Gören kişi bir güşesini bu yüce tâkuñ
Şanur ki ufukdan meh-i nev oldı hüveydâ

Zer şemse durur tağına hürşîd-i cihân-tâb
Kim 'uğdeleri olmış anuñ 'ıkd-ı şüreyyâ

Tezyîn için aşar resen-i zerle felekden
Her gün güneş eyvânıña bir tûb-ı muţallâ

Mihr altun ezer çarhda çinî tabağ içre
Kim Rûmî Hıfâyî yaza şakfına anuñ şâ

Gören felek-i a'zam ala çarh-ı 'ulâdan
Kat kat yeg ola didi bu tāk-ı ferah efzâ

İrişmese her katı eger kaşr-ı cinâna
Kanden gelür idi anı seyr itmege havrâ

Kaşrında duran şuffelerüñ servi ser-efrâz
Şahnında olan bâğçenüñ gülleri ra'nâ

Her şuffe şafâ-bahş ü fezâsı ferah-engiz
Şan ferşi durur âyine-i şâf-u mücellâ

Ağzı şuyı akmış durur ârâyiş-i kaşra
Havzında olan lü'leler ağzında degül mâ

Bir vechile pākize vü şâfî durur ol şu
Kim 'aks-i nuķûşî dū-cihân anda hüveyda

İşitdi şifâ hastaya bu şudan olurmış
Anuñcün özin âb-ı hayât eyledi ihfâ

Ya havzı anuñ kevşer-i firdevs-i berîndür
Kim şuyı virür lezzet-i cüllâb-ı muşaffâ

Yâ Rab harem-i bâğ-ı İremdür diyü bu der
Gilmân-ı behişt eylemiş ol menzili me'vâ

Şuları gülâb u taşî kâfûr ü tozî müşğ
Eşcârî kamu 'ûd u gili 'anber-i sârâ

Ravzañda bütün zînet-i eşcârı görelden
Şermende olup başını egdi yire Tûbâ

Bâğında şu deñlü olur âvân-i rengîn
Söyler gibi tûtfisi vü bûlbülleri gûyâ

Ferşinde olan bûkalemûn naqşini yazmış
Naqqâş-ı ezel hâme-i şun' ile müşennâ

Câmındaki rûşenligi gördi meh-i gerduñ
Gitdi yedi iklîme degin durmadı aşlâ

Her kişi kusûr üzre durur didi göricek
Bir qaşr-ı dil-ârâma nazâr cennet-i a'lâ

Emvâc-ı ruhâma bakanuñ gözi kamaşup
Fi'l-hâliyem gayrete garķ ider ol ara

Şanmañ görinen mihr ile mehdür gice gündüz
Göz açdı felek kim ide bu qaşrı temâşâ

Bâlâ-yı ser-i qaşr-ı refi'ünde giceyle
Bir şem' yaķar şubha degin mâh-i mu'allâ

Bâmında nigeħ-bân giceler mâh-i cihân-tâb
Gündüz haremî hârisi mihr-i felek-ârâ

Aşhâb-ı şafâya kapusı melce'-i 'âlî
Erbâb-ı vefâya işigi mesned-i a'lâ

Ey merci'-i ehl-i hûner ü 'ilm ü mezâyâ
Vey mecma'-ı elţâf ü 'atâ Hâzret-i Paşa

Ey hâk-i derûn kuhl-ı cilâ 'ayn-i cihâna
Vey gerd-i rehûn sürme-i ebşâr-ı berâyâ

Ey sÛdde-i kâşâne-i luţfuñ sened-i çarh
Vey halka-i bâb-ı keremûñ 'urve-i vüşkâ

Ey Fâtiha-i şafha-i ihsân u mürÛvvet
Vey hâteme-i naça-i a'tâf u secâyâ

Hem-hâne durur rif'at u devlet saña reh-ber
Hem-râh durur nuşret ü 'izzet saña hem-pâ

Baħr ü beri tutsa nola âvâze-i 'adlûñ
Sensin çü vezâret şadefinde dÛr-i rahşâ

Bir nokta komadan şafaħât-ı dÛ-cihâna
İtmişdi kalem nâme-i iqbâlûñi inşâ

Zihnûñ gibi görÛlmeye bir kân-ı dÛr-efşân
Tıb'uñ gibi bulunmaya bir baħr-i gÛher-zâ

BugÛn görinÛr tab'-ı laţifÛnde musarraħ
Şol sır ki nihân itmiş idi perde-i ferdâ

A'yân-ı cihânda ne bulınur saña mânend
Erkân-ı se'âdetde ne olur saña hem-tâ

Biñ yıl yaşayup bir kişi biñ olsa zebânı
Biñde bunu idemeye hulkuñuñ iħşâ

Bulmaz idi toğrusu şereftâc-ı ħÛr ile
Pâ bÛseñ ile çarh eger olmasa dÛtâ

Maqbûlûñ olan gül-bün-i maqşûde irişür
Manzûruñ olan yer bitürür nergis-i şehlä

Top itmek için başını rezmünde 'adûñuñ
Çevgân şunar saña hilâl zafer-i inbâ

Giceyle gören şa'sa'a-i tîg-i celâlûñ
Şanur ki olubdur o gice leyle-i kâmrâ

Düşman boyını bağlu kul olup kılıcuña
Ölinceye dek yüzini döndürmedi kať'a

Güç çekmedi 'ahdüñde senüñ bir kişi hâşâ
Küllâb-ı cihândan çeke gam guşsa meger yâ

Yanmadı dili kimselerüñ âteş-i derde
Bezmünde nitekim giceler şem'-ı şeb-ârâ

Var tâpuña bir nev'a şikâyet bu felekden
'Arz eyleyeyem hıdmete ger olana işgâ

Bu hâne-i hırmân u bu dâr-ı elem içre
Çekmez niçeler çekdüğini bu dil-i pürdâ

Taşlarla döğüp gögsini cûlar gice gündüz
Yaşın yaşın ağlar baña ey âşaf-ı dâñâ

Yıkıldı esâs-ı harem-i hâne-i 'işret
Bozıldı binâ-yı vaťan 'ayş-ı müheyyâ

Bu kaşr-ı sitârumda benüm büm-ı nuhûset
Yapdı niçe yirde yuva kılup anı me'vâ

Yüz tıtdı ħarâb olmaġa tāk ten-i miskîn
Başladı yıkılmaġa sarây-ı dil-i şeydâ

Luţfuñ eli itmezse bu vîrânımı ta'mîr
Yapılmaya hergiz ger ola bir yaña dünyâ

Esmezse bu bâġ-ı dile bād-ı keremüñ ger
Açılmaya tab'umda daġı bir gül-i ra'nâ

Gel kılma şaġın 'Ârifî aġvâli muţavvel
Ehl içre bilürsin kim olur muhtaşar evlâ

Kıl devlet ü iġbâline cân ile du'âlar
Kim anı kabûl eyleye ol Ĥayy ü tûvânâ

Tâ şubġa dek envâ'-i kanâdîl ile her şeb
Gün gibi mûnevver ola bu ħubbe-i 'uzmâ

Tâ kim dura bu zînet ile tākı sipihrüñ
Tâ naş-ı kabûl eylemeye künbed-i mînâ

Bu ħaşr-ı bülend içre idüp zâtüñi bâġı
'Ömrüñi mezîd eylesün Allâh Teâlâ

50 264a - - . / - . . . / . - . . / - . .

Şol bûsitânda kim ola bir gül-'izâr serv
Her ħâm-ı deste dime şaġın zînhâr serv

Ĥoş-bûy olur meger ki Ĥuten sebze-zârıdur
Yir yir bitürdi nâfe-i müşġ-i Tatâr serv

Bir kâr-gâhdur bu ki bî-minnet-i direm
Ser-sebz olur ser-âmed-ü zü'l-iktidâr serv

Serv ol durur ki üstine bir nokta konmaya
Azâdelükle bulmuş ola iştiâr serv

Yâ Rab cihânda sebze kimdür kul olmayan
Kim tâc-dârı lâle ola şehriyârı serv

Degme kimesne degmez eline şu koymağa
Nisân bulutlarıyla ider iftiâr serv

Şahn ı çemende ser-keş-i şâbit-ka-dem sehî
Bâğ-ı cihânda şâhib-i vaz' ü vağâr serv

'Arz itdi ak çâderi şâhrada her şecer
Eyledi ihtirâ' yeşil teng-târ serv

Gülşen münevver oldı serâser Medîne-vâr
Kumrîlar anda muğri olurlar menâr serv

Başdan ayaga hep hareket hep girişmedür
Durdugı yerde eyleyibilmez karar serv

Dâyim el oynın oynamaz idi şabâ ile
Ger başı taşra olmasa leyl ü nehâr serv

Şahn-ı çemende kalur ise şöyle ber-karar
Reftâra daği durı durı el karar serv

Zâhid sözine katlanamaz tab'-ı müstağim
Kış şahnesiyle eyleyimez gîr ü dâr serv

Tâ el virince bu ğazel-i pâk ü dil-firîb
Çekdi benümle kâfiyede intizâr serv

Dün bâğa çıkdı ol yañağı lâle-zâr serv
Dik durdı geldi bir ayag üzre hezâr serv

Ruhsâr ü hadd-i dost gibi bulunur mı gül
Reftâr-ı kadd-i yâr gibi kanda dâr serv

El elden üstün oldığın işitse dostum
Bitürmez idi sebze de bir cüy-bâr serv

El arkasını yirde kodı pehlûvân iken
Beñzer ki oldı kâmetüne dest-yâr serv

Beñzetdilerse kadd-i şanevber hırâmuña
Göñül götürmesün inen ey 'işve-kâr serv

Üftâdesine kâmetünüñ dest-gîr olur
Dâyim yeşil giyerse nola hıızr-vâr serv

Ol zülf ü kâdde karşı durup aşılursa dil
Habl olur idi sünbül ola çüb-dâr serv

Ortaya atdı kendüyi şevkuñle şem'-i cem'
Kaddün havâsı ile tutaldan kenâr serv

Kaddüne vâlih olmağın aldı ele beni
Destânlar itdi kışşamı ol nâ-bekâr serv

Güller çemende elden ele varmağın şolar
Şolmaz yirini beklemeğın ey nigâr serv

Sâgar durur çiçekler arasında fi'l-meşel
Çîni şürâhi tolu mey-i hoşgüvâr serv

Hep hâzır oldular ki gele şoĥbet eyleye
Ol gülsitân-ı salţanata kâm-kâr serv

Ser-sebzi oldu 'ışreti bâĝı şu resme kim
Sebz oldu kış u yaz u ĥarîf ü bahâr serv

Ey beglerüñ yegânesi Maĥmûd Pâdişâĥ
Sensin olursa sâye-i perverdi-gâr serv

Sensin cihânda ey gül-i gülzâr-ı ma'delet
Bustân-ı salţanatda bugün mîve-dâr serv

Cârüb-ı ĥâk-ı dergehüñe olmasa şebîĥ
Şaĥn-ı çemende bulmaz idi i'tibâr serv

Bilseydi yüce dergehüñe el iriřdüĝin
Bir laĥza eylemezdi çemende qarâr serv

Ŧurmazdı cüy-bâr kenârında olmasa
'Aks-i kuţâs-ı esb-i Şeh-i tâc-dâr serv

Bir kerre ĥidmetüñe tehî-desti gelmegin
Ŧutar elin yüzine olup şerm-sâr serv

Nâ-gâĥ olaydı rûz-ı cedel maĥzar-ı ĝazab
Şeşper yirine ide yedi kârzâr serv

Cüduñ deñizlerinden irişse sehâb-ı luĥf
Uzatmaz idi ĝayra yed-i iftiĥâr serv

Şâhâ elinde büyümüş iken revâ midür
Kumrıyı durup inilede zâr zâr serv

'Adlûñ nesîmünûñ gerek imiş himâyeti
Bî-i'tidal olmaz imiş her diyâr serv

Koyup tabîb-i 'adlûñi uyar havâsına
Yigitliginde kesb ide felc ü devâr serv

Sen şâhı doğrusı ise başsun ayağı berk
El virmesün hazân yeline zînhâr serv

Da'vâyı nice eylemesün devletüñle haşm
Bustân-ı dehre ola bilmez çenâr serv

Servûñ çemende her niçe elden libâsı var
İdindi devletüñde şi'âr ü dişâr serv

'Ahdüñde kalmadı eli yufka meger çenâr
Devrüñde şalınursa nola hâce-vâr serv

Bir hân yaşadı gülşen-i 'ahdüñde Zülcelâl
Kim her kişiye gel berü dir el şalar serv

Sebze dilini depredüp ider du'â saña
Âmîn için çemende durup el açar serv

Şâhâ Necâtî şi'rine kuşlar mı kondurur
Kim eyledi redîfin anuñ ihtiyâr serv

Dökmiş kenâra gelmek için deste deste gül
Dikmiş nezâre kılmağ için bir kaçâr serv

Hoş gûlsitân degül mi ki şolmaya gülleri
Hoş büstân degül mi ser-â-ser kenâr serv

Her şâhda terennüm ider bûlbül-i hayâl
Devrân çemenlerinde zihî yâdigâr serv

Bir servidür bu kim varur okunduğı yire
Oldı egerçi adımın atmağa zâr serv

Bir turfa tarz-ı şive-i refâre gördi kim
Baş egmege şabâ yeline itdi 'âr serv

El kavşurup edeble ayag üstine durur
Uş bu selîs-i nazma idüp i'tibâr serv

Doğrısı nazm içinde bu gün hâşîdur bu yol
Geymez bilürsüz elbise-i müste'âr serv

Envâ' ile hünlerde eli var benüm gibi
Müflis olursa nola Şehâ pîşe-kâr serv

Zâr itme ben gedâyı ki çokdan ki kuluñam
Çok durmağ ile olmaz ola hâr u zâr serv

Zihnüm du'âda istedi taţvil ide velî
Sürdi elin yüzine idüp ihtişâr serv

Âmîn ider nesîm açar ellerin çenâr
Pinhân şabâ du'âlar ider âşikâr serv

Olduğca büstânda bu luţf ile kış u yaz
Maqbûl-i şab'-ı cümle şıgâr ü kibâr serv

Maqbûl ide cihânda seni Hayy-i lâ-yenâm
Hürrem ola hemîşe çü her-dem bahâr serv

51 265b - - . / - - . . / . - - . / - - . -

Yine çemende kıлмаğa bezm-i bahâr serv
Rindâne bâğ içinde kılubdur qarâr serv

Bir hâce-i hoten gibidür lâleden yine
Açmış çemende nâfe-i müşg-i Tatâr serv

Tûğın benefşe sancağını lâleler çeker
Olup şükûfe leşkerine şehriyâr serv

Başında çün tezerv-i murâd âşiyânı vâr
Taht-ı çemende oldu yine tâc-dâr serv

Gördi ki gonca kal'asını feth ider nesîm
Gülzâr içinde yaptı zümürüd hişâr serv

Bülbül çemende hutbeyi gül adına okur
Çün câmi'inde gülşenûn olmuş menâr serv

'Arz-ı kerâmet itmek içün sâyeden yine
Seccâdesini şuya şalar hızr-vâr serv

Tesbîhini düşürmese elden 'aceb degül
Taşındı şûfiler gibi çünkim vaqâr serv

Ehl-i riyâzet oldu ta'alluğdan el çeküp
Bir gûşeyi idindi bugün ihtiyâr serv

Qazzâz gibi tükmele aşmış dükânına
Bâzâr-ı gül-sitânda olup pîşe-kâr serv

Şunmaz çenâr gibi elini zamâneye
Dünyâya hergiz eylemedi i'tibâr serv

Qurdı çemende gül şehine 'ıyş kılmğa
Lâle otâg u çetr-i zümürüd nigâr serv

Boyla poşın ile söze qâ'il güzel gibi
Gülzâr içinde nâz ile kılmış qarâr serv

Biñ şive gösterür bir ayağ üstine turup
Olmış çemende yâr gibi 'işvedâr serv

Âzâdeler içinde ser-âmed olur midi
Doğrulıg ile bulmasa ger iştihâr serv

Bu şî'r-i dil-keşi görüp ağızı suyu akar
Şanmañ ki kıldı âb-ı revânı kenâr serv

Ger dikmeñ olmasaydı senüñ ey nigâr serv
Bâg-ı cihânda olmaz idi nâm-dâr serv

Göñlümde bağlasam ne 'aceb şekl-i qaddüñi
Zîrâ kabâga naqş olur ey gül-'izâr serv

Gel oqlaruñı sînede gör ey qaş kemân
Cân gülşeninde her biri bir yâdigâr-ı serv

Bir odlu sînenüñ güzelüm dūd-ı âhıdur
Bâg içre şanma kim bitürür lâlezâr serv

Girmezdi gülşenüñ şanemâ gönline eger
Dâyim boyuñla eylemese iftihâr serv

Bir bağı başlu yüregi derdlü garîbdür
Senden revâ degül ki bula inkisâr serv

Gül 'arızını zînet ider yâre öykünüp
Eyler çemende perçemini târmâr serv

Қadr ile başı göklere irerse tañ degül
Çün oldı bende-i şeh-i Cem-iқtidâr serv

Şâh-ı bülend-mertebe Sulţân Selîm kim
Eyler livâ-yı қadri ile iftihâr serv

Dil şâd u hurrem olmasa 'ahdüñde husrevâ
İñlerdi tûti gibi turup zâr u zâr serv

Gül-geşt-i bâğ u râğ ider diyü şehriyâr
Durur ayağ üstine leyl ü nehâr serv

Һayretdedür çemende turup başını şalar
Luţfuñ yelinden oldı meger şerm-sâr serv

Nîzeñ ucında düşmanuñuñ başını gören
Şanur çemende oldı bu dem mîve-dâr serv

Görindi istikâmeti 'ahdüñde husrevâ
Doğrılığ ile bulsa nola i'tibâr serv

Yeşil firengiler geyüp içine taşına
İdindi devletüñde şi'âr ü dişâr serv

Ger mûntehâ-yı himmetûne itse intisâb
Gülşen içinde sidreden eylerdi 'âr serv

Haşmuñla ceng kıлмаğ içün sâyeden yine
Aldı eline nîze-i kîne güzâr serv

Eyler devâm-ı baht-ı bülendüñ du'âsını
Yüzini göklere tutuban âşikâr serv

Çün zihn-i müstaķim ile şab'-ı luḫfi var
Şâ'ir gibi bulursa nola iştiḫâr serv

Bâğı müşerref eylesesin diyü nâgehân
Yollar gözetdügi budur ey kâm-kâr serv

Neşv ü nemâ-yı himmetüñ irişmese eger
Olmaz idi çemende bülend-iķtidâr serv

Şâhâ Revânî nazmı ne hoş gül-sitân olur
Kim ḫaṫṫ-ı sebze her elifi yâdigâr serv

Her beyti şî'rümüñ nice mevzûn nigârdur
Kim baş ḫodı ayağına bî-iḫtiyâr serv

Görse redif-i nazmum ile ḫaṫṫ-ı şî'rümi
Zînet içün götürmez idi sebze-zâr serv

Her beyt bu ḫaşide redifiyle ḫusrevâ
Bir ḫânedür içi ṫolu naḫş-ı nigâr serv

Bu şî'r-i bî-ḫuşûr meger bâğ-ı ḫulddur
Kim anda ḫürîler gibi ṫutmuş ḫarâr serv

Âb-1 hayât olmasa bu nazm-1 âb-dâr
 Turmaz idi kenârın olup hıızr-vâr serv

Bir serv yok ki buncılayın ser-firâz ola
 Gerçi zamânede bulunur şad hezâr serv

Olur bu nazm-1 tâze ile her kenâr-1 gül
 Dolar bu şi'r-i dil-keş ile her diyâr serv

Mecmû'a-1 zamâneyi tezyîn itmege
 Yazmadı kimse buncılayın yâdigâr serv

Niçe ki şu kenârını zeyn eyleyüp müdâm
 Ola 'arûs-1 gülşene âyînedâr serv

Niçe ki gonca şâhidi gül-gün kabâ geyüp
 Şebnem güherlerin idine gûş-vâr serv

Eyyâm-1 devletünde güzellerle husrevâ
 Gül-zâr-1 bezmün içre ola bî-şümâr serv

52 267a - - . / - . . . / . - - . / - . .

Yapdı hişâr-1 sebz-i zümürüd nigâr serv
 Taht-1 çemende olmağ içün tâcdâr serv

Farqına miğfer aldı zırh geydi egnine
 Çigninde tûğ elinde tutar zü'l-fekâr serv

Hârgâhını bu târüm-i sebze şebîh idüp
 Oldı defî' şân u bülend-iktidâr serv

Âl-ı ‘abâ gibi şecere almış eline
Geymiş kabâ-yı sebz-i siyâdet-dişâr serv

Bir ehl-i nâz dil-bere beñzer ki baş açup
Sünbüllerini kılmış ola târumâr serv

Hüsn ü ‘amelde toğrı riyâzatde müstaķım
Oldı meger ki zâhid-i perhîz-kâr serv

Silküp etegini elini dünyeden çeker
Âzâdeler tarîķın ider ihtiyâr serv

Dervîş-i naķş bendiye beñzer cihânda râst
Tebdîl-i şekle itmez iken ‘itibâr serv

Bu serv ayacağına yüz uran sebzeler nedür
‘Uşşâķıdur ayaklara düşmiş nigâr serv

Yavuz yel esmesün diyü etfâl-ı sebzenüñ
Ditrer üzerlerine durup dâye-vâr serv

Zencire çekse âb-ı revân olmaya ‘aceb
Oldı havâ-yı ‘aşķ ile şûrîde-vâr serv

Şayyâd dâr-ı bâğ içine dâneler şaçar
Mürğ-ı havâyı dâmına eyler şikâr serv

Tesbîh ile ‘aşâyı elinden gidermeyüp
Durmaz mürâyiler gibi başın şalar serv

Güyâ nihâle şancılı cârüb-i sebzedür
İş’âr ider süpürmege dilden gubâr serv

Bir hûb mergzâre yolum düşdi bu seher
Gördüm ki ser-te-ser tolu ol mergzâr serv

Şandum ki Hind milketine eyledüm sefer
Tûtiler idi ol görinen bî-şümâr serv

Girdüm ya dâr-ı dünyede firdevs-i bâğına
Hûriler idi çevrede olan civâr-ı serv

Yâ bir nigâr-hâne idi şahn-ı bâğa kim
Naşş itmiş aña hâme-i şûret nigâr serv

Bir tâze nahl-ı mûmına beñzer ki bâğda
Biñ şan'at ile oldı bu dem aşikâr serv

Başdan ayağa gül gibi gûş olsa her zamân
Bu maţla'umı eyler idi gûşvâr serv

Ey boyı bûy-ı serv boyı şive-bâr serv
Vey tâze gül nihâli gibi 'işve-kâr serv

Haţţ-ı şu'â-'ı şems midür kâmetün 'aceb
Yâ oldı gün doğup başına tâcdâr serv

Çaddün havâsı gitmeyiser şahn-ı sîneden
Toprağum üzre bitse eger şad-hezâr serv

Âh eylesem boyun ańıcak hâk olur tenüm
Olur bu gird-bâd ile kalkan gubâr serv

İrdükce tiri sîneme cân şöyle zevk ider
Güyâ çeker kenârına bir gül-'izâr serv

Peykân-ı tîri sînede bir serv taḥmıdur
Kim sînem üzre bitse gerek yâdigâr serv

Bu luḫf ile şalınduğını görse ḳaddinüñ
Hergiz çemende olmaz idi âşikâr serv

Hüsn ü behâda irişimez hûblar saña
Yüzbiñ şalınsa sebze de olmaz çenâr serv

Zülfün mi bu ne iki ya ḫod perr-i zâğı
Yâ mâr ki olmuş aña maḫall-i ḳarâr serv

Gülşende ser çekerdi saña hem-ser olmağa
Şoñ ucu 'aşḳa döymedi tutdı kenâr serv

Çoḳ serv-i ser-firâz ola ammâ bitürmeye
Ḳaddün mişâli bu çemen-i rûzgâr serv

Yollarda seyrünü işidüp sâyilün gibi
Bir ayag üzre durmuş ider intizâr serv

Zeyn eyledüm şererler ile dūd-ı âhumı
Seyr eyleyenler öldi şanur zer-nigâr serv

Beñzerdi nâz u şive ile râst ḳaddüne
Ger 'adli berg idinse vü inşâfı bâr serv

Tirün ḳaçan ki şaşḫ kemândan güzer ḳılur
Rif'atde ḫâḳ-ı çarḫden eyler güzâr serv

Gönlümde ḳaddi fikrine beñzer şanemlerün
Şırça sarâyını ḳuşadan bî-şümâr serv

Ol meh şalinsa şehrde ‘uşşâk ile ne tañ
 Kılmaz çemende hâr ile olmağa âr serv

Bir dem muķârin olsa senûñ keff-i destûñe
 Dürler şaçardı nite ki ebr-i bahâr serv

Ķadd ü ħaddûñ ħayâliyle dîde gülşeni
 Zeyn oldı bir ħatâr gül ü bir ħatâr serv

Tîrûñ ħayâli göñlüme geldükce şanuram
 Olur riyâz-ı gülşen-i firdevse mâr serv

Âhumla tîr u nîze vü ħaddûñ ħayâli
 Sînemde yâ şemâniye şahnında çâr serv

Kilk-i ‘Aţaya baķ ne şükürler nişâr ider
 Kim gördi añı kim ola şekker nişâr serv

Niçe ki gülsitânda gül ü sebze üstine
 Sun’ Ħaķ ile sâye-i ħamle be ħarâr serv

Seyyâre güller ile felek sebze-zârına
 Kılsun livâ-yı ħaddûñi Ħaķ sâye-dâr serv

53 269a - - . / - - . . / . - - . / - . -

Şaçsa benefşe zülfine ol-gül-‘izâr âb
 Şâmi gül-âb gibi olur müşg-bâr âb

Haţţ-ı ‘izârı mı bu ya ħod hüsñ-i mevc urup
 Düşürdi mi kenâreye müşg-i Tatâr âb

Ruhsaruñ âbı âteşümi niçün arturur
 Teskîn iderken âteşi ey gül-‘izâr âb

Peykân-ı tîrûñ eylese dilden güzer ne tañ
 Çün kim şikeste şişede kılmaz qarâr âb

Servi boyuñı gördi ki gelmez kenâreye
 Hasretten ağlayup yürür uş zâr zâr âb

Ağladuğumca nâz idüp arturdu süzümü
 Eşkünden özge görmedüm âteş-şimâr âb

İhyâ-yi meyyit etse kerâmetle tañ degül
 Şol meşrebe ki andan içer ol nigâr âb

Dil vasluñ ile şâd iken añdurma hecrüñi
 Oğ urma yüregine içerken şikâr âb

Dür gûşvârı aşma benâgûşun üzre kim
 Şerm-i ruhuñdan olmasun ol gûşvâr âb

Nâ-gâh varup âba nigâh itme kim seni
 Meftûn ider cemâlüne âyine-vâr âb

Bâri nazâr kılursañ aña hande eyle kim
 Görine toptolu güher-i şâhvâr âb

Şal hâke sâyeñi ki ola müşg-bû zemîn
 Şaç şuya cür’añı ki ola şehd-bâr âb

Vaşf-ı lebünde kim añar âb-ı hayâtı kim
 Mey meclisinde olmaz iken hoş-güvâr âb

Yâre didüm ki böyle havâ-dâr iken saña
Çün irdi kasruña niçün ider güzâr âb

Didi cemâlümü göricek kendüden gider
Hüsnüm tecelisinden olur bî-ķarâr âb

Ṭoldurdı şîşesin gözümüñ hasret-i ruħuñ
Gül yaprağı gibi ki ķodı yâdigâr âb

Âbuñ murâdı bu idi k'ire cemâlüne
Luṫf it yüzüñi yu ki ola kâm-kâr âb

Giceyle şuya girme ki tâbıyla cismüñüñ
Semsü'd-ḍuḥâ gibi görünür şu'le-dâr âb

Eşküm revân olur ruḥ-i zerdümde gûyiyâ
Berg-i hazân içinde aķar zer-nigâr âb

Kâ'be kapuñ yolında sebîl itmege yaşıum
Hecrüñ beriyesinde çeker yüz ķaṫâr âb

Ṭurmaz yüzüñi görmese burc-ı bedende rûḥ
Ṭutmaz ķarârı bulmasa ehl-i ḥişâr âb

Âhum riyâḥı debredüben ğam ğamâmını
Bârân-ı eşküm ile ṫolar her diyâr âb

Hecrüñde dil ķılır ḥaber-i vaşluñ arzû
Şan rûz-ı âbda arzûlar rûze-dâr âb

Ḳadd-i ḥamîdüm ile bu eşkümden özge hiç
Bir çeng görmedüm ki ola ana târ âb

Çeşmünden eyleyince gönül mülkine nüzûl
 Hayl-ı hayâli geçdi hezârân hezâr âb

Zülfün ucında gözlerimün yaşını gören
 Şanur ki bâz öñinde kıomış bâz-dâr âb

Dil yitüğini bulmağa çeşmim mu'azzimi
 Bakdı şuya kim ide añı âşikâr âb

Vaşluñı gördi akmaz ise yaşlarum ne tañ
 Kıadre irişdi sâkin olursa ne var âb

Ol şâh-ı serde eşküm akııtma didüm didi
 Ser-sebz olur mı bulmayıcak şâh-sâr âb

'Ayb itme vaşluñ içre kenâr eylesem taleb
 Zîrâ işitmedüm ki ola bî-kenâr âb

Ey hâme ağlarum seni azaldı râğbetün
 Çoğ akııtalı ol işige müşg-bâr âb

Olmış iken hayâtına her nesnenün sebeb
 Çoğ olduğıçün oldu kalil i'tibâr âb

Zülf ü ruhuñ havâsını maflûb idindi kim
 Râh-ı talebde yürüdi leyl ü nehâr âb

Şeh Bâyezîd işigine yüz sürdüğün görüp
 Tâcın habâbı virdi k'ola tâc-dâr âb

Bir baħr-i cüddur ki eger imtiħân için
 Şuya elin şoķarsa olur dūr-nişâr âb

Oldı sarây-i adrine gevher-niâr-ı ebr
Oldı arûs-ı bahtına âyîne-dâr âb

Kâ'be apuna itdûgiun durmadan sûcûd
Oldı kilid-i â'at-i perverdigâr âb

Bu cûrm iun ki 'arz-ı nazır eylemiş safa
Her gûn yire yûz urup ider i'tizâr âb

Ger hâke şalsa zerresini hımuñ âtei
Hık ola yer yûzinde ne deñlü ki vâr âb

Bir lâle-zâra beñzedi tîgûñle rezm-gâh
K'ol lâle-zâr iinde ıa şad hezâr âb

Göreydi şuda nizeñ ucu sâyesin 'adû
Olurdu imeden iene zehr-i nâr âb

ek tîg-i âb-dârı ki oruñdan iemez
Kâfir diyâr-ı küfrde biri hoş-gûvâr âb

Ol kim ide sefine-i te'yidûñi penâh
Ne gam aña olursa cemî'-i diyâr âb

udur cemî'-ı nesneyi pâk eyleyen velî
Hâk-i rehûñle pâk olur ey kâm-kâr âb

Öykünmez idi luf-ı kelâmuñla zihnûñe
Olmasa cây-gâh-ı dûr-i âb-dâr âb

İrse deñiz kulağına sözûñ cevâhiri
Olur şadef iinde dûr-i şâh-vâr âb

Dîvâne olmadıysa bahârına bahtuñuñ
Devründe niçün ağlar imiş zâr zâr âb

Müşg-i maḥabbetüñ şuya mı düşdi saña kim
Kul olur içdügince şıgâr ü kibâr âb

‘Âr itmesin izüñ tozı yüz sürdüğüme kim
Hâk ile hem-dem olmağa itmedi ‘âr âb

Luḫfuñ rebî’i itmek içün rûzgârı zeyn
Şaçdı riyâzı zihnüme ey şehr-i yâr âb

Ma’nide sünbül ü gül ü reyḫân nişâr ider
Şûretde gerçi akıdur ebr-i bahâr âb

Söz ile hoş-dem itmege Aḫmed zamâneyi
Akıtdı işigüne yine müşg-bâr âb

Dîn ehline ‘inâyet-i câhuñ mu’în ola
Niçe ki teşniye görine sâz-kâr âb

İkbâl-i bâd-ı pâyına devletle ol süvâr
Nice ki ḫâk ḫinkine ola süvâr âb

Luḫfuñ zülâli sebz ide dünyâ çemenlerin
‘Âlemde niçe kim bitüre sebze-zâr âb

54 270b - - . / - - . . / . - - . / - - .

Şaçdı zemîne çün yine ebr-i bahâr âb
Kıldı cihân yüzini kamu sebze-zâr âb

Hengâm-ı güldürür yine seyr eyle gülşeni
Her gûşe sebze-zâr durur her kenâr âb

Bu dem çemen 'arûsını meşşâta-i şabâ
Hoş zeyn itdi k'old'aña âyine dâr âb

Nergis çemende tañ mıdur iderse âba meyl
Kaçan ki uyhudan tura ister humâr âb

Dîvâne gibi taş ile gögsin dögüp yürür
Yüz üzre her cevânibe leyl ü nehâr âb

Genc-i nihân idi şanasın künc-i hâkde
İtdi bu demde kendüzini âşikâr âb

Ey dil bu mevsim içre olan teşne-dillere
Şâh-ı cihânun ebr-i kef' eyler nişâr âb

Şultân-ı dehr-i Hazret-i Maḥmûd-ı Hân k'anun
Cûdı bulutlarından olur her diyâr âb

Bir şehriyârdur o ki a'dâsı def'-i için
Gün yoḡ durur ki yapmaya taşdan hişâr âb

Gûş itse dürr-i lâfzunı ey pâdişâh-ı 'aşr
Olurdu şermden güher-i şâh-vâr âb

Ebr-i 'adâletün çü saḡḡâdur ne gam eger
Bostân-ı dehre virmez ise rûzigâr âb

Şular ḡabâbdan başına tâc olup gider
'Ahdünde olsa nola Şehâ tâc-dâr âb

Sen bir nihâl-i serv-i revân mişlisin k'ider
Yüz sürmek ile ayagüña iftihâr âb

Yaş aқduđınca gözden ider nâleler gönül
Dolâbı iñledür nitekim zâr zâr âb

Luţfuñ şuyuyla kanda bir olur Şehâ ki çün
Âb-ı hayâta beñzemez olsa hezâr âb

Görseñ ne sîm-berleri 'uryân idüp kocar
Ŧapuñda yüz bulalıdan âyîne-vâr âb

Mihr-i ruhuñ hayâli gözüm yaşın itdi germ
Bildüm ki günden olur imiş tâb-dâr âb

Ŧaţţ dâyre çekerse ruhuñ üzre vechi var
Rûz-ı bahârda olmaz iñen bî-gubâr âb

Berķini görse tîğ-i cihân-girüñüñ şehâ
Olurđı âfitâb gibi şerm-sâr âb

Rûz-ı maşâf şu'le-i tîguñ ki berķ urur
A'dâ şanur ki Ŧoldı yemîn ü yesâr âb

Şevķ-ı ruhuñla sîneye şıgmaz bu dil şehâ
Ŧolar bahârıda nitekim cûybâr âb

Oldı Necâtî ħâk işigünde niçe bir
Ebr-i kefüñden içmeye ey Şehriyâr âb

Bir bülbülem ki gülşen-i medħüñ şuvarmağa
İtdi revân kelâmumı perverdgâr âb

Nite ki ola nâr bu hâk ile hem-nefes
Nite ki bâd ile bile eyler qarâr âb

Hûsnûn bahârı tâze vü ter bî-hazân olup
'Aks-i ruhuñla her dem ola lâle-zâr âb

55 271a . . . / / / . . .

Âsitânun her kûdüretten zihî 'âli-cenâb
Pâk ider cârub-ı zerrîn ile her şubh âfitâb

Secde yirin pâk ider şubhun ridâsıyla güneş
İşigünde her seher çün şûfi-i tâhir-şiyâb

Bu kazıyye gûyiyâ 'ahdüñde oldı münfehim
Kim güneş tâvûs-ı zerrîn-bâl olubdur şeb gurâb

Olmaya bir 'ilm kim zihn ile müstağzar degül
Hey Ma'âzallâh beridür bâb-ı nisyândan kitab

Fazl ile bir dânedür ey hırmen-i 'ilm ü edeb
Yirde zihn-i kâm-yâbuñ gökde cirm-i âfitâb

Şöyle rûşen eyledi âyâtı şem'-i 'ilmi kim
Bir kadem bir kimse gitmez oldı râh-ı nâ-şavâb

Hilm ü 'ilm ü dîn ü devlet çâr-yâr oldı saña
Eyledün dîn-ı Nebî ihyâsını min küll-i bâb

Ey nidâ-yı* eyledügince 'ulûm
Tâpuña oldı işâret Hâzret-i Hâkdan hıtâb

* Burada şair Arapça bir ifade kullanmıştır.

Söyleşür iken kemâl-i ma'rifetden ehl-i fazl
Hâzretüñe oldu her yerden hıfz-ı müstetâb

Sür'at-i idrâk ü hıfz-ı şâbitünden feyz alur
Yirde ârâm ü qarâr ü gökde reftâr ü şitâb

Rûzigâra viridi şûret dehri itdi bî-naẓîr
Pâdişâh-ı dâd-güster hâkim-i 'adl-iktisâb

İşigünde şöyle kesb-i ittihâd itdi kulûb
'Âlem içre olmaz oldu kalbe ta'n-ı inkılab

Cümle insân bir degüldür gel berü da'vâya bak
Gül virür taşdı'ler def'i şudâ' eyler gül-âb

Zihn-i şâfuñ pâdişâh olalı rûşen dillere
Peyk olubdur zeng ü zencir ile her şubh âfitâb

'Abdi Raḥmânuñ efendisi cemî'-i 'âlemüñ
K'âsitânı çevresine yüz ururlar şeyh u şab

Añmadum estagfirullâh nâm-ı a'lâsın şarîh
Kim edebden hâric olur 'izzet ehline ḥatâb

Zühdi şöyle oldu k'agzında tabîb-i ḥâziķuñ
Gâh geh dârü's-şifâda añılur nâm-ı şarâb

Ad ile fi'l-cümle te'lifâtuña teşbîh için
Nev-bahâra faşl didiler behište heşte-bâb

Kim ider rûşen zamîründen işâret olmasa
Âfitâb-ı sebzevârı sebze-i ḥayl-ı çü âb

Gâfil olma kim bir akçe arslan ağzındadır
Uş mişâlün şîr-i gerdûn ile kûrş-ı âfitâb

Şöyle rûşen eylemişsündür tarîk-ı Hakkı kim
Eylemez bir ferd râh-ı nâ-şavâba irtikâb

Yakışupdur zâtuña fazl u kemâl-i ma'rifet
İtdi gûyâ Şâh-ı Merdâna şecâ'at intisâb

Zihn-i derrâkûn kıomamışdur kitâba ihtiyâc
Bî-duhân olsa 'acep midür güneşde iltihâb

Zihn-i âyîne mişâlünden temâşâ eyler ol
Şâhid-i ma'ni cemâlin bî-hicâb ü bî-nikâb

Cübbe vü destâr ile dâniş-ver olmaz âdemî
Kânedür âb-ı revân ü kânedür câm-ı şarâb

Kıl nazâr 'ayn-ı 'inâyetle Necâtî bendeñe
K'âsitân-ı 'âlem ârâña idüpdür intisâb

Nitekim fazl ü hûnerle fahr ider erbâb-ı 'ilm
İtdügince her biri fazl u kemâli iktisâb

Dâyimâ fazl u hûnerle olasın 'âlemde sen
Kâm-bîn ü kâm-rân ü kâm-bahş ü kâm-yâb

56 272a - - - - / - - - - / - - - - / - - -

Ol gümüşden kılma kim olmuşdı maḥbûs anda âb
Geldi altun top ile fetḥ itdi anı âfitâb

Bâd-ı âba bir beşâret-nâme tahrîr eyledi
Yüz şuyıyla şehir-i büstâne revân irgürdi âb

Halk-ı şehir-i büstân didi yürümez şuyısın
Gel şafâ geldün sarây-ı havza gir ey kâm-yâb

Egnine pür mevc-i mâ'î şunıvirdi bâd anuñ
Kim yakasına gümüştän dügmeler dizmiş habâb

Cem' olup ezhâr şehir-i bâğı hoş tutdılar
Halk âgâh oldu kim hışn-ı şitâ olmuş harâb

Bir yeşil nâzük kadife aldı geldi sebze-zâr
Lâleler zeyn itdi rengârenk vâlâ bî-hisâb

Kopdı güller ser-be-ser la'lîn tabaqlar içre zer
Jâleler şaçdı zümürüd üstine dürr-i hoş-âb

Kodı nergis şahın-ı sîmîn içre bir zerrîn kadeh
Lâleler levh-ı zeberced üzre dökdi la'l-i nâb

Çâr-sû-yı bâğı seyr it kim dükân-ı gülşeni
Lü'lü-i lâlâ ile zeyn itdi şarrâf-ı şehâb

Gördiler bu göñli açuk yârdur gülşen aña
Goncalarla gül gibi açıldı cümle şeyh u şâb

Anda bunlar cem' olup bir bezm-i 'âli itdi kim
Döne döne çevrilür ol bezme girmege kebâb

Tevbe vü şabruñ şıyup cündini la'lîn top ile
Goncalar zühd ü şalâhuñ kılmāsın kıldı harâb

Câm-ı gülden mest olup bülbül terâne başladı
Sâgarı güc tıtdı nergis gözlerini aldı hâb

Bülbülün feryâdı tıfl-ı goncaya viridi şudâ'
Dâye-i ebr anuñ için başına sürer gül-âb

Sûsenün çinî kabâğından şarâb şebnemi
Çekdi zerrin câmla kerem olsa tañmı âfitâb

Okudı bu şi'r-i garrâyı revân ol bezmde
Rûy-ı mañbûb-ı belâğatdan açup bülbül nikâb

Pâ-bürehne hâke başmıñsın kadem ey âfitâb
Yine gökde istedügin yirde bulmıñdur türâb

Derd-i 'aşka derd ile Ferhâd dermân istedi
Merg iriñdi tîşenün aña zebânından cevâb

Reşk-i sûz sine-i nâre bir harâret viridi kim
Döne döne her dem anuñ üstine ağlar kebâb

Bâd-ı âhum gayretinden şuya boğıldı şabâ
Bir gümüñden türbe yaptı üstine anuñ habâb

Taşra kaldum kal'a-i şâdi kapusın yaptı gam
Göñlümi bir seng- dil yağıdı katı hâlüm harâb

Heydi billâh kerem kıl gamze-i cellâduña
Cânına her bî-günâhuñ kılmasun cânâ 'azâb

Yohsa andan varup ol şâha şikâyet eylerem
Havf-i kahrından düşübdür mülk-i çarha ıztırâb

Zübde-i te'sîr-i encüm mâh-i burc-ı salţanat
 Hâzret-i Sultân Selîm kâm-bîn ü kâm-yâb

Müşterî rây u 'Uţârid-Fiţnat u Mirrîh- hışm
 Mihr-i Zühre-'ışret ü Keyvân-te'enni meh-şitâb

Çengi bezm-i şerifi zühre-i keyvân-maĥal
 Hem-dem-i yâr zarîfi ĥûri cennet-i cenâb

Perr-i tîre per virür şehbâz-ı fetĥ u nuşrete
 Tâyir-kîş-i âşiyâne nitekim bâl-i 'ukâb

Anları gerdân iden bir yirden âb-ı luţfidur
 Vâdi-i fazlında nüh eflâk tokuz âsiyâb

Düşmene bir pâre od olup çıkarsa tîĝını
 Bir yanar oddur hemân gûyâ ki bulur iltihâm

Ey felek-rif'at görinen gerd-i ĥaylûñ şanma kim
 Geldüğün görüp saña ta'zîm ider kâlkup türâb

Serverâ bir pâdişâh-mülk-i 'izzetsin ki sen
 Kâdrûñ ordusunda bu çâder bu çetr-i bî-ţinâb

Fetĥ bir câmi'dür anda nîze-i cündüñ menâr
 Aña bir mihrâb-ı kavsûñ miĝfer-i leşker kıbâb

Dest-i kudret uçurandur çarĥ şanma görinen
 Serverâ ĥammâm-ı şehri rif'atüñde bir ĥabâb

Bir muraşşa' kürsi olmışdur saña zâtü'l-burûc
 Olıcak rif'at semendine süvâr ey meh-i rikâb

Hoş çıkarur dem-be-dem kaşr-ı sarâya âbı ol
Hendese 'ilmin meger râyuñdan öğrendi şehâb

Dest-i râyuñla yapılmış olsa ger burc-ı beden
İdemezdi haşre dek tûb-ı ecel anı harâb

Hâk-i pâyuñ çeşme kim çekse benât-ı kaşr-ı gayb
Anuñ ile rûz u şeb şöhetler eyler bî-ħicâb

Bî-günâhı 'ahd-i 'adlũnde tutup incitmez ol
Bir delũ kanlu harâmi kimsedür gerçi şarâb

Başu anuñ kađr ile eflâke irer gün gibi
Aña kim yalın ola ol südde-i devlet-me'âb

Devleti Hağ şol kağar rûzi kılubdur kim saña
Olmaz ol rûzi hisâb olunca tâ rûz-i hisâb

Luğ idüp zağm-ı 'adũyı teşne-diller ağzına
Tamladur peykân-ı tîrũñ dem-be-dem bir kaçre âb

İrse bâd-ı şefkatũñ felek vücũd-ı mücrime
İtmeye anı ğarık emvâc-ı deryâ-yı 'azâb

Merħamet etseñ yiridür Zâti üftâdeye
Çarđ anuñ döne döne bağrın itmişdür kebâb

Şoşbet eyler zillet ü derd ü ğam ile rûz u şeb
Dâğ-ı dil nân u ciger bũryân kağağı pũr şarâb

Şöyle rengin itdi kim kân-ı şehâñũñ vaşfını
Kıbkızıl oldu ğayâdan ğörüp anı la'l-i nâb

Şerbet-i şi'rin gören ağlar şafâsından revân
Tamladur tatlu yürek yaçar diyü bir pâre âb

Ol ğarîbe luţf kıl saña du'âlar eylesün
Kim ğarîb olanlaruñ olur du'âsı müstecâb

Kal'a-i firûzeden dâyim bir altun top ile
Ol gümüşden kal'a-yı fetḥ eyledükce âfitâb

Âfitâb 'ömrüñe hergiz zevâl irgürmesün
Muḥkem itsün Ḥaḳ vücûduñ kal'asın ey kâm-yâb

57 273a . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

Mübeşşirân-ı sa'âdet yetişdi itdi ḥiṭâb
Ayıtdı burc-ı nühûset ser-â-ser oldu ḥarâb

Dönüp durur yine kuţb-ı murâduñ üzre felek
Gir imdi çarḫa ki himmet idüp durur aḳtâb

Uyan ki başuña gûn toĝdı geldi şubḫ-ı şafâ
Güven ki baht ü sa'âdet gözinde ḳalmadı ḥâb

Nesîm-i luţf-i Ḥüdâ irdi ḳalmadı gözün aç
Muḥadderât-ı sa'âdet yüzinde hiç niḳâb

Açıldı ḳutlu ḳapu şükür eyle fettâḫa
Bu niyyete diridün yâ müfettiḫe'l-ebvâb

Çıḳardı çâh-ı ğam u ğuşşadan saña şunuben
Mu'âvenet sebebin ol müsebbibe'l-esbâb

Sitâre şehri sa'âdetle yaptı bir câmi'
Olubdur evc ü şeref aña kûbbe vü mihrâb

Sürildi kalb-i ehibbâdan ol şafâ ile gam
Havâda kalmadı nevrûz irişdi şanki şehâb

Nişâne vardı yetişdi kemân-ı himmet ile
İdüp dururduñ o tîr-i du'âyı kim per-tâb

Nişâncı oldu yine buldı tâze 'unvânı
Meh-i sipîhr-i kemâl âfitâb-ı mâh-i rikâb

Bezer cehr-i zamâna Nişâncı Ca'fer Beg
Yetişdi yirine ol âsumân-ı 'arş-ı cenâb

Bir efzâl-i fużalâdur ki şehri fazlında
Ebû 'Alî cihân bir şâbîb-i şâfi cevâb

Burûc-ı rif'atüñüñ irtifâ'ını almaz
Eger müneccim-i tîr itse mihr-i usturlâb

Şümû'-ı meclis-i kâdri ucın alup gökden
Melekler atdı zemîn şanurlar anı şihâb

İçerse ger nazâr-ı iltifâtı komayalar
Muḥadderât-ı kuşûr-ı gayûb yüzde niḳâb

Sen ol emîr-i eḳâlîm fazl u rif'atsın
Sarây-ı kâdrüñe gökler yiridür olsa kıbâb

Zihî ki kuṭb-ı vaḳârûñdan aldı ârâmı
Ḳamu felek ḥarekâtuñdan itdi kesb-i şitâb

Ṭabî'atũñ senũñ ol nũrdan deñizdũr kim
Revâdur ay dũgũn olursa añã iki ħabâb

Müşâbih olmasa ħalb-i laṭîfũñe ger câm
Olurmadı ola baħr-i şafâda ol girdâb

Vaħâr ü ħilmũñe öykindi kũhsâr-ı 'azîm
Yiridũr eylese reş añã çarħ oħın per-tâb

İrerse ħatre-i bârân 'ıřmetũñ ger añã
Ṭaħıtmaya özini bâdı gördũgince tũrâb

Eger ki eylese ıřlâħ bâd-ı 'adlũñ irũp
Biri biriyle 'adâ olmayadı âteş ü âb

Bu tîre ħaşrı o bir câm ile ħılur rüşen
Meger ki râyuña yâr oldu mihr-i 'âlem-tâb

Zemîne zer şaçar anı gören şanur şemsũñ
Ġubâr-ı ma'din-i cũduñ durur felekde seħâb

Firâsetũñ ki 'uħũla delîl ola ola keşf
Añã ħazâyin-i esrâr-ı ħaybden biñ bâb

Beħûr-ı micmer-i ħalħũñ irişse şîşe-i ebr
Zemîne eyleye efşân maṭar yirine gül-âb

Zamîr-i rüşenũñũñ virdi peyk-i meh ħaberin
Felekler egnine ħat ħat anuñ geyürdi şebâb

Zemîne ger bir aħız dũn diseñ girih çarħa
Yirinde dura eger dur diseñ toħuz dolâb

İrişse olmaya felek vücûd-ı mücrime ger
Şimâl-i şefkat ü rahmüñ garîk-i mevc-i gadâb

İdinse cümle-i hûtuñ eger direm pulın
'Atâñı idemeye mâlik-i bihâr-i hisâb

Şahîfehâ-yı şenâñı şürû' ider Zâtî
'Aceb mi bir sözine yazsalar hezâr kitâb

Şafâ ü zevk-i dili genc-i kalbini almaz
Tılsım-ı fakr u mezelletde yaşıdur sîmâb

Dökeydi kûh-ı mezelletde ebr-i dîdesi yâş
Alurdi cümle-i hâmûnı ser-be-ser seylâb

Bir arada niçe kim kûtb ide ârâmı
Felek semâ' idüp ey âfitâb-ı 'arş-i cenâb

Murâdum ol döne kûtb-ı murâduñ üzre felek
Tapuña döne döne ide himmeti aqtâb

58 274a - - - / - - - / - - - / - - -
Bâd-ı bahâr her tarafa eyleyüp şitâb
Dehrüñ ser-â-ser itdi dimâgını müşg-i nâb

Gülzâr gûşesinde egilüp benefşeler
Şol dürleri arar ki nişâr eyledi şehâb

Çekmiş yukaru câmelerin serv ile çenâr
Yaş itmeye eteklerini tâ ki cûy-ı âb

Çarhuñ yüregi yağı mıdur jâleler 'aceb
K'andan çerâg-ı lâle bulur böyle iltihâb

Ġavġâ-yı ‘andelîb güle derd-i ser virüp
Toldurdu ġonca kâsesini jâleler gül-âb

Âb-ı revân ayagına zencîri urdu bâd
Bâġ u bahâr seyrini girü ġomadı âb

Gül âsitîn-i ġoncayı tutmuş yañaġına
Şol nâzenîn gibi ki ġızarup ide ġicâb

Âb-ı revâna dâm-ı müşebbek ġurar şabâ
Mâhîler ol ġayâli ġörüp eyler ıztırâb

Erbâb-ı bâġı ġördi ki cem' oldu şoġbete
Lâle ġetürdü mâ ġazarı ortaya şarâb

Geldi ġözine nergis-i mestûn şarâb-ı nâz
Gül-bergden aña dõşedi bâd-ı câme-ġâb

İçmezlenürdi meclis-i ġülşende ġonca lîk
Şebnemler üşdi ġoydu anuñ aġzına şarâb

Ol bezm içinde oġıdı bu şi'ri ‘andelîb
Âheng tutdı yap yap aña şavt-ı cûy-ı âb

Ol ġonca kim tutar yüzine âl ile niġâb
Bûlbûllerinden utanup eyler meġer ġicâb

Rıdvân toġuz tolandı sekiz uçmaġı velî
Bunca melekler içre seni ġıldı intihâb

Baġtum ġözi şu dem uyanur kim ġöre senûn
Nergis gibi elûnde ġadeġ ġözlerûnde ġâb

Cânı şürâhinüñ gelür ağızına reşkden
Meclisde la'lüñi öpicek sâgar-ı şarâb

Câm-ı şabûhi üzre ruhuñ 'aksi güyyâ
Pertev durur ki şaldı şafağ üzre âfitâb

Saña zebân-ı hâl ile itdükçe ben su'âl
Kırpüklerüñ dilüyle virür gamzeler cevâb

Vaşluña irgürüp bizi mehcür itme çün
Bâ'de's-şefâ'a olmaz imiş mü'mine 'azâb

Ey mâh gün gibi yalabursın meger yine
Sâye şalubdur üstüne ol Müşterî-cenâb

Ca'fer Beg ol emîr-i diyâr-ı 'ulüvv-i fazl
Kim âsitânına ider eflâk intisâb

Hussâda tîg-i tîzi durur kıtâ'u'l-emel
Düşmenlere kemendi durur mâlikü'r-riqâb

Şadrâ sen ol süvâr-ı meyâdin-i fazlsın
K'olduñ sipihr üzre hilâl ile hem-rikâb

Âyîne-i sipihre nazar kılsa diğkatüñ
Yüzden muhadderât-ı semâvî açar niğâb

Bir kerre men' ideydüñ eger aqmasun diyü
Mismâr olurdu tahta-ı âb üzre her habâb

Gül yaprağını şehber idinür nesîm-i şubh
Tâ bûy-ı halkuñ ile kıla ger yaña şitâb

Nergis-mişâl-i pür-zer olursa ‘adû ne ğam
Yeter gözin kör eylemege bir avuc türâb

Tîrûñ kadar dilîr mi vardur zamânede
Başına tañ degül şokunsa per-î ‘uqâb

Her đarbeti ki tîĝuñ ura şadr-ı düşmene
Ol rañneden ecel girüp eyler evin ĥarâb

Bir ĥaymedür ecel şehine kelle-i ‘adû
Kim nîzeñ aña mîĥ ü kemendüñ durur tınâb

Tîrûñ nigârlar gibi ĥûn-ı ‘adû ile
‘İyd-i zaferde parmaĝı ucın ider ĥızâb

Teşhîr itdi kıl geçürüp dest-i şavletüñ
Tâ bir daĝı koşılmaya fısk ehline rebâb

Çün rây-i rûşenüñle nazâr kıldı ĥâmuña
Altun kalemlerini yire urdı âfitâb

Destâr-ı şubĥ-ı râyuñ eli ger uzatmasa
Kurtılmaz idi varĥa-ı zulmetden âfitâb

Ger i’tidâl-i şab’uñ ola muşliĥ arada
‘Aĝluñ yolını urmaya ayruĝ şarâb-ı nâb

Ķilkûñ laşife itmese gülmez leb-i emel
Şab’uñ ger oĥşamasa açılmaz şehâ kitâb

Fazluñdan utanup benüm efkâr-ı fikretüm
Çekdi yüzine her biri elfâzdan niĝâb

Rengîn görinse bîkr-i kaşîdem ‘aceb mi kim
Hûn-ı cigerle eylemişem ellerin hıızâb

Kör eyleye hasûdi gözini Mesîhi ger
Hâk-i rehûnden ire aña bir avuc tûrâb

Mübhem kalurdu arada zillet mesâ’ili
Cûduñ anuñla karşılaşup virmese cevâb

Ma’nâ-yı rûşenûñ alup uğurlayan senûñ
Rûsvây olup durur nite kim düzd-i mâhtâb

Şol şâ’irûñ ki zevk-i selîmi hayâsı var
Yanuñda şi’rin oqımadan eyler ictinâb

Medh iledür Mesîhi ayağûñ tûrâbına
Uçmağa berg-i gül getürür vay bu bî-hicâb

Çün hân-ı midhatin yidûñ ey dil du’â dile
Ola hemîşe tâ ki ser-efrâz u kâm-yâb

Toğduķca gülşen içre seher âfitâb-ı gül
Çekdüke yüze anı görüp goncalar niķâb

‘Ömrûñ güline bâd-ı fenâ virmeye zarar
Gonca gibi belâya ola her yanûñ niķâb

59 275b - - . / - . . . / . - - . / - . .

Bir dün ki çekmiş idi cemâline âfitâb
Müşğîn gülâlesin gicenûñ ‘anberîn niķâb

Maşrık ilinden uçmuş idi şâh-bâz-ı mihr
Mağribde konup üşmüş idi başına gurâb

Şayyâd-ı çarh-ı zâğ-ı şebi kıлмаğa şikâr
Şekl-i hilâli kılmış idi çengel-i 'uqâb

Bâzâr-ı şâm içinde Habeş şayrafisine
Çarh âhenîn kafes idi encüm dür-i hoş âb

Zengî-mişâl idi gice dendânı şâbitât
Dâğ eyler idi cebhesini mîl ile şihâb

Mâhun gümüştü küliçesi olmuşdu nâ-be-dîd
Encüm dökerdi dâmen-i gerdûn ile türâb

Ma'dinler üzre 'âmil iken gösterüp ziyân
Habs olmuş idi maḥbes-i zulmetde âfitâb

Gelmiş havâle üstine zer almağa hilâl
Destinde var nişân-ı şeh-i mâlikû'r-riqâb

Yâ hod dem-i şafağdan irüp zahmet-i remed
'Ayn-ı sipihre aşmış idi şeb siyeh hicâb

Yâ la'b-i hoḫka-bâz-ı sipihr olmağa 'ayân
Döndürdi câmesini zemân-ı ḫiyel-şiyâb

Dil fikr iderdi kendüye çarḫuñ oyunların
Küllî kılandır 'işret ü şâdiden ictinâb

Ḫalvet-sarây-i fikrete cem' oluben havâss
Baḫtumdan özge itmez idi bir kimesne ḫâb

Âlâm-ı cevri devr ile gam-gîn idi gönül
Nâ-gâh irişdi cânib-i Feyyâzdan hıtâb

Târîk itme gönülünü cân revzenini aç
Tâ feyz-i nûr-i 'izzet idesin sen iktisâb

Kim şubh-ı devlet içre tulû' eylemiş durur
Hürşid-vâr pâdişeh-i müşterî cenâb

Sultân-ı Rûm husrev-i âfâk Bâyezîd
Hâkân-ı rûzigâr şeh-i ma'dilet-me'âb

Vâlî ki ahd-i saltanatında olup mezîd
'Adlûn esâsı muhkem ü zulmûn evi harâb

'Afv-i kerem-nişânı durur muşlih-i haţâ
Lâfz-ı güher-feşânı durur zînet-i şavâb

Levh-i zamîri zabt ider ahvâl-i 'âlemi
Kavl-i mü'ellifi nitekim şafha-i kitâb

Binüp şikâr-ı kaşdine alsa ele kemend
Düşer gazâl-i bîşe-i gerdûna ıztırâb

Yağdura tîr ü düşüre bârân gibi yire
Ger cân-ver mişâlini vaz' eyleye şehâb

Ey şeh-süvâr oldı bu gün kadrûn atına
Hürşid tabl-ı bâz-ı zer ü mâh-ı nev rikâb

Sen şehriyârı taht-ı sa'âdetde görmege
Gündüz çerâğlar yakup isterdi âfitâb

Görsin kapuñda kebkebün izi sa'âdetin
Gökde müneccim eylemesün yılduzı hisâb

Döndürdi altın üstine cûduñ yeli yemün
Bî- kıymet oldu dürr-i 'Aden nitekim habâb

Viridi dimâg-i çarha halel câm-ı himmetün
Nite ki hüş-i zeyreke keyfiyyet-i şarâb

Bir kolını çıkarup urur kalbe kendüyi
Rûz-ı gazâ kılıcuñ idüp tonını hîzâb

Her ay başında hançer-i sîmîn gılâfı mâh
Çarha tutar ki ide muhâliflere 'ıķâb

Çok şükr-i Hâliķa ki zamân ber-murâddur
Şeh kâm-rân ü bendeleri cümle kâm-yâb

Hürrem kulüb-i halk nite mevsim-i bahâr
Handân cihân ü pîr nite 'âlem-i şebâb

Eyyâm-ı devletünde cihân 'ays ü nüşdâ
Ben nâr-ı hasret ile kıluram ciger kebâb

Oldı egerçi miñnet-i gerdûn-ı dîn ile
Ten hânesi harâb ü gönül kişveri yebâb

Koyup bülend işigüñi gerdûna dönmezem
Himmet kapusın aç ü gönül yıkıgını yâb

Şâhâ benem ki meclis-i medhünde eylerem
Bir târ ile hezâr nevâ nitekim rübâb

Demdür ki söze terbiyetünle kemâl ire
Kim tâb-ı âfitâb ile hoş-bû olur gül-âb

Tâ kim her anda defter-i efkârdan ide
Tûfî-i tab' bir gâzel-i nâzûk intiâb

'Aqlum esâsın eyledi fikr-i lebûñ harâb
Başdan çıkardı âhır o bî-çâreyi şarâb

Kaşuñla zülfüñi gören aydur ne yaraşur
Bu müşg-i sâye-bân ile ol 'anberîn tınâb

Cânâ kara saçuñla qarâr itse 'ârızuñ
Gören şanur ki leyle-i Kâdr içre turur âb

La'li tuyurdu hiç degül ağzı remziyi
Kim gizlû râzı fâş ider olur şarâb-ı nâb

Gönlüm gözüñe uydı ruḡ u 'ârızuñ görüp
Birikdi bu havâda begüm âteş ile âb

Ḳan yut cefâ-yi dehr ile baḡruña taş baş
Aḡzından ey dil ister iseñ la'l-veş nişâb

Derdâ ki bir nigâr ile gönlümüz eglemez
Bu çarḡ-ı bî-emân ü cefâ-gâr ü pür-şitâb

Kimüñ uzatdı 'ömri ipini Necâtî çarḡ
Kim virmedi şoñ ucı şanem zülfi gibi tâb

Bâzâr-ı tîz-i çâr-sû-yı dehr içinde bil
Yokdur metâ'-ı medḡ-i Şehenşehden özge bâb

İder du'âyı zâhir ü bâtında ins ü cân
Okur şenâ-yı gice vü gündüzde şeyh ü şâb

Zîrâ du'â-yı devlet-i Sultân-ı rûzigâr
Var iken ayruğ işe günâh ola irtikâb

Nite ki ceş-i rûz ola pîrûz-i hayl-i şâm
Niçe ki sabit ola günâh üstine şevâb

Gündüzi 'ıyd ü gicesi kâdr ola dem-be-dem
Bârî katında her dilegi ola müstecâb

60 277a - - . / - - . / . - - . / - - -

Çaldurdu livâ-yı zer-endûdı âfitâb
Düşdi sitâre leşkeri içine ıztırâb

Hindû-yı şeb bırağdı muraşsa' kabâsını
Çün tîğ-i zer-nişânın ele aldı âfitâb

Bu lâciverdi çal'a çapusın kılıçlayup
Yüñler şokındı başına mihr-i cihân-tâb

El-Hakk harâc-ı Rûm deger zer-ger-i şabâh
Bu hâtem-i zebercede çakduğı la'l-i nâb

Gül-güni dest-mâline bu bâğbân-ı çarh
Toldurdu aq gülleri deyüşirdi bî-ğisâb

Altun kilindere güneşüñ tîğ-ı çarhdan
Düşdi döküldi bezm-i cihânda şarâb-ı nâb

Germ oldu cām-ı mihrin ele aluban seher
Gözine geldi bu felegün bir kadeh şarâb

Meşşâta-vâr âyînesine cilâ virüp
Aldı eline şâne-i zerrîni âfitâb

Bu zerreler degül görinen nev-'arûs-ı mihr
Şaçar yüzine şişe-i hürşid ile gül-âb

Zerrîn kûtâs taqdı güneş hınk-i çarha kim
Ola süvâr kadr-i şeh-i mâlikü'r-rikâb

Şâh-ı bülend-mertebe Sultân Selîm kim
Oldur sitâre-mevkib ü oldur felek-cenâb

Altun kalemle vaşf-ı cemîlin yazar güneş
Oldı seher anuñçün aña şafha-i kitâb

Genc-i zamîri toptoludur gevher-i kerem
Gerdün-ı fikretinde toğar ahter-i şavâb

'İzzet 'aceb mi dergehüne itse ilticâ
Kapuñda oldu devlete ey şâh fetḥ-i bâb

Şaff-ı 'adüyı ta'ne-i nîzeñ durur bozan
İblîs leşkerin nite kim tâğıdur şihâb

Haşmuñ olursa pîl-ten ü şîr-dil daḥi
Sol mâr-ı nîzeñ ider anı tu'me-i kilâb

Ordu-yı kadrün içre felek ḥaymedür aña
Miḥver-i sûtûn ü müddet gîtî durur tınâb

Hûn-ı 'adûda ğark gören na'l-i esbûnî
Ebrû-yı nev-'arûs-ı zaferde şanur hıızâb

Rây-ı cihân-güşân ile ma'mûr mülk ü dîn
Küfrûn diyârı tîgûn ile dâyimâ harâb

Her demde tâze olsa nola bostân-ı fetih
Âb-ı revân tîgi durur başlar habâb

Kaşruñ neyinde şekl-i felek hey'et-i zühal
Şan beyt-i 'ankebûta dolaşmış durur zübâb

Kadr ile başı göklere irişe gün gibi
Her kim ki âsitânuna eylerse intisâb

Devründe nâle idici yokdur meger ki 'avd
'Ahdünde kalmadı gözi yaşlu meger şehâb

Cûduñla halka şol kadar oldu naşib mâl
Kim her gedâ cihânda şehâ oldu zer hisâb

Dâyim hayâl-i devletün eyler bu çarh-ı pîr
Mergûb olur cihânda belî 'âlem-i şebâb

Her bir harâbeyi iresün tolu genc-i zer
Pür yok ki devletünde aña diye zer harâb

Aşhâb-ı fazla zât-ı şerîfün durur me'âl
Erbâb-ı dânişe işigün merci' ü me'âb

İtdi me'âni lafz-ı bedî'ünle iktirân
Kıldı me'âli câh-ı refî'ünle iktirâb

Mecmû'a-i zamâne de bu şi'ri yazmağa
Bezmünde düzdi miştarı kanun ile rebâb

Vaqt oldu 'ayşa şun berü sâkî şarâb-ı nâb
Çengün şadâsına kulak urmuş yine habâb

Hicründe mâh ile felege eylesem nazâr
Başumda şanuram ki döner seng-i âsiyâb

Küyuñ içinde baña 'iķâb itmesün raķîb
Cennet içinde olmaz imiş kimseye 'azâb

Şevķ-i lebün durur dili küstâh eyleyen
Olur şarâb içme ile kişi bî-hicâb

Ol şeh-süvâruñ ayagın öpmege yok mecâl
Ola meger ki halka-i didem aña rikâb

Cevr ile yıķma göñlümi ey pâdişâh-ı hüsñ
Begler çü kendi memleketin eylemez harâb

Güş ur Revânî bendeñüñ ey şeh kelâmına
Kim silk-i nazma dizdi niçe lü'lü-i hoş-âb

Rengîn sözüme eyler iseñ nola i'tibâr
Şehler kıatında çünki bulur kıadri la'l-i nâb

Bu nev-'arûs-ı nazma ne var perde olsa haķ
Ĝâyet güzel olan urunur yüzine niķâb

Şehr içi Mışra döndi sözüm kıandıyıla kim
Şekker-fürüş olanlara irişdi ıztırâb

Niçe ki bu hişârı kılc ile fetḥ idüp
 Kalkın ile üleşdüre altını âfitâb

Tîg-i cihân-güşâña muḥî' ola âsümân
 Gün gibi ḥaşre dek olasın şâh-ı kâm-yâb

61 279a - - - / - - - / - - - / - - -

Gül yüzine saçdı 'anber kâkûl-i müşgin dost
 İtdi cân bezmin mu'aḥḥar kâkûl-i müşgin dost

'Anberîne taḥmağîçün bir perînûñ boynına
 Bağlamış müşgin girihler kâkûl-i müşgin dost

Bilmezem câdu mıdur k'âbı 'ızârında durup
 Hergiz itmez dâmenin ter kâkûl-i müşgin dost

Âh kim bu ḥaḥ mıdur yâ sâye-i zûlf-i nigâr
 Yoḥsa dökmiş müşg ü 'anber kâkûl-i müşgin dost

Güşe-i beytü'l-muḥaddes ḥâḥ-ı ebrû-yı nigâr
 Perde-i beytü'l-muḥahhar kâkûl-i müşgin dost

El uzatdı zûlfine yârûñ şabâ meşşâḥa-vâr
 Şânesin müşg itdi yek-ser kâkûl-i müşgin dost

Çâh-ı sîmîn zenaḥdânındaki dil düzdine
 Sundı zencîr-i mu'anber kâkûl-i müşgin dost

Kâküli ucından ey dil ḥâme-veş kan ağla kim
 La'l-i terden bula zîver kâkûl-i müşgin dost

Nâr-ı ruhsârında ol servûn sürer 'ömr-i dırâz
Beñzer olmışdur semender kâkûl-i müşgin dost

Hüsn firdevsinde cevelân itmege tâvûs-vâr
Açdı müşgin bâl u şehper kâkûl-i müşgin dost

Hayme-i sultân gibi hürşîd-i tâbân üstine
Kurdı müşgin sâyeânlar kâkûl-i müşgin dost

Bir Süleymân şevket ü Cem-ğadr-i hüsrevsin k'olur
Şuffeñe cârûb-ı 'anber kâkûl-i müşgin dost

Nâmeñe tuğrâ-yı müşgin halka ebrû-yı nigâr
Haţtuña cîm-i mu'anber kâkûl-i müşgin dost

Hüsrevâsın şeh nişâne pîşkeş kılmagıçün
Urdı mâhe 'anber-efser kâkûl-i müşgin dost

Mâh-i mihrûn halkasından olsa gerden-keş ide
Şeb kemendin aya çenber kâkûl-i müşgin dost

Kaşd-ı haşmuña kemân çekmiş hilâl ebrû-yı yâr
Aya geydürmiş zırhlar kâkûl-i müşgin dost

İşigün bir Ka'bedür mecmû'-ı hâcât ehline
K'olmuş aña halka-i der kâkûl-i müşgin dost

Ṭâli'-i mes'ûda irmiş devletünde k'eylemiş
Mâhi bâlîn mihri pister kâkûl-i müşgin dost

Bâgbân-ı bâğı cennetdür ki bezmünçün ider
Dâmenin pür-vird-i aḡmer kâkûl-i müşgin dost

Gerd-i râhuñ 'anberinden eylemişdür gül gibi
Câmesin yârũñ mu'aţtar kâkũl-i müşgin dost

'Adlũñi yâd itmeyũp uzatduđıçũn zulm elin
Hâke olmuşdur berâber kâkũl-i müşgin dost

Bâd-ı 'azmũñden sipâh-ı fitne oldu târumâr
Ol perîşânlıkda beñzer kâkũl-i müşgin dost

Bu sebebden devr-i eyyâmuñda ber-dâr oldu kim
Oldı dil düzd ü sitem-ger kâkũl-i müşgin dost

Hâk budur kim bũt-perest olmazdı ahdũñde senũñ
Kılca inşâf eylese ger kâkũl-i müşgin dost

Ey melek-hũ hũsn-i firdevsinde şevkuñden karar
Sâye-bân-ı sũnbũl-i ter kâkũl-i müşgin dost

Tapuña cân u göñũl mũlkin müseñhar kılmağa
Her tarafından çekdi leşker kâkũl-i müşgin dost

Añsa fetħın sen Meħemmed âyet ü Haydar dilũñ
Eylemezdi burc-ı Hayber kâkũl-i müşgin dost

Olmaz idi sũrmese yũzin yũce dergâhuña
Hem-ser-i serv-i semen-ber kâkũl-i müşgin dost

Şi'rũñ için bir mu'anber dil-sitân mecmũ'adur
Şũret-i çınle muşavver kâkũl-i müşgin dost

Zeyn idũp gülgũn-ı hũsni řapuña çekmek için
Urdı na'l-ı müşg-i ezfer kâkũl-i müşgin dost

Baş götürmiş hâsidûn kaşdine ejderhâ gibi
Şân şaçar ağzından âzer kâkül-i müşgin dost

Medhuñi yazmağa müşgin haţ ile her-dem çeker
Ter-gül evrâkına mıstar kâkül-i müşgin dost

Defter ü medh u şenânuñ örmege şîrâzesin
Rîsmân bükmiş mu'anber kâkül-i müşgin dost

Şan uçar tûmâr-ı medhuñde redif olduğıçün
K'açdı defter gibi şad per kâkül-i müşgin dost

Sûr 'arûsı zülfine nazmum le'âli dizdi kim
Silk-i cevherdür ser-â-ser kâkül-i müşgin dost

Lîk ser-gerdânlığından bağıdur işüm gibi
Şanki hâlümdür muşavver kâkül-i müşgin dost

Bahtum aındum gice kaldurmadı kayğumdan benüm
Başını zânûdan ekşer kâkül-i müşgin dost

Kâkül-i dil-ber dilinden şerh iderdüm hâlümü
Korçarum k'ola mükedder kâkül-i müşgin dost

'Arz iderdi Aḥmedüñ hâl-i perîşânın tamâm
Fi'l-meşel olsa sühan-ver kâkül-i müşgin dost

Perçem-i nuşretle zeyn olsun celâlün nitekim
Rûy-ı mâha vire zîver kâkül-i müşgin dost

Yüz dil ü biñ cân ile maḥkumuñ olsun ins ü cin
Cânlar itdükce müsahḥar kâkül-i müşgin dost

Şubḥ u şâm itsün du'ânı sübḥa gerdân-ı felek
Tâ k'ola dillerde ezber kâkül-i müşgin dost

62 280a - - - / - - - / - - - / - - -

Âteş üzre saçdı 'anber kâkül-i müşgin dost
İtdi cân bezmin mu'aţtar kâkül-i müşgin dost

Mescid-i ḥüsniinde her yüzden kaşı mihrâbına
'Üd-i terden düzdi minber kâkül-i müşgin dost

Başâ çıkdı yâr yüz derdüñde olsa tañ mıdur
Ḥüsn ikliminde server kâkül-i müşgin dost

Gül yüzi Daḥḥâk olaldan 'âşık bî-dillere
Gösterür düşinde ejder kâkül-i müşgin dost

Mey ne kâfirdür görüñ mihrâb-ı ebrûsın koyup
Secdegâhın kıldı âzer kâkül-i müşgin dost

Kıl kalem aldı ele ḥaţḥ-ı cemâlin yazmağa
Çekdi bir cîm-i mu'anber kâkül-i müşgin dost

Mâr-ı cennet bigi la'linden bulur 'ömr-i dirâz
İçdügiçün âb-ı kevşer kâkül-i müşgin dost

Mışr-ı ḥüsne pâsbândur kim şeb içre gezdürür
Meş'al-i mâh-i münevver kâkül-i müşgin dost

'Arz ider bir ḥoqqa yâkûtı müferriḥ la'l-i yâr
Kim ide pür müşg-i ezfer kâkül-i müşgin dost

Çekdi gül evrâkına âyât-ı hüsniñ yazmağa
Rişte-i 'anberle mıstar kâkül-i müşgin dost

Râtib-i sultân bigi hürşid-i tâbân üstine
Çekdi her yüzden 'alemler kâkül-i müşgin dost

Zıll-ı Hâk Sultân Mehemmed kim der ü dergâhınıñ
Hâk-i râhından ider cer kâkül-i müşgin dost

Ol şehinşâh qadr-i kudret ki medh için düzer
Ter-gül evrâkında defter kâkül-i müşgin dost

'Adl ü hulkindan cihân halkına mekînlük şatup
Yüz sürer toprağa yekser kâkül-i müşgin dost

Ey ki hulkuñ bigi cân bezmin mu'aşşar itmege
Ter-gül üzre şaçdı 'anber kâkül-i müşgin dost

Bildi nâmuñla kamer devrinde bütler şınuğın
Dil-şikest oldı ser-â-ser kâkül-i müşgin dost

Sensin ol Sultân-ı Cem-şudret ki bezmüñçün tutar
Elde bir câm-ı Sikender kâkül-i müşgin dost

Sensin ol destân olan Rüstem ki rezmüñçün düzer
Bir kemend-i mâr-ı peyker kâkül-i müşgin dost

Sensin ol sultân-ı ferruh-ruh ki havfüñden ider
Mısr-ı hüsne burc-ı Hayber kâkül-i müşgin dost

Sensin ol sultân Mehemmed kim getürmiş tapuña
Şeb çerâğ olmağa gevher kâkül-i müşgin dost

Rûm ilinde yüz sürer her-dem ayağın tozına
Olsa tañ mı şâh-i hâver kâkûl-i müşgin dost

Bir gice hâkdür gide kadere irmiş k'eylemiş
Mihri pister mâhidür ber kâkûl-i müşgin dost

Serv-i büstânuñla hem-tâ kâmet-i dil-cûy-ı yâr
Sünbül-i bâğuñla hem-ser kâkûl-i müşgin dost

Mergzâr-ı gülşen bâğuñda güller üstine
Bir hümâdur sâye-güster kâkûl-i müşgin dost

Cennet-i kaşruñda havrâlar yüzün zeyn itmege
Hâdimüñdür hâne-perver kâkûl-i müşgin dost

Mâhe hançer mihre miğfer 'azm-i rezmüñçün düzer
'Anberîn ebrû-yı dil-ber kâkûl-i müşgin dost

Âb-ı luţfuñla berâber la'l-i cân-bağş-i nigâr
Bâd-ı halkuñla bir ider kâkûl-i müşgin dost

Bezmüññ reyhâncısıdur kim pür idüp dâmenin
Gezdürür gülberg-i aħmer kâkûl-i müşgin dost

Hâdim-i Hindu bigi bezmüñ münevver itmege
Elde tutmuş şem'-ı enver kâkûl-i müşgin dost

Ser-beride gark-ı hûn u cân nigâr olduğı bir
K'oldı devründe sitem-ger kâkûl-i müşgin dost

Tutdı müşgin halkadur mihr ile mahüñ boynına
Kim idesin şâha çâker kâkûl-i müşgin dost

Gösterür rezmünde hançer düşmana ebrû-yı yâr
Gezdürür bezmünde micmer kâkül-i müşgin dost

Bâgbân-ı bâğ-ı cennetdür getürmiş bâğuña
Tuḥfe-i şâh-ı şanevber kâkül-i müşgin dost

Defter-i medhünde bir tâvûs şeklin bağlayup
Cilveyiçün açdı şehper kâkül-i müşgin dost

Ḥaṭṭ-ı misk ile berât-ı ḥüsn ‘unvânın yazup
Çekdi tuğrâ-yı mu’anber kâkül-i müşgin dost

Nev-‘arûs ḥaddini âb-ı ‘ızârında görüp
Luṭfla geydürürdi bezer kâkül-i müşgin dost

Teşne-i ḥûn-ı ciger her gamze-i câdu-yı yâr
Fitne-i devr-i kamer her kâkül-i müşgin dost

Ḥaddi şafḥında çekilmiş sûre-i nûr üstine
Ḥaṭṭ-ı bismillâha beñzer kâkül-i müşgin dost

Ka’be-i ḥüsniinde yârûñ iki şekli-i sûredür
Dûd-ı âhumla müfesser kâkül-i müşgin dost

Zevraḡ-ı dil baḥr-i ‘aşkından kaçan bula kenâr
Şaldı çün ol baḥre lenger kâkül-i müşgin dost

Siḥr okın dizmiş gönüller şaydına müjgân-ı yâr
Bağlamış efsûn ile per kâkül-i müşgin dost

Pâdişâhâ luṭf kıl gûş eyle vaşf-ı ḥâlûmi
Kim nice itdi müsahḡhar kâkül-i müşgin dost

Ƙaddi ƚûbâ ħaddi cennet la'li kevşer gösterüp
Başuma ƚopardı maĥşer kâkûl-i müşgin dost

Gözlerüm bidâr baĥtum ħufte 'aqlum târumâr
İtdi ħâlüm şöyle mużtarr kâkûl-i müşgin dost

Bilmez idüm râstı ben bî-nevâ kem naşş ile
İde 'uşşâķı muĥayyer kâkûl-i müşgin dost

Başda ħâk ü gözde âb u dilde âteş elde bâd
Şanki ħâlümdür muşavver kâkûl-i müşgin dost

Ƙalmadı bir 'uķde kim 'aşķında âsân olmaya
Olmadı lîkin müyesser kâkûl-i müşgin dost

Ƙışşam anuñla uzundur söylesem imlâl olur
Söz uzar olsa muķarrer kâkûl-i müşgin dost

Ben dilerdüm niçe dîvân baĥlayum medĥûñde lîk
İtdi ħaţţ u şî'rüm ebter kâkûl-i müşgin dost

Yazmazdum medĥûñe dâl olmaĥa bir ħarfi ben
Dilde ezber olmasa ger kâkûl-i müşgin dost

Nażm-ı medĥûñde anuñçün eyledüm anı redîf
Kim dilümden gitmez ekşer kâkûl-i müşgin dost

Luţfiye âb-ı revân luţf ile luţf eyle kim
İtdi sevdâdan mükedder kâkûl-i müşgin dost

Niçe kim şekl-i melâl izĥâr idüp ebrû-yı yâr
'Âşık-ı miskîne manzar kâkûl-i müşgin dost

Niçe kim şaflar düzüp dil-ber cemâline olur
Âşık-ı miskîne manzar kâkül-i müşgin dost

Düşmanuñ olsun helâk ü dergehüñ manzûr-ı Hâk
Bağlasun tapuñda şaflar kâkül-i müşgin dost

Zeyn olsun şâne-i fetḥ ile tûguñ perçemi
Şaneden bulduçca zîver kâkül-i müşgin dost

Devlet ile saltanat tahtında var ol niçe kim
Hüsn iline ola dâver kâkül-i müşgin dost

63 281b - - - / - - - / - - - / - - -

Tâ ki Çînden çekdi leşker kâkül-i müşgin dost
Oldı rûm hüsne sürûr kâkül-i müşgin dost

Ḥaṭṭı üzre ḥalka ḥalka bir dem-i ṭâvûs-ı veş
'Anberîñ tafrâya beñzer kâkül-i müşgin dost

Vezn içün ḥüsni metâ'ın keffesi gülbergden
Bir terâzidür mu'anber kâkül-i müşgin dost

Cennetüñ ṭâvûsı yok dirlar ne ḥikmetdür bu kim
Açdı ruhsârında şehper kâkül-i müşgin dost

Güyyâ hengâme-i ḥüsn içre bir canbâzdur
Kim egilüp oldı çenber kâkül-i müşgin dost

Perr ü bâlından durur ṭâvûsa zîb u fer nola
Ṭal'atına olsa zîver kâkül-i müşgin dost

Yâ muraşsa' 'anberine taqdı dil-ber boynına
Yâ 'arağ-rîz oldı yekser kâkül-i müşgin dost

Cân nice meftûn olmasun çün ey dil hastanuñ.
Oldı her fi'line maşdar kâkül-i müşgin dost

La'line el şunduğı her dem budur dil-tıflını
Hurde-i şekkerle ileder kâkül-i müşgin dost

Bâgbândur şanki taraf-ı cüybâr-ı çeşmüme
Dikdi sünbüller ser-â-ser kâkül-i müşgin dost

Kim görürse şanur olmışdur berâber rûz u şeb
Haddine oldukça hem-ser kâkül-i müşgin dost

Maşer-i hüsninde biz mücrimler için bir siyeh
Nâme-i a'mâle beñzer kâkül-i müşgin dost

Niçe kim tezvîr dōken haţtı haddi-fâş ider
Nisbet idüp añı örter kâkül-i müşgin dost

Çün kodı hâl dağı od üzere 'ûd olmaz 'aceb
Dâmenin gerse aña ger kâkül-i müşgin dost

Güyyâ dil tıflıyıçün levha-i ruhsârına
Çekdi 'anberden elifler kâkül-i müşgin dost

Yâ beyâz şafha-i hürşide tesvîd itmege
Şâh medhin çekdi mıstar kâkül-i müşgin dost

Kindür ol iklîm-i Rûmuñ hânı Sultân Bâyezîd
K'aña Hindu olmağ ister kâkül-i müşgin dost

Devletinde ol şehûñ her gûn sÛrer 'õmr-i dirâz
EyleyÛp bir mâhidÛr ber kâkÛl-i mÛşgin dost

BezminÛñ reyḥancısudur kim kılubdur dâmenin
PÛr benefşe ile gÛl-ter kâkÛl-i mÛşgin dost

Geldi bir Hindî gedâdur vâre elinde âyine
Sen şehî ister k'ede cer kâkÛl-i mÛşgin dost

Başına vaz' eyleyÛp mercân lebin sen şâh içÛn
DÛzdi bir tesbîḥ-i 'anber kâkÛl-i mÛşgin dost

Olmaz idi böyle yÛzi kâra başı aşığa
Olmasa 'ahdÛnde kâfer kâkÛl-i mÛşgin dost

Ḳapuña yÛz sÛrmege bir fetḥ-ı bâb ola diyÛ
GÛndÛzini ḥalka eyler kâkÛl-i mÛşgin dost

Dest-i bÛsuñ eyledi ol dâhi gÛyâ arzÛ
K'oldı çevgân-ı mu'anber kâkÛl-i mÛşgin dost

DevletÛnde la'l Û yâḳÛt ile idinÛr her zamân
Õyle k'olmışdur tevânger kâkÛl-i mÛşgin dost

El uzatduğı lebi yâre bu kim ister mÛdâm
GezdÛre bezmÛnde sâgar kâkÛl-i mÛşgin dost

Oldı çÛn cârÛb-ı ḥâk-i âsitânuñ tañ degÛl
Tozudursa mÛşg Û 'anber kâkÛl-i mÛşgin dost

GÛyiyâ na'l-i semendÛndÛr ki her dem 'âlemi
Pâyimâl eyler ser-â-ser kâkÛl-i mÛşgin dost

'Ömr-i a'dâna şebihûn itmek ister tañ degül
Giyse ger şâmî zırılırlar kâkül-i müşgin dost

Miski ebr yaşum götürmişdür ki tâ mıstar çeküp
Midhatuñda yaza defter kâkül-i müşgin dost

Görmesün 'ahdüñde nâ-maħrem yüzün diyü bürür
Nev-'arûs-ı ħüsne çâder kâkül-i müşgin dost

Sârbânlar çekmek için bârgâhuñ maħmilin
Müşg-i terden urdı çenber kâkül-i müşgin dost

Müşg-i ħâlin âteş-i ruhsârına dağıtdı kim
Gezdüre bezmünde micmer kâkül-i müşgin dost

Şol kadar var şarşar-ı ħahruñdan ey şeh ħavfi kim
Ķanķı bâdı görse dıtrer kâkül-i müşgin dost

Gevher-i eşkümler tezyîn itdügümce şanuram
Tâ ziyân keder mücevher kâkül-i müşgin dost

Ķâzır itmişdür yenüñce ħüsrevâ götürmege
Ejdehâ peyker 'alemler kâkül-i müşgin dost

Eylemiş anuñ ayağın öpmek için kendüzün
Bir şikâl-i müşg-i ezfer kâkül-i müşgin dost

Bir ser-i nîze silâhuñdan senüñ müşgân-ı yâr
Bir kemend-i mâr-ı peyker kâkül-i müşgin dost

Ķulm-ı ħâr olduğına ahdüñde 'ayn dâldur
Olduğı ħâke berâber kâkül-i müşgin dost

Karşuña her-dem düta olduđunuñ vechi budur
Baş koyup yir öpmek ister kâkül-i müşgin dost

Çekmek için piş-keş saña ruḥ-ı gülgünine
Zeyn ider efsâr-i 'anber kâkül-i müşgin dost

Sehv ile baş çekmiş emründen ḥaṭâsın bilüben
Durmayup ayağa düşer kâkül-i müşgin dost

Şan 'asâ-yı Müsevîdür kim 'adûñuñ kaşdine
Oldı bir biñ başlu ejder kâkül-i müşgin dost

Dem urur çün bûy-ı ḥulkuñdan'aceb mi eylese
Cân dimâğını mu'aṭṭar kâkül-i müşgin dost

Tapuña zîbâ görinsün diyü bâğ-ı ḥüsnine
Tutdı hoş çetr-i mu'anber kâkül-i müşgin dost

Görmedüm ḥâli perîşânlıktan anı bir nefes
Şanki ḥalümdür muşavver kâkül-i müşgin dost

Dil-i belâ zencir ile bağludur olsa nola
Ger redîf-i şî'r-i Ca'fer kâkül-i müşgin dost

Şol kadar cevri eyler aña çenberi düta-yı çarḥ
K'itmez ol deñlü cefâlar kâkül-i müşgin dost

Belki raḥm idüp kapuñda ḥâlini 'arz itmege
Olmağ ister aña reh-ber kâkül-i müşgin dost

Ḥaḳ Te'âlâ devletiyle bir günüñ biñ eylesün
Ḥüsnine virdükce zîver kâkül-i müşgin dost

Bende olsun âsitânuñda selâfîn-i cihân
Tâ k'ede dilleri müsahhar kâkûl-i müşgin dost

64 283a - - . / - . - - / - - . / - . - -

Ey sâye-i sa'âdet hûrşîd-i çarh-ı devlet
Şânuñda oldu menzil âyât-i fetih u nuşret

Ceyş-i zafer gulâmuñ her kişvere k'ede 'azm
Himmet yanınca nuşret reh-ber ögince fırsat

Luţfuñ hazînesinden oldu 'aţâ vü ihsân
Hûrşîde efser-i zer gerdûne sebz hıl'at

Mihr ile mihr yüzün hâk-i derûne sürdi
Andan durur ki görmez hiç ihtirâk-ı ric'at

Tâkvîme halk muhtâc olmazdı her ser-i sâl
Tutsa tabî'atundan seyyâre istikâmet

Tapuñladur beğâsı 'âlemde şâhlıguñ
Nite k'olur heyûlâyile beğâ-yı şûret

Qânûnı her şifânuñ görindi mantıkuñda
Cârî kelâmuñ ile olalı 'ayn-ı hikmet

Zulmüñ zahîresinden bulmağ içün necâtî
Hûrzeme tuhfe olsun 'adlûne kıl 'işâret

Muhtem feru'uñ ile sultânlıguñ uşûli
Bâğ-ı cihânda şâbit ol ey dirâht-ı devlet

Bâdedür eli küfrün hâkini nâr-ı kahruñ
İslâm-ı kişverine saçıldı âb-ı rahmet

Rûz-ı vegâda dir'uñ âyinesine bakar
Çün kim zafer 'arûsı kendüye vire zînet

Görsün seni cihânda her kim dilerse göre
Hûrşîd-i müşterî-fer mirrîh zühre 'ışret

Gerdün gibi yüceldi rûz u şeb işigünde
Çember idüp belini her kim ki kıldı hıdmet

Lâzım 'adû ki guşsa saña niteki şadî
Her kişinün naşibi virüldi rûz u kısmet

Deñilür kaşrı dehrün varurdu harâbe
Binâsı luţfuñuñ ger kılmasadı mürüvvet

Nîzeñ başında gördi başın niteki perçem
Saña muķâbil olup ol kim diledi rif'at

Hazmuñ şebât'önünde ey gâzi güler gider
Kûh-ķûy-ı taħammül şab'ında dâr-ı hıffet

Sen şal cihânda bâķi kim göçi düşmenünün
Dâr-ı beķâdan itdi ser-i fenâya rişlet

Gerçi 'azîz durur Mışr-ı felekde hûrşîd
Sürer zelîl olup hâk-i derüne cihet

Her târ gerdün'esbün na'linden ola olur
Fağfûra tâc-ı devlet çipâle dağ-ı 'izzet

Yârûñ olanda söz yok düşmen olanı dâhi
Luţfuñl'utandurursın ancak ola mürüvvet

Cûd u şecâ'atiyle olmadığına hem tâñ
Tab'uñ ile kılıcuñ yiter delîl ü hücjet

Şehlikden el yuyuben Behmen gibi yudılar
Sen ejdehâya karşı her kim iderse cür'et

Medhuñ şekerlerinden şîrîn iken dehânı
Didi revân bu şî'ri zevk eyleyüp tabî'at

Açup niķâbuñ ebrin ey mâh-i mihr-i tal'at
Göster ruhuñ gelini eyle cihânı cennet

Nâr u havâñ dâğı gönümün alınında
Her lahza tâze olsun k'oldı nişân-ı devlet

'Uşşâk-ı bî-nevâ ki her lahza ķâmetünî
'Arz it koparmasunlar feryâd idüp kıyâmet

Ger şihhatün dilerseñ ey cân tabîbi bu per
Dârü's-şifâ lebünden dil hastasına şerbet

Yüzün güline gönüm bülbül-şifat uzanur
Bağruma lâle gibi konalı dâğ-ı hasret

İt bigi öldürürdüm ger biñse rakîbün
Olsa idi tapuñdan bir zerrece 'inâyet

Çekdi esîr kılup zülfün dilümi bende
Cân kişverin kılalı 'aşkuñ çerisi ğâret

Hıfz eylemege hüsnuñ gülzârını nazardan
Yâkût üzre haţtuñ müşg ile yazdı âyet

Mührüm ziyâde oldu tapuña çeşm-i şûhuñ
Khanımı içmek için gösterdügince ragbet

Gavgadan üşenürüm hâl-i derûni bir bir
Tapuña 'arz iderdüm girseñ elüme halvet

Zâlim gözüne haydi 'ahdinde ol şehûñ kim
Hürşid bigi 'adli 'âlemde buldı şöhret

Muhyî-dîn ü devlet zîb-i serîr ü efser
Mâhî zulm u tuğyân hâmi-i farz u sünnet

Mûsî-yed ü Süleymân-ferr ü Sikender-eţvâr
Yağyâ-dil Mesihâ enfâs u Hızr-ı sîret

Sultân-ı heft kişver Gâzi Mehemmed ol kim
'Ahdünde ayırur bedr 'arşa seren şerî'at

Nev-şerrivân-ı 'adli ger olmasa cihândan
Mezdek-i zamânî gibi giderdi hall ü hürmet

Ey dâver-i zamâne bu dehr mürte'inde
Râ'î olalı tapun oldu semîn ra'ıyyet

İkbâl u baht u devlet boynını görmek için
Kıldılar işigüñle rûz-ı ezelde bi'at

Hammâl-vâr gerdûn-i kaddi dûtâh oldu
Yükletdüñ üzerine ol deñlü bâr-ı minnet

Âsânlığ il' olur hal her müşkili cihânũ
 Tab'ũn taşarruf idüp eyleye çünki deffet

İk'ayda toksan altı kal'a yıkuben alduñ
 Şâhib-kırânluğũna yiter hemîn 'alâmet

Kûs u nefirũn ile tûb u tûfeklerũnũn
 Âvâzeleri şaldı iqlîm-i hefte heybet

Şâhâ hezâr olsa 'Aşkı kuluña hemtâ
 Tûfî-i pür feşâhat görmeye Mısr-ı midhat

Bu bîkr-i fikr-i hûbum Tûrâna irse olur
 'İşmetde olduğına şâhid revân-ı 'işmet

Şîrînliginde ola şermende şehd ü sükker
 Sözũme iltifâtũn kândi virürse lezzet

Şavmuñ niqâbın açup niçe ki şâhid-i 'ıyd
 'Arz eyleye hilâlı ebrûsı ile tal'at

Maqbûl ü sa'd kılsun şavmuñla 'ıydũni Hâk
 Olsun kapuñda bende iqbâl ü fetḥ u nuşret

65 284b - - . / - . . - / - . . / - . . -

Bu meclis-i müzeyyen bu bezm-i sûr-ı sünnet
 Yâ mecma'-ı melâ'ik yâ gûlsitan-ı cennet

Hûrî perî olaydı uçmağ dilerdi bunda
 Bu kaşr-ı bâğ-ı cennet şol deñlü buldı zînet

Bu kaşr-i cennet ancak dünyâ sarâyı içre
Görmüş değül kimesne bunun bigi ziyâfet

Toğuz laţif çini eflâk ü mihr ü meh şem'
Nuql encüm ü melâ'ik bu meclise cemâ'at

Şimden gerü bu bâğuñ şekker olur nebâti
Sâkileri zemîne şol deñlü şaçdı şerbet

Müstağrak itdi cümle bustân-ı iştihâyı
Bu bâğ-ı bezm içinde şu bigi aqđı ni'met

İdrisi görebilsem dirdüm bu hânı gül-dâd
Gör ni'met-i cinânda bu deñlü var mı lezzet

Ol güy-ı nağl-ı şem'uñ mir'ât-ı mehde 'aksin
Görmüş güneş anuñçün her gün çeker harâret

İşitse ger bu bezmüñ hoş-hânları fezanın
Emvât kalka yirden kopdı sanup kıyâmet

'İsî eger ki gökden düşürse sûzenini
Konmağa yir bulunmaz şol deñlü oldu keşret

Âteş işin bir üstâd durdı eline aldı
Gösterdi ehl-i bezme su bigi dürlü şan'at

İrişdi hâ diyince eflâka âsumânı
Şan çıqđı kağı yaydan bu tîr-i berq-sür'at

Çıqđı felekde ol dem çatlatdı bir tarağa
Tesbîhini sürüşüñ şaşırđı hep o heybet

Cellâd gamzesinüñ destinde tîğ-ı bürrân
Tâ ki bu bezm içinde gördüm durur bir âfet

Göñlin bir ehl-i bezmün al ile almağičün
Bir sebz câme üzre geymiş bir al hil'ât

Gün bigi ol kamerde cümle vücûde gelmiş
Ol perde-i 'ademde mestûr olan leîâfet

Öli dirili yap yap yanına vardum anuñ
Ol 'İsî zamânı gördüm iñen kıyâmet

Didüm ki ey tabîbüm vir hastaña cevâbı
Billâh kader bu bezmün zeyn olmasına hikmet

Didi ki farz u vâcib oldı ki saña idem
Mağdûm-zâdesini eyler efendi sünnet

Ûâyim mağâm Ahmed ibn-i Mü'eyyed anuñ
'İzzet mülâzımıdır bâbında bende devlet

Hayyât-ı kudret aña biçdi kabâ-yı fazlı
Dâmânı bigi düşdi ayagına vilâyet

Dîvânına şu deñlü cem' olur ehl-i hâcet
Meydân-ı rûz-ı maşser anuñ katında halvet

Didi hıred sipihri bir zeng idüp tağubdı
Şehbâz-ı şâh-ı kadri pâyine dest-i kudret

Yapdı sarây-ı rûzı hışt-ı zer ile hurşid
Râyüñ mı itdi ta'lîm ey mâh-i tîr-i fıñnat

Rûşen budur ki hergiz bulmadı 'âlem içre
Sen nâzır olmayınca mir'ât 'alem-i şûret

Eyler sūrâdikât-ı metn içre bîkr-i mâ'nâ
Dâmâd-ı şab'uñ ile leyl ü nehâr şoşbet

Şol memleket kim anı görmiş degül melekler
Seyyâh-ı fikrûñ anda her gün ider seyâhat

Çordı giderdi hissûñ anı hezâr fireng
Çoşılsa hissûñ ile ger bâd-ı berç-ı sūr'at

Sen şâh-ı mülk-i 'âleme kimdür muçâbil olan
Bir tîgdür zebânûñ cevher ana feşâhat

Sultân-ı çadr ü fazluñ altında çarç-ı sitem
Bir kürsi-i muraşsa' ey müşteri-sa'âdet

Çaşr-ı havâya âbı iltür mühendis-i ebr
Râyûñdan oldu lâyiç beñzer aña bu şan'at

Gördükde çadd-i çadrûñ gir dimeseydi tûbâ
Yir idinüp felekde bulmazdı sidre rif'at

Bir dem sitâruñ ile olsa Zühal muçârin
Devrân içinde hergiz görmezdi ol nûhûset

Âfâça sed çekeydi rayûñ Sikenderi ger
Gelmezdi mülk-i dehre ye'cüc-i leyl-i zulmet

Tek durmayup meger kim öykindi keffûñe kân
Dil çarbın urdı tîşe ey ma'din-i sehavet

Şem'-ı şehâyi yandur Zâti garîbe luţf it
Dünyâyı itdi târîk aña şeb-i mezellet

Âyine-i kefûnden ger şâhid-i şehâvet
Yüz göstereydi aña yüz gösterürdi devlet

Ey dil du'âya başla ol müşfik-i cihâna
Güyâ degül mi hâlûñ zıkr eylemeñ ne hâcet

Sûr-i cihân içinde ey mâh-i burc-ı 'izzet
Mecmû'-ı halk-ı 'âlem itdükce sûr-ı sünnet

Sûr-ı sürûr içinde maĥdûm-zâdelerle
Hân-ı şafâ ile Hâk kılsun seni ziyâfet

66 285b - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Ey şehr-i zekâ sâyiĥ-i şahrâ-yı belâgat
Vey baĥr-i 'atâ sâbiĥ-i deryâ-yı şehâvet

Hâkkâk-i dūr-i mes'ile ġavvâs-ı yem-i 'ilm
Şarrâf-ı ma'âni dūr-i deryâ-yı feşâĥat

Seyyâre-i rahşende-i eflak-i ma'âni
Ĥûrşid-i zekâ şa'şa'a-i mühr-i dirâyet

Ser leşker-i cünd-i 'ulemâ kâdı-'asker
Şâh-ı bülegâ pâdişah-ı şehr-i zekâvet

Ĥübâ dimeşe rif'atinûñ ġaddine sidre
Yir idinüp eflâkda bulmaz idi rif'at

Sen devlet ile maḥkeme-i cûda gelince
Hâtem saña ey şâh-i sehâ itdi niyâbet

Birbirinûñ içinde tokuz tûbdur eflâk
Kâşâne-i kadrûnde aşubdur yed-i kudret

Ger vermese ol tab'-ı münevver haberin mâh
Geydürmez idi şâh-ı kevâkib aña hil'at

Günde görinen şa'sa'a şanma gözi üzre
Barmağ kodı çarḥ emrûne eyleyüp iṭâ'at

Bir tutar idüm ola vakâruñla zemîni
Dem dem uyuben zelzeleye itmese ḥıffet

Ta'lîm-i vekâr ide senûñ hergize ḥilmûñ
'Azmûñ feleke döne döne ögrede sūr'at

Yirinde dura çarḥa eger eyleseñ îmâ
Çarḥa gire yir eyler iseñ ger bir işâret

Şol kimseye kim pertev-i mihrûñ ire bir gün
Yaşına anuñ gün doğar ey şubḥ-ı sa'âdet

Şalmasa eger egnûne Hâk hil'at-ı fazlı
Dâmen bigi ayagûña düşmezdi vilâyet

Bu kevkeb-i çeşm ey meh-i eflâk-ı sehâvet
Seyr itmege doğduğı yiri eyledi niyyet

İllâ nice seyr ide bile bilmezem ey mâh
Bağladı anuñ râh-ı mesîrini mezellet

Sevdâ-yı vaţan Zâtiyi dîvâne kılubdur
Zencîre çeküp göz yaşı virür aña şerbet

Dîvâne olan diline geldüğünü söyler
Budur anuñ elfâz-ı perîşânına hikmet

Şâh u vüzerâ niçeki cümle ‘ulemâyı
Yüz ‘izzet ü biñ hürmet ile ide ri’âyet

Yanuñda vezîrün olup îlhâm-ı îlâhi
Tahtuñ ola ey şâh-ı zekâ şehr-i dirâyet

67 287a - - . / - . - . / . - - . / - . -

Ey şehsüvâr-ı nuşret-i rûy şehriyâr feth
Sultân-ı berr ü baħr-ı hüdâvendigâr feth

Mihr-i sipihr-i devlet ü dîn Bâyezîd Hân
Ol şeh ki şevket ile ider her diyâr feth

Ger ‘azm-i rezm kılsa felek göz kulağ tutup
Olur hezâr dîde ile intizâr-ı feth

Düşmen ne deñlü şaff u alay çekse karşıña
Olur rikâbuñ ü ‘alemüñ pâyidâr-ı feth

Tûğuñ ki bir adıdur anuñ perçem-i zafer
Oldur var ise sünbül-i zülf-i nigâr feth

‘Ankâ-yı kâf-ı kudretüñ açduğça bâl u per
Bâz-ı sepîd-i râyetüñ eyler şikâr feth

Furşat çerfisine kalemün râz-dâr-1 mülk
Nuşret 'arûsına 'alemün perde-dâr-1 fetḥ

Düşmen hişârı her ne kadar pâ-y-dâr ise
Kahruñ yelinden oldem olur târumâr-1 fetḥ

'Azmün nesîmi ireli bâğ-1 zamânede
Nuşret gülî gelüp açılır gonca-vâr fetḥ

Ṭutdı cihânı şıyt-1 şadâ-yı mehâbetün
Kûsuñ nefîri olalıdan sâz-gâr fetḥ

Bayrakların ne yerde ki neşv ide 'askerün
Ol yerde haşre dek açılır lâlezâr-1 fetḥ

Düşmen yüzine kim 'alemün naşb-1 nefes ider
Cezm eyledüm ki andan olur âşikâr fetḥ

Nuşret sipâhı gerdine yazar göz irmedi
Tîguñ hamâilin taķınaldan sūvâr-1 fetḥ

Ṭopuñ 'adû hişârına gök bigi gürleyüp
Bârân-1 nâruñuñ aķıdur cūy-bâr-1 fetḥ

Yeler yanuñca yel gibi furşat çavuşları
Her kanda gitseñ önce gider peyk-vâr fetḥ

'Oşmân ilinden 'adli 'ömr-i zâhir eyledün
Sensin 'Alî şıfat kılıcuñ Zū'l-feķâr-1 fetḥ

Ṭopuñ ki kal'a yıķmağa bir büyük iş tuta
Olur ol arada tūfegün ḥurde-kâr fetḥ

Tîguñ ki nev-'arûs zafer cilve-gâhıdur
Olur hemîşe âyine-i gül-'izâr feth

Yüz şu ile dirildi yanuñda 'aceb degül
Her demde andan olur ise iftihâr feth

Ƙapuñ durur cihânda hemîn 'arşa-gâh-ı naşr
Ƙapuñ durur zamânda hemân 'arza-dâr feth

Düşmen hişârı olsa burûc-ı müşeyyede
Bir demde topuñ eyler anı hâk-sâr-ı feth

Ger Ƙaşr-ı çarha Ƙaşd ide şehbâz-ı himmetüñ
Ƙüb-ı havâyı eyleye bu ne hişârı feth

SancaƘlaruñ ki baş çeke zerrîn külâh ile
Ƙañ mı olursa her biri bir tâc-dâr-ı feth

ƘâƘ-ı sarâyuñ ü işigüñ halka-i derüñ
Ƙuţb-ı zafer sipihr-i sa'âdet medâr-ı feth

Bir kâse şundi sâƘi Ƙahruñ 'adûye kim
Tâ haşre dek yazılmaya andan humâr feth

Dâr'ül-Ƙarâr-ı küfr iken AƘkirman dükeli*
Minnet Hüdâya k'oldı zamânuñda dâr feth

Bir feth-ı nâ-medâr ile bu dürr-i âbdâr
ƘaƘdı cihân ƘulaƘına bu gûş-vâr feth

* Bu mısra vezne uymamaktadır.

Şâhâ bu nazm-ı dil-keş ü bu rişte-i güher
Olsun kapuñda Luţfi dilinden nişâr feth

Mehhûñde fethı anuñ içün eyledüm redîf
Kim hoş edâ olur sühan-ı âb-dâr-ı feth

Oldı bu feth-i evvele târîh u fâtihât
Budur delîl ki olsa gerek bî-şümâr feth

Sen himmet eyle kullaruña ref' ü naşb ile
Hıfz eyledükce düşmenüñi inkisâr feth

'Âlemde niçe kim kurula bâr-gâh-ı mülk
Dünyâda niçe kim düzile kârzâr-ı feth

Tapuñdan artık olmaya dârü'l-emân-mülk
Kapuñdan özge olmaya dârü'l-ķarâr feth

Ma'mûr olduğınca sarây-ı sa'âdetüñ
Yıksun 'adû ilini hemîşe şerâr-ı feth

Gülzâr-ı salţanatda yüzüñ gül gibi gülüp
Olsun hemîşe çeşm-i 'adû eşk-bâr-ı feth

Mes'ûd-ı tâli'üñ ola hem-hâne-i zafer
Manşûr-ı 'askerüñ görine hem-civâr feth

Nuşret sa'âdet ü zaferüñ müstedâm olup
Olsun kapuñda buncalayın şad-hezâr feth

68 288a - - . / - . - . / . - - . / - . -

Dil kişverini kıldı yine bir nigâr feth
Oldı güneşle şanki bu nîli hişâr feth

Mesrûr iden güzelleri gönüller almadur
Şehler şabi'atında kıomaz inkisâr feth

Aldı gönül vilâyetini kâkûliyle yâr
Her biri kııldı şanki şeh-i tâcdâr feth

Ėam-gîn gönüllerini nefes-i müşg-bâr açar
Eyler kıılâ'-i gonceyi bâd-ı bahâr feth

Dil mülkin aldı Ėamzeleri darb-ı tîğ ile
Mışrı nitekim eyledi ol şehriyâr feth

Şâhib-kırân Hâzret-i Sultân Selîm kim
Nâm-ı şerîfiyle olur nâmdâr feth

Rûma Ėamîme oldu diyâr-ı 'Arab bugün
Ėapuñda eksik olmaya leyl ü nehâr feth

Mekke Medîne Mışır ile Şâm oldu hep senûñ
Bir yılda kime oldu müyesser bu çâr feth

Ŗutsun cihânı Ėün gibi tîğ ile pâdişâh
Dünyâyı eylesün 'alem-i zer-nigâr feth

Meydân-ı rezm içinde bugün pehlevân iken
Ser-pençe-i 'alemlerüne dest-yâr feth

Ėalkın yüzün dürüp yine kıaşın çatar kemân
EĞlendüğine çünkim ider i'tizâr feth

Tîrûñle tîĖûñ aña şehâ kıol kıanat olup
Şâhbâzdur ki bulduğın ider şikâr feth

Biñ yıl dağı dönerse bu gerdûn-ı bî-şâs
Her günde olur itse hezârân hezâr feth

Bu feth deñlü olmaya cem' olsa bir yere
Budur zamânede añılan yâdigâr feth

Çanda görürdi şâhid-i nuşret yüzün eger
Tiğünle olmasaydı ger âyînedâr feth

Çün pâdişâhı feth ü zafer bî-çarâr ider
Hikmet nedür çapuñda tutubdur çarâr feth

Nûş eyle câm-ı nuşreti şihhatler ile kim
Bezmüñde ola sâki-i lâle-'izâr feth

Bu çanlı başlar ile cihân nev-bahâr olup
Şahrâ-yı rezmi itdi yine lâlezâr feth

Gün gibi topı saltanatuñ ağdı göklere
Dünyâyı kıldı çün şeh-i gerdûn-vaçâr feth

Dâmân-ı çarhı sîm kevâkible toldurup
İster atuñ ayağına ide nişâr feth

Görinmez olmuş idi perî-şivesin tutup
Halk arasında şimdi yürür âşikâr feth

Fikr luţfuñıla bulur nuşret-i imtiyâz
Zât-ı şerîfüñ ile ider iftihâr feth

Ra'nâ güzel gibi çonanupdur zamânede
Çağındı medhüñ ile dür-i şâhvâr feth

Bir feth-nâme yazdı Revânî kuluñ yine
Kim anuñıla taldı yemîn ü yesâr feth

Âvâze şaldı 'âleme bu nazm-ı dil-pezîr
Taldı şadâ-yı dil-keş ile her diyâr feth

Tâ rezm-i tîg vire cihân bezmine nizâm
Tâ 'azm-i leşker ile ola pâydâr feth

Her gün başına bir yeni feth-i 'azîm olup
Yazsun cihân şahîfesine rûzgâr feth

69 288b - - - / - - - / - - - / - - -

'Arşa irişdi kâdr ile fark-ı livâ-yı feth
Gümletdi nüh kabâbını çarhuñ şadâ-yı feth

Hod-bîndi egerçi ki mir'ât-ı tîgden
Gösterdi çeşm-i düşmana rû-yı cefâyı feth

Ceng içre gerçi sihr iderüm dir idi 'adû
Haq bu ki itdi sihrini bâtıl 'aşâ-yı feth

Tûfân-ı miñnet eyledi düşmanları garîk
Tennûr-ı rezm-gâhda cûş itdi mâ-yı feth

Kendüm cihânı feth iderüm dir idi 'adû
Düketdi dânesini tamâm âsîyâ-yı feth

'Affân bigi 'adû-yı o dem yıkdı od saçup
Oldı tılısm-ı tûb u tüfek ejdehâ-yı feth

Bir dem içinde düşmanuñ işin bitürdiler
Emr itdi nuşret ü zafere ketğüdâ-yı feth

Didi mübeşşirân gözün ayduñ bu 'âlemi
Pür nûr itdi sâye-i luţf-ı Hüdâ-yı feth

Güyâ ki gökde âyine-i mâhe âfitâb
Mir'ât-i kalb-i milkete virdi cilâ-yı feth

Gün doğdı başına yine mü'minlerün tamâm
'Arz eyledi cemâlini bedr-i dücâ-yı feth

Ğâyet kıyâmet oldı bizümle o haşr olup
Gösterdi cümle düşmana rûz-ı cezâ-yı feth

Bir demde 'arşa-i 'araşât itdi düşmana
Çok çok şükür Hüdâya maħall-i vegâyı feth

Devlet bizüm ki devlet ile irişüp revân
İtdi mu'âvenet bize devlet-fezâ-yı feth

Mü'minlere Hüdâya şükür virdi devlet el
İtdi yine bizümle gelüp merħabâyı feth

Her nîze rezm-gâhda bir serv-ğad nigâr
Nuşret şi'ârı oldı dişârı kabâ-yı feth

Ğavs-i ümîdden yine irğürdi çok şükür
Tîr-i murâd-şâhi nişâne şabâ-yı feth

Şîr-i Hüdâ peleng-i vegâ bebr-ma'reke
Sulţân Selîm şâhib-i tîğ ü livâ-yı feth

Oldı kılıcı üstün ü kesr itdi düşmanı
Zam itdi mülke eyledi bunca irâyı feth

Feth ide heft-kişveri hürşid-vâr eger
Tîğın kuşansa açsa livâsın berây-ı feth

Bir gülşen oldı kan ile meydân-ı ma'reke
Oldı nefiri bülbül-i destân-sarây-ı feth

Ne kal'anuñ kilfidini ol yidi pehlüvân
Havf ile göndere eger eylerse rây-ı feth

Cümle livâsı âyet-i fethüñ qarîb okur
Feth olmasun mı ol şehe bâb-ı sarây-ı feth

Ey zıll-ı Hâk şükür ki senüñ sâyeñe tamâm
Şâh itdi cümle bendeñi zıll-ı hümâ-yı feth

Ceng içre üç gulâm-ı dilrûñdür senüñ
Sultân u nuşret ü zafer ü pâdişâ-yı feth

Bir başı büklü kalbe girici dilr okuñ
Yanınca hıdmet eyler aña dil-rübâ-yı feth

Devründe toğdı günleri gâzileruñ yine
İtdi tulû'-ı burc-ı zaferden zekâ-yı feth

Hem-râh olalı sen şeh-i kişver-güşâ ile
İtdi güşâde göñlümüzizi dil-güşâ-yı feth

Cevher degül mi tâlib-i iksîr-i cündüñi
Müstefrit itdi sîm ü zere kîmiyâ-yı feth

Râyuñ kadar mûhendis olur mı cihânda kim
Her kânde varsañ anda yapar bir binâ-yı fetḥ

Keşf-i kerâmet eyledi ahdüñde gösterüp
'Ayn-i 'adüye şavbuñı 'ayn-i 'anâ-yı fetḥ

Birer gâder ki râyetüñ açduķca bâl ü per
Olur hemân mesîri o sâ'at fezâ-yı fetḥ

Şâfi şafâda ol ki zamânuñda ser-be-ser
İtdi güşâde cümle kulu bî-şafâ-yı fetḥ

Câm-ı cihân-nümâ durur tîg-ı tâbnâk
Naķş olmış aña şüret-i gayret-nümâ-yı fetḥ

Gözi açuķ olup oña şâhib-nazar ola
Gerd-i süm-i semendüñedir tütüyâ-yı fetḥ

İki vezîrdür řapuña nuşret ü zafer
Ser-leşkerüñ durur şeh-i kuşûr-güşâ-yı fetḥ

Hürşîd-i şubḥ-ı nuşret o şemşîr-i tâb-dâr
Mecnûn-ı râyetüñ meh-i bedr-dücâ-yı fetḥ

Birdür ümîdi kim idesin kulluğa kabûl
Zâti faķîrüne ola devlet-sarây-ı fetḥ

İn'âm-ı pür leşâfeti kıl aña k'oķıdı
En'âm-ı bî-nihâyeti şâhâ berây-ı fetḥ

Ni'met kâpusını açıvir bir faķîrdür
Bây itdi devletüñde hezârân gedâyı fetḥ

Ꞑutlu ꞑapu açılŝa ꞑapuñda eger añâ
Devlet iderdi bâb-1 sarây-1 ğinâyı feth

Sen eyle saña dūşini ŝâhâ faķîrûñe
Lâyıķ budur ki eyleye dest-i du'â-yı feth

Ħaķķuñ 'inâyeti iriŝen pâdiŝehlere
İde mu'âvenet niçe kim pâdiŝây-1 feth

Yanuñca hem-rikâbuñ olup nuşret ü zafer
Olsun müdâm elüñde 'inân u şafâ-yı feth

70 290a - - . / - . . . / . - . . / - . .

Mâh-i nevi felekde temâşâ idüp ħired
Didi ki çekdi ħudret eli âsumâna med

Mir'ât-1 çarĥda gözedür iken hilâl-1 'ıyd
Ya dūŝdi 'aks-i ħâcib-i dildâr-1 lâle-ĥad

İdindi ya meger ki aĥıbbâ-yı yârdan
'İsf bigi yirini felek bir ħamîde-ĥad

Anuñ na'liçesi yiridür görünür ya ĥod
Rû-yı sipihre ħadr-i nigâr urdı bir leked

Emzürdi mihr-i dâmen-i çarĥa bırakdılar
Geldi vücûda milket-i maĝribde bir veled

Ol dem benümlle eyledi bir mâh merĥabâ
Görse yüzün cinânı yaķa âteş-i ĥased

'Aynumda 'aks-i hâcibi ken-nûr u fi'l-'uyûn
Cânumda şevk-ı lebleri ker-rûhu fi'l-cesed

Ol mâh çehrenûñ zeķanı çâhını görüp
Geçdi hicâbdan yire iden çeh-i raşad

Didüm nazîri var mı 'aceb luţf-i hûsnûñûñ
Bâğ-ı leţâfet içre eyâ serv-i lâle-ğad

Bir şâh-i 'âlemûñ didi kim luţf-ı tab'ı var
Görmüş degül nazîrini 'âlemde hiç Eğad

Sultân Selîm menba'-ı deryâ-yı luţf ü cûd
Ma'din 'atâ vü kân-i kef ü baħr muħîţ-i yed

Deryâ-yı ğamda eyleyümez ğarķ-ı rûzigâr
Aña ki Hızır himmeti anuñ ire meded

Anuñ ki kaşr-ı ğalbini yapmağa kaşd ide
Gör luţfını ki luţfin ider aña mu'temed

Destinden anuñ ola mı ğâv-ı 'adû ğalâş
Zât-ı mehîbi bîşe-i heybetde bir esed

Ey sâķî şarâb-ı saħâvet-i zamânede
Yoķdur şarâb-ı luţfuñ ile mest olana ğad

Bir vaşla-bend-i tekye-i cûduñ durur seħâb
Ra'd aña zeng-i ğavs-ı ğuzahdur elif nemed

Hergiz şinâver olımadı baħr-i fazluña
Vehm ü ğayâli iki gedû idinüp ğired

Ger çekse meyl-i râyuñ ile hâk-i pâyuñi
Virmezdi 'ayn-ı mihre şafağ zağmet-i remed

Ye'cüc-vâr kılmaya cünd-i ecel harâb
Hıfzuñ Sikenderi ki çeke mülk-i 'ömre sed

Rûz-ı ezelde yazmış o sultân-ı lâ-yezâl
Devlet senüñ ki devletüñe nâme-i ebed

'İsî mişâl fevğ-ı felekde idine yir
Hâk-i hağîre ger olasın serverâ sened

Mâlî 'aceb mi cûduñ eli itse târumâr
Murdârı bağr itmedi mağbûl itdi red

Rûz-ı hisâb olunca şükûfe direm döküp
İtse hisâb-ı mîve-i luğfuñ olur mı 'ad

Bâb-ı kıyâsdan girüben bâğ-ı cûduña
Kalbüm ümîd gülleri devşürdi bir sebed

Mâhiyyetüñi Zâtiye her kim şorarsa dir
Bir devhadur ki luğf u kerem aña ke'l-bed

Şun ol marîz-i fakre şarâb-ı sağâvetüñ
Gam pisterinde hâli olubdur ziyâde bed

İtdi şitâ-yı zillet ü qaddi kemâni sağt
Bir derd olur mı âdeme bu derdden eşed

Geh bâr-ı guşşa geh mey-i hûn-ı ciger çeker
Yoğdur cihânda çekdügi derde anuñ 'aded

Teşrif eyledükce diyâr-ı zemîni 'ıyd
Çekdükce mâh-i nev gelüben âsumâna med

'İydüñ mübârek ola vü kadrüñ mezîd ola
Ey kâm-kâr bir gününi bîn ide Ehad

71 291a - - - - / - - - - / - - - - / - - - -

Bâgbân-ı dest-i kudret yine vaqt-i bâmdâd
Kıldı gülzâr-ı şafânuñ kufl-ı ebvâbın küşâd

Keyf-i yahye'l-arzı tefsîr eyleyüp enhâr-ı bâğ
'Arz-ı i'câz itmek için itdi ihyâ-yı cemâd

Nağ'-ı sebz sebze-i sündüsdan olup ni'me'l-bedel
Oldı zerdûzi ferâşi hânenüñ bi'se'l-mihâd

Şeş cihâtı şöyle zeyn itdi reyâhîn-i çemen
K'oldı gülşen reşk-i şahñ şuffe-i seb'an şidâd

Bâğda peyk-nesîm şubh-dem dellâl olup
Hıl'at-ı berg-i reyâhîni kıllur her ser-mezâd

Pister-i berg içre etfâl-ı şimâre şubh-dem
Şâhlar güyâ mihâd ü mehd cenâb oldı bâd

Mekteb-i gülşende levh-ı bergi etfâl-ı şimâr
Tutmuş almış çüp ele serv-i çemen çün üstâd

Kıl nazâr mecmûa'-i kudret durur şahñ-ı çemen
Haft-ı reyhândan muharrer şafhalar gör bî-midâd

Mivrelerle şâhlar beyt-i muraşsa'dur meger
Hem murabba' şaffeler berg-i şikeste müstezâd

Bûy-ı hülkuñdan şehûñ beñzer haber virdi nesîm
Şaĥn-ı gülşen oldı reşk-i şaffe-i zâtü'l-'imâd

Kimdür ol keyĥusrev-i 'âdil ki devrinde anuñ
Şehr-i Konstantîn olubdur Mışr-ı 'adl ü Bâgzâd

'Arz olaldan 'âleme dîzâr-ı 'adli ser-be-ser
Memleket cennet-i kuşûr cennet olmışdur bilâd

İftihâr-ı âl-i 'Oşmân yâdigâr-ı Bâyezîd
Kurretü'l-'ayn Mehemed vâris-i mülk-i murâd

Pâdişâh-ı baĥr ü ber Sultân Selîm-i tâc-ver
Ĥüsrev-i Cemşid-fer Keyĥüsrev-i 'âli-nijâd

Şaĥib-i seyf ü kalem Sultân-ı zıll'ullâh oĥur
İtse minberde ĥaĥîb-i esfârü'l-kâbın küşâd

'Ahd-i 'adlinde zübâbe ĥayle dâmen ĥurmasa
Ĥanmânın 'ankebûtuñ târumâr itmezdi bâd

Devr-i âdemden ilâ yevmü'l-ĥıyâm olmaya ĥalk
Aña beñzer bir kerîm ü 'âdil ü râd ü cevâd

Ĥâtem-i Tay kem gedâdur cûdı ĥatında anuñ
'Adli devrind'olsa kibri tañ mı bî-dâd ile yâd

Pençe-i mercân degüldür baĥr-i 'ummân el açup
Keff-i cûdından 'aĥâ ister ki oldur k'aña zâd

Rağş-i 'ömr-i düşman-ı devlet ki cevlân eyleye
Evvelin meydân-ı seyrânı olur şahn-ı me'âd

Mülk-i küffâra irer hâlât-i yevmü'r-racife
Heybetinden itse 'asker 'arz idüp 'azm-i cihâd

Sâz-rîzân ü gürizân olsa tañ mı rûz-ı rezm
'Arz olur ol sâ'at ehl-i küfre çün yevmü't-tenâd

Şehr-i yârâ katre-i şebnem durur âvîhte
Berg-i şâh rif'atüñde şahn-ı heft bi-'imâd

Dâyire-i tayyâr-ı bâğ-ı 'arş ba'd ez-ğarnehâ
Müntehâdur sidre-i kadründen eylerse me'âd

Genc ü mâl-i mülk bi-haddün katında şemmedür
Raht-ı baht Erdişir ü tâc ü taht Keykubâd

Şarşar-ı kahruña döymez olsa ger a'dâ-yı mülk
Kalb ile senün Şemûd ü zürle çün kavm-i 'Âd

Mezra'-ı kalb-i 'adûye kanlu peykânun üşüp
Şadri şahrâsını yıkdı şanasın cünd-i cerâd

'Adl ü dâdün 'âleme virdi şalâh ol resme kim
Levh-ı esmâdan kazanmışdur bugün nâm-ı fesâd

Cûy-ı 'adlün cûş idelden zulm-i ihrâkın añup
Nârı gizler havfdan künc-i tenûr içre remâd

Cidd-be-ciddsin şâh iken beñzer mi saña hân-ı Mışr
Bendeñ olmağa daği lâyıq degül ol bed-nijâd

Almış iken tiğ ele a'dâ-yı dîn ü memleket
Ez hücûmet der-nihâd âteş fütâd ü ber-nihâd

'Ahdine şemşîrûññ bâver ider mi hiç 'adû
'Âkil olan eylemez âb-ı revâna i'timâd

Mihr-i 'adlûñ itmiş iken rûy-ı âfâkı beyâz
Turre-i tarrâr-ı dil-ber niçün olmuşdur sevâd

Zulm idüp beñzer perîşân dillere ol pür-fiten
Emrûne ser-keşlik idüp itmemişdür inkıyâd

Sende hatm oldu hilâfet 'adl ile lâyıķ durur
Ma'delet mülkinde 'arz itsûñ reşîde ger reşâd

Görmemişdür görmeyiser saña beñzer bir dağı
Mâh haķda 'adl ü dâd cûdla ehl-i sedâd

Râyic oldu çün maķâmı 'adlûññ dellâl dâd
Çağırur yer yer ki oldu zulm bâzârı kesâd

Her kemâl ile mükemmel eylemişdür zâtuñı
Ol ki anuñ gene zâtın bilmez ehl-i i'tikâd

Fazluña rûşen dil iledür kelâmuñ cevheri
Ėam degüldür Haķķa inkâr eylese ehl-i 'inâd

Mülk-i ma'nâ çün müsahħhardur şahâ da'vâ-yı fazl
Saña lâyıķ dursa sensin Ėâne-i nazma 'imâd

Hüsrev-i mülk-i feşâhatsın ki kemer sâyilûñ
Devlet ü dâniş serîrinde idübdür inkıyâd

Cümleden ihkâr ki efkâr Mahremî bî-çâredür
Eylemişdür midhatûñ fenninde bî-ħad ictihâd

Dürr-i deryâ-yı zamîrinden ne söz kim söyledi
Medh-ı ahlâkuñda şâhâ naql idübdür 'an fu'âd

Hem sözinden hem gözinden dür döküp dergâhuña
Geldi bildi feth olur ol derde ebvâb-ı murâd

Hâlini 'arz itmege gelmişdür olduğın bilür
Dergeh-i gerdûn penâhuñ melce-i cümle 'ibâd

Pâdişâhâ rahm iderseñ vahtidür ahvâlüme
Âsitân-ı devletüñe itmişem çün istinâd

Zerreyem ben gerçi tab'um mâh-i tâbândur veli
Sen güneş sen nûr senden olsa tañ mı müstefâd

Fakr ü fâk ile sefer âlâ mı bî-tâkat idüp
Şöyle 'âciz kalmışum yok i'tizâd-ı i'tidâd

Evvelâ Allâh için âhir Resûlullâh için
Ben kulu âzâd idüp gam-gîn dilümi eyle şâd

Şiddet-i nâr-ı seferden kim saķardan kaç'adur
Kurtarup luţfuñla 'arz it baña cây-ı inķiyâd

Ķût-ı nefis için kifâf idinmege sedd-i ramaķ
Himmet it ma'mûr ola tâ kim mu'âtible mu'âd

Niçe kim beyt-i dil-i a'dâ olup gamdan ħarâb
Niçe kim ta'mîr ola bu 'âlem-i kevn ü fesâd

'İzz ü devlet mesnedinde pâydâr ol baht ile
Haşre dek virsün zamân 'ömrüne Hâk istidâd

72 292a - . . . / - . . . / - . . . / - . . .

'İyd-ı ağhâdur bugün 'uşşâkdur şeydâ-yı 'ıyd
On yaşar maĥbûba beñzer ğurre-i ğarrâ-yı 'ıyd

'İydda her bir güzel ĥınnâlamış şanmañ elin
Gösterür Mûsî gibi ĥalka yed-i beyzâ-yı 'ıyd

Devr-i ĥüsninde leb-i mey-ġûnına şeydâ ġöñül
Rind kim bayram ġüni içse olur rüsvâ-yı 'ıyd

Bir melek-şüretlüyi sâķî idüp içmek gerek
'Arş kândîli çün olmuş sâġar-ı şahbâ-yı 'ıyd

Her taraf mey şoĥbeti her ġüşede âvâz-ı çeng
Şaldı 'âlem içine bu fitne vü ġavgâyı 'ıyd

Leblerüñ sen bûsesinden luĥ idüp bir bûse vir
Dostum dirler iken şîrîn olur ĥalvâ-yı 'ıyd

Hân-ı vaşlından temennâ itse 'âşıklar nola
Pâdişehler işigine çoġ olur yaġmâ-yı 'ıyd

Pâdişâh-ı heft-kişver Hâzret-i Sulţân Selîm
Maĥbah-ı ĥânıyıla ġonaġladı dũnyâ-yı 'ıyd

Ķullaruñla merĥabâ itmezdi urup ĥâke yüz
Bendeñ olmaġ olmasaydı maġşad-ı aġşâ-yı 'ıyd

Hil'at-ı ihsânıla tonatmışıdı 'âlemi
 Kande bulurdı bu deñlü câme-i dîbâyı 'ıyd

İrişimez perçem-i tûğuñla nuşret 'ıydına
 Ger şeb-i yeldâ olursa zülf-i 'anber-sâ-yı 'ıyd

Nevbet-i şâhî çalar hergün çapuñda âsümân
 Yollaruñ üstinde şâhâ ebrdür saqqâ-yı 'ıyd

Her kuluñ dârât ile şöbet kurup bezm eylese
 Destine câm-ı Cem almış şanuram Dârâ-yı 'ıyd

Meclisüñde görinen yir yir degül zerrîn kadeh
 Nergis ü güllerle zeyn olmuş yine şahrâ-yı 'ıyd

'ıyd şeklinde yazılır kanda tahrîr itseler
 Âsitânuñda kul olmağdur meger sevdâ-yı 'ıyd

Nây iñiler def döginür gayretinden her seher
 Şöbetüñde her kaçan kim çalınur şeşnây-ı 'ıyd

Leşker-i küffâr ile cengüñ döğün bayramdur
 Hân-ı a'dâdan durur gâzîlere hınnâ-yı 'ıyd

Zeyn iden şöbet esâsını şurağîdür bugün
 'Ays u 'işret kaşrını yapmış durur binâ-yı 'ıyd

Şi'r-i şîrinüñ okur şimdi Revânî hûblar
 Her güzel olmuş yine tûfî-i şekker-hâ-yı 'ıyd

Medh-i şâh ile güzel ögmek durur ancak hüner
 Hâtır-ı şâ'irde hergiz yok durur pervâ-yı 'ıyd

Devletünde pâdişâhum altun üsküfler geyüp
Oldı her meh-pâre bir mihr-i cihân-ârâ-yı 'ıyd

Başına sancağ çeker hürşid-i 'âlem-tâbdan
Pâdişâh-ı Rûmdan almış meger tuğrâyı 'ıyd

Hükmine 'âlem muftî' ola cihânuñ halkı râm
Nâmesinde oğudum gördüm budur inşâ-yı 'ıyd

73 293a - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Tutdı çün hançerini çarğa hilâl-i meh-i 'ıyd
Ramazânuñ oluben 'ömri tamâm oldı şehid

Mâhi-i kılzum-ı hadrâdur ufukda meh-i nev
Şaldı nârı şafağa şayd idüp anı hürşid

Mâhi nev şanmañ ufukda görinen devr-i zamân
Keştî-ger feleküñ perçemini itdi sefid

Şol kadar çekdi riyâzat Ramazân içre kamer
Oluben bencileyin qaddi hilâl oldı kadid

Gelüp urmuş idi der 'işrete kufli Ramazân
Anı fetğ itmege mâh-i nev-i 'ıyd oldı kilid

Tutdı nâr-ı şafağa karşı kamer bir varağı
Anda bir dâl 'iyân oldı zihi fâl-i sa'id

Şafağ içre görinen mâh-i nev didi hıred
Gülsitân içre ele çengini almış nâhid

Viridi medyûn-ı zamân naqd-i şafâyı halka
Mâh-i nev çekdi felek defterine rây-ı resîd

Yazdı dîvân-ı felekde meh-i nev tâze hayâl
Eyleyüp mâdiğ ebrû-yı nigâra taqlîd

Ol kerîmüñ meger ol işigine cerre gider
Keçkul almış eline şevk ile mâh-ı nev 'ıyd

Hzret-i Şâh Mehemmed meh-i eflâk-i kazâ
Tîr anuñ medrese-i fazl u kemâlinde mu'îd

Seyre 'azm itse ne dem fikreti seyyâhı anuñ
Menzil evvelidür memlekete 'arş-ı mecîd

Bu 'alî hikmetin işitse ola şâkirdi
İbn Edhem göre ger zühdin ola aña mürîd

Bu toğuz dâyireden taşra görüp rif'atini
Okudı 'arş-ı mecîd üzre melekler temcîd

Cân virüp mihri metâ'ın yûri al ey hâce
Ger bu bâzârda sen ister iseñ habs-i müfîd

Sâyesinde niçeler hoş geçer anuñ dün ü gün
'Ömrini zıll-ı seher bigi Hüdâ ide medîd

Sen o şâh-ı fuşahâ u bülegâsın ki senüñ
Yer kadar enhâr-ı kelâmuñda habâb-ı ta'kîd

Cereyân-ı sühân-ı pâküñe öykindügiçün
İçerür dest-i şabâyile şuya hançeri bîd

Felek-i 'alemde devr içre had eltâfından
Zihn-i pâk ile seni eyledi gün gibi zîd

'Aklınuñ kılzumunuñ 'umkını fehm eylemede
İñledi şol ki kuşûrını tamâm oldu reşid

Haşre dek idemeye cünd-i ecel anı harâb
Bedene hıfzuñ eli degse ola burc-ı hadîd

Hiç ye'cüc-ı şeb-i târ cihâna gelmez
Râyûñ İskenderi âfâkı eger ide sedîd

Güşene çalına ger gökde şadâ-yı nehyûñ
Çâr-pâre ide çengin yire çalup nâhîd

Şubh-ı dâğ urmasa ger mihrûñ ile sînesine
Adı şâdık oluben olmaz idi rüyı sepîd

Sûr'atûñ peyki senûñ 'azm idecek bir demde
Şarğdan garba irişse eger olmaya ba'id

Âsitanuñda sa'âdet gelüben tutdı qarâr
Kaldı mü'min şanasın huld-ı berîn içre halîd

'Uğde-i re'sde tâc-i zerin olmaz idi kûsûf
'İşmetûñ mihre idineydi eger kim hürşîd

Anı ağırladı Hâk nağd-ı vaqâr itdi 'atâ
Hilmüne gire senün eyledügiçün taklîd

Eksügi cümle bitüp oldu murâdı hâşıl
Âsitânuñda añubdur şu ki tahm-ı ümmîd

Yapdı kapuñda ricâ kaçırını lufluña binâ
Zâti bende-i luğ u şeh-i mülk-i tecrîd

Doğınup seng-i mezellet kayy-i kahr itdi aña
Olmaya bundan eşed âdeme bir kahr-i şedîd

Âh kim dirdi harâret aña tâb-ı teb fağr
Şerbet-i luğfuñ ile eyle kerem kıl tebrîd

Kimse anuñ gibi 'âlemde ebu derdâ-veş
Derd-i fağr ile daği olmadı meşhûr u bedîd

Hâcet-i yâr gibi niteki yüz rağbet ile
Ola engüş-t-nümâ 'âleme mâh-ı nev-'ıyd

Devlet ü 'izzet ü rağbet ola hâcib kapuña
'ıydüñi Teñri mübârek ide kadrüñi mezîd

74 294a . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

Felek cerîdesine yazdı bir hayâl-i cedîd
Kim itdi mâdih ebrû-yı dil-bere taqlîd

Hilâl-i şâhid-i 'ıydüñ ya 'aksidür görinen
Ya düşdi sâye-i çengâl turre-i Nâhid

Sipîhr-i pîrezenüñ hâcibi durur ol yâ
Mürûr-ı devr-i zamân eylemişdür anı sepîd

Felek yine varağın şaldı âteş-i şafağa
Yazıldı dâl aña oldı fâl 'ıyd-i sa'id

Burasını severüz dâl yazdı kan üzre
Ki dâl-i 'ıyd ola nûn-i 'aynden hûrşîd

Eger cemâline zâlûn ufukda gayn ola gaym
O 'ayn-i 'âleme eyler delîl 'ıydi ba'îd

Eline zer ayağ aldı gümüş bedenlûleri
Şarâb-ı şevk ile mest itmege meh-i nev 'ıyd

Bize efendinûn öpdürdi yine destini ol
İlâhi eyle anuñ kadrini cihânda mezîd

Efendi İbn Mü'eyyed muķîm-i şadr-ı refî'
Cihânda gün bigi düşün tabî'atiyle ferîd

Sû'âl-i hikmet iderse Ebû 'Alî ola deng
Vera'dan içse kelâm İbn Edhem ola mürîd

Muķîm olup durur ol serv-i bâğ ma'rifetûn
Zebâni servinûn üstinde tûtî tevķîd

Zamâne âyinesinde kelâmı ŝâhidinûn
Yüzini görmedi rûşen bu dîde'-i ta'ķîd

Bir efzal-ı fuzalâdur k'olurdu ķâđî çarķ
Eger ki medrese-i fazlına ideydi mu'îd

şükür Hüdâya ki ey hâzen hazine-i 'ilm
İdüp durur deligi ķufl-ı müŝkilâta kilîd

Emîr-i fikretûn oldum ki seyre eyleye 'azm
Oķur reyâhîne ol sâ'at anı 'arş-ı mecîd

Seher tabî'atunu gördi oldı şıdk ile kul
Anuñ o şıdkı nice itdi gör yüzini sepîd

Anı sevindürümez idi dem seherde güneş
Uyursa râyuñ eliyle çerâgını Nâhid

Küsûf kara şıvândur mezîdi hergiz aña
Çekeydi hâk-ı rehûñ 'aynine eger hûşîd

Fenâ çerisi anı almaya ya hıfzuñ eli
Tökinsa hâne-i 'ömre ola hişâr-ı hadîd

Żarar virürmedi ye'cüc båd-ı faşl-ı hazân
Eger Sikender-i râyuñ bahârı itse sedîd

Çapuñda olsun o kimse gulâm-ı halka begüş
Şu kim işitmege kaçd eyleye kelâm-ı müfid

Sifâl-i çarhı kıyâmet başınd'avutmaz idi
Zamâne ni'met-i bî-haddüñe olaydı hamîd

Murâdum oldur aça Teñri aña kutlu çapu
Emir-i luţfuña yapdum kuluñ sarây-ı ümîd

Helâk ider yüregın Zâtinüñ harâret-i faqr
Şarâb-ı luţf ile ger eylemezseñüz tebrîd

Çatı güc aña ki faqr ile saht olup yürüye
Olur mı âdeme bundan eşed 'azâb-ı şedîd

Göreydüñüz nice tezyîn olurdı şâhid-i nazm
Eger ki tab'ını kalmasa tîğ-ı fâka şehîd

Du'âsı buña saña ol garîb ü dervîşün
Müşerref eyledügince zamâneyi meh-i 'ıyd

Mübârek eyleye 'ıydün bülend-i ter kaderün
Zamâne 'ömri bigi Teñri 'ömrün ide mezîd

Nihâl-i tâzelerinün o bâğ-ı ma'rifetün
İlâhi zıll-i seher bigi 'ömrin eyle medîd

75 295a - - - - / - - - - / - - - - / - - - -

Mülk-i Rûma irdi devlet 'âkıbet oldı hamîd
Çünki bu târihde hân oldı Sultân Bâyezîd

Zühre 'ayş u mihr-i bahşış mâh-rû Behrâm-ı ceng
Müşterî rây u 'Utârid Fiñnat u Keyvân u 'id

Pâdişâh heft-kişver kim anuñçün dîr felek
Hükümüne hük-m-i muqayy ü râyına rây-ı sedîd

Ol Süleymân-mân Ferîdün fer Sikenderdür kim ol
Devr alındı işigi me'mûn u râyıdur reşîd

Ey civân 'ömr ü civân-devlet ki her dem aql-ı pîr
Tıfl-ı ebced-hân bigi râyuñdan olur müstefîd

Sensin ol deryâ-şifat Hân kim vücûdı 'âleme
Ebr-i rahmet bigi nâfi' baħr ü kân bigi müfîd

Sendedür sırr-ı Sikender kim olubdur tãpuña
Mülk-i Dârâ tãyı' u Cem tâbi' ü 'âlim 'abîd

Gitdi ol kim iki nâ-ehlün ola tedbîr-i mülk

Gitdi ol kim iki nâ-ehlûñ ola tedbîr-i mülk
Biri şeytâna mürîd ola biri aña mürîd

Mehdi-i şâhib-kırân sensin hürûc it 'âleme
Çünkü maqtûl oldu devründe bu Deccâl-i 'anîd

Milket-i kayser nedür olsun müyesser tapuña
Taht-ı kistrâ mülk-i Mısr ü Şâm iklim-i şa'id

Nûr u fer dîr gün gibi dünyâya kim oldu bu dem
Tâli'-i vaqtûñ müsâ'id kevkeb-i bahtuñ se'id

Haşmuñ eylerse cedel bürhân-ı kâti' tîguña
Aşmağa urgan yeter boynındağı hablü'l-verîd

Şubh-ı şâdık bigi yoluñda dem uran kimsenûñ
Hâşılıdur hil'at-ı zer-beft ile rûy-ı sepîd

Kande kim itseñ teveccüh 'asker-i manşûruña
Feth u devlet hem'-inân u nuşret u furşat berîd

Nûr-ı 'adlûñ gün gibi 'âlemlere meşhûr olup
Oldı her cevr ü sitem zulm ü te'addi nâ-bedîd

Devr-i eyyâmuñda şâkir hem gani vü hem fakîr
'Adl ü inşâfuña râzî hem qarîb ü hem ba'id

Saltanat tahmın sen ekdûñ çün sa'âdet mülkine
Vaqt-i hirmende kaçan haşmuñ ola habbü'l-haşîd

Hañcer olup her kulı düşman görindi haşmuña
Heybetünden şanki od üstinde ditrer berg-i bîd

Luţf u  ahruŃ Ń retin vaŃf eyliyemez ger i kim
Oldı liniyyetde miŃl-i Ńem' u Ńal betde  ad d

B rg huŃ  ekmege her Ńub -1 h rŃ d-i felek
 sum n dolabı  ar ında b ker zerr n Ńer d

Sidre  adr   himmet n b gında bir   b-1  a  r
 avz-1 kevŃer devlet n Ńa nında bir m '-i rak d

T g-i s m n n y zi  yine-i r y-1 zafer
Kilk-i zerr n n dili dend ne-i  ufl-1  m d

Lu fiye lu f eyle ey  eŃm-i  er g-1 k yin t
Kim olubdur  ahre ma har ni e eyy m-1 med d

Terbiyetle ey g neŃ her   ki iks r eyled n
Himmet it olsun  uluŃ eyy m-1 devr nde fer d

Fazl u  ikmet itsene ger olmasa iŃ' r-1 ' r
Bende eyy munda 'arz eylerdi  Ń r-1 leb d

Ni e kim d Ńe  av diŃden zam ne in il b
Ni e kim ire felekden ' leme vaz'-1 ced d

Ń bit ol  u b-1 felek gibi cel l-1 'izzete
Devlet n eyy mı olsun b -Ń m r r b  'ad d

Hem 'in n olsun mur duŃla m d r t-1 felek
  fizuŃ hem n ŃiruŃ All h z 'l-'arŃi'l-mec d

M sted m itd n v c duŃla sa'adet ta tını
Devlet n p yında ba tuŃ d yim   ' mr n mez d

76 295b - . . . / - . . . / - . . . / - . . .

Ey cemâlün levhasına dest-i kudret naqş- bend
Vey celâlün devhası çün şâh-1 tûbâ ser-bülend

Üstâd şun'-1 edeb envâr-1 mihrî pûd u târ
Rif'atün kıddine tokur çarh-1 atlasdan perend

Kem cenîbeñdür felek kim zîni olmış mâh-i nev
Her tarafından pertev ile mihr aña sîne-bend

Rif'atün kaşrı 'aceb vâlâ durur kim âfitâb
İremez her gün egerçi ser-be-ser atar kemend

Topdı nâmuñla 'Irâkeyn irdi şıyt-i şatvetün
Tâ Horâsân ü Semerkand ü Hocend ü mülk-i cünd

Hüsrev ü Cemşid-fer şâh-1 'Acem Sultân-1 Rûm
Hân-1 heft-i iklim ya'nî şeh Selim ercümend

Seyf-i kavsin seyf-i kâti' hırz-1 seyfidür saña
Kâyinât olsa 'adû irmez saña hergiz gezend

Sürh-serler baır-i âteş bigi cûş itmiş iken
Zî şecâ'at çün semender âteşe sürdün semend

Görinen oddur ser-i a'dâda şanma tâc-1 sürh
Na'l-1 esbünden tokındukça çıkar mânend-i zend

Mih kaçmazdı ser-i a'dâ-yı dîne husrevâ
Olmasa pây-i semendün hemçü dest-i na'l-bend

Kûh-ı ceyşûñden çıkup çün 'ayn-i her-ser tîgler
Yaralardan sîne-i a'dâ-yı kıldı âb-kend

Hûn-ı a'dâ gark iderdi 'âlemi seylâb olup
Çop tîr ü nîzeden öykine bağlanmasa bend

Şol kadar kırduñ 'adûyı şöyle itdûñ hab ki kim
Kâbil-i pâsuğ degül olsa sü'âli çün ü çend

Sûrğ-ı ser-rûyına uruñ bir tabânçe eyle kim
Ser-keşân dehre oldı ol tabânçe nuş u pend

Şavletûñ sûrı şadâsından kıyâmet şehlere
Şöyle 'arz oldı ki kalmadı' içlerinde hûşmend

Bahr-i tîguñ garka virdi keşti-i a'mârını
Ol sebebden kalmadı hiç rûy-ı deryâda levend

'Aql-ı kâmil sendedür kim her ne vaz' itseñ anı
Ehl-i derk olan kimesne eyler elbette pesend

'Adl ü dâd ancak olur kim 'ahd-i 'adlûñde senûñ
Hâkim-i gürgân-ı her demidür olubdur gusfend

Devr-i hıfzuñda teber-dârân bî-inşâfdan
Serv-i âzâd olmasa olmazdı böyle ser-bülend

Görinen reyhân degüldür mağdemûñ gûş eyleyüp
Gülsitânda dest-i ferrâş-ı bahâr eyler sipend

Hacletinden yire geçürdi vaqâruñ günü
Ger göreydi kûhü'l-vefd ü Hocend ü Mâlvend

Çeşm-i mihre irmeseydi gerd-i haylünden remed
Ebrûñ eylermiydi vâlâ-yı siyâhın çeşm-i bend

Şöyle şıhhat virdi âfâka tabîb-i ra'fetûñ
Kalmadı hussâd-ı ikbâlünden özge derd-mend

Şöyle şâd itdûñ cihân halkını luğf u dâd ile
Kim 'adû-yi devletünden özge kalmadı nijend

Şöyle açduñ 'âleme hâcet kapusin cûd ile
K'ol kapudan dönmedi maħrûm hiç bir müstemend

Yüz sürüp dergâh-ı a'lâya getürdi Maħremî
Pâdişâhâ bir kaşide himmetûñ bigi bülend

Bu kaşide kim 'aşide bundan enmûzecz durur
Bir muşaffâ şehddür kim kef geçer gördükde kand

Gülsitân-ı dehr içinde gûşe gûşe geşt idüp
Buña beñzer görmedi bir naħl-i gül hiç naħl-bend

Fenn-i şî'r ü sihrde mâhir olan añlar bunı
Şan'atın añlar mı hiç bunuñ diyenler fenne fend

Tek pesend tab'-ı şâh-ı nükte-dân olsun nağam
Olmaz ise ger kabûli nâ-şinâsı nâ-pesend

Söz kemâle bunda irmişdür habâlâtın bunuñ
Görse şad-taħsîn iderdi hâzret-i pîr-i Hocend

Raħş-ı 'aql i'câz meydânına 'azm eylerdi ger
Ġam 'ıķâlî urmasaydı ayağına pây-bend

Nev'-ı insân niçe kim ihsân ile ola 'abîd
Ma'deletle niçe kim ma'mûr ola her şeh'r ü kend

Pây'dâr ol haş're dek ikbâl ü 'ömrün devhası
Şarşar-ı tünd-i ecelden görmesün hergiz gezend

77 296b - - - - / - - - - / - - - - / - - -

Hamdülillâh kim mübârek yüzini gösterdi 'îd
Dil-rübâlar kaçsı gibi mâh-i nev oldı bedîd

Hûb u rengârenk azhâr-ı çemen ârâ gibi
Serv-i kad zîbâ güzeller geydi dîbâlar cedîd

Gûşe gûşe zeyn olup hoş ravzalarda hûrlar
Oldı 'âlem cennet irdi 'ayşa rıdvândan nüvîd

Hûblar her ser olup gûyâ ki nahl-i büstân
Hûşe hûşe zülfler oldı lehâ tal'un nazîd

Gülsitânda her yaña güller cemâlin 'arz idüp
Her tarafda okudı bu resme bülbüller neşîd

Gitmesün mi bağa dil gül vaqtidür eyyâm-ı 'ıyd
Gerdenine rîsmân taqdı çeker hablü'l-verîd

Gûş olup güller ider feryâd bülbüller yine
Gûşe gûşe bâgda eksük degül güft ü şinîd

Nağme-i Dâvûd idüp bülbül zebûr-ı 'aşk okur
Nice nâlân olmasun dil kim ider nâle hadîd

Zâhidâ gönülün akit şu gibi gülşenden yanâ
Sa'i kıl kim mâ'-i câri ola ol mâ'-i rakîd

Ki libâs-ı şâdiyi ey dil çıkar şol tonı kim
Gam dikübdür dâmenine ince ağrıdan şerîd

'İyd-i vaşlun irdi gamdan cânı âzâd it begüm
Rûz-ı 'İyd irdükde şehler eyler i'tâk-ı 'abîd

Dire girsek leblerün depretmeden 'İsî şıfat
Cân bulurdı maqdemünden ey şanem biñ biñ kadîd

İşigünde hâk olanı la'lünün ihyâsını
Dir raqîb inkâr idüp zâlike rec'un be'id*

Rûz-ı hicrin bilmez idüm sen kıyâmet kâmetün
Oldı ol günâh didün zâlike yevmül-va'id*

Ey gönül evşâf-ı 'İyd u bâğ u maḥbûbı ço gel
Söyle aḥlâkın anuñ kim 'ilm ile oldur ferîd

Bu'l-fazâyil sa'd-ı kâmil 'ilm ile 'âmil ki ol
Nâm ile sa'di durur taqvâ ile çün bu sa'id

'İlm ile 'allâmedür efzâl ile sa'di vakit
Cûd ile Yahyâyı Bermek reşd ile oldur reşîd

Der basîf-i hâk bi-ḥad büved zıdd-ı u veli
Çeşm-i çarḥ dîn-ı perver hiç nidd o nedîd

* "Bu (öldükten sonra dirilmek) akıldan çok uzak bir dönüş." K. Kerim 50/ 3

Dir feşâhatdur belâgatdur kemâl ü ma'rifet
Bûdândur piş o şâkird secân ü lebîd

Girde dihkân-ı ezeldür mezra'-ı efzâl o
Mâh-i nûrâ dâs-ı zerrîn necm-i râhabbû'l-haşîd

Ey cihân şer'a Zü'l-ķarneyn olan hoş 'adl ile
Hûb çekdüñ fitneler ye'cücına sedd-i sedîd

Zühd ü taķvâda nazirüñ yok iderdi âferîn
Nefs ile görse cihâduñ seyf-i Hâķ ibnü'l-Velîd

Nitekim meh günden eyler istifâde nûrını
Ezkiyâ nur-ı zekâyı senden olur müstefîd

Zihnüñün gîtî-nümâ câmında hep 'aynü'l-yaķîn
Olsa ger 'ilmü'l-yaķîn olanlar olmaya ba'id

Gün gibi peydâ olalı luţf u 'adlün şu'leden
Zerre-i maķrûm bigi cevri olubdur nâ-bedîd

Hâķim-i 'adl olmasañ görmezdi lâyıķ bunca yıl
Hâzretüñe taķt-ı şer' pâķi zü'l-'arşü'l-mecîd*

Sürdi şâhâ midķatüñ meydânına nazm atını
Maķremî kim oldurur mülk-i ma'ârifde vaķîd

Gelmeye nazm atına anuñ gibi ķâbük-süvâr
Medķ meydânında giķe niķe eyyâm-ı medîd

* "İşte bu cezanın verileceği gündür." Kur'an-ı Kerim 50/ 20

Müntehâdur ol mülûk-ı nazmda lâyıķ durur
Hâzret-i Şeyhî olursa ger aña cândan mürîd

Hasta dil dârû'ş-şifâ-yı rahmûne geldi aña
Rûh- perver şerbet-i luţfuñ durur gayet müfid

Nitekim elţâf ile vîrân gönûl ma'mûr ola
Nitekim ihsân ile insân ola cândan 'abîd

Hâķ tebârek 'ıydûnî şâhâ mübârek eylesün
Devlet ü iķbâl ü baht ü ömrûnî itsün mezîd

78 298a - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Tâ ruhuñ şevkına yansa nola ey yâr şem'
Baş açup karşında olmuş 'âşık-ı didâr şem'

Rişte-i cânın fetîl eyler ser-i zülfüñ görüp
Yüregi yağın eridürdür dile bî-mâr şem'

Dûd-ı âhum gibi itmişdür perîşân kâkûlin
Zülf-i dil-ber gibi şalmış her tarafından nâr şem'

Gülbün-i bâğ-ı leţâfet gibi durmuş karşıña
Şâh geldür şanasın ey ruĥları gül-nâr şem'

Zülf ü ruhsârûñ hayâliyle gice tâ şubĥa dek
Sûre-i nûr u duĥânı vird ider tekrâr şem'

Gör nice cânbâz olur cânâ cemâlûñ şevkine
Perçeminden aşılır bâzârda her bâr şem'

* "Yüce arşın sahibidir ve Zatında çok yüce olan O'dur." K. Kerim 85/15

Beridür pâkîzedür eşküm bigi ey nûr-ı ‘ayn
‘Aşk-ı bahrinden çıkubdur eşk-i gevher-bâr şem’

Altun üsküfler güzel bir sîm-i ten maḥbûbdur
Ṭañmıdur pâr pâr yanarsa âteş-i ruḥsar şem’

Ya yaluñ yüzlü kalenderdür geyüp nârenci tâc
Tekye-i ‘ışkuñ çerâğın yandurur her bâr şem’

Ya ışıldur mezhebi yok tutdılar nûr itdiler
İtdügiçün rûz-ı ḥaşre baş açup inkâr şem’

Yâ meger âteş-perest olmuş görüp ruḥsârûnı
Niçe yellerdür ki şaḳlar sînesinde nâr şem’

Yâ ‘alemdür bezm-i şahrâsında zerrîn ser ṭurur
‘Asker-i pervâneye oldı yaḥûd serdâr şem’

Kâh sâde geh mûnaḳḳaş câmedür egnindeki
Ol sebebden olsa ṭañmı şâhid-i bâzâr şem’

Ḳırmızı çizme ayağında başında zer külâh
Yaraşur girçeklenür ise server-sâlâr şem’

Ḥâliş idüp naḳd-i ḳalbin ey ḳamer-çehre tamâm
Cân iridüp işin altun eyledi zer-kâr şem’

Virdi bir ḥâlet ümîd-i vuşlatuñ şevḳı anâ
Naḳd-i eşk-i çeşmin itdi pâyüñe işâr şem’

Görmedi zâhid riyâzâtla anuñ bir lem’asın
‘Âlem-i nûr-ı ḥaḳîḳatden virür aḥbâr şem’

Açduğıçün perde-i nûr ene'l-Ĥak sırrını
Kâh yanar kâh olur Manşûr-veş ber-dâr şem'

Leyle el-ķadrûñ eline virdi nûrâni berât
Şâh dîvânında beñzer oldu defter-dâr şem'

Senden ayru ĥaste göñlüm gibi cân virmek diler
Ķatı yanmışdur yıkılmışdur dil-i bî-mâr şem'

Sensin ol Aĥmed bugün nûr-ı Meĥammed ĥaĥķıçün
K'âfitâb mihrûñ itdi 'âleme ezhâr şem'

Şem'-ı bezmûñ çün yed-i beyzâ degüldür yan içün
Tûr-ı Mûsîden tecelli eyledi envâr şem'

Pertev-i luţfuñ görüp şevķ ile barmaķ ĥaldırup
Dîne girdi cân u dilden eyledi ikrâr şem'

Baĥr-i nûr luţfuñ ile âşinâ olmak diler
Gözlerinden dökse tañ mı lûl'ü'-i şeh-vâr şem'

Ĥıdmet içün ĥarşuña sîmîn 'aşâ ile durur
Devletûñ bâbında çün kim oldu ĥıdmet-kâr şem'

Bir gözi açuķ dili şâfî ĥuluñdur ĥıdmete
Kendüyi ednâ işâretle ider ihzâr şem'

Himmetûñ nûrı ne var yaķsa çerâğın göñlümûñ
Âsitânuñda benüm bigi hezârân-vâr şem'

Âfitâb-ı himmetûñ şol deñlü rûşen oldu kim
Zerre-veş iller ĥatında oldu bî-miķdâr şem'

Şem'-ı neyler şû'le-i peykân tîrûñ var iken
 'Âşıkun yanında yâr olsa olur ağıâr şem'

Geldügince ey Raĥîķî künc-i mihnet ĥaneme
 Raĥm idüp ahvâlüme yaşın yeşin ağlar şem'

Aña bir bir başdan ayağa yanardum derdümi
 Olmasa bezmünde her dem kâşif-i esrâr şem'

Her ne dem vire ziyâ dünyâya mihr-i âsumân
 Nûr virsün meclisünde lem'a-i ruĥsâr şem'

Âfitâb-ı devletün günden güne bulsun şeref
 Rûşen oldukça felekde encüm-i seyyâr şem'

79 298b - - . / - . . . / . - - . / - . .

Ey ceng-cüy u 'arbede-sâz ü yegâne tîĝ
 Vey ĥışm ü kîn ü ĥiddet odına zebâne tîĝ

Ser-dâr-ı kârsâz ü ser-efrâz-ı ma'reke
 Pîl-i demân ü bebr-i beyân ü zamâne tîĝ

Rûşen zamîr ü pâk-sirişt ü 'adû-fiĝen
 Dîn-i Nebî yolında zihî bî-bahâne tîĝ

Küfrün ne tâķatı ola kim ola pâydâr
 Her kim ki Allâh ide çala şâdıķâne tîĝ

Şol bir demür kuşaklu cihân pehlüvân gibi
 Demdür ki kuşagın iki yerden kuşana tîĝ

İslâma meyli olmasa tûrmazdı şolda
Kendüyi nisbet eyleyüben taylesâna tîg

Def'i hilâl-i 'fyd-i zafer olur âşikâr
Bir kerre şalsa pertevini âsumâna tîg

Döndürdi Allâh emri ile selsebil-vâr
İslâm bûsitânını bâg-ı cânâ tîg

Yûsuf-cemâl ü Mısr-nijâd olduğı içün
Allâh ki niçe ta'neler ider sinâna tîg

Feth âyetini yazsa 'izârına fi'l-meşel
Beñzer şu bir güzel hatı gelmiş cevâna tîg

Hûrşid-i âsumân gibi bâş üzre yiri var
Dil uzadursa tañ mı fülân bin fülâna tîg

Kâr itmez oldu hañçer-i hûn-rîz-i rûzigâr
Kudret şunalı Hüsrev-i şâhib-kırâna tîg

Yeryüzinüñ halîfesi Sultân Bâyezîd
K'anuñ şerîf adına geldi cihâna tîg

Cânın alur 'adûnuñ irer yıldırım gibi
Varduğı yirde münbe'îş olmaz emâne tîg

'Ummân dür-nişâr dürür dest-i Pâdişâh
Dil gibidür o kûlzüm-i gevher-feşâna tîg

Sultân-ı rezm ü Hüsrev-i bezm olmağın tutar
Sol elde câm-ı devlet ü şağda nişâne tîg

Düşman günü ki kından el urup çıkara Şâh
Beñzer şu pûstdan çıkan ef'i yılana tîg

Devrân Sikenderinüñ elinden Hızır gibi
Her dem hayât şuyın içer kana kana tîg

Çul oldu işiginde salâtin-i rûzigâr
Bel bağlayalı hıdmet-i Şâh-ı cihâna tîg

Hâk şundi dest-i Şâha hidâyet çerâgıdur
Tâ kim yolını göstere yol varmayana tîg

Meydân yüzine haşm kanından fikr sürüp
Yir yir 'adû kafâsın ider hâl-dâne tîg

Zâtında cevheri var anuñçün açup zebân
Tahtsîn ider bu mañla'-ı nâzûk beyâna tîg

Düşmen yolında beñzer ol âb-ı revâna tîg
Kim gâh başdan aña geh ire miyâna tîg

Geh boğazın alur ele geh beline girür
Göz açdurur mı degme cihân-pehlüvâna tîg

Ey server-i zamâne ve yâ mâlike'r-riķâb
Şal kim cihâna hükme ide hoş mâlikâne tîg

Adı vefâsuz idi yanuñ beklemek ile
Hindü-yi muķbil añılur uş câvidâne tîg

Her dem şalâh-ı 'âlem için 'addür işüñ
Yan başsa tañ mı sen şeh-i kişver-sitâna tîg

Devr-i felek ki arpa kadar zulme meyl ide
Dest-i 'adâletüñ şala çaķ keħkeşâna tîg

Lâzım degül sa'âdet-i şâh-ı cihâna ħışm
Lâzım degül şalâbet-i şîr-i jiyâna tîg

Her gûn gelür kenâreye ma'sûķa-i zafer
Bu resme beglerüñ ki şalar 'âşıkâne tîg

Cömerd elin mi aldı ki yolında sen Şehüñ
Baķmayup aza çoĝa kıyar başa cânâna tîg

Ĥavf ile ħaşmı giceler uyutmasın diyü
Ekşer ķara libâs geyer şeb-revâne tîg

Düşmanlaruñ gözine ecel uyĥusu gelür
Çün ser-güzeşti ħaşmuñı ide fesâne tîg

Meydân-ı rezmi bezm-geh idindi Ĥusrevâ
İdüp 'adü ķafâsını câm-ı şebâne tîg

Ne deñlu ķarga dernegi gibi çoĝ ise ħaşm
Şehbâz-ı tîz-bâldürür ĥusrevâne tîg

Ĥavĝâyı başına şatun almaķda dâyimâ
Olur miyancı ortada ħaşm-ı cihâna tîg

Güyâ ki oldu nâĥun-ı tîz-i 'uķâb-ı merg
Kim sînesinde ħaşmuñ ider âşiyâne tîg

Sevdâ-yi mülk iderdi 'adü nâ-gehân irüp
Sevdâ i'lacın eyledi ol nâ-tuvâna tîg

Tâc üstine ħoroslanup ħaşm döndürür
Başını şâĥ şâĥ idüp mâkiyâna tîġ

Ĥaşmuñ gözinden aĥanı yaş şanma ħandur ol
K'ezdi eritdi baġrını döndürdi ħana tîġ

Bir tâb vardur anda ki kân baġrını ezüp
Döndürdi la'l-i nâbı mey-i ergavâna tîġ

Bir berg-i sebz diyü şunup düşmana ecel
Döndürdi ħaşm çehresini za'ferâna tîġ

Küfr açulur ü fitne-i âĥır zamân uyur
Çünkim niyâm ħâb gehinden uyana tîġ

Şaflar söker ü tolâb açar ħalbler yarar
Bebr-i yabân ü pîl-i demân-ı zamâne tîġ

Güş eyler ise bu ġazel-i âb-dârımı
Her şâ'iri getüre gibi tercemâna tîġ

Şal kim doĥuna yâ cigerüme ya câna tîġ
Lâyıĥ degül ki mürçelerden yacâna tîġ

Ĥaddüñe ħarşu idemizin âh-ı âteşin
Yazuĥ degül mi kim çala serv-i revâna tîġ

Zülf itmeseydi siĥr ile her ħılı ejdehâ
Göstermez idi ġamzelerün câduvâne tîġ

Dil ħânesinde ġamzesi tursun ħonaĥlaya
Çoĥ çoĥ sevâb olur imiş şaĥlayana tîġ

Şık dost olmuşuz ki şu şıgmaz aramuza
Düşman olalı ol haç-ı 'anber-fişâna tîg

Neyler ki 'ârzuñda senün haç-ı mürçe
K'itmez şafâ ile heves-i muriyâne tîg

Haç budurur ki gamze yaraşur güzellere
Şol vech ile ki Husrev-i şâhib-kırâna tîg

Şol şâh kim kemâlini vaşf idemez kalem
İdüp redîf kâfiye-i şayegâna tîg

Ben nice 'âciz olmayayın kim dil uzadup
Vaşfuñ ne hâme şerh idebilür Şehâ ne tîg

Vaşfuñla derc olalı güher-bâr sözlerüm
İşitdügi dem ola zebâne zebâne tîg

Oldum zebân-ı tîz ile akrânuma yegin
Sâ'ir yarâg içinde nitekim yegâne tîg

Kej-ıtab' olanlar eylese ta'ni Necâtîye
Şabr idelüm şu resme ki ider kemâna tîg

Gördüm kılıc ile yenür etmek anuñ için
Şâh getürmişem bu yüce âsitâna tîg

Tâ kim kilîd-i zihn ola dendâne-i kalem
Tâ kim semend-i fethe ola tâziyâne tîg

Yanuñdan ü elüñden ebed eksük olmaya
Bir Keykubâdî câm ile bir Husrevâne tîg

Rûy-ı zemîn kılıcuñuñ efgendesi ola
Şalduķca âfitâb zemîn ü zamâna tîg

80 300b - - . / - - . . / . - - . / - - .

Ŧursa niyâm içinde kaçan kim yegâne tîg
Beñzer ininde uykuya varmış yılana tîg

Cevherleri yüzinde çü şayyâd dâmıdur
Döndi fenâ yolında bir âb-ı revâna tîg

Mülk-i vücûdı yakdı ser-â-ser kül eyledi
Olalı rezm âteşi içre zebâne tîg

Bir Hindi hâcedür ki diler cevherin şata
Ŧalb-i 'adûda geçdügi budur dükâna tîg

San âl-i câme ile yaluñ yüzlü hûbdur
Hûn-ı 'adû ile dönicek ergavâna tîg

Kesdügi düşmanuñ götürür hâkden başın
Beñzer keremde Hüsrev-i gîti-sitâna tîg

Sulţân-ı baħr ü berr Süleymân-ı ins ü cin
K'alur şükûhı düşmanı olur bahâne tîg

Farķ-ı 'adûsı kulle-i kûh-ı belâ durur
Beñzer o kulle üzre çekilmiş duhâna tîg

Baķsañ gazabla nîzesi mihrüñ düşer velî
Meydân yüzinde şalmaz erenler kaçana tîg

Bir kalbi şâf meşrebi şâfı kuluñ durur
 Kalmaz yolında düşmanuñuñ başa câna tîg

Şâhâ Hayâli bunca kılıcuñ urur senüñ
 Sen daği kıl 'ağâ aña bir hüsrevâne tîg

Meydân-ı nazm içinde ser-âmed dilâverem
 Lâyık degül mi bencileyin pehlüvâne tîg

Ṭayy eyledüm menâzil-i nazm u belâgati
 Koydum haramiler gibi bu kârbâna tîg

Demdür ki devletüñde kılıc itmegin yiyem
 Budur getürdügüm şafahât-ı miyâne tîg

Yâ tevliyet vir anı kalem birle zabṭ idem
 Yâ dirlik eyle arada olsun bahâne tîg

Yâ hod beni vilâyet-i Hinde revâne kıl
 Tâ kim elümden anda daği kan kuşâna tîg

Bu resme kılmaz idi beyân hâlümü kalem
 İrgürmeyeydi fuqarâta yâ üstühâne tîg

Tâ kârbân-ı encümi her şubḥ almağa
 Çekdücce mihr-i çarḥ reh-i kehkeşâna tîg

Haşmuñ metâ'ı 'ömrüñi târâc idüp felek
 Kanını şu yirine içe kana kana tîg

81 301a - - . / - . - . / . - - . / - . -
 Olduğıçün dilâ sebab-i emn ü emâne tîg
 Viridi nizâm-i 'adl ile mülk-i cihâna tîg

Tâc-ı muraşşa' olmasa konmazdı gâh gâh
Dest-i kazâ ile ser-i gerden-keşâna tîğ

A'dâ-yı dîne hâlet-i be'sinde olmadan
Nâr-i cahîmden görünür bir zebâna tîğ

Bir ehl-i 'ayşdur ki serinden 'adûlerüñ
Alur çemende destine gülgün çemâna tîğ

Bâd-ı hazânı olmasa bâğ-ı keşâ-keşüñ
Döndürmez idi tenleri berg-ı hazâna tîğ

Garğ itmez idi leşker-i a'dâyı dönmeşe
Şahrâ-yı rezmgâhda âb-ı revâna tîğ

Cân naqdi üstine dolanur dâyimâ meger
Mâr-i nikâyabândur o genç-i nihâne tîğ

'Azm-i havâ-yı ma'reke itdünde dir gören
Ejder durur çekildi görüñ âsmâne tîğ

Bir kan içicidür ki kızıl kâdadur eli
Kanmaz egerçi kanı içer kana kana tîğ

Kan dökmeden uşanmaz anuñ gibi hûnî yok
Bir demde dem olur ki girer niçe kana tîğ

Hıdmet kuşağını iki yerden kuşandığı
Oldur ki bendedür şeh-i giti sitâne tîğ

Dârâ-yı şark u garb Süleymân-ı baır ü ber
Kim şundı destine yed-i kudret yegâne tîğ

Miftâh-ı mülke karşı gelür ata binmedin
Feth u zafer eliyle kuşansa miyâne tîg

Feth-ı diyâre bir nazar-ı qahrı bes durur
Lâzım degül durur gele 'uryân miyâne tîg

'Azmin işitse çağırur a'dâsı el-emân
Uralı qahr eliyle el-emâniyâye tîg

Ey Hüsrev-i zamâne urursañ maḥal durur
Mülk-i Hitâ u Çin ile Hindüsitâne tîg

Hûn-ı 'adû ki yalmanı yalmanı nûş ider
Beñzer elüñde ejder-i âteş zebâne tîg

Feth u zafer diyârına geçmege köpridür
Çan ırmağında görinen ol hüsrevâne tîg

'Ankâ durur ki beyza-i pülâddan çıkup
İdindi çan-ı şavletüñi âşiyâne tîg

Dârâ-yı berr ü baḥr-i Süleymân mülkisin
Devlet eliyle ursuñ olur qahramâne tîg

Sen şehsüvâr-ı ma'reke-i gîr ü dâr iken
Kimdür ki devr-i salṭanatuñda kuşana tîg

'Ahd-i 'adâletüñde hemîn gamzedür uran
Dest-i cefâ ü cevri ile iqlîm-i câne tîg

Beñzetdigiçün özini vaz' u vaḫâruña
Urdı çazâ eli ser-i kûh-ı girâne tîg

Öykündi baħr-i keffüñe beñzer budur aña
Emvâcdan üşürdügi dest-i zamâne tîg

Medħuñ kılıcın orucu şehnâme şâhibi
Bu Maħremî kuluñ ki şalubdur cihâne tîg

Dergâh-ı hıdmetüñde ser-âmed dilîr iken
Lâyık degül ki virile şol biz fülâna tîg

İklîm-i nazmı kapladı tîg-ı zebân ile
Şunsañ olur anuñ gibi şâhib-kırâna tîg

Her beyti bir dilîr durur nazm-ı pâkinüñ
Meydân-ı midħatuñda kuşanmış miyâne tîg

Medħuñ cihânı fethine dil raħşını sürüp
Aldum egerçi kabza-i vaşf u beyâne tîg

Şemşîr-i lâf u ta'ni urup istemen veli
Şâhâ hayâli gibi tapuñdan şahâne tîg

Ben bir gedâ-yı hâkterem tîgi neylerem
Lâyık durur anuñ gibi gerden-keşâne tîg

Şad-ďarb-ı gürzi gürz iken almazdı 'aynine
Şimdi maħal degül midür ol pehlüvâne tîg

Nazm ehlini ħarâmiye teşbîh eylemiş
Oldur ħarâmi kim ura bir kârbâne tîg

Lâf-ı güzâfı o gönül eyle du'â-yı baħt
Maħşûd olan du'âdur arada bahâne tîg

Dârâ-yı şark-ı şa'şaa'dan nitekim ura
Her şubh-ı dem memâlik-i Hindûsitâne tîg

İkbâl u devlet ile Süleymân kişverüñ
Ursun ögince âşaf-ı devrân cihâna tîg

82 302a - - . / - . . . / . - . . / - . . -

Çün kim şokıldı âşaf-ı şâh zamâne tîg
Feth itse kâyinâtı revâdur yegâne tîg

Kişver-güşâ ü şaf-şiken olsa 'aceb midür
Bil bağladı çü hıdmet-i şâhib-ķırâna tîg

Seyrâb olduğınca 'acebdür dem-i vegâ
Dil-teşne dirilür bir iki kaçre kana tîg

Şanmañ hilâldur görinen şekl-i çarhda
Bir çarbet ile sînesin itdi nişâne tîg

Bir Hind hâcegisi durur cân alur şatar
Bâzâr-ı rezm içinde geçübdür dükâne tîg

Heycâ deminde kalb-i 'adüya dokınmağa
Uryân idüp şalar kulinı 'âşıkâne tîg

Hûn-ı 'adü içinde ser-â-ser kafâları
Bezm-i fenâda eyledi gülgün çemâne tîg

Şahrâ-yı rezmde ser-i a'dâ ile niçe
Kühsâr u kulleler idüp itdi nişâne tîg

Yatsun niyâm hâb-ı gehinde hicâb ile
Açılmasun yüzi çoğ iş eyler cihâne tîğ

Ey şehsüvâr-ı ma'reke olursa yaraşur
Atuñ öñince kullaruñ ile revâne tîğ

Dağhâk-ı dâr-ı düşman-ı dünüñ kafâsına
Ef'î yılân gibi yürür iseñ dolana tîğ

'Âlemde olmasayduñ eger mâlikü'r-ribât
Çekmezdi haşmetüñ ser-i gerden-keşâne tîğ

Mîr ü dilîr-i ma'reke dâr olmasuñ şehâ
Virmezdi arka sencileyin pehlüvâne tîğ

Medhûñde bir kişi ki iki dillüdüñ senüñ
Kanın içerse nola anuñ kana kana tîğ

Olsa nola Emâni emîr-i kelâm-ı nazm
Vaşf-ı bedî'uñ ile getürdi beyâne tîğ

Ser-bâz-ı pehlüvân u ser-âmed dilâverem
Urdum şîfât-ı cür'etüñ ile cihâne tîğ

Şarmağ ğarîb boynuma şâhâ revâ mıdur
Ğam şehrinüñ 'amellerini ğâyibâne tîğ

Ahvâl-i pür melâlümü derd-i derûn mı
Şer' itse ayaguñ tozına yana yana tîğ

Bir kat deriye şarılu kaldı ten-i nañîf
İrgürdi âşafâ ğam eli üstühâne tîğ

Ey âfitâb-ı baht u sa'âdet revâ durur
Raḥm eylesün o zerreye olsa bahâne tîg

Şâh-i sitâregân-ı semâvât her seher
Şalduḡca milket ceyşe hüsrevâne tîg

Sultân-ı çarḡ-ı çârüm iken bir kuluñ gibi
Çeksün güneş hemîşe zemîn ü zamâne tîg

83 303a - - . / - . . . / . - . . / - . .

Ḳopup yerinden âb-veş olsa revâne tîg
Beñzer nazarda ejder-i âteş-zebâne tîg

İrer helâk-i düşmen için yıldırım gibi
Tal'atda nola beñzese berḡ-i yemâne tîg

Mânend-i şubḡ beyzâ-i pûlâddan toḡar
Âteş-dil olsa tân mı felek-veş yegâne tîg

Zihni gûşâde ḡalbi mûnevver derûnı pâk
Hemtâ liḡâda meşrebi şâfi cüvâne tîg

Üstine döndügi bu durur âsiyâb-ı çarḡ
Beñzer revişde mevc urur âb-ı revâne tîg

Bir şem'dür ki kendü ziyânın görüp güler
Boyansa başdan ayâḡa eşk ile ḡana tîg

Gerçi ki iki yüzlüdür ammâ mişâl-i âb
Ḳalmaz yolında hem-deminün naḡd-i câna tîg

adr ü Şeref gginde ç hr-menzilet durur
a'n itse tan m mh- nev-i smna tg

Her demde mülke kol kanad olsa 'aceb midür
Serverlik ile geldi ezelden cihna tg

Vardur dilinde cevheri mh- felek-miŐl
Őarrflar aŐarsa yeridr dkna tg

Őm ü zer ile Őadra geçüp buldı menzilet
Bezer cihnda hce-i kevn ü mekna tg

Her dem güler Őeher gibi amm ncm-var
ŐaydrmamŐ durur dişini ins ü cna tg

Pr-i hamde-kmet iken yine rsti
Virür cevb rezmdede yzbi civna tg

'Urynla yalu teŐe bezer cihn başar
Giydkde cmesin döner b- revne tg

Őretde b- beste v ma'nda yanar od
Bezer 'zr- dil-bere hrŐd-i Őna tg

Girse niym içinde Şeker-hb ider hemn
Dehri yaşar ç hb -gehinden uyana tg

B-dest ü py iken naŐar it rz- dr u gr
Ser-dr- ehl-i ma'rekedr b-bahne tg

BaŐmaz yüzine çarhun u hrŐde ta'n ider
Olup silh-dr Şeh-i hverna tg

Sultân-ı baħr u berr ŧehen-ŧâh-ı ŧark u ğarb
Gün gibi vaŧfuñ itmege geldi zebâna tîĝ

Bir âsumân 'azîmet ü encüm-sipâhdur
ŧunar eline gün gibi her dem zamâna tîĝ

Nâm-ı ŧerîfi gibi Süleymân-ı dehrdür
'Arz itse yaraŧur ŧeb ü rüz ins ü câna tîĝ

İki biçer ufuk gibi bilinden ol nefes
Kaŧd-ı 'adüya himmeti çün kim kuŧana tîĝ

El-ħak demür yüreklü cihân pehlüvânıdur
Kul olsa tañ mı ħüsrev-i ŧâhib-ķırâna tîĝ

Ye'cüc-i fitne üzre çeker sedd-i âhenîn
Ĥizmet kılp Sikender-i ĝitî-sitâna tîĝ

Bâzû-yı ŧâha arķalanup sîneler yarar
Meydâna girse rezm idecek âŧık-âne tîĝ

Kapu bacağı gibi durur fetħ-i bâba yol
Dün gün ŧehâ 'arûs-ı memâlik ķo câne tîĝ

Çün ħizmetüñde yüz ŧuyını ħâşıl eyledi
Döndürse tañ mı 'âlemi bâĝ-ı cinâna tîĝ

Zâtuñladur nizâmı cihânuñ egerçi kim
Geh bâ'iş aña ħâmeñ olur geh bahâne tîĝ

Meydân deminde ķullanamazsa 'adû nola
ŧanma cihânda el vîre her ķaltabâna tîĝ

Kaş'-ı delîlûdür yire gökten nüzûlinûñ
Kaşuñda mihre-veş çü melekler kuşana tîg

Şeh-bâz gibi salsañ elûnden şikâr içün
Farş-ı 'adûñı ol dem ider âşiyâna tîg

Feyzûnde olsa nola cihân mülki ser-be-ser
Vardur elûnde çarh-şifat hüsrevâne tîg

Çün 'arş-ı mülk hutbesi okındı nâmuña
Tutsa haşib elinde nola mâlikâne tîg

Her demde teşne-dil gibi rezm içre yalmanur
Kaşın 'adûñuñ içmiş iken kana kana tîg

Rûba mişâl elûnde felek şîridür zebûn
Beñzerse taş mı ejder-i âteş zebâne tîg

Deryâ-dil ü cevâhire garş olsa nola çün
Düşdi bu kabza-i yed-i gevher-feşâna tîg

Her dem çü âb-ı merg içer andan 'adûlaruñ
Lâ-büd hayât çeşmesidür dost-âne tîg

Bu nâv-dân-ı feyzdür ol matla'-ı zafer
Destûndeki bu dem ne kalemdür şehâ ne tîg

Meydân güninde almağičün nuşret öñdülün
El-ğak kümeýt-i devletedür tâziyâne tîg

Dün gün kuşagını iki yirden kuşanuben
İster yanuñda hıdmet ide câvid-âne tîg

Ĥûn-ı 'aduña añladı i'raz-ı ĥâtıruñ
Sen şâha geldi bu dem için imtinâna tîg

Bilsem niçün kırur ĥasedûnden gülû-yı ĥaşm
Âb-ı revân degül midür ol nâv-dâna tîg

Yan başı geldügi bu durur ĥaşma dem-be-dem
Koltuğdan işler işini ĥoş-nâzik-âne tîg

El-ĥağ toyurdı cân 'adû zümresin tamâm
Lâyîk durur geçinse kamu mîz-bâna tîg

Sîm-âb-vâr ditrese düşmen 'aceb midür
Ĥayret virür elünde bugün neyyir-âne tîg

Ehl-i yesârdur nola yanuñca rûz u şeb
Şalinsa sîm ü zerle şehâ ĥüsrevâne tîg

Dökmezdi yire berg-i ĥazân-veş 'adûñı hep
Ey şâh-i mülk beñzemese mihricâna tîg

Devr-i zamâne çekmez idi zulmden elin
Şu gibi ĥûn aqıtmasa bu ĥâk-dâna tîg

Yüz döndürür dinilmesün için 'adûdan üş
Ĥâzır durur kapuñda edeb imtiĥâna tîg

Gördükde ĥaşmuñı yeñilür mi tutup tutup
Aşlan gibi deper şaf-ı pîl-i demâna tîg

Bir çöpçe zulme gördi ki devründe yok maĥal
Mülk-i melekde mâh çeker kehkeşâna tîg

Tîg-ı şerîfini yürüt âfâka ser-be-ser
Virdi Hudâ çü sen şeh-i gîtî-sitâna tîg

Olsam 'aceb mi medhûñ ile mülk-i nazma şâh
K'itdüm redîf bu gâzel-i hoş-beyâna tîg

Çeşmüñ şehâ niçün çeke ben nâ-tüvâna tîg
Urmak revâ mı ola bu bir hasta-câna tîg

Bezm-i şafâda gamzeñi neyler o çeşm-i mest
Rûz-ı neberd lâzım olur pehlüvâna tîg

Her lahza sîm ü zerle kemer gibi avlayup
Koçar bilini ol şanemüñ nâzik-âne tîg

Ol yâna halkı gamzesi kırdı geçürdi hep
Bu yâna yan başar girü ol dil-sitâna tîg

Hurşîdi ser-figende kılur çarhı şerm-sâr
Cevzâ gibi kuşansa o meh-rû miyâna tîg

Kirpiklerine itse nazar ağlaya kalem
Görse kıyâ bakışlarun anuñ utana tîg

Cismim kurutdı bir kıla döndürdi nâr-ı gam
Cânâ ço rahmi kıy baña nemden ya câna tîg

Devrinde hüsnüñüñ çü hurûc itdi baş çeküp
Pes vâcib oldı ol hat-ı 'işyân-nişâna tîg

Kırdı geçürdi âlemi ol gamze-i Selîm
Virmiş gözün o şefkati yok bî-emâne tîg

Таñ mı çekerse göklere 'uşşak dūd-ı âh
Yol қорһulu оlinca gerek kârvâna tîg

Қоçsun bilūni һasta қolum һаңçerūn gider
Gerçi ki yaraşur kemer-i zer-nişâna tîg

Һақдан şunıldı cânума bu 'ışқ-ı dil-fürüz
Niteki gökten indi şeh-i kâm-râna tîg

Âyinesi şafâyile memlû-güher gibi
Beñzer dil-i münîr-i şeh-i gayb-dâna tîg

Meydan-ı medһûñ içre çalışdum şu deñlü kim
Geldi elümden ey şeh-i devrân fiğâna tîg

Dün gün қапуñı beklerem ey âsumân cenâb
Sen mihr-rû gibi yaraşur pâs-bâna tîg

Қаһr одı şem' gibi dilüm yaқdı yiri дүр
Ағlarsa derdümü тапуña yana yana tîg

Şol resme oldı қаһr ile dil-һasta Lâmi'î
Kim gelse қаşd қatlüme cândan ұтана tîg

Ol pâye baş urup nice қан yaş ақıtmayam
Her dem çeker helâküme dest-i zamâne tîg

Ser-cümle câme-i teni çâk eylesem ne vâr
Kim faқr elinden irdi bu dem üstüһâna tîg

Bir pâre nân қılıсda қılıbdur bugün şehâ
Atsam zebânımı nola шаһn-ı beyâna tîg

Yoksa ne haddüm idi benim pîş-keş çekem
Mihr-i felek gibi bu yüce âsitâne tîg

Geñ yirde beglerüñ kılıcın çok kişi şalar
Hağdur hemîn bu da'vide baş oynayana tîg

Meydâna gelsün uşda kuluñla kılınçlaşan
Bu dem ki virmişem kalem-âsâ lisâna tîg

İlzâm-ı haşma hâme vü şî'rüm yeter sinân
Şimden gerü yeridür atarsam beyâna tîg

'Ayn-ı 'inâyetüñle şehâ eyleseñ nazâr
Rüstem gibi çekem felek-i heft-hâna tîg

Gerdün-ı himmet ile bugün zebr-rân idüp
Uram öñüñde sâm-şifat İrdivâna tîg

Şehden inâyet olmaz ise çârem oldurur
Kurbân için yoluñda çekem kuşca câna tîg

Şalduğça her seher şeh-i hâver 'alem çeküp
Gerdünü feth için sipeh-i kırvâna tîg

Çekdükce kullaruñ gibi devr içre nürdan
Her şubh u şâm şems ü kamer âsmâna tîg

Gül hârdan hemîşe getürdükce hâce vâr
Yük yük mezâd kılmaga her büstâna tîg

Virsün bütün cihânı ebed feth için Hudâ
Hurşîd-vâr sen şeh-i şâhib-kırâna tîg

Olsun hemîşe yârûñ Aḥad yâricûñ Resûl
Küfr ü dalâl kavmine şal kahramâne tîg

Şâhân-ı baḥr u ber kılıcuñ vaşfın oḡusun
'Âlemde çün sebep durur emn ü emâna tîg

84 306a - - . / - . . . / . - . . . / - . . .

Lü'lü dişüñ kim olmış aña perde-dâr la'l
Her dânesi düşürdi gözümdeñ hezâr la'l

Ḥâl-i ruḥun dilümde ḳodı âteş üzre na'l
Dür-i lebüñ gözümde ḳodı yâdigâr la'l

Dür gûşvâr aşılsa benâ-gûşuñ üstine
'Aks ile ḥaddünüñ olur ol gûşvâr la'l

Düşse şafaḳ yüzine lebüñ aksi nâ-gehân
Fi'l-hâl ola bu nüh felek-i bî-karâr la'l

Mercân lebüñ ḥayâline ḳan yudup ölenüñ
Adını yazsalar ola seng-i mezâr la'l

Kıldı şaḳuñ havâsına ḳat'-ı 'alâḳa misk
İtdi lebüñ hayâline terk-i diyâr la'l

Ġam çekmeyince kıymeti artar mı âşıḳuñ
Ḳan yudmayınca bulamı hiç i'tibâr la'l

Dervîş-i aşḳ-bâza kerâmet degül mi kim
Bir göz yumup açınca olur her kenâr la'l

Ferşin muraşşa' itmege şahñ-ı sarâyũñũ
Eşk ü ruhum kapuñda döşer zer-nigâr la'l

Demler gelür ki cennet-i küyında dil-berũñ
Eşküm cevâhiriyle olur her civâr la'l

Geldüm yetim-i eşk ile hüsñũñ zekâtına
Şun büseñ ile sâ'ilũñe ey nigâr la'l

Kanlu yaşımı zülfũñ ucında gören didi
Rengin laţifedür tutar ağızında mâr la'l

Urdun cefâ taşıyla şıduñ çũñki göñlümi
Gevher sıduñ 'arz gerek ey şive-ķâr la'l

Sâķi cihân bezendi zümüröd bisât ile
Al itme al elũñe yine lâle-vâr la'l

Deryâ-yi la'le zevraķ-ı zer şal bu demde kim
Gevher şaçar havâ bitirür hâķ-sâr la'l

Ķılma ten-i za'ifümi kanlu yaşumda ĝarķ
Dizme bir ince iplüģe ey gül-'izâr la'l

Ey kân-ı hüsne la'l-i lebũñden behâ veren
Bir ħandeñũñ bahâsı degül sad-hezâr la'l

Didi lebüm sözün iñen alma zebânuña
Elmâsdan şaķın ki bulur inkisâr la'l

Didüm ki şeh gelür ne döşersin ayağına
Didi ki leblerümden iki âb-dâr la'l

Sultân Mehemmed ol ki behişt-i sarâyınuñ
 Toprağı cevherinden ider iftihâr la'l

Yüz sürdi tâcı gûşesine şâh-vâr-i dürr
 Baş kodı tahtı ayağına bende-vâr la'l

Ĥavfindan oldı bahşışinüñ zerd âfitâb
 Luţfindan oldı sözlerinüñ şerm-sâr la'l

Teşbîh olurdı halkuña tutsa cihânı müşg
 Temşîl olurdı keffüñe dökse bihâr la'l

Ĥâk-i süm-i semendüñe olmagiçün nişâr
 Ma'dinde niçe niçe çeker intizâr la'l

'Adlün güninde koşmasa nâ-mahrem ile baş
 Mülk-i cihânda olmaz idi seng-sâr la'l

'Ahdüñde reng uğurladı la'l-i nigârdan
 Ber-dâr olursa uğrı gibi vechi-vâr la'l

Deryâya düşdi cüduñ elinden dür-i hoş-âb
 Ol korkuda idindi kayadan hişâr la'l

Lü'lü esîr olup gelür âhır dizin dizin
 Düşmen hişârı gibi olur târ-mâr la'l

Gördi elüñde hâtemüñi tañladı Ĥired
 K'ol ebr-i dür-feşâna hoş olmuş süvâr lâ'l

Ey kân-ı luţf elüñe neden öyküne seĤâb
 Anuñ seĤâsı âb elüñüñ bi-şümâr lâ'l

Şol şevkden ki yazalar alnında aduñı
Hûn-ı cigerle yur yüzün ey şehriyâr la'l

Yüz sürmeseydi sikkene bulmazdı zer bahâ
Bulmasa nâmuñ olmaz idi nâm-dâr la'l

İksîr-i hâk-i pâyüñi rağbetle öpeli
Oldı aķık iken leb-i rengin-i yâr la'l

Gevher-fişânlıg ideli cûduñ bulutları
Bâg içre dâmenin pür ider her enâr la'l

Keffüñ muhîti ger vire ebr-i bahâra nem
Yağmur yirine yağdura faşl-ı bahâr la'l

Eşcârı bir dem itse sehâñ ebri terbiyet
Bâg-ı İrem gibi getüre berg ü bâr la'l

Cûduñ deñizlerinden ağaç çıksa dikseler
Pirûze berg ola budagıda şimâr la'l

Ahcâra düşse pertev-i hûrşîd-i devletüñ
Ferrinden ide her hâceri şu'le-dâr la'l

Reddüñ eli atarsa 'azîz-i cihân iken
Seng-i siyeh gibi ola her yerde hâr la'l

Bir gün elin şunarsa kapuñda su'âl için
Ferdâ-yı haşre dek şaçâ dest-i çenâr la'l

Gerdün sarây-ı kadrüñe bir perde gerdi kim
Geh naķş-i gevher olur aña geh nigâr la'l

Şol deñlü haşm kanını dökdüñ ki qorğudan
Kan yutdı kân içinde ne deñlü ki vârla'l

Bir câm içürdi cevher-i tîgüñ 'adûya kim
Her cür'asından oldu yemîn ü yesâr la'l

Alsa giyâ-yı rezm-gehüñ ehl-i kîmiyâ
Olurdu zer yirine temâmü'l-'ayâr la'l

Ĥâk-i rehüñ müferrihine beñzerem dimiş
Bâzâr içinde bulmağičün i'tibâr la'l

'Ayb itme kim bahâsını görmiş terâzuda
Bir saht-rûdur ey Şeh-i Cem iktidâr la'l

Himmetle kûha bir nazâr eylerse devletüñ
Şular gül-âb ola kemer-i kûh-sâr la'l

Yok sîm ü zer elümde ki saçam ayağına
Rengin sözümle lâ-cerem itdüm nişâr la'l

Gördüm zamâne halqa be-guş oldu nazmuma
Tağdum kulağına yine bir gûş-vâr la'l

Şi'rüm sefinesi iledür her kenâredür
Nazmum cevâhiriyle dolar her diyâr la'l

Ĥikmet budur ki gözleri olsaydı fi'l-meşel
Kan ağlar idi Aħmed için zâr zâr la'l

Nazm eylesem maķâlümi gûş eylese felek
Çeşm-i kevâkib aķıda leyl ü nehâr la'l

Var ol nice ki terbiyet-i âfitâb ile
Devrân içinde sengi kıla rûzigâr la'1

Dünyâ harâcı dürc-i hazîneñde derc olup
Her gün kapuñda harc ola yüz biñ kaçâr la'1

85 307b - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Yine gösterdi yed-i beyzâyı Mûsî-vâr gül
Eyledi gülşen içinde mu'cize izhâr gül

'Arş kandîlin gül-âbâ şîşe eyleñ çün
Şebnem-i bâg-ı cemâl Ahmed-i Muhtâr gül

Bâgda kanber benefşe süsen oldu zülfekâr
Sürh-puş olmuş nitekim Haydar-ı kerrâr gül

Gördüğü dem goncanuñ baş çekdüğini hırkaya
Şevkten çâk-ı giribân itdi şüfi-vâr gül

Şebnemüñ tesbîh-i billûrın seher alup ele
Bülbüle zulm itdüğüçün eyler istigfâr gül

Degmesün diyü çemende gül-bine hâruñ eli
Goncalardan boynına aħmış durur tûmâr gül

Rind-i şâhid-bâzdur kim gonca lebler şaydına
Gülsitânda keffine almış niçe dinâr gül

Güyyâ bir hâcedür mülk-i Bedeşşândan gelür
Pâre pâre la'ller kıldı yine izhâr gül

Şişeler düzmezdi eţrafına şebnemden eger
Çârsû-yı bâğ içinde olmasa 'aţţâr gül

Ġoncanuñ tıflına beñzer söz ta'lîmin ider
Eyleyüp bülbül kınadın yine mûsikâr gül

Berg-i gülden kıldı defter Ġoncadan kıldı devât
Olmağa bu dem çemen şâhına defterdâr gül

Ġaşr-ı gülşende meger naĠĠâşdur kim zeyn için
Şemseler naĠş itmiş anda yine bî-pergâr gül

Şahn-ı gülşende okur gördüm zebân-ı hâl ile
Bülbül ağzından bu garrâ maţla'ı tekrâr gül

Pârelerse şevĠden kendüyi vechi vâr gül
Kim kıulaĠdan 'âşık olmuş saña ey dil-dâr gül

Leblerüñ devrinde nola ruĠlaruñ 'arz eylesen
Ġûb olur mey şohbetinde ey yüzi gülzâr gül

Dest-i dil-ber tâze güldür bergdür nâĠınları
K'âsitîni gülşeninden açılır her bâr gül

BaĠlamalu kıpkızıl dîvânedür incünme hiç
Öykünürse saña dâ'im ey semen-ruĠsâr gül

Zînet için câme-i gül-günüña taĠmaĠ diler
Nâ-şükûfte Ġoncalardan tûgme-i jengâr gül

Berg-i renginin gülüñ şanmañ yire döker nesîm
Ġanlar ağladuĠumı eyler benüm iş'âr gül

Hâtırın sorup ele al varduğınca gülşene
Bencileyin bir şınık gönüllüdür ey yâr gül

Seyr-i gülzâr eyleyicek şâhâ kâğıd şunmağa
Gonca-i zanbağdan itmiş nâmeler iğzâr gül

Devr-i 'adl-i şâh durur olma cefâkâr ey şanem
Dest-i cevründen şikâyet itmesün zinhâr gül

Şâh-ı 'âdil serv-i bâğ-ı salţanat Şeh Bâyezîd
Kim bahâr-ı hulķı kıldı yir yüzün hemvâr gül

Bâğ-ı kadrinde felek nuh berg bir sûsen durur
Kim gülistânında gün bigi hezârân-vâr gül

Husrevâ muṭriblerüñle bezmüñe İrem diyü
Destine bir dâyire almış tutar zergâr gül

Altun üsküflü kuluñdur nergis-i sîmîn-beden
Câme-i gülgün ile bezmüñde hıdmetkâr gül

Goncanuñ yük yük kumâşın açduğı budur şabâ
Pîşkeş çekmege sen şâha kıllur izhâr gül

Şol kadar in'âm kılduñ câme-i-ı zer-befti kim
Kırmızı altunlar ile şalınur her bâr gül

Hûblar 'izzet idüp el üzre tutduğı bu kim
Gösterür gülzâr-ı hulkuñdan niçe âşâr gül

Renk uğurladı diyü 'ahdüñde la'l-i yârdan
Dâr-ı şâh üstinde kıldı goncayı berdâr gül

Bûy-ı hülkuñdan haber virdügi için 'âleme
Oldı nergis gibi manzûr-ı ulu'l-ebşâr gül

Dâyimâ dest-i şabâ olsa varağ-gerdân nola
Çün kitâb-ı hülkuñı eyler bu dem tekrâr gül

Gonca kaşrın la'lden yapmazdı idüp zer-nişân
Olmasa hülkuñ sarâyında eger mi'mâr gül

Kâm-kârâ medhûñi yazduğça nâmem dir gören
Şanki bir reyhâncıdur bezme ider işâr gül

Midhatı kaşrında her beyti Revânî bendeññ
Dil-ber-i şannâza beñzer kim elinde var gül

Selsebil ırmağına beñzer bu nazm-ı âb-dâr
Bâğ-ı cennetdür ya hod olmuş der ü divâr gül

Haññ-ı nazmumdur cihâna gösteren ma'nî-i hâş
Bu kaçan olur ki izhâr eyleye her hâr gül

Bağladum bir deste gonca bâğ-ı şab'umdan yine
Kim aña bir vech ile baş indürür nâçâr gül

Nazm-ı rengînüm irerse nola her dîn ehli kim
Nañl-bend olan kimesne eyler istifsâr gül

Tâ şükûfe leşkerine ola sancağdâr serv
Tâ reyâhîn hayline ola sipeh-sâlâr gül

Gün gibi 'izzetde o la'l nice ki 'âlemd'ola
Şağn-ı gülşen âsümân-ı encüm-i seyyâr gül

86 308b - . . . / - . . . / - . . . / - . . .

Yılda bir kerre menâr-ı şâhdan dîdâr gül
Gösterür nite ki nûr-i Aḥmed-i muḥtâr gül

Cem' idüp evrâḳ-ı âl üstine ider zer-fişân
Yazmış ol mecmû'aya vaşf-ı ruḥuñ ey yâr gül

Dâyimâ mecmû'ası düşmez elinden rûz ü şeb
Beñzer ider ruḥlarûn vaşfını istiḥzar gül

Umaram senden vefâ ey serv-i bostân-ı cemâl
Gerçi gül-zâr-ı cihandâ virdügi yok bâr gül

Var ikeñ yüzüñ güle meyl eylemez dil bülbüli
'Ârife bir gül yeter lâzım degül tekrâr gül

Oldı mânend-i Medîne hoş münevver gülsitân
Devḫa-i güldür menâre pertev-i envâr gül

Bağa gel kim eyledi peydâ yed-i beyzâ semen
Gözüñ aç kim gösterür aḫḫar şecerde nâr gül

El şalar şaḫnında durmuş sebze eṫrâfa çenâr
Gel ki 'işret ni'metini eyledi işâr gül

Bâde-i ḫamrâ ile ceng ü neye virdi 'amel
Tevbe vü zühd ü şalâḫı eyledi bî-kâr gül

Başdan ayğa zer ü yâḫût ile pîrûzeden
Tonanur diler kim ola şâhid-i bâzâr gül

Câm-ı nev-rûzı içüp mestâne yüz biñ nâz ile
Şaḥ-ı şûḥuñ şalınur boynına şâhid-vâr gül

Gonca gibi gam dikenlerinde bülbül kan yutar
Karşusunda bâd-ı şubḥ ile güler oynar gül

Şaḡlu şollu ḥârdan ḥançer taḫınmış gûyiyâ
Zâhid-i yâbis-dimaḡ ile ider peykâr gül

Eyle redd aḡyârı kim dillerde maḡbûl olasın
Başlar üzre yiri vardur itse terk-i ḥâr gül

Âh-ı 'âşıkdur seni ḥüsnüñden âḡâh eyleyen
Na'ra-i bülbülden olur her seḡer bîdâr gül

Bunca nâz ü bunca şiveyle bir aylık 'ömri var
Kendüyi zînet iderse tañ mı şehri-vâr gül

Şâh-ı 'âdil devridür vâr gûş-mâl it ey şabâ
Bülbüle cevr eylemekden itsün istiḡfâr gül

Pâdişâh-ı dâd-ger deryâ-dil ü vâlâ-güher
Kim nem-i ḥulḡından eyler sebzeler izḥâr gül

Âsumân-ı salḡanat Ḥân Bâyezîd ol kim anuñ
Ḳadri baḡında nice ḥürşîd gibi vâr gül

Ebr-i lûḡfi irmese ser-sebz olmaya çinâr
Bâd-ı ḥulḡı esmese bitürmeye gül-zâr gül

Nev-bahâr-ı luḡfi bezl itse kerem ni'metlerin
Saḡḥ-ı sebze şaḡn-ı çînî ola ḥân sâlâr gül

Âb-ı cûd irse seḫâb-ı himmetinden sebzeve
Bî-tekellûf serv yemiş vire ispîdâr gül

Atı nâ'linden cihân miḫrâb gibi secde-gâh
İti izinden olubdur yer yüzi hem-vâr gül

Şemse-i şems-i ziyâ-efrûz-i 'âlem ḫusrevâ
Şafha-i tîg-i cihân-gîrûnde bir zer-gâr gül

Meclisûnde bâg bir maḫbûb ḫîdmet-gârdur
Çeşm nergis ḫad şanevber ḫaṭṭ çemen ruḫsâr gül

Pâyûna işâr içün ey serv-i bâg-i salṭanat
Eylemiş la'lin ṭabaḫlar üzre zer ihzâr gül

Goncalar 'arz itmeyince ṭapuna hemyân-ı zer
Naşb olunmadı çemen iḫlîmine ser-dâr gül

Tâc-ı yâḫûtî eyer firûzeden bağlar kemer
Gül-sitân-ı bezmûne olalı ḫîdmet-kâr gül

Ṭûṭî-i gül-zâr-ı bezmûn olmağičün eyledi
Ḫârı naḫın bergi şeh-per ḫoncayı minḫâr gül

Âb-ı 'adlünden ḫumârını ider ıslâḫ-ı mül
Bûy-i ḫulḫûndan şudâ'ına ḫılur tîmâr gül

Mevḫi'inde itdügiçün luṭf-ı maḫz olur ḫazab
Nitekim faşl-ı zemistânda görünür nâr gül

Aḫ u sitâr u ridâ-yi sebzi varken yaḫdılar
'Ahd-i 'adlûnde meger kim bağladı zûnâr gül

Bâd-ı hülkuñ itmeyince ta'n ile bağrını kan
Virmedi gülşende bûy-ı nâfe-i tâtâr gül

Ni'met-i hülkuñ koğusundan ire diyü naşîb
Dâmenin açup gedâlar gibi durur zâr gül

Bâd-ı şubh ol deñlü hülkuñ tîbini pür itdi kim
Çâk çâk olmuş görür dâmânını her bâr gül

Şehriyârâ himmetüñ maḥbûb-i ḥâş ü 'âmdur
Hiç meclis var mîdur ki anda ola ḥâr gül

Pâdişâhâ bir şikâyet var kuluñdan tâpuña
Kim bu ma'nîden idübdür dîdesin ḥûn-bâr gül

Serv urur gögsine kef-dest-i tehî 'âşık mişâl
Nitekim her dem gül-âb için yanar nâ-çâr gül

Cân ile meddâḥuñam dil-teng koma beni kim
'Ândelîbinden cihânda olmadı bîzâr gül

Gülşen-i vaşfuñda her beyti Necâtî çâkerüñ
Beñzer ol mevzûn nihâle kim ucında var gül

Zîneti eyyâmıdur ḥaṭṭ ile şî'rüñ şöyle kim
Reng ü bûy ile olur ârâyiş-i gül-zâr gül

Bezmüñe bir naḥl-i rengîn bağladı kim yaraşur
Andan itse luṭf yollarını istifsâr gül

Tâc-verler üzre ey şeh şehriyâr ol şehriyâr
Niçe kim her nev-bahâr olur şeh-i ezhâr gül

87 309b - - - - / - - - - / - - - - / - - -

Olalı mülk-i çemende nâzır-ı ezhâr gül
Oldı nergis gibi manzûr-ı ulü'l-ebşar gül

Göñli açıldı yüzi güldi kızardı 'ârizi
Olmış idi gerçi kim ikrârdan bî-zâr gül

Gülsitânuñ çevresinde çekmek için dâyire
Dem-be-dem minkâr-ı bülbülden ider per-gâr gül

Destine hınnâ yıkup gülgüne urdı yüzine
Yazdı yüzün hurde-i zerbirle şâhid var gül

Gülsitân tûr-ı tecelli olmadıysa bes niçün
Gösterür her yañadan şâh-ı şecerden nâr gül

Başına tâc-ı muraşsa' ne sebebden urunur
Olmadıysa bâğ-ı mülkinde şeh-i ezhâr gül

Nergisüñ çeşmini rûşen itmek için eylemiş
Ser-medân-ı gönceanuñ pür-kuhl-ı cevher her-dâr gül

Jâleden tesbîh-i billûr eylemiş gülzârda
Taşa 'âdil-du'âsın eyleye tekrâr gül

Pâdişâh-ı baħr ü ber Sulţân Süleymân Şâh kim
Ayağı toprağına eyler kâsem her-bâr gül

Bir ayağ üzre durup medhın okurdu haşre dek
Eyleseydi fi'l-meşel gülşende ger güftâr gül

Ey nihâl-i bâğ şâhi vaşfuñı yazmaq diler
Kim eline goncadan almış durur tûmâr gül

Senden õñ geldiye hâkân tañ degüldür hüsrevâ
Hâr biter evvel andan soñra virür bâr gül

Tâ ki tarta hâk-i pâyuñ cevherin gülzârda
Eylemiş iki terâzû her taraf tayyâr gül

Gündüzin yirden yire urdı şabâdan her nefes
Saña beñzer kim tezallümler ider ezhâr gül

Esse ger luţfuñ nesîmi bir nefes gülzârda
Getüre her şâh mîve bitüre her hâr gül

Bâğ içinde dest-i bûseñle müşerref olalı
Buldı hulq içre bu deñlü kıymet ü miqdâr gül

Şafha-i gülzârda dergâh-ı kadrüñ kapısı
Tahtası şimşâd u ökçe gonca vü mismâr gül

Götürür her lâle ruḥ başında 'izzet eyleyüp
Büy-ı luţfuñla olalı gülşen içre yâr gül

Ki güli luţfuñ direm ki luţfuñı gül her nefes
Ol sebebdendür ki şi'rümde düşer tekrâr gül

Büy-ı hulquñı Başîri tâ ki beñzetdi güle
Oldı nergis gibi manzûr ulû'l-ebşâr gül

Tâ zümürrüd taht urup gülşende sulţân-ı bahâr
Tâ kim altun yirine her dem ider işâr gül

Devletüñ gülzârına irişmesün bâd-ı hazân
Tâ kim ola nev-'arûs hacle-i gülzâr gül

88 310b - - . / - - . . / . - - . . / - - . -

Taht-ı zümürüdine geçüp nâ-gehân gül
Ezhâr içinde oldu şeh-i kâmrân gül

Hükminde goncanuñ nice olmaya ehl-i bâğ
Tâvûs kuyruğı aña urdı nişân gül

Gün toğdı başına yine erbâb-ı 'işretüñ
Kıldı çemende kendüyi çün kim 'ayân gül

Reyhâncıdur tablası pürdür şükûfeden
Bâzâr-ı gül-sitânda açupdur dükân gül

Gonca yatıkların yine alup kenârına
İçer güzeller ile mey-i ergavan gül

Elden kıomadı câmını 'ayş eyleyüp müdâm
Kodı cihanda Cem gibi nâm ü nişân gül

İskender-i zamâne durur şimdi 'ayş iden
Câm-ı cihân-nümâya dönübdür hemân gül

Ger bülbüle müferrih-i yâkûtı düzmese
La'lin tabağda ezmez idi za'ferân gül

Şimdi çemende gül-bini Mecnûn şanur gören
K'olmuş durur başında anuñ âşiyân gül

Gencine olmasaydı eger kunc-i bâgda
Ejder gibi olur mıdı âteş-feşân gül

Gonca degül durur görinen gül-sitânda
Açmış du'âyı devlet-i şâha dehân gül

Şeh Bâyezîd-ı serv-i gülistân saltanat
Kim hulk-ı şemme ile tolubdur cihân gül

Bir dem ziyâfet itmege gülşende sen şehi
Harc eylese 'aceb mi nice hânümân gül

Altunlu çok kumâş çeküben pîşkeş saña
Kıldı önünde varını hep dermiyân gül

'Ahdünde meyl kılmasa takvâya gâlibâ
Komaz idi başında yeşil taylesân gül

Bezmine varanuñ başına sîm ü zer saçar
Devründe buldı var ise genc-i nihân gül

Bir yüzi aq alnı açuq dil-rübâ geçer
Bezmüne irişüp nola tutsa mekân gül

Beñzetti kendüzini kefi zer-feşânuña
İller içinde oldu yine dâsitân gül

Gonca otağı sen şeh için kurdı bâgda
Üstine çekdi anuñ için sâyebân gül

Çok dil bilür 'aceb degül ey husrev-i zamân
Turup kapuñda olsa eger tercemân gül

Meddâhuñ oldu göreliden hüsni hulkuñı
Başdan ayağa olsa 'aceb mi zebân gül

Bülbül diliyle yine çemenlerde husrevâ
Ezberleyüp bu şi'rümi okur revân gül

Ey lâle-ruḡ gamuñla olup nâ-tüvân gül
Düşmiş 'aşâya pîr gibi nev-cüvân gül

Almışdur âfitâbı ele bâğbân-ı şubḡ
Şunmağa saña ey meh-i nâ-mihribân gül

Şoḡbetde sâki aldı ele câm-ı lâle-reng
Güyâ getürdi gülşene serv-i revân gül

Üşenme âh u nâlesini 'âşıkun görüp
Bülbülden ey şanem göre mi hiç ziyân gül

Sen şeh-süyârün irmez idi gerd-i râhına
Gül-gün-ı hüsne olmasa ger hem-'inân gül

Tâze gâzel buyurdi baña açılup nigâr
Bildüm ki istemiş şeh-i rûy-ı cihân gül

Cennet gülinden isteseñ ey serv-i saltanat
Dest-i şerîfüne şuna hûr-ı cinân gül

Bülbül gibi Revânîyi medḡünde söyledür
Gülzâr-ı tab'dan açılup nâ-gehân gül

Bu bâğbân-ı tab'uma şad âferîn kim
Virdi cihâna medḡün ile zâykân gül

Aşhâb-ı şevke nâme-i şî'rûm virür ferâh
Şan ehl-i huccete getürür bâgbân gül

Revnağ virür redîfine bu nazm-ı âb-dâr
Tâze olur şuya ki kona her zamân gül

Niçe ki kendüye idünüp gül-bini 'aşâ
Gülşen sarâyı içre ola pâsbân gül

Dergâh-ı kadrûn ola yüce tâğ-ı çarh'dan
Kim anda âfitâb ola zer-feşân gül

89 311b . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

'Arşa-i rûy-ı zemîn gayret-i zîbâ mı degül
Sâhat-i bâğ-ı cihân Cennet-i Me'vâ mı degül

Yem-i gam garçası çıksa ölü dirilse ne var
Çemen ü båd-ı şabâ Hızır u Mesîhâ mı degül

Nola şeydâ oluben yansa gönül lâle gibi
Nev-bahâr olmadı mı mevsim-i şahrâ mı degül

Yıkmağa şehr-i gamı sebze getürmiş menşûr
Sünbülün turraları üstine tuğrâ mı degül

Oldı gül nergis ile mâh ü şüreyyâya şebîh
Gökde istedüğümüz yirde müheyyâ mı degül

Güle gel 'ayş ü tarab çağıdürür diyü saña
Sebzeler hâl dili ile yine gûyâ mı degül

Bülbülüñ bâğda ter nağmesini diñler iken
Vâ'izüñ na'raları bir kuru gavgâ mı degül

Şalınur boynına şâhuñ gül açup câm-ı bahâr
Bülbül ol hasret ile vâle vü şeydâ mı degül

Giyse başına nola tâc-ı firengi lâle
Cünbiş-i bâd-ı şabâ nefha-i 'îsî mı degül

Hüsniñi şatmağa gül bülbülü dellâl olmuş
Gel'e bâzâr idelüm görklü sûdâ mı degül

Çözüben düğmesi açar yaqasın goncalaruñ
Kaşdi bâd-ı seherüñ ya'nî temâşâ mı degül

Ne döşenmiş göre şahñ-ı çemene lâleleri
Ter 'aķık ile dolu güçe-i minâ mı degül

Çemen ü gülşen añup yanma gönül hasret ile
Şükür Allâha yirüñ der-geh-i Paşa mı degül

Şâhib-i mülk-i kerem Hazret-i Kâsım Paşa
Der-gehi fazl u kemâl ehline melce' mi degül

Aħter-i bürc-i vefâ gevher-i deryâ-yi seħâ
Pertev-i şem'-i şafâ Aşaf-ı yektâ mı degül

Hâtem-i mülk-i vezâret şunulaldan eline
Bâğ-ı mülk ebr-i 'adâletle muţarrâ mı degül

Gülşen-i kadri gibi rüy-ı 'arûs-ı iklîm
Her zamân mâşıta-i re'y ile zîbâ mı degül

Ol kavî-re'y bu gûn bî-sebeb-i nîze vü tîğ
 Kâtil-i ehl-i küfür kâmi'-i a'dâ mı degül

Seher-i ma'dileti zulm şebîn açsa ne tañ
 Güher-i ma'rifeti vâkıf-ı ferdâ mı degül

Kâm-gârâ dil ü şab'uñ dem-i luţfuña nigîn
 Hâtem-i bezm-i kerem rüstem Mesîhâ mı degül

Haşmuñuñ sâye gibi itmege 'ömrin kûtâh
 Mihrine rif'atüñüñ evc-i felek câ mı degül

Bâga ger bang urasın bülbüle cevr itme diyü
 Gül ü serv işi semî'nâ vü eta'nâ* mı degül

Bir tabağ kâgad-ı pür bezmüñe işâr için
 Sözi ben çâkerüñüñ lü'lü-i lâlâ mı degül

Nazmuma virse nola hüsñ ü kitâbet şüret
 Gül-i şebbûya gice râyiha-efzâ mı degül

Ne için şî'r ü kitâbetle idem hâlümü 'arz
 Zihn-i pâküñ bu cihân sırrına dâñâ mı degül

Levh-ı maḥfûza ne hâcet kim ola resm-i midâd
 Kamu esrâr-ı cihân anda hüveydâ mı degül

Şâhibâ bahtı yüzi gerd-i kederden kamunuñ
 Âsitîn-i keremün ile muşaffâ mı degül

* "İşittik ve itaat ettik." Kur'an-ı Kerim 2/285

Düşmüşem katre gibi yola götür toprağtan
Kevkebi himmetüñüñ mihr-i mu'allâ mı degül

Bî-nevâ koma Necâtî kuluñı yıllarla
Gülşeninde kapuñuñ murg-ı hoş-âvâ mı degül

Bâg-ı kadrüñe ebed irmemege bâd-ı fenâ
Ebr-i luğf-ı ezeli bile murabbâ mı degül

90 312b . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

Oldı çünkim melağ-ı berf havâdan nâzil
Mezra'-ı sebzi-ı tarabdan göñül umma hâşıl

Üştur-i mest gibi saçdı kefin yire şehâb
Bağladı kâfile-i 'işret ü şâdi maħmil

Şem'-i hürşid-i cihân-tâb kani kim yâkub
Berk pervânelerin ide cihândan zâ'il

Şalalı kal'a-i pûlâd-ı yağ içre şuyı bād
Top-i hürşid ile fetğ olmaz ise key müşkil

Eriyüp yerlere geçse yiridür hacletden
Berk kim hâr idüben yüzini depdi yere il

Ebr dürdi yüzini bu işe saht oldı zemîn
Mihr başın aluban kaçdı vü mâh oldı hacil

Gündüzin halk çerâğ ile ararlar güneşi
Bulmayup dert ile bir pâre od oldı her dil

Bitürürler dem ile kurı ağacdan gül-nâr
Pîr-i berf itdi riyâzâtle bu halkı kâmil

Hışm ile halk-ı cihânüñ yağar ağzından od
Şi'r-i pür-sûzuñı sen dañi dilâ ezber kıl

Yanaşur ruħlaruñuñ şem'ine pervâne-i dil
Beli dîvâne olur âteşe ekşer mâ'il

Zülf ü ruhsâruñ arasında haç-ı kâfir-kîş
Beñzer ol leşkere kim puşuda durup ala dil

Bu hadîş içre ki Şam altıdürür bâğ-ı Na'îm
Zâhidâ sâye-i zülfinde ruħın cennet bil

Başını ortaya koyup giceleri irteye dek
Şem'-i dil-süz arar tapuñı maħfil maħfil

Ol perî-çihre eger gizler ise gün yüzini
Dün ğarîbüñdürür ey dil saçın elden қомаğıl

Cigerüm dem ah ile şâsın feleküñ olur ise
Meh ğusûfı gibi ruhsâruña zülfüñ ğâ'il

Zülfüñüñ zulmetin ey dost niçe bir çekeyin
Demidür ğâlüme vâķıf ola Şâh-ı 'âdil

Mihr-i bürc-i kerem ü sâye-i elşâf-ı İlâh
Şâh-ı encüm-ğaşem ü mâh-ı 'uşârid-menzil

Ħân Muğammed ki o gerdün-'âzamet der-gehinüñ
Bendesı olmağa Keyğusrev ü Dârâ ķâyil

Âsumândan irişür dürlü kazâ düşmenüñe
Yedi şâsı geçüp ol resme ki zehr-i kâtil

Zâhiri râst olup bâtını kimün keç ise
Kıl kalem gibi başın kat'-ı dilini iki dil

Pây-i dîvârûña sürer ruḥ-i zerdin ḥürşîd
Ya'nî kim muhkem olur ḥalṭ olıcaḳ kâh ile gil

Yüz şafâyile güneş daḫi gelür baş üzre
Kapuñ üftâdesi ancaḳ yaluñuz mâh degül

Ḥusrevâ çarḫ-ı sitem-gâr Necâtî kuluñı
Aḡladur dâmen-i raḫm ile gözi yaşını sil

Kim izün tozı içün yollara şaldum yaşımı
Umaram kuḫl-i cilâ-yi başar ide ḥâşıl

Şem'dür terbiyetün dâr-ı cihân bir zındân
Kişi zıñdanda bî-şem 'oturmaḳ müşkil

Nice kim ola çerâḡ ile müzeyyen meclis
Nice kim deyde bula nâr ile revnaḳ maḫfil

Ola fânûs-i felek bâd-ı ḫaṭardan ḫâfız
Gün gibi rüşen ola şem'i murâduñ biñ yıl

91 313b - - - / - - - / - - - / - - -

Ey mecma'-ı melâ'ik ü vey sûr-ı bî-bedel
Ben saña reşk-i 'arş-ı mu'allâ disem maḫal

Allâh ne tatlu yâr ü ne şîrîn nigârsın
Gördi seni özledi kamu sükker ü 'asel

Âb-ı hayât şerbetüni her kim ide nûş
Tâ bezm-i haşr şunmaz aña câmını ecel

Kasd eyledüm simâtuña ben kehkeşân diyem
'Aqlum ayıtdı kim bu 'abeş fikri qoya gel

Her bir birinci oldı bir inci pulâduñuñ
'Ayn-ı humdan o şemseler üstinde fi'l-meşel

Cevher degül mi dirse eger cevher-i hıred
Her süfreñüñ pulâdına bir inciden cebel

Her şahn-ı zerde levh-ı zerüñ 'aynidür hemîn
Görmüş degül nazîrini yetmiş iki milel

Hemşîresi imiş leb-i yârüñ muhâllebüñ
Ağzında sūd koçar dañi bir ağ ü ter güzel

Ol zîr ü ek içindeki şîrîn fevâkihe
Mihrüñ şu'â'i içre kevâkib disem mañal

Büryânuñ olmadum diyü tennûr-ı çarñda
Korqum budur hased beresinden gide ñamel

Dizdâr-ı sūr-i sâbi' iken yiridür eger
Olursa mañbañuñda siyah aş pür zühal

Devlet anuñ ki ni'meti halkı gani ider
Lâyık dönerse saña şeh-i milket-i düvel

Yokdur başında devleti ol gelmez ilerü
Her kim ögerdi kıomaz ayak bezmüne bir el

Hürşid-i nahl şem'üne tarab olmaduğıçün
Beñzi şarardı yandı vü yakıldı mâ-ğaşal

Ol ejdehâ bigi çekilen âsmâniler
Çıkıldı felekde eyledi mirrîh ile cedel

Sûr-i cihânda irmedi kimse mişâlünü
Zevk u şafâ güzellerin itmekdedür na'l

Âyine-i zamânedede her kim nazîrünü
Gördüm dirise vâ r gözinde anuñ hîvel

Bir sûr-i pür sürûr u şafâ bahşsin ki sen
Görmüş degül mişâlünü mañlûk her kıbel

Ey sûr-i pür sürûr senüñ hûb-meclisün
Bî-mişl zînet itmiş o manzûr-ı lem-yezel

Ya'nî ki Mağremî Çelebi vâriş-i Nebî
Kâdî şerîh-i ma'delet ü evliyâ 'amel

Ol deflû sâyile viremez bu 'alî cevâb
Müşkil-i sâ'il itmede yokdur mişâli hâl

Ol mihr-i evc-i ma'rifetün tab'-ı enveri
Bir mâhdür ki behceti envâr-ı lem-yezel

Bir pâdişâh-ı mülk-i ma'ârif durur o kim
Yokdur nazîri eylemede 'ilm ile 'amel

Bir merd-i pâk ü rûh-ı muşaffâ disem nola
Ol nefis-i pîrezen eline virmedi sıkal

Vird-i şerîf itdügi inşâ-yı bî-naẓîr
Zikr-i zarîf her didügi bî-bedel gazel

Bir demde tolanur toköz eflâkı kat kat
Yok peyk-i fikretinde anuñ zerrece kesel

Olmazdı haşre dek pul-i kavş-i kuzah harâb
Bennâ-yı râyı urşa eger kim aña temel

Zâtî hezâr-i şâ'ir anuñ vaşf-i luţfını
Başa çıkaramaz yüri kaldur du'âya el

Yirine kondugınca revân sünnet-i Resûl
İtdüklerince halk-ı cihân sûr-i bî-bedel

Her rûzı ola sûr ü şebi sûr gicesi
Bünyâd sûr-ı devletine irmeye halel

Ey serv-i bâğ 'ilm ü ma'âni budâguñı
Saña ebed bağışlamış ola Hüdâ ezel

92 314b - - - - / - - - - / - - - - / - - - -

Ey yüzüñ cennet özüñ hür u lebündür selsebîl
Teşne diller yolına kılşañ nola anı sebîl

Niçe keşf ola dehânuñla miyânuñ râzı kim
Sıgmaz anda zerrece kâl ü görünmez bunda kıl

Bâg-ı hüsni'dür eger var ise cennetden nişân
Zâg-ı zülfü'dür eger olursa perr-i cibri'il

Gönlümi biñ sihr ile bend iden ol zülf-i siyâh
Cânumı yüz nâz ile şayd iden ol hadd-i esil

'Anberîn haţtuñ şebistânuñda hüsniñ şem'ine
Beglerüñ pervâne zülfüñ micmer ü şaçuñ fetil

Nat'-ı hüsni'de begüñ ger ruḡ sûre-i ferzâne vâ
Mât olur her beydaḡından şehsüvâr esb ü fil

Her birin bir kıl ile bağlar göñüller cem'inüñ
Kâtı çok başludur ol zülf-i perîşân ile bil

Âyine her yüzden öykünmez cemâlüñ âyine
Câm-ı iskender ola mı degme bir cism-i şakıl

Zülfüñe yüz virme ey meh şadrâ'zamdan şaḡın
İtmesün anı benüm bigi ayaklarda sefil

Mazhar-ı Haḡ mesned-i şer'-i Meḡemmed kim anuñ
Hükmi neş olamaz cihânda 'adline olmaz 'adil

Ol Melek-sîret felek kudret k'anuçün dir sipihr
Zâtına zât-i celil ü fi'line fi'l-i cemil

Ey şadâret taḡtgâhında ḡapuñ rükn-i rekîn
Vey vezâret bârgâhında ḡapuñ aşl-i aşil

Ḳande kim eyler teveccüh bâr-gâh-ı 'izzetüñ
Devlet ü iḡbâl-i istiḡbâl iderler niçe mîl

Zâmin-i erzâk olaldan halka kilküñ reşhası
 ‘Âmil-i bârân u baır ü kân kıılır keffüñ kefil

Ger kefâ’et gözlenürse nev-‘arûs-ı devlete
 Olmaya zât-ı şerifüñ gibi bir lâyıķ halîl

Rif’atüñ şahnında şahn-ı âsmân bir müşt-i hâk
 Himmetüñ baırinde baır-i bî-girân bir kaçre sîl

Bir avuç zer hân-ı luţfuñ harcına maşşûl-i kân
 Bir kadeh şu maţbaıuñ saķķâsına deryâ-yı Nîl

‘Arşâ-i eflâke ‘adlûñ virdi ta’dîlü’n-nehâr
 Sâha-i âfâķa luţfuñ şaldı zıll-ı mustaţîl

Bî-başarlık rahmetinden bula her nergis halâş
 Ger gubâr-ı dergehüñ kuşlin çeke bir iki şîl

Ķudret-i râyuñ eger el pîr idüp tedbîr ide
 Baķma-i imkâna yüz tutar her emr-i müsteĶîl

Ķün perîşân hâlini cem’ itmeĶe fażl ehlinüñ
 Ķâzretüñden Ķayrı yoķdur cânib-i Ķaķdan kefil

Varķa-i miĶnetdeyüm Ķirdâb-ı Ķamdan vir necât
 Vâdi-i hayretdeyüm kıl Hâdi luţfuñ delîl

DestĶîr ol her hûner-dâne hûner perverlik it
 İsteriseñ bulasın zıkr-i cemîl ecr-i cezîl

Ben ki ‘aķşâ-yı fezâyı himmetüñ şebbâziyam
 Lâşe-i şaydum ola mı degme bir şey-i Ķalîl

لإطاب أبذك لصفلاً ن وعيد سناً م
 لبيقلأ أدنه ن م تسل ن كلو يز مهيز

Şâhid-i da'vi gerekse fazl ü dâniş ehline
 Hıkmētüm bir hân ü şî'rüm hıccet ü 'ilmüm delîl

Medhûne lâyık ne söz diyem ki kıldı gam benüm
 Dîde-i 'aqlum kelîl ü kuvvet-i fikrüm 'alîl

Bir nazar kıl baña zillet-i âteşden vir halâş
 K'âteş-i Nemrûdı gülzâr ider İbrâhîm Halîl

Hân-ı in'âmüñ 'amîm ü âb-ı luţfuñ 'âm iken
 Luţfuña lâyık degül Luţfî ola hâr ü zelîl

Niçe kim eflâke kâlka hâkden üftâdeler
 Niçe kim hâke şalar çetr-i felek zıll-ı zalîl

Dâ'im olsun çarh-ı a'zam gibi çetr-i devletüñ
 Sen felek durduķca var ol düşmanuñ olsun katîl

Sen 'azîz ol 'izzetüñ gördükce hâr olsun hasûd
 Sen cevâd ol cûduñı gördükce gör olsun bahîl

Zîb ü fer bulsun vücûduñla vezâret mesnedi
 Devletüñ pâyide bahtuñ dâ'im ü 'ömrüñ tavîl

93 315b / / /

Yemîniñde yesârunda eger tîg u eger hâme
 Bihamdillâh ki cem' itmiş kemâlin Şâh-ı merdânüñ

Nihâyetde dil-âverdür vilâyetde temâm erdür
Şecâ'atde bu serverdür bugün mîri emîr ânuñ

Gel ey enfâs-ı kerrûbî bugün rif'atde enşaruñ
Gel ey ervâh-ı kıddûsî bugün kıdretde a'vânuñ

Refîü'l-kâdr Paşasın ne 'âlî yılduzuñ var kim
Felek tâkında keyvân işin işler naşş-ı eyvânuñ

'Adû kim serd ü ser-keşdür aña hışm eylemek hoşdur
Bilürsin tâb-ı âteşdür gülistânı zemistânuñ

İderler ey seḫâ-pîşe dil ü destüñden endîşe
Acıtduñ cânını baḫruñ yüregın doğraduñ kânuñ

Diyâr-ı Engürûs ile idersin 'ahd ü peymâni
Gele küffâr-ı bî-dîni bula teşrîfin îmânuñ

Şu vech ile geçer ḫükmüñ ki bir kez emr ider olsañ
Çemende gonca peykânı dele baḫrını şîrânuñ

İcâzet virmese 'adlûñ bahârı bâd-ı şubḫ ile
El oynın oynamâḡa cânı yokdur sevr-i bostânuñ

Eger berrâ u ger baḫrâ dil-âverlikler itdüñ kim
Kamu efsânedür destânları Sâm ü Nerîmânuñ

Sezâdur ser-zeniş sâyir salâḫine vücûduñla
Revâdur iftiḫâr iderse faḫrı Âl-i 'Oşmânuñ

Derûnı şâf olanlar ḫıdmetüñde kılıcuñ gibi
Kuşaḡını iki yerden kuşanup bekledi yanuñ

Cihânı şöyle rûşen itdi zihnün âfitâbı kim
Güzeller ağzı gibi ancak adı kaldı bühtânün

Du'â-yi hayr ile iller el üşürdiler itdiler
Müşeyyed kadr-ı ikbâlün gibi kadr-i felek şânün

Unutdurduñ Nizâmü'l-mülk olan 'âkılleri yoğsa
Kitâbın mı okurlar halk-ı 'âlem 'ilm-i nisyânün

Sebeb olduñ selef añılmağa hayrû'l-ğalef sensin
Revânın şâdumân itdün bugün Maḥmûd Paşanun

Senün erkândan olduğün dağı erkenden umarduk
Bugün bir kimsede yokdur senün âdâb u erkânün

Öger kilik-i kefi dür-pâşunı tab'-ı güher-rîzüm
Şadef ağzın açup eyler şenâsın ebr-i nîsânün

Senün destür olduğün bugün İskender-i Rûma
'Acem dârâları gibi yir itdi Dâr-ı sultânün

Didüm devletlu sultânam baña yazuk degül mi kim
Cenâbuñ gülşeninden dür ola murg-ı hoş-elhânün

Didi birkez yüz urmağdan bulursun devlet-i bâkî
Ki birkez içme kâfidür şuyından âb-ı hayvânün

Senün Rûşen bilün vallâh tağıdur düşmanı her dem
Nitekim mâh-tâb ey meh ezer bağrını kettânün

Necâti ber-murâd olduñ du'â-yi devlete başla
Du'â-yi devleti ḥod virdüdür bu cümle insânün

Sa'âdet şadri zeyn olsun demâdem zât-ı pâk ile
Nite kim ola evşâf ile şî'rüm zeyni dîvânüñ

Cihân oldukça var olsun bu gün dest-i mezelletden
Girîbân-ı dil ü cânı hâlâş oldu bu 'aşşânüñ

Mevâlîd-i şelâş oldukça mevcûd olsun ey server
Zafer kılavuzuñ himmet demüñ devlet nigeñ-bânüñ

94 316a - - - - / - - - - / - - - - / - - - -

Açdı çün ecnihasın bâz-ı sipedi seherüñ
Âşiyân-ı 'ademe kaçdı tiz-revi kamerüñ

Beyzasın şaldı zemîn üzre hümâ-yı feleki
Tutdı beyzâsı ile beyzasını bañr ü berüñ

Meh-felek şeştine mâhi gibi şayd oldu meger
Çekdi dürdi anı şayyâdı kazâ vü kaderüñ

Açdı çün dürre-i beyzâsını şarrâf-ı seher
Bağladı gîsesini şayrefi şeb-i güherüñ

Âteş-i şems-i felek eyledi çün 'arz-i 'ulüvv
Mañv olup geçdi düñân ile vücûdı şererüñ

Yed-i beyzâsını 'arz eyledi âfâka meger
Gösterüp mu'cizesin güm kelîmi seherüñ

Açdı mir'ât-ı mücellâsını meşşâta-i şubñ
Kalmadı çün eñeri zerrece jeng-i kederüñ

Nâfe-i esved-i leyl üzre tutup mezdeci meh
Cânib-i mağribe togrıldı 'aşâsın seferün

'Asker-i zengi şıdı raşş-i diraşş üzre binüp
Çekdi çün hüsrev-i hâver sipehin bahterün

Aldı hürşîd-i felek destine şemşîrini tîz
Katlı-i a'dâsıçün âşaf-ı 'âli-güherün

Kimdür ol kudre-i aşhâb-ı vezâret ki mülûk
Fağr ider cümle vücûd ile o şâhib-hünerün

Şâhib-i seyf ü kalem Hazret-i Ahmed Paşa
Mîr-i erbâb-ı kerem zübdesi erkân-ı derün

Şûretâ şems-i felek sîreti güyâ ki melek
Ne vücûdı ola vaşf itmege anı beşerün

Cân göziyle nazâr itmek gerek ahlâkına kim
Zâhirâ idemez idrâk anı nûrı başaruñ

Rây u tedbîr ü kemâl ü kerem ü fazlla ol
Server ü mefharıdur ey niçe âşaf siyerün

Dil-i a'dâ kelimâtı güherin derk idemez
Âb kâr eylüyemez kalbine zîrâ hacerün

Rezme gelse idemez çarbına tâkat-ı düşman
Hiç rûbeh döye mi hamlesine şîr-i nerün

Serverâ kâdr ile sensin bugün ol âşaf-i dehr
Ki Süleymân-ı zaman işigidür şimdi yirün

Mihr ü mehdür işigünde iki ziyâ-çehre
Çehre-i lâ'l-i kaba zer-kemer ü sîm-berün

Sensin ol tâyir-i ferhunde-i devlet ki senün
Rif'at ü 'izzet ü iqbâl durur bâl ü perün

Ger kara hâke tokınsa zer-i hâliş eyler
Kîmiyâdur meger ey mihr-i sa'âdet nazarün

Ehl-i fazla şu kadar eyledün ihsân ü kerem
K'oldı pür 'arşa-i âfâka şadâ-yı eşerün

'Arş-i ihsânuña bildüm ki 'urüc eylermiş
Nazmı mi'râc idinen kimse mülûkinde cerün

Âsafâ hâlümü 'arz itmege geldüm kapuña
Diñle aḫvâl-i perişânını ben hâk-i derün

Nâr-ı gayretde kebâb oldı işit nâlesini
Bağrı başlu gözi yaşlu dilhûnîn cigerün

İşidüp diñlemeden olmaz ise ger taşdı'
Diyeyin ḫazretüne biñde birin derd-i serün

At u tun kalmadı yiyrendi kara çölde kodı
Ah elinden seferün dâd elinden seferün

95 318a - . . . / - . . . / - . . . / - . . .

'İyd-i eḫḫâdur cemâl-i mâh-i tâbânuñ senün
Matla'-ı ḫürşîd-i enverdür giribânuñ senün

Mâh-i bedr olmuş vücûduñ her tarafından dâyire
Hâle şeklin bağlamışdur aña dâmânuñ senüñ

'Azm-i meydân eyleseñ rahşuñ sürüp çün mâh-i 'ıyd
Na'ralar peydâ ider her yirde cevlânuñ senüñ

İsterem Hâkdan ki kurbânuñ olup tâ haşr olam
Hemçü çeşm-i gûsfend-i geşte hayrânuñ senüñ

Merve hakkiçün safâ boyun virür 'âşıklara
Râh-ı kûyuñda bütün hâr-ı muğaylanuñ senüñ

Ka'be-i kûyuñ tavâf idüp cemâlün 'ıydine
İrdi cânım işigüñde oldı kurbânuñ senüñ

Cevri kânün u cefâ-yı dâyimâ âyîn idüp
Niçe bir zulm ü te'addî ola erkânuñ senüñ

Key şağın kim Hüsrev-i dehre şikâyet kıldılar
Çan ider her-dem diyü ol çeşm-i fettânuñ senüñ

Kimdür ol Keyhüsrev ü 'âdil ki hazefden anuñ
Rûz u şeb âşüftedür zülf-i perîşânun senüñ

Pâdişâh-ı Rûm Sultân Ahmed ol kim dind'aña
'Adl ü cûduñ mefharidür âl-i 'Oşmânuñ senüñ

Ey şeh-i Hayder-i heft demdür ele el durma şal
Zü'l-fekâr vaqtidür şemşîr-i bürrânuñ senüñ

Cânib-i a'dâya şal câsûsveş etrâfdan
Per açup uçmağ diler çün tîr-i perrânuñ senüñ

Şîr-i nerler kan kuşanur rahş-i Rüstemdür döger
Heybetinden 'azm-i meydân itse yekrânun senün

'Asker-i encüm şümâr eylerdi anı kal' idüp
Ne kılâ'-ı çarhı yağma irse fermânun senün

Rûz-ı rezm olsa 'aceb serbâzdur kim baş açup
Cenge yalıncağ girer şemşîr-i 'uryânun senün

Nâmuña ketb oldı şehler içre devlet nâmesi
Cümleden artık durur zîrâ ki 'unvânun senün

Hemçü Zü'l-ķarneyn olsun tañ mıdur şâhib-ķırân
Ķarn içinde çünki yokdur şimdi aķrânun senün

Yed-i ekberdür cemâlün görmek ister anı halk
Ĥavf iderler Ka'bedür gûyâ ki dîvânun senün

Kör olup 'ayn-ı tama' olduğunu her bir gedâ
'Âm olaldan 'âleme in'âm ü ihsânun senün

Hıdmetünde Maħremî gerçi muķaşşırdur Şehâ
Cürmini 'afv it ki olmışdur şenâ-ħânun senün

Âsitânunda du'â-yı devlete bil bağlayup
Her ne emr itseñ olubdur bende zamânun senün

Pür olup âvâze-i Allâhu ekberden cihân
Revnaķ-ı 'ıyd olduğınca nevbet ü ħânun senün

Ķubbe-i eflâke her-dem irişüp âvâz-ı kûs
Pür şadâ olsun cihân durduķca eyvânun senün

96 318b . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

Nizâm-ı mülke medâr olmasa eger kılıcuñ
Yanuñda olmaz idi böyle mu'teber kılıcuñ

Cevâhir ile anuñçün müzeyyen itdi özin
Diler ki bilüne bağlaya zer-i kemer kılıcuñ

Neyyire 'azm ider iseñ ebu'l-muzaffersin
Ki rûz-ı rezm durur müjde-i zafer kılıcuñ

Añılmaz oldu hikâyâtı tîg-i Dahhâkuñ
Cihânda olalı şâhâ senüñ semer kılıcuñ

Neheng bañr-i rugâdur ki garğ-ı hûn olmuş
Meger ki cân-ı 'adû-yı şikâr ider kılıcuñ

Ser-i 'adû yire tenden şerer gibi dökilür
Ne dem ki berğ ura âteş-mişâl zer kılıcuñ

Geçer çü şadre senânuñ miyân-ı ma'rekede
İderse tañ mı 'adû farkını mağarr kılıcuñ

Vegâda hışm ile şalduğça âsmân çü 'adû
Keser tutarsa eger yidi kat siper kılıcuñ

Ne sihr ider ki çü ef'î helâk ider def'ı
İderse cânib-i a'dâya bir nazâr kılıcuñ

Meger ki şayrefi çâr-sûy-ı ma'rekedür
Ki 'arz-ı cevher ü yâkût ü la'l ider kılıcuñ

Diyâr-ı Şâmı kamu fetğ iderdi berğ ura

Şu'â'-i şems-i cihân-tâbveş seher kılıcuñ

Cemâl-i cân-ı 'adû mün'akis olur anda
İder çü âyine-i 'arz şuver meger kılıcuñ

Cemâl-i cân görünürken içinde çün mir'ât
Neden ki kalb-i 'adûye vire keder kılıcuñ

Ne mülke yüz tutar iseñ yüzini döndürmez
Baş açuban girişür çünki kîne-ver kılıcuñ

Yarâğ u ya tay u atıyla şahn-ı meydânda
İder 'adûyı iki şak dem-i hüner kılıcuñ

Bu resme-kâr idemeydi kılup a'dâya
Ger olmasa idi sînesüne kâr-ger kılıcuñ

Ğılâf içinde yatur gerçi yatduğı yirden
Mülûk u mülki ider zabt ser-te-ser kılıcuñ

Girer çıkar kınına şan anına ejderhâ
Ne dem ki cenk-i 'adûden tuya haber kılıcuñ

Rızâ virürse feza içre düşmenün cenge
Olup kazâ anâ tîrün olur kadar kılıcuñ

Kışâş olmaz ü virmez diyet ne hikmetdür
Ne deñlü kan ider ise olur heder kılıcuñ

İder huzûr-ı hâzarda vü lîk hâzır-baş
Hürûş u cûş ider irse dem sefer kılıcuñ

Cihânı tutdı ser-â-ser çü hevl ü heybet ile

Virürse 'askerüñe tañ mı kerr ü fer kılıcuñ

Çü cevherinde anuñ böyle kâbiliyyet var
Ser-â-ser olsa ne tân garķ sım ü zer kılıcuñ

Meger ki şân-ı şerîfünde naşş-ı kâti'dur
Cihânı anuñ için tutdı ser-te-ser kılıcuñ

Kuşanmaz idi idüp şerm-i tîğ-i Zü'lkarneyn
Çü Zü'l-feķâr miyânuñda görse ger kılıcuñ

Du'â-yı devlete bil bağla Maħremî çün tîğ
Ki vaşf u medhı bu deñlü hemân yeter kılıcuñ

Niçe ki ola kenârında âyet-i kürsî
Niçe ki aşıla 'arş üzre pür güher kılıcuñ

Hamâyil ola miyânuñda hırz-ı seyfi-vesç
Çü ejdehâ ola a'dâ gözine her kılıcuñ

97 320a - . . . / - . . . / - . . . / - . . .

Taht urup tāk-ı felekde ħusrev-i ħâver güneş
Geydi nârenci kabâ urındı nûr efser güneş

Mesned-i sultân-ı şubĥ oldı serîr-i âsumân
Şaçdı pirûze tabaqlardan zer ü gevher güneş

Kufl açup dürc-i zebercedden cevâhir dökdi kim
Ĥâk gencin eyleye gencîne-i cevher güneş

Kulzüm-i Hindüñ baturmağa gümüş zevraqların
Bâd-bân-ı nûr ile tonattı fülk-i zer güneş

Güyyâ nûşîn-revân-ı şubhdur kim 'adl için
Lâciverdi kubbeye zencîr-i zer aşar güneş

Yâ felek Mısrında sultân oldu bir Yûsuf-cemâl
Yâ Züleyhâdur tutar narenc-i zer-peyker güneş

Yâ cemâline cihanuñ nûr u fer vermek için
Rûz ruhsârından açtı 'anberîn mi'cer güneş

Hâk budur kim Şâh dîvânın temâşâ kılmâğa
Düzdi tâk-ı zer-nigâra la'lden manzar güneş

Kendünüñ hüsni cemâlin fikr iderken germ olup
Cân diliyle eyledi bu ma'la'ı ezber güneş

Şubh-dem cevlân idüp tâvûs-i zerrîn-per güneş
Büstânına sipihrûñ virdi zîb ü fer güneş

Kûze-i yâkût ile pîrûze-gün dolâbdan
Çarç-ı mînâ-rengi sîmâb itdi ser-tâ-ser güneş

Bezm-i 'ayşın zührenüñ germ itmege sâkî şıfat
Âb-gün aqdâh içinde gezdürür âzer güneş

Geh hamâm-i mâh-i tâbâna taşar sîmîn cenâh
Geh düzer Sîmurg-ı çarçâ âteşin şeh-per güneş

Ayda birkez kâsesin 'anberle mâhuñ taldurur
Tâ ki Şeh bezminde bir dem gezdüre micmer güneş

Zıll-ı Hâk Sultân Mehemmed Hân ki olmuşdur anun
İşigi toprağınıñ her zerresi enver güneş

Nitekim her dânenüñ zımnında muzmerdür şecer
Zerre-i hâk-i derinde şöyledür muzmer güneş

Pâdişâh-ı heft-iqlîm-i sa'âdetdür k'anun
Hâk-i pâyi cevherin idindi tâc-ser güneş

Bir şehensâh-ı kadr kadre vü kaža-râdur k'olur
Bâmına Hindû Zuhal der-gâhına çâker güneş

Nûr-ı çeşm-i âlem ü çeşm ü çerâğ-ı kâyinât
Sensin ey Şeh kim yüzüñ nûrından umar fer güneş

Sensin ol kim âsumân iqlîmine sultân iken
Gerd-i haylûñden urınur 'anberîn efser güneş

Sensin ol kim hıl'at-i fermân-ı hükmin giymeden
Olmadı zer tîğ ile sultân-ı baır ü ber güneş

Sensin ol kim şeh-nişîn-i bezm-gâhuñda müdâm
Yâ Süleymân tahtıdır yâ câm-ı İskender güneş

Sâki-i bezmüñ ele câm alduğınca dir hıred
Yâ güneş sâgardadır yâ gezdürür sâgar güneş

Ey ki bâb-ı rif'atüñde halka-i sîmîn hilâl
Vey ki devr-i kubbe-i 'izzüñde zer çenber güneş

Çadrüñ ordusunda gök bir sâye-bândur kim anuñ
Ser-'imâd sîmidür mah ü tınâb-ı zer güneş

Ey ki mihrüñden zemin ü âsuman germ olmağa
Şeb sipend olmışdur encüm fülful ü âzer güneş

'Ahd-i 'adlũnde yumarlar cümle yıldızlar gözin
Girdügince çeşme-i kâfûra bî-mizer güneş

'İsmetũn devrânıdur isminde te'nîş olmağın
Seyre çıķduķca bürinür nûrdan çâder güneş

Ķanķı iķlîme ki pertev şalsa 'adlũn sâyesi
Ol diyâr içre görünür zerreden kemter güneş

Cevher eyler çün kara toprağı luţfun tâbişi
Ķam degül itmezse artık sengden gevher güneş

Mâh-ı râyât-ı celâlũnden Ķacildür âsumân
Sâye-i şebde Ķayâdan gizlenür ekşer güneş

Ķusrev-i rûy-i zemîn dersem ne faħr olsun saña
Ķ'âsumân-ı kaşr-ı Ķadrũd'oldı Ķâk ider güneş

Ķanda beñzer Ķaşruña bir âfitâbıyla felek
Ķ'anda her bir câm olubdur bir ziyâ-güster güneş

Hergiz olmayaydı jenginden kûsũfuñ rû-siyâh
Ger şıgınsa râyuña âyine-i Ķâver güneş

Virmese luţfun eli raħm-i felekde perveriş
Mâder-i eyyâmdan doğmazdı tâ maşşer güneş

Nâ-gehân irse sipihre nâr-ı Ķahruñ zerresi
Âsumân dũd-ı siyâh olurdu Ķâkister güneş

Şöyle Ķorķutınış yüregın Ķançerũn tîz-âbı kim
Ķanda bir şu görse berg-i bîd-veş ditrer güneş

Mihrinüñ bâzârına bir vech ile germ oldı kim*

Geh ser-i nîzeñle bozılır sevâd-ı rûy-i mâh
Geh gubâr-ı sümm-i esbüñden olur ağber güneş

Güyyâ na'l-i semendüñdür hilâl-i ıyd-i feth
Mîh-i ahterdür zafer burcında ne ahter güneş

'Ömr-i haşmuñı şebihûn itmek içün her gice
Gök giyer Şâmi zere mehden düzer miğfer güneş

Düşmanuñ kanın döker tîg-i zer endûdın siler
K'atlas-ı gerdünuñ eyler dâmenin ahter güneş

Âfitâb-ı râyuña olmaz muķâbil niçe kim
'Arz ide tabl u 'alemle nûrdan leşker güneş

Tîg-i âteş tâb-ı rûşen rûy-i dîn-ârâyuñuñ
Kâbzasına mâh-i ahter yüzine zîver güneş

Ger Sikender istese envâr-ı râyuñdan meded
Râh-ı zulmette olurdu hayline reh-ber güneş

Şehriyârâ nâmuñı minberde yâd itse haţib
Nûr ile mescid tolar fi'l-hâl olur minber güneş

Baħr-ı cûduñdan felek fülkin cevâhir doldurup
Düzedür şekl-i hilâlden gümüş lenger güneş

Şâh bezminde 'amel olmağa bu kavlı-i ğazel
İdinübdür zühre-i zehrâyı hınyâ-ger güneş

* Bu beytin ikinci mısrası metinde bulunmamaktadır.

Ey 'arûs-ı hüsnüñe âyine-meh zîver güneş
Görinür 'aks-i cemâlünden cihân yek-ser güneş

Şanki mağribdür saçuñ k'anda gurûb eyler kamer
Şanki mañla'dur yağan k'andan tulû' eyler güneş

Ṭûti-i ser-sebzdür k'âyinede yüz gösterür
Ḥaṭṭ-ı ruhsâruñ kim olmışdur aña der-ber güneş

Bir gice düşümde sen mâhı der-âgûş eyledüm
Gördüm olmuş nûrdan bâlîn kamer bister güneş

Kim ki nezzâre kıla hûrşide yüzüñ var iken
Nâzıruñ çeşmine hışmından şokar hañçer güneş

Öykünelden yüzüñe hergiz bakılmaz yüzine
Bî-ḥayâdur k'oldı bu vech ile müstaḥḳar güneş

Oğudum ḥaṭṭın lebinde kim gubâr-ı müşg ile
Çeşme-i cân üzre yazmış Süre-i Kevşer güneş

Raḳş urur hengâme-i aşkuñda bir cân-bâzdur
Kim olur zerrîn resenle asılup çenber güneş

Baḫr-i ğamda görmedi mihründen akan göz yaşın
Pes neden dirmiş 'Atâyi k'oldı dür-perver güneş

Göricek yüzünde zülfüñ rîsmânın şanuram
Nûr ile yazmağa Şeh medḥın çeker mıştar güneş

Ḥüsrevâ medḥ-i zamîrünün fikr iderdüm dün gice
Ṭâli' oldı maşrıḳ-i endîşeden enver güneş

Ebr-i ğam var yoksa medhũnde redif itmek degũl
Pertev-i zihnũnden olurdu yedi kişver güneş

Nũr nehrinden şuvarup şâhını eş'arumuñ
Gülşenũmde ahter olurdu şükũfe ber güneş

Bir nazâr kııl Aħmede ey nũr-i çeşm-i kâyinât
K'âb-ı luţfuñdan olubdur ebr gibi ter güneş

Tâ zümũrrũd sebze-zârında sipihrũñ her seher
Sâġar-ı pîrũzeve dũker mey-i aşfer güneş

Tâ yaza nũrın kalemle çin seher naķķâş-ı şun'
Şemse-i zerrin-i taķ-ı gũnbed-i aħdar güneş

Tâ şũreyyâ 'ıkdin eyler gũşvâra gũş-ı mâh
Tâ Benâtũ'n-na'sa örter nũrdan çâder güneş

Çarķ dũrcinde konılan her murâdũñ gevherin
Her gũn itsũn harc idũp kaþuñda ħâk-i der güneş

Yazsun âşâr-ı sũm-i esbũñ gubârî ħaţţ ile
Mâha tâ ħayţ-ı şu'a' ile çeker mıştâr güneş

Ömr-i hasmuñ defterin tũmârveş dũrsũn felek
Nice k'eczâsından eyyâmuñ dũzer defter güneş

98 322a - - - - / - - - - / - - - - / - - -

Şubħ dem açdı felek tâķında bir nazâr güneş
Tâki 'arz ide bu 'âlem ħalkına peyker güneş

Taht-ı zerrîn kırđı çarh üzre geyüp la'lin külâh
Geçdi şâhâne oturdu hüsrev-i hâver güneş

Şeb sipâhın târ-mâr itdi yürüyüp çın seher
Çekdi bir zerrîn-i 'alemle nûrdân 'asker güneş

Yummadılar gözlerini giceler cünd-i nücûm
Tâ olunca âsmân iklimine server güneş

Mülk-i şark u garbe tenfiz itdürüp ahkâmını
Fi'l-meşel bu karn içinde oldu İskender güneş

Sebz ü hurrem oldu dehrûn bâğı geldi gülsitân
Olalıdan gül gibi 'âlemde zînetger güneş

Yazmağa şerh gülistân-ı bahârı bâb bâb
Çekdi üstine sipehr ider mişar güneş

Kerem olup hüsni cihân-efrûzına bu maşla'ı
Eyledi ol dem lisân-ı hâl ile ezber güneş

Her seher işâr ider halk-ı cihâna zer güneş
Olalı altun 'alemle şâh-i bahr ü ber güneş

Şanki maşbûb-ı kalenderdür ki zerrîn tân ile
Dolanubdur yüze eyler halkı ser-tâ-ser güneş

Yaşu bir ehl-i kerâmetdür yüzinden nûr akar
Kim süvâr-ı şir olup âfâkı seyr eyler güneş

Yâ diyâr-ı şarkdan bir aınmaduk abdâldur
Geşt idüp âyinesiyle halkı eyler cer güneş

Beyza-i zâg şeb-i târ yekden doğup seher
Gör ne hikmetdür k'olur tâvûs-ı zerrîn per güneş

Olmasaydı ehl-i perhîz ü riyâzat-keş eger
Eyemezdi tûşe bir kurşı niçe yıllar güneş

Katı kızgın müşterîdür beñzer ey mâhum saña
Kim ırakdan gösterür ağziyla dâyim zer güneş

Göge irmişken başı bu deñlü 'izz ü kadr ile
Meskenetden girü her dem hâke yüz sürer güneş

Bulmaz idi buna şöret ger bir olur dergehüñ
Âsitânı hâkiyile olmasa hem-ser güneş

Ya'ni destûr-ı mu'azzam âşaf-ı şâh-ı cihân
K'işiginde her gün olur bende-i çâker güneş

Bir celilü'l-kad ü vâlâ-mertebetdür kim anuñ
Zerre-i hâk derinden aldı nûr-fer güneş

Der ki kâh-i refi'uñde meh-i nev bu meger
Kaşr-ı 'izz ü kadrüñe bir nerdübân-ı zer güneş

Burc-ı evc-i 'izzetüñde şu'le-i ednâ kamer
Âsumân-ı şevketüñde zerreden kemter güneş

Rif'atüñ menşûrînuñ 'unvânını her şubh dem
Şafha-i dehr üzre zerrin kilik ile yazar güneş

Şâh-sâr-ı gülsitân-ı devletüñde husrevâ
Ağ güldür güyyiâ mâh-ü gül aħmer güneş

Zinet için her şehir dârü's se'âdeñ taşınâ
Nûrdan zincir ile bir top zer aşar güneş

Bezmgâh-ı kâdrün üzre haymedür bu âsmân
Mâh bir sîmîn sitûn aña tınâb zer güneş

Giceler yanuñdayelken takyelü dil-ber hilâl
Gündüzün karşıñda bir mañbûb zer-efser güneş

Meclisüñde mâh bir sîmîn yatıkdur mı şafağ
'İkd-ı pervîn zînet ü nuql encüm ü sâğar güneş

Heft-i kâh çârğ üzre server olmazdı eger
İtmese ayağñuñ tozını tâc-ser güneş

Bulmadı deryâyı eltâfuñla cûduñ kaçırını
Şaldı gerçi zer resenle niçe kez lenger güneş

Pertev-i nûr-ı ruñuñ gördi azdı kendüye
Anuñ için yüzine her şeb çeker mu'cer güneş

Ni'metüñ vaktinde meh ahđar ider sîmînligin
El yumağa bende-veş ıbrik zer tutar güneş

Cevher-i hâk-i derk kuñl-ı başar idinese
Olmaz idi böyle rûşen dide üenver güneş

Heybetüñ tîğı şa'a'ın görse rûz-ı rezimde
Kalb-i düşman gibi ol dem havfdan ditrer güneş

'Adlün eyyâmında hoş-bu olduğıçün her diyâr
Yandurursa micmerinde her gice 'anber güneş

Ėam degül Şimden gerü olsa nihân hürşid-i çarh
Pertev-i cãm-ı sarâyuñdan olur her yer güneş

Olmasa mir'ât-ı dilde âşafâ jeng-i gumûm
Tab'um envârından olurdu cihân yekser güneş

Hâne-i dilde olan nâr elüm yetmezmi kim
Şaldı göñlüm rûz-ı bendin nâgehân âzer güneş

Şol kadardur 'Ârifinün tâli'ı degmezdi nûr
Âsumân üzre eger olsaydı her ahter güneş

Yirde gökde ben kadar bir bî-sitâre görmedi
Dökdi çok göz nûrını tolandı huşk u ter güneş

Kuluñ olayın gel âzâd eyle gamdan bendeñü
Niçe kim olmuşdur iŐigüñde hâkdur güneş

Kıl münevver pertev-i luţfuñla gamgîn göñlümi
Nitekim nûr-ı cemâlüñden olur enver güneş

Zîr-i hâk olan kiŐiden itmedi nûrın dirig
Farğ-ı eflâka anuñçün çıkdı buldı yer güneş

Nûr-ı luţfuñdan ser-a-ser 'âlem olsun âfitâb
Kim görinsün aña hayli müstahtakar güneş

Şöyle harc olsun kapuñda dürr-i aşdaf-ı kerem
Dürc-i zerden gevherin niteki harc eyler güneş

Mezra'-ı 'ömrin meh-i nev dâsı biçsün haŐmuñuñ
Yağup itsün hırmen-i 'ayŐini hâkister güneş

Şeb-i siyâhından kuhl ola ta çeşm-i cihân
Ta ki vire kâyinâtuñ yüzine zîver güneş

Tâ sipâh-i mağrib ola münhezem her şubh-dem
Tâ ki zer tîğ ile feth ide yedi kişver güneş

Server itsün Hâk seni devlet serîrinden müdâm
Taht-ı eflâk üzre oldu nitekim server güneş

99 323a / / /

Fürûğ-ı şems-i tâbândan durup halka ferâğ âteş
Şebistân şahn-ı envâr ile itmiş reşk-i bâğ âteş

Olup her bir zebâne dil yanup dutsa 'aceb olmaz
Nazardan hayli vakîtdi ki düşmişdi ırâğ âteş

Ya bir yâluñ kılıcdur kim kuşanmağa hava cündi
Tağar her yirine anuñ dutinden misk-i bâğ âteş

Çıkar dūd ise şanma ki ta'lim-i şikâr içün
Uçurur dem-be-dem bâz-ı sefid nūra zâğ âteş

Duğân ile yine olmuş dimâğ dehr teper sevdâ
Dil 'âşık gibi tölmiş yine her bir icâğ âteş

Ocağlar Tûr-ı Mûsîdin yıkar beñzer çerâğı kim
Dıraht-ı hiymeden itmiş 'iyân her bir budâğ âteş

Kızarmış gözleri ağzı köpürmüş çekse zencîre
'Aceb mi dūd anı olmuş çü sevdâyı dimâğ âteş

Ne hikmetdür ki üstine çıkup âvâzeler eyler
Yanar kaqnûs gibi hîzem dirüben bir kucâg âteş

Şeb oldukça beşer mâsi gözinüñ gitmedi şem' uñ
Kodı gâlib fetîl ile anuñ başına dâg âteş

Meger cânbâzdur her şeb cerâg ile gelüp bezme
Hoş oynar rîsmân üzre sürüp pâyine bâg âteş

Murabbâsı olan ancak degüldür şem'-ı bezm ey dil
Ki anuñ gibi her yirde yakubdur çok çerâg âteş

Havâ beñzer ki olmışdur letâfet mülkinüñ şâhı
K'aña kırmışdur eflâke berâber bir otâg âteş

Uçup uçup gider göge şerer kış leşkeri hâlin
Meger bildürmege çarha anı itmiş ulâg âteş

'Alevlerden yine kaldırmışaltun başlu sancaqlar
'Adû-yi şâh ile beñzer ider rezme yarâg âteş

Şehinşeh Bâyezîd ol kim anuñ râyından alup nûr
Fürûg-ı mâh ü encümden virür halka ferâg âteş

'Anâşır nerdübânıdur sarây-ı kâdrinüñ bunca
'Ulûv-i şân ile anda düşübdür bir ayağ âteş

Dil-i rûşen zamîrinden şafâ kesb itdi beñzer kim
Niçe hâmi ider puhte niçe şîrûyı sâg âteş

Koyup zindân-ı tennûra ururlar çûp aña her dem
Sebük-serlik idüp beñzer ki tutmamış yasâg âteş

Başı eflâka irse ger aceb mi maṭbah-ı şâha
Çü hıdmetkâr olup anda tütünmişdur çurâğ âteş

Eyâ şâh-ı cihân beñzer olubdur qahrına mazhar
Bulunup pertev-i envâr-ı luṭfuñdan ırâğ âteş

Ki bir kül öksüzi olup düşübdür halk ocağına
Cihânda bulmayup başın şokacak bir bucâğ âteş

Uzar tomruqlara âb-ı şitâ faşlı idüp hıffet
Meger devrinde tozından komış taşra ayâğ âteş

Önüñde atmağ pervâneler ah oqların aña
Sütûn-ı şem'-i tâbâna diger zerrîn kabâğ âteş

Şehâ beg sırrını bildüm Süleymân zamân için
Havâ rehvarını her şeb binüp eyler yarâğ âteş

Diler kim baḥr-i ahḍardan semek şayd ide şâh için
Şalar düd-ı siyâhından simâka müşg-i âğ âteş

Görinen aḥker-i minḳal degül bezmüñde muṭribler
Bu şi'ri başlaya diyü tutarlar göz kulâğ âteş

Nedür ol zülf-i düd-ı dil ya bu gül-gün yañâğ âteş
Ve ya ḥod beyza yirine bürimiş perr zâğ âteş

'Acebdür âteş ü penbe arasında yuğ iken ins
Nedür sâki eli penbe nedür altun ayâğ âteş

Eşit olmuş gamuñdan kem yatur külhân bucâğında
Gehi tağlar başında seyr ider yaluñ ayâğ âteş

Degül bu dūd-ı pîç-â-pîç hâk itmiş havâ diyü
Benüm yasum tutar şarup başına gök kuşâğ âteş

Yağup 'uşşâkın ol dil-ber rağandan güldürür ağıâr
Kimine âteş olur bâğ olur kimine bâğ âteş

Ruğ u zülfün görenler dir nigâr ibrem-i hüsnünde
Olup reyhâncı sünbüller götürmiş bir kucağ âteş

Depesinden çıkâr dūdı gamuñdan şâh-ı devrâna
Şikâyet itmege yakmış başına her çerâğ âteş

Görinen gün degül şâhâ melekler vaşfuñı eyler
Feleklerde anı diñler urup çarha kılâğ âteş

Günehsiz 'ahd-i 'adlünde yağar pervâneyi diyü
İridür zecr ile şem'un komaz bağrında yâğ âteş

Degül berk-i hazândan pür riyâzî dâmen-i kühsâr
Toludur sūz-ı Ca'ferden derdin-i bâğ u râğ âteş

Dil-i hastada dâğ ursa şehâ iş'âr pür sözüm
'Aceb olmaz ider kanda tokınsa çünki dâğ âteş

Sipihr ü mâhden tâ kim ider yine tâc-ı pirûzi
Tutuben 'âlem-i bâlâda hoş vâlâ otâğ âteş

Sa'âdet tâcı başuñda olup pâyende vü bâkı
Saña yavuz şananlara bed olsun durâğ âteş

100 324b / / /

Meger kim seyr-i bâğ itmiş olup rind-i cihân âteş
Ki taşmış şu'leden başına bir berg-i hazân âteş

Ya hod bir lâle-ruhdur kim aña perçem duhân olmuş
Ya bir 'âşık durur yanmış ider dâyim figan âteş

Ya her bir şu'le bir altun varağdur hall idüp anı
Şitânuñ tîgini ister kim ide zer-nişân âteş

Ya hod bir al vâlâdan tütükdür görinen yaluñ
Ki sermânuñ 'arûsına getürmiş armağân âteş

Şitâ zulmin görüp aşdı duhândan 'adl zencîri
Diler dâd ide 'âlemde olup Nüşîrevân âteş

Ağırmiş gözi berfûñ çekmege hâkisterüñ kuhlın
Duhândan mil idinmişdir ocağdan sürme-dân âteş

Görinen şu'leler şanmañ ki olur nârdan peydâ
Şehüñ vaşfında olmuş başdan ayğa zebân âteş

Süleymân-ı zamân Şeh Bâyezîd bin Mehemmed Hân
Kim anuñ nûkhet-i hulқыyla olur gül-sitân âteş

Şanasın kim bahâr oldu şitâ vaşfında hulқыñla
Duhân sünbül ü nergis ider yanur ergavân âteş

Giyer altunlu nârencî kabalar devr-i cûduñda
Cihân halkı arasında olubdur kâm-rân âteş

Şokinsa başına yüñler 'aceb mi şu'leden dâyim
Diler kim ide öñüñde bahâdırluğ 'ayân âteş

Ya hod 'ahdüñde şüfilik ider halvet-nişîn olmuş
Ki komış şu'leden yine başına taylesân âteş

Zafer bulmağ için düşmen hişârına ider ihzâr
Duĥânuñ piç ü tâbından idünüp nerdübân âteş

Diler meydân-ı rezmünde 'adûnuñ top ide başın
Ki dâyim dûddan tutar elinde şavlacân âteş

Yir itse cân-ı ĥaşm içre 'aceb mi ejder-i ĥahruñ
Cehennemdür ki tutmuşdur şehâ anda mekân âteş

Söyündürür ocağını felek ebr ile a'dânuñ
Ĥasûduñ mülkine urur şafağdan âsümân âteş

Nola yüzün göge tutup el açsa şu'leden dâyim
Du'â-yı devletüñ eyler cihânda her zamân âteş

Şehâ bir al kâğıddur degüldür görinen şu'le
Şererden üstine anuñ olupdur zer-feşân âteş

Diler altun ĥalemlerle yaza bu şi'r-i dil-sûzı
Ki dâyim ola medĥûñle cihânda dâsitân âteş

Düşürdüñ cânâ 'ışkuñdan çün ey nâ-mihribân âteş
Şaĥın dûd-ı derûnumdan tutar mülk-i cihân âteş

Be-gâyet incinüp bir pâre od olmuş durur yâĥût
İşitmiş la'lüñe öykündügin ey dil-sitân âteş

Leb-i renginüñi niçün nihân eylersin âhumdan
Bilürsin çünkü yâĥûta şehâ kılmaz ziyân âteş

Meger bir şem'-i kâfûri durur engüştü dil-dâruñ
K'ucında naĥş-ı ĥinnâdan olur geh geh 'ayân âteş

Ṭarîk-i 'ıŝka çün düŝdüñ dilâ cân ile âh itme
Bilürsin kırkulu yirlerde yakmaz kârbân âteş.

Ruĥuña öykünür diyü çaĥarlar âteşe şem'î
Anuñçün sem' ile cânâ tutuŝur her zamân âteş

Ŗakın ol şâh-ı 'âdilden iñen zulm itme 'uŝŝâĥa
Ki diller şehrine 'ıŝkuñ urup durur cihân âteş

Ŗovuĥlıĥ gösterür oldı zamâne ehl-i 'irfâna
Revânî gibi anuñçün ider her dem figân âteş

Ŗu deñlü şab'-ı dil-rezm yanubdur nâr-ı zilletden
Redîf-i şi'rüm oldıysa 'aceb mi nâ-gehân âteş

Beni miñnet bucaĥlarında öldürür idi sermâ
Eger olmasa ortada şarâb-ı ergavân âteş

Nite kim 'ıŝkı cânânuñ yaĥa odlara 'uŝŝâĥı
Nite kim ĥadd-i rûyından vire yârüñ nişân âteş

Dûtüni göge boyansun 'adûñuñ yanup odlara
Niçe kim olmaya hergiz cihânda bî-duĥân âteş

101 325a - - . / - . - . / . - - . / - - -

Bir dil-sitân ki ĥamzesi câdû-sitân imiş
Bir serv-i lâle-ruĥ ki yüzü gül-sitân imiş

Yârüñ yüzinde her gice gül yaŝdanup yatur
Devr-i ĥamerde zülfi ne ĥoŝ kâm-rân imiş

Dil başın ortaya kodı cân virdi zülfüne
Bu düzd aşılmağa sebep ol rîsmân imiş

Gördüm kapuñda yüzüñi gün doğdı başuma
Bildüm ki devletüm benüm ol âsitân imiş

Sâķi zamân-ı hüsñüñ için bir piyâle şun
Bir vaķt ola ki diyesin ol bir zamân imiş

Nitsün cemâl-i âşıkı cennet na'îmini
Çün kim gamuñdan özge ne yerse ziyân imiş

Görüp şuda cemâlünü hod-bîn olursın âh
Âyine-dârı hüsñüñüñ âb-ı revân imiş

Yüzünde iki zülfüñü gördükce şanuram
Bostân-ı Şâh içinde iki sâye-bân imiş

Sultân Cem ol ki Hüsrev-i sultân-nişân imiş
Mâh-ı sa'âdete işigi âsumân imiş

Erlikte bir Tehemten-i devr-i zamân iken
Beglükde bir Sikender-i gîtî-sitân imiş

Her yirde 'âdetiyle kerem hem-nişîn olup
Her yolda merkebiyle zafer hem-'inan imiş

Genc-i diyâruña ne tılısm itdi rûzigâr
Kim tîgüñ ejdehâsı aña päs-bân imiş

Levh ü kalemle zeyn olalı mekteb-i ezel
Râyüñ öñinde pîr-i hîred ders-hân imiş

'Adli hikâyetin nice taḥrîr idem k'anuñ
Kem izi tozı efser-i Nûşınrevân imiş

Ṭavr-ı gazelde ḥâmesi ol Şâhzâdenüñ
Bâğ-ı İremde tûti-i şîrin-zebân imiş

Aḥmed bu fenn-i şî're şurû' itmeden murâd
Vird-i du'â-yi devlet-i Şâh-ı cihân imiş.

Eyyâm-ı devletüñ ola pâyinde ḥaşre dek
Bu devletüñ du'âcısı çün ins ü cân imiş

Key yaraşur ki kisveti ömr-i dırâzuñuñ
Yek-ser ṭarâz-ı memleket-i câvidân imiş

102 326a - - - / - - - / - - - / - - -

Yine 'azm rezm kıldı ḥusrev-i ḥâver güneş
Kim diyâr-ı Hinde çekdi şubḥdem leşker güneş

Cevşen-i atlas geyüp zerrîn siper aldı ele
Çarḥ meydânında çekdi nuḳre-gün ḥançer güneş

Şol kadar dökdi sipâh-ı mağribîden ḥûnı kim
Eyledi ḥışn-ı şafaḳ burcın kamu aḥmer güneş

Bâz-ı meşrîḳ âşiyândur kim tıyûr encümi
Şayd kılmak ḳasdı ile açtı bâl ü per güneş

Geh 'arûsı mâha dîbayı sepîd eyler niḳab
Geh benâtu'n-na'şe vâladan düzer mi'cer güneş

Güyya güş-ı felekde bir dür-i yekdânedür
Kim cihân yüzi cemâline virür zîver güneş

Bî-ser ü pâ böyle kim süz ile devr eyler felek
Şâh-ı 'âlem meclisinde gezdürür micmer güneş

Şeh Murâd bin Mehemmed Hân kim olmışdur anuñ
Râyetine meh direfş ü tablına çenber güneş

Şah-ı vâlâ-himmet ü âlî-nijâd ol kim aña
Taht oldı âsmân râyet kamer efser güneş

Pâdişâhı pâk-gevher kim anuñçün der hıred
Aña mazhardur kamer ya andadır muzmer güneş

Ol penahı mülk ü püşt dîndür k'olmuş durur
Tig nuşret kabzana fetih-âyine gevher güneş

Ol Süleymandur kim oldı râm ana ins ile cin
Ol Sikenderdür kim oldı câmı İskender güneş

Ol ki ferrâşı hıyâm-ı mecdinin olmuş durur
Mihter-i sadr-ı sudûrı hargeh ahdar güneş

Ol cevan-baht ü felek-menzil zekâ-dil kim bugün
Kibriyâsı âsmânında oldı kem ahter güneş

Gice gündüz bezmgâhında zeheble nuşreden
Yandırır mah-i felek meş'âl şunar sâgar güneş

Bahr-i feyz ü ebr-i kefdür kim sehası yemminüñ
Kıldı mevcinde leb ü `ayn-i ümidin ter güneş

Olmasa envâr-ı râyı hırmeninde hûşe Çîn
Degme gez olmazdı `âlemde ziyâ-güster güneş

Hınk-i nuşret pâye fethe bineli ol şîr-dil
Tutar öñünce livâ-yı ejdehâ peyker güneş

Gerçi* bâd-ı seyr baħr-i nîlidür velî
Kulzüm-i câhinde bulmaz ceħd idüp ma`ber güneş

Kaldı `âciz bulmayup ka`rın vaķârı baħrinüñ
Niçe kim zerrîn re`sen birle şalar lenger güneş

Sen Hüdâ zıll-i hümâ zâtuñ yaraşur kim ola
Mürg-i nûrın bâline efkârınuñ şehper güneş

Defter-i pîrûze cild-i heft cüzde medħini
Müşterî yazmağ için hergün çeker mıştar güneş

Dilde naķşuñı nigâr itmek diler âyine var
Kim tütubdur şûreti âyini şûretger güneş

Gerçi nûrı çeşm ü sertâc-ı sipihr-i pîrdür
Lîkin ayağuña yüz biñ cân ile ķor ser güneş

Gerd-i rahuñ kîmiya hâşiyet olduğın bilüp
Haddin eyler hergün işigüñde hâkdür güneş

`Iyd-i adħâda `aduñ uđħiyedür kim zebhine
Germ olup tîz eylemişdür yine tîğı zer güneş

* Burası metinde gözükmemesinden dolayı okunamamıştır.

Ṭotalum kim zūlf ü ḥaṭṭuñ reşki ile her gice
Ṭurra-i şebden düzermiş anberîn miğfer güneş

Ḳande buldı ḳavs-i ebrû tîr-i ğamze la'li leb
Müşk-i ḥâl ü sîm ğabğab ḳâmet-i `ar `ar güneş

Buldı baḥr-i dilde mihrûñden Atayî nazmi zeyn
'Adet-i meşhûrdur olduğıdur perver güneş

Reh-nümâ olsun saña avni ḥüdâvend-i ḳadîm
Ta seḥer Sultânına her gün ola reh-ber güneş

Ṭal'atuñdan zîb ü zeyn olsun cihanuñ şûreti
Tâ ki vire `âlemüñ ḥüsnine nûr u fer güneş

KAYNAKLAR

- ‘Amrî, Divân, (Neş. Prof. Dr. Mehmet ÇAVUŞOĞLU) İstanbul- 1979.
- ATEŞ, Ahmet, **Metin Tenkidi Hakkında**,Türkiyat Mecmuası,İstanbul-1989.
- BANARLI, Nihat Sami:**Resimli Türk Edebiyatı**, MEB yay. İstanbul- 1971.
- BİLGEGİL, M.Kaya, **Edebiyat Bilgi ve Teorileri**, Ankara-1 980.
- BURMAOĞLU, Hamit Bilen: **Lamiî Çelebi Dîvânı (Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni)** Doktora tezi , Erzurum-1983.
- Büyük Lugat ve Ansiklopedi, c.1, Meydan yayınları, İstanbul-1969.
- Büyük Türk Klasikleri, c. 2-3-4, Ötüken yay. İstanbul- 1986.
- Ömer b. Mezîd, **Mecmuatü`n-Nazair**, çev. CANPOLAT, Mustafa, TDK yay. Ankara- 1982.
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmed , **Necâtî Bey Divanı’nın Tahlili**, İstanbul- 2001.
- CENGİZ Halit Erdoğan, **Dîvân Şiiri Antolojisi**,Ankara- 1983.
- DEVELLİOĞLU, Ferit: **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Ak Kitabevi, Ankara- 1997.
- DİLÇİN,Cem: **Türk Şiir Bilgisi**, TDK yay. Ankara- 1997.
- ERGUN, Sadettin Nuzhet: **Türk Şairleri**, İstanbul- 1994.
- ERTAYLAN, İsmail Hikmet: **Ahmed-i Dâî Hayatı ve Eserleri**, İstanbul- 1952.
- İSEN, Mustafa: **Latîfi Tezkiresi**, s.117, Kültür Bakanlığı yay. Ankara- 1990.
- İPEKTEN, Haluk - İSEN, Mustafa: **16. Yüzyıl Türk Edebiyatı Türk Dünyası El Kitabı**, TKAE yay. Ankara- 1992.
- İPEKTEN, Haluk:**Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri**, Birlik Yay. Ankara- 1985.
- İPEKTEN, Haluk , İSEN, Mustafa; KOCABAY, Turgut; TOPARLI, Recep; OKÇU, Naci: **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, Kültür Bakanlığı yay. Ankara- 1988.
- İSEN , Mustafa- KURNAZ, Cemal: **Şeyhî Divânı**, Akçağ yay. Ankara- 1990.
- KABAKLI,Ahmet: **Türk Edebiyatı-2**,Türk Edebiyatı Vakfı yay. İstanbul-1994.
- KOCATÜRK, M. Vasfi: **Türk Edebiyat Tarihi**,
- KÖPRÜLÜ, Fuad, **Edebiyat Araştırmaları**, c. 1, Ötüken yay. İstanbul- 1989.
- KURNAZ , CEMAL: **Hayali Bey Divanı’nın Tahlili**, MEB. yay. , İstanbul-1996.

- LEVEND, Agâh Sırrı: **Türk Edebiyatı Tarihi**, Atatürk Kült .Dil ve Tarih Yük.Kurumu yay. Ankara- 1988.
- MAZIOĞLU, Hasibe, Türk edebiyatı "eski", Türk Ans. c.33, MEB yay. Ankara - 1983.
- MENĞİ, Mine: **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, Akçağ yay. Ankara- 1997.
- Mengi, Mine: **Mesfihî Dîvanı**, TTK yay. Ankara- 1995.
- Naci, Muallim: **Lugat-ı Naci**, Çağrı Kitabevi, İstanbul- 1987.
- PALA, İskender: **Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü**, Akçağ yay. Ankara- 1999.
- PALA, İskender: **Divan Edebiyatı**, Ötüken yay. İstanbul- 1999.
- SÂMÎ , Şemseddin : **Kamûs-ı Türkî**, Enderun Kitabevi, İstanbul- 1989.
- TARLAN, Ali Nihat: **Necâti Beg Dîvânı**, MEB yay. İstanbul- 1997.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri: **Osmanlı Türkçesine Giriş**, Alfa Yay. İstanbul- 1994.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri: **15. Yüzyıl Türk edebiyatı**, Türk Dünyası El Kitabı, c. 3, TKAE yay. Ankara- 1995.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ans. Dergah yay. İstanbul- 1982.
- TDV İslam Ansiklopedisi, TDV yay. İstanbul- 2001.
- TOLASA, Harun, **Ahmet Paşa'nın Şiir Dünyası**, Ankara- 1973.
- ULUDAĞ, Süleyman, **Tasavvuf Terimleri Sözlüğü**, İstanbul-1995.
- YAZIR, Elmalı Hamdi, **Hak Dini Kur'an Dili Tefsirli Meali**, Eser yay. İstanbul- 1988.